Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Straßburg], 1481

[Legende CI (De sanctis Abdon et sennen) – CL (De sancto Leonardo)]

urn:nbn:de:bsz:31-306710

Visual Library

ſcriptũ niſi verſiculꝰ iſte. In mẽoria etna erit iuſta hoſpita mea: ab au
ditõne mala nõ timebit ĩ die nouiſſimo. Cũ vero codicez ĩuolueret cun
ctis folijs hoc reppit ſcriptum. Cum ãt ad eius ſepulcꝝ crebra mira
cula fierent: clodoueus rex francoꝝ xpianus effectus a ſancto remigio
baptizatus. cũ gͥuem renum pateref dolorem: ad eꝰ tumulũ veniens ſa
nitatez integͣm reportauit. Quappter illũ locũ ditauit: ⁊ triũ miliario
rum ſpacio ĩ giro ex vtraqꝫ pte rodani terrã villas ⁊ caſtra dedit locuz
qꝫ illũ liberꝝ fecit. Martilla vero eiꝰ famula vitã ipſius cõſcripſit: que
poſtmodũ in ſclauoniã pgens: ⁊ ibi euangeliũ chriſti predicãs. poſt de
cimum ãnum a dormitõe marthe in pace quieuit CXI.

De ſanctis Abdõ et ſennen A

Abdon ⁊ ſennen ſub decio impatore martiriũ paſſi ſunt. Cuz ei
decius ĩpator babiloniã cum alijs puincijs ſupaſſet. quoſdam
chriſtianos ibi inuenit: qͦs ſecũ ad vrbem cordubã deducens di
uerſis ſupplicijs cõſũmauit. Et eos duo ſubreguli rapientes. ſ. abdon
et ſennen ſepelierũt. Tũc accuſati ⁊ decio pñtati romã poſt eũ vinctis ca
tenis ducũtur. ⁊ in cõſpectu decij ⁊ ſenatus introducti aut ſacrificare:
et rex ſuaꝝ recipere libertatem: aut morſibꝰ beſtiaꝝ deuorari iubẽtur
Cõtemnentes itaqꝫ ⁊ expuentes ĩ ſimulacra ad theatꝝ ptrabũtur. ⁊ ad
eos duo leões et vrſi qͣtuor dimittũtur. Qui cũ ſãctos ñ tangerent. ſed
etiã cuſtodirent iniectis ĩ eos gladijs occidũtur: ⁊ ligatis pedibꝰ tracti
ſunt et iactati añ ſimulacꝝ ſol. Qui cum ibi triduo iacuiſſent. Quirinꝰ
ſubdyaconꝰ eos collegit: ⁊ in domo ſua ſepeliuit. Paſſi ſunt aũt circa
annoſ dñi. ccliij. Tempe ãt conſtãtini ipi qͣtuor martires coꝝ corpora
reuelauerũt. et a chriſtianis trãſlata ſunt in cimiteriũ ponciani: vbi do
minus p eos multa preſtat bñficia populo. CXII.

De ſãcto germano A.

Germanus dicitur a germĩe: ⁊ ana qđ eſt ſurſuz: qͥ ſupnum ger
men. Tria eñi reqͥruntur in ſegete germinante. ſcꝫ calor natu
ralis. hũor nutrimẽtalis. ⁊ ratõ ſeminal'. Beatus igitur germa
nus đr quaſi ſemẽ germinãs: qꝛ in ipſo fuit calor per feruorez dilectõ
nis. humor p pinguedinem deuotõnis. Et ratio ſemialis per virtutem
predicatõis. per quã multos in fide et moribus gnãbat. Cuiꝰ vitã con
ſtantinuſ preſbiter ad ſanctũ cenſuriũ epiſcopum altiſiodoreñ. ſcripſit.
Germanꝰ nobiliſſimꝰ genere in vrbe altiſiodoro natus: ⁊ libera
libus ſtudijs plurimũ eruditus. tãdem romã ad diſcendũ iuris
ſcientiã eſt pfectꝰ. Ubi tm̃ dignitatis accepit: vt euz ſenatꝰ ad
gallias tranſmitteret. vt apicem ducatus totius burgundie obtineret:
Cum ğ altiſiodorenſem ciuitatez ceteris diligentiꝰ gubernaret arborẽ

quandā pinū in media ciuitate habebat. ad cuiꝰ ramoſ ꝓ admiratōe ve
natōis feraꝝ capita ſuſpēdebat. Sed cū ſanctꝰ amatoꝛ eiꝰ deꝫ ciuitatis
ep̄s de tali eum vanitate ſepe redargueret. monens vt etiā illā arboreꝫ
incidi mādaret. ne aliq̄ mala occaſio ex hoc chriſtiāis eueniret. ille nll'a
tenus acqeuit. Quadā aūt vice abſente germano arboreꝫ incidit: ⁊ in-
cendio totā dedit. Qđ germanꝰ audienſ xp̄iane religiōis oblitꝰ. vallatꝰ
militibus illuc aduenit: ⁊ morteꝫ ep̄o intentauit. Ep̄s āt diuina reuela
tione ḡmanuꝫ ſibi ſucceſſuꝝ agnoſcens: furenti ceſſit. et auguſtudunuꝫ
ꝑrexit. Poſtmodū altiſiodoꝝ reuerſus germanū in eccl'ia caute ꝯcludit
et ibidē eum tonſurās ip̄m ſibi ſucceſſorem eſſe predixit. Quod factum
eſt. Nā paulo poſt ep̄s felicit obiit: ⁊ germanū plebs oīs ī antiſtiteꝫ po
ſtulauit. Qui diuīa pauꝑibꝰ erogata: ⁊ vxoꝛe ī ſoꝛoꝛē cōmutata coꝛpꝰ
ſuū ꝑ. xxx. ānos ſic afflixit: vt nunq̄ panem frumēti. nō vinū. ñ oleū. nō
ſagimen. nunq̄ l' ſalem ꝓ ſapoꝛe comederit. Bis tn̄ in anno. ſ. in paſca
et natali vinū ſumebat. ſꝫ tn̄ ip̄m vini ſapoꝛem aq̄s nimis extiguebat
In refectōe ꝑmo cinerē p̄elibabat. deīn paneꝫ oꝛdeaceū ſumebat Sp
aūt ieiunās nūq̄ niſi veſpere comedebat. In eſtate l' hieme nullā veſteꝫ
habuit p̄ter ciliciū ⁊ tunicā ⁊ cucullā. q̄ veſtit niſi forte alicui dōaretur
tādiu ferebatur. donec attritōe nimia ſolueretur. Lectus ſuꝰ cinere cili
cio et ſacc'o oꝛnabatur. Nullū puluinar caput ab humeris eiꝰ leuabat
ſed ſꝑ gemens et ſc̄oꝝ reliq̄as collo gerenſ. nunq̄ veſtimētū ſed raro cal
ciamētū. ⁊ raro cingl'm detrahebat. Sup hoīem ſiq̄deꝫ fuit oē q̄d geſſit
Talis enī eiꝰ extitit vita: vt ſi miraculis caruiſſet incredibil' videretur
Et tanta fuerūt miracula: vt niſi merita p̄ceſſiſſent. phātaſtica putarē
tur. ¶ B Hoſpitatus in q̄dam loco cū poſt cenā menſa iteꝝ pareſ
admiratus interrogat cui denuo p̄pararent. Cui cum dicerent q' bonis
illis mulieribꝰ q̄ d' nocte incedūt p̄pararent. illa nocte ſanctꝰ germanꝰ ſta
tuit vigilare: Et ecce vidit multitudiem demonū ad menſam ī forma
hoīm et mulieꝝ venientem. Qui eis p̄cipiens ne abirent: cunctos de fa
milia excitauit. inq̄rens ſi ꝑſonas agnoſcerent. Qui cum oēs vicinos
ſuos et vicinas eſſe dicerent. miſit ad domos ſinguloꝝ demōibꝰ p̄cipi
ens ne abirent. Et ecce oēs in ſuis lectulis ſunt inuenti Adiurati igi
tur ſe demones eſſe dixerūt. q̄ ſic homibꝰ illudebāt ¶ Eo tp̄e beatꝰ lupꝰ
ep̄s tracaſine florebat cꝰ vꝛbē cū athila rex obſideret. ſr portā beatꝰ lu
pus acclamās q̄s eſſet q̄ eos ſic impeteret inq̄ſiuit. Cui ille ego ſū athi
lia flagellum dei. Quo contra humilis p̄ſul dei ait gemēs: Et ego ſum
lupꝰ heu vaſtatoꝛ greḡ dei: ⁊ indigēſ flagello dei. Moxq3 portas reſe
rari iuſſit. Illi āt diuinitus excecati ꝑ portā ad portā tranſierūt: nemiēꝫ
auteꝫ videntes aut ledentes. Beatus igitur germanꝰ aſſumpto p̄dicto
epiſcopo lupo in britanias vbi heretici pullulauerāt ꝓfectus eſt. Sꝫ dū
in mari eſſent. ⁊ tempeſtas maxima oꝛiretur. ad oꝛōnem ſancti germāi

protinus tranquillitas magna efficitur. Honorifice igitur a populis
ſuſcipiūtur quoꝝ aduentū demōes iā predixerāt. q̄s ſcūs germanus de
obſeſſis expulerat. Victꝫ cum hereticos cōuiciſſent ad ꝓpria redierunt.
¶ C Cum in quodā loco infirm⁹ decūberet. ↄtigit vt tot⁹ ille vicus re
pentino incendio cōflagret. Qui cū rogaretur vt ītū aſportat⁹ ignē eua
deret. ille incendio ſe opponit: ⁊ vltra citraq̄ʒ oīa cōſumente flama ho
ſpiciū eius n̄ tetigit. Dum ad britānias iterato rediret: vt hereticos
cōfutaret q̄dam ex diſcipulis ei⁹ ḡdu concito eius veſtigia ſequebatur
q̄ tn̄ apud cordomaꝝ infirmat⁹ occubuit. Rediēs īn beatus germanus
ſepulcꝝ eius apiri fecit. ipmq̄ʒ vocans ex noīe quid ageret. an adhuc
ſecū militare cupet req̄ſiuit. Mox ille reſidens cuncta ſibi cōſtare ſua
uia. ac ſe nolle ecōtra vlteri⁹ reuocari r̄ndit Tūc ſcō ānuente vt requie
ſceret. ille depoſito capite rurſum in dn̄o obdormiuit Duʒ in britānia
predicaret et ſibi ⁊ ſociis rex britānie hoſpiciū denegaſſet. ſubulc⁹ regi
regreſſus a paſcuis. receptā ꝓbendam in palatō ad tugurīū proprium
referens. vidit beatū germanū cum ſociis fame et frigore laborātem.
Quos ī domo ſua benigne recepit: ⁊ vnicuʒ vitulū q̄m habebat hoſpi
tibus occidi p̄cepit. Poſt cenā ſcūs germanus oīa oſſa vituli ſup pellē
compōi fecit. et ad eius orōem vitul⁹ ſine mora ſurrexit. Sequēti die
german⁹ regi feſtinus occurrit: ⁊ cur ei hoſpiciū denegauit potenter in
quirit. Tūc rex vehemēter attonit⁹ ſibi reſpōdere n̄ potuit. Et ille. egre
dere inq̄t ⁊ regnū meliori dimitte. Germanus igitur dn̄i mādato ſubul
cum cū vxore venire fecit: ⁊ vniuerſis ſtupentib⁹ regem conſtituit. Et
extunc reges de ſubulci genere ꝓdeuntes dn̄antur genti britonū. Cū
ſaxones cōtra britones dimicarent. ⁊ ſe paucos viderent. ſcōs īn trāſe
untes vocauerūt: ⁊ ab eis p̄dicati certatim oēs ad baptiſmi ḡtiam cō
uolabāt. Die igitur paſce ex feruore fidei ꝓiectis armis ꝓponunt forti
ter p̄liari. Quod illi audientes audacter cōtra inermes ꝓperāt. Sʒ ger
manus latens cū ſuis oēs āmonuit: vt cum ipſe alleluia clamaret: oēs
ſibi vno clamore reſpondeāt. Quod cū factum eſſet: tātus hoſtes ſuper
ſe iā irruentes terror inuaſit. vt ꝓiectis armis nō ſolum mōtes ſʒ celū
ſup ſe ruere putarent. cunctiq̄ʒ diffugerūt. ¶ Quadā vice dū p augu
ſtudunum tranſiens ad tumulū ſācti caſſiani epī deueniſſʒ: quō ſe habe
ret inq̄ſiuit. Ille ſtati ex tumulo cūctis audientib⁹ ſic r̄ndit: Dulci q̄ete
ꝑfruor. et aduentū redemptoris expecto. Et ille. Quieſce ꝑ longum in
chriſto temp⁹. et ꝑ nob attentius intercede ut obtinere ſacre reſurrectō
nis gaudia mereamur. ¶ Dū apud rauennā deueniſſet: a regina pla
cida et filio ſuo valentiniano honorifice ſuſceptus eſt. Hora vero cene
regina miſit ei vas argenti āpliſſimuʒ delicacioꝛib⁹ cibis plenum. Qd̄
ille ſic ſuſcepit. vt cibos famulis traderet: ⁊ ſibi ꝑ paupibus ipſuʒ vas
argenteum retineret. Loco vero muneris miſit regine ſcutellā ligneam

panem ordeaceũ ꝯtinentem. Quod illa libenter recepit: et vas illud pᵒ
modũ argento texit. B Quadã aũt vice dum ꝑdicta regina cuz ad
conuiuiũ inuitasset. ille benigne ãnuens. ab hoſpicio ſuo vſqz ad palatiũ
eo ꝙ ieiuniis ⁊ orõnibᵒ ac laboribus eſſet cõfectus: aſino deferente por
tatus eſt. Sed dum comederet. aſinus ſancti gmani mortuᵒ eſt Quod
regina audiens equũ mire manſuetudis epiſcopo pñtari fecit. Quem
intuens ait. Meus mihi aſinᵒ pñtetur: qꝛ qui me huc attulit ꝛ̃portabit
ꝑgenſqz ad cadauer ſurge inqt muſcio reuertamur hoſpicio. Stati
qz ſubſiliens ſeipm ꝯcuſſit. ⁊ quaſi nihil mali paſſus eſſet: germanũ ad
hoſpicium deportauit. Sed anteqꝫ: de rauenna exiret. predixit ꝙ neqꝫ
in hoc ſeculo diutiᵒ moraretur ꝑoſt modicũ febre corripitur: ⁊ die. vii.
in domino moritur. ⁊ corpus eius ad gallias ſicut a regina petierat trãſ
portatur. Obiit circa annos dñi. ccccxxx. C Clex cuz ſanctus ger
manus beato euſebio vercelleñ. epo promiſit: ꝙ in ſui reuerſione eccle
ſiam quã fundauerat ſibi dedicaret. cum intellexiſſet ſanctus euſebius
beatum germanũ exiſſe de corpe. eccleſiam ſuaz dedicaturus cereos ac
cendi iuſſit. Sed qꝫto plus accendebãtur: tanto plus extinguebantur.
Quod videns euſebius intellexit dedicatõez aut alio tempe fieri opor
tere. aut alteri epo reſuari Cum igitur beati germani corpᵒ vercellas
delatum fuiſſet. mox in ꝑdictã eccl'iam ducitur: ⁊ ſtatim cerei omnes
diuinitus inflãmantur. Tunc ſanctus euſebius ꝑmiſſiõis beati germa
ni meminit ⁊ quod viuens ſe facturum promiſerat mortuũ feciſſe cog
nouit Hoc itaqz oportz accipi: vt ñ intelligatur de magno euſebio ver
cellenſi. ꝙ tempore ipſius factum ſit hoc. Nam ipſe ſub valente impa
tore mortuus fuit: ⁊ a morte ipſius vſqz ad mortem ſancti germani
vltra ãnos. l. effluxerant. Fuit ergo alius euſebius ſub quo iſtud quod
enarratur euenit.

CIII.

De ſancto euſebio.

Euſebius dicit̃ ab eu qð eſt bonum: et ſebe qð dicitur eloquẽtia
vl' ſtatio. vl' euſebiᵒ ſonat bonus cultus. Ipſe nanqz habuit bo
nitatem in ſanctificatõe ſui. eloqntiã in defenſiõe fidei. ſtatõez
in conſtantia martirii. bonuz cultum in reuerentia dei. A

Euſebius ſemꝑ virgo exiſtens: dũ adhuc cathecuminᵒ eſſet. ab
euſebio pp̄ baptiſma ⁊ nomẽ ſuſcepit. In quo baptiſmo manᵒ
angelice viſe ſunt q̃ ipz de ſacrofonte leuauerĩt Matrona que
dam eius pulcritudĩe capta: cũ ipſiᵒ cubicl'm vellet adire. cuſtodibus
angelis ꝑuenire nõ potuit. Unde facto mane ad eius pedes ꝓcidit. et
ab eo veniã petiit. Ordinatus preſbiter tanta ſanctitate emicuit: vt in
miſſarum ſolenniis inter manus eiᵒ miniſteriũ angelicum appareret.
Poſt hoc cuz arriana hereſis totã ytaliã inficeret. impatore cõſtantio

eidem hereſi fauente. iulianus papa euſebium in vercellñ. epiſcopum
conſecrauit: que tunc obtinebat inter alias vrbes ytalie principatum.
Quod heretici audientes: oēs fores eccleſie claudi fecerunt. At euſe
bius vrbem ingreſſus: ante hoſtium maioris eccleſie que eſt beate ma
rie genua flexit. et omnia hoſtia ſua mox oratione aperuit. Maxenciuꝫ
mediolanēſem epiſcopuꝫ heretica prauitate corruptum de epiſcopatu
eiecit: ꝛ pro eo virum catholicū dyoniſium ordinauit. Sicqꝫ euſebius
totam eccleſiam occidentis: ꝛ athanaſius totam eccl'iam orientis ab ar
rianorum peſte purgabant. Arrius namqꝫ preſbiter alexandrinus fuit
qui chriſtum puram creaturam eſſe dicebat. aſſerens ꝙ erat quādo non
erat. ꝛ ꝙ propter nos factus eſt: vt nos per eum tanꝗ̄ ꝑ inſtrumētum de
us crearet. Et ideo magnus conſtantinus celebrari fecit nicenum cōci
lium: vbi error condemnatus eſt. Ipſe autem poſtmodum miſerabili
morte interiit: quia omnia viſcera ꝛ inteſtina ꝑ ſeceſſum emiſit. Conſtā
tius autem conſtātini filius ipā hereſi corruptus fuit. Quocirca cōſtā
tius imperator contra euſebium plurimum indignatus multoꝝ epiſco
porum conciliū conuocauit. ꝛ dyoniſium accerſiuit multaſqꝫ epiſtolas
ad euſebiū deſtinauit: qui ſciens maliciā in mltitudie preualere venire
contempſit: et ſuam ſenectutem oppoſuit. Unde imꝑator ſtatuit cōtra
eius excuſationem in mediolanenſi vrbe que prope erat concilium cele
brari. Ubi cum euſebium deeſſe viderꝫ. iuſſit arrianus fidem ſuam de
ſcribere: ꝛ dyoniſium epiſcopū mediolanenſem: ac. xxxiii. epiſcopos ei
dem fidei ſubſcribere. Quod audiens euſebius de vrbe ſua mediolanū
ꝓfecturus exiit. ꝛ multa ſe paſſurum predixit. ¶ B Cum igitur
ad quendam fluuiuꝫ veniſſet vt mediolanum ꝑgeret. nauis procul ex
alia pte fluminis exiſtens eo iubente ad eum venit: ꝛ ipm cum ſociis ſiñ
gubernatore alio tranſportauit. Tunc ei predictus dioniſius obuiauit
et ad pedes eius procidens veniam poſtulauit. Cum igitur euſebius
ab imperatore nec minis nec blandiciis flecti poſſꝫ coram omnibus di
xit. Uos dicitis filium minorem eſſe patre: cur ergo michi filium meū
et diſcipulū pretuliſtis. Nō eſt enim diſcipulꝰ ſuꝑ magiſtꝝ nec ſuꝰ ſuꝑ
dominū ſuum: nec filiꝰ ſuꝑ prēm. Qua illi rōne cōmoti ſtatim cirogꝛphū
quē ſcripſerāt: ꝛ cui dyoniſius ſubſcripſerat ei obtulerūt. At ille. Neq
ꝙ poſt filium ſcribā cui autoritate ꝑſum: ſed iſtū ſuccendite. nouumqꝫ
cui ſubſcribā ſi vultis ꝯſcribite. ſicqꝫ nutu dei ſuccenſus eſt cirogꝛphus
Cui dyoniſiꝰ ꝛ alii. xxxiii. epi ſbſcripſerant. Rurſumqꝫ arriani aliū cy
rographū ꝯſcripſerūt: ꝛ euſebio et aliis epis vt ſubſcriberent tradiderūt.
Sed cum ab euſebio animati nullatenus ꝯſentirent. ceperunt plurimū
gratulari: ꝙ cyrographuꝫ cui coacti ſubſcripſerāt penitus combuſtū
videbant. Tunc iratus conſtantiꝰ euſebiū voluntati arrianoꝝ tradidit
Qui primus ipm de medio aliorum epiſcopoꝝ rapientes: et durius fla

CLXVII.

gellantes cum p gradus palatii a ſummo vſqꝫ ad imū. ⁊ rurſus ab imo
vſqꝫ ad ſūmū traxerūt. Cum ḡ capite ꝯquaſſato mltm ſanguiem fudiſſꝫ
et adhuc nō aſſentiret. vinctis poſt tergū manib⁹. p collū cum fune ipſꝫ
trahebant. Ipſe aūt gr̄as agens dicebat ſe ꝑ confeſſiōe fidei catholice
mori eſſe patum. Tunc cōſtanti⁹ liberiū papā. dyoniſiū: paulinū ⁊ om̄s
alios ep̄os q̄ eius exemplo fuerāt animati in exiliū mitti fecit. Euſebiū
vero apud ſcytopolim vrbem paleſtine arriani duxerūt: ⁊ ip̄m in quodā
loco ſic artiſſimo recluſerūt. vt eſſet illo longitudine breuior: latitudine
anguſtior. ita vt curuatus nec pedes extendere. nec ſe ī latus alterꝝ ver
tere poſſꝫ. capiteqꝫ depſſo humeros tantum. ⁊ cubitos mouere valebat
Uerumtn̄ conſtātio defuncto iulianus eidē ſuccendens: ⁊ omnib⁹ pla
cere volens. iubꝫ exulatos ep̄os reuocari. et deorꝝ templa apiri: et pace
frui ſub lege qua quiſqꝫ vellet. Et ſic euſebius inde exiens ad athana
ſium venit: ⁊ q̄nta paſſus fuerat. eidem expoſuit. Defuncto aūt iuliāo
et iouiniano regnante ſopitis arrianis euſebius vercellas redut: ⁊ cū
populus cuꝫ magna exultatōe ſuſcepit Sꝫ iterꝝ valente regnāte arriāi
repullulāt ⁊. euſebii domū vallātes: ⁊ extra domū ſupinū ipſum trahē
tes: lapidibus eum obruerūt: ⁊ ſic ad dn̄m feliciter migrans in eccleſia
quam ip̄e conſtruxerat ſepultus eſt. Fertur quoqꝫ hanc ḡtiam ſue ciui
tati euſebius a deo ſuis p̄cibus impetraſſe: vt nullus arrianus ibidem
viuere poſſit. Uixit aūt ſ̄m cronicā ad min⁹. lxxxviii. annis. Floruit cir
ca annos domini. ccel.

CIIII.

De ſāctis machabeis

A

MAchabei fuerunt ſeptē fratres cum matre reuerenda: ⁊ elea-
zaro ſacerdote: qui pro obſeruatiōe legis cum carnem porcinā
nollent comedere. inaudita ſuppliciorū genera pertulerūt ſ̄m
qꝺ in ſecundo machabeorꝝ plenius ꝯtinetur. Et notandū ꝙ eccl'ia oriē
talis facit feſta de ſanctis vtriuſqꝫ teſtamti. occidental' autē non facit
feſta de ſanctis veteris teſtamti eo ꝙ ad inferos deſcenderūt. pterꝗ de
innocentib⁹. ex eo ꝙ in ipſis ſingulis occiſus eſt chriſtus. ⁊ de macha-
beis. Sunt autem quatuor ratōnes quare eccleſia de iſtis machabeis
licꝫ ad inferos deſcēderint ſolennizat. Prima eſt propt̄ prerogatiuam
martirii. Quia eni inaudita ſupplicia inter ſanctos ve. teſta. paſſi ſunt
ideo priuilegiati ſunt vt eorꝝ paſſio merito celebretur Hec ratio pōitur
in hy. ſco. Scd̄a eſt propt̄ repn̄tatōem miſterii. Septenarius eni nume
rus: eſt numer⁹ vniuerſitatis. Significātur ḡ in iſtis om̄s p̄res veteris
teſtamti celebritate digni. Nā licꝫ de ipis nō ſolennizet eccl'ia. tum qꝛ
ad limbū deſcenderūt. tum qꝛ multitudo multorꝝ nouorū ſubintrauit.

In hiſ tñ ſeptez impẽdit oībuſ reuerentiã.qꝛ p ſeptẽ vt dictũ eſt vniuer
ſitas deſigñtur. Tercia eſt propť exemplũ paciendi:ꝓponũtur eñi exem
plum fidelibus vt ſm hoꝝ conſtãtiam ad zelum fidei animentur.et ad
paciendum ꝑ lege euãgelii ſicut illi ꝑ lege moyſi fortius accingantur.
Quarta eſt ꝓpter cauſam ſupplicii. Nam ꝑ defenſiõe leg̃ ſue talia ſup
plicia paſſi ſunt.ſicut et chriſtiani pro defenſiõe legis euangelice pati
untur. Has tres vltimas rationes aſſignat magiſter iohãnes beleth i
ſumma de officiis.c.v.

cv.

Ad vincula ſancti petri

Feſtum ſancti petri apoſtoli qd̃ ad vincula dicitur quadruplici
de cauſa inſtitutũ fuiſſe putatur:ſcilicꝫ in memoriã liberatõis
petri.in memoriam liberatiõis alexandri.pro deſtruendo ritu
gentilium.et pro impetrãda abſolutione ſpiritualium vinculoꝛuꝫ.
Prima ergo cauſa eſt in memoriam liberatiõis petri. Nam ſicut
dicitur in hyſtoria ſcolaſtica:herodes agrippa romam adiit:⁊ ibi gaio
nepoti tiberii ceſaris familiariſſimꝰ extitit. Quadam aũt die cum eſſet
herodes in curru cũ gaio leuatis in celum mãibus ait. Utinã viderem
mortem ſenis.et te dominuꝫ totius orbis. Sed hoc auriga herodis au
diuit et tiberio continuo intimauit. Quapropter indignatus tiberius
ceſar herodem recluſit in carcerem.vbi dum quadam die iuxta arborẽ
innixus eſſet cuius frondibus inſidebat bubo.vnus de concaptiuis pe
ritus in auguriis dixit ei. Noli timere quia cito liberaberis:⁊ intantũ
ſublimaberis:ꝙ amicos tuos in tui inuidiam concitabis:⁊ in hac pro-
ſperitate morieris. Quamcito autēꝫ huius generis animal ſuper te vi
deris .vltra quintum diem viuere non valebis. Poſt aliquod tempus
tiberius moritur.⁊ gaius in imperium ſublimatur: qui quidem hero-
dem de vinculis liberauit: ⁊ magnifice ſublimatum regem in iudeam
miſit. Cumqꝫ veniſſet:miſit manus vt affligerꝫ quoſdam de eccl̃ia. De
ciſio autem iacobo fratre iohannis gladio ab eodem ante dies azimoꝝ
videns quia hoc g̃tum eſſꝫ iudeis.in diebus azimorum petꝝ apphen-
dit:⁊ in carcerem miſit.volens poſt paſca producere eum poplõ. Ange
lus autem noctu eidem aſſiſtens mirabiliter euꝫ vinculoꝝ nexibus libe
rauit ⁊ ad miſteriũ predicatõnis liberum ire iuſſit. Facinus autem reg̃
dilatõnem non patitur vltionis. Seq̃nti vero die cuſtodes ad ſe veni
re fecit.vt pro fuga petri diris eos penis afficerꝫ. Hoc tamen impedi-
tus eſt facere ne ſolutõ petri alicui nocerꝫ. Nã concitus i ceſaream de
ſcẽdit:⁊ ibi ꝑcuſſus ab angelo exſpirauit. Itē ſicut r̃fert ioſephus
in.xix.antiquitatũ libro.cum ceſareã aduenirꝫ:⁊ ad eũ totius ꝓuincie
viri vnanimiter conueniſſent.ille fulgenti veſte ex auro argentoqꝫ mi
rabiliter contexta indutus incipiente die procedit ad theatrum.

Ubi cum primū ſolis radios veſtiſ argentea ſuſcepit. repcuſſo ſplēdo
re duplicatā ſpectātib⁹ lucē fulgor metalli vibrātiſ effudit. vt ītuentib⁹
ꝑſtringeret aciem terror aſpectus: ⁊ ꝓ hoc plus aliq̄d de eo q̄m humāe
nature eſt artifex arrogātia mentiretur. Illico adulātis vulgi cōcrepāt
voceſ dicentis: Hucuſq₃ ⁊ hoīeȝ te tenuim⁹: ſed ex hoc iā ſup̄ hūanam
naturā te eſſe fatemur. Et dū adulatoriis demulceretur honorib⁹ ⁊ ob
latos ſibi diuinos honores ñ reſpueret: reſpiciens vidit īſidentem ſup̄
funiculū capiti ſuo āgelum. i. bubonem mortis ei⁹ ꝓxime nunciū: reſpi
cienſq₃ ad populū dixit. En ego deus vr̄ morior. Sciebat enī iux̄ predi
ctōnem auguris ſe infra q̄nq₃ dies moriturꝫ. Et cōtinuo ꝑcuſſus ꝑ q̄n
q₃ dies vermib⁹ eū corrodentib⁹ expirauit. Hec ioſeph⁹. ¶ In mēoriaȝ
igitur tam mire liberatōis ꝑncipis apl'oꝝ a vincul'. ⁊ tam dire vindicte
in tyrānum ꝓtinus ſubſecute. eccl'ia feſtū ſci petri ad vincula ſolēnizat
Unī et epl'a in miſſa canitur: in q̄ hec liberatio facta fuiſſe ꝑhibetur. et
ſm̄ hoc videtur ꝙ hoc feſtū deberet vocari petri a vincl'is ¶ II Se
cunda cā inſtitutōis extitit. Qm̄ alexāder pp̄ q̄ ſextus poſt bt̄m petruȝ
rexit eccl'iam et hermes ꝑfectus vrbis rome qui ꝑ alexandꝝ ad fideȝ ꝯ
uerſus fuerat a quirino tribuno in diuerſis locis ī cuſtodia tenebātur
Dixitq₃ tribunus ad hermem prefectum. Miror te virꝝ prudenteȝ ho
norem dimittere ꝑfecture: ⁊ vitam aliaȝ ſomniare. Cui hermes dixit.
Et ego añ hos ānos hec oīa deridebā ⁊ hanc vitam ſolā eſſe putabam.
Rn̄dit quirin⁹. Fac ḡ ꝓbare me ꝙ aliā vitam noueris eſſe et continuo
fidei tue diſcipl'm me habebꝭ. Cui hermes dixit. Scūs alexander quem
tenes in vīcul': ipſe hoc meli⁹ te docebit. Tunc quirin⁹ maledicens her
mem ait. Ego tibi dixi vt me ꝓbare faceres hoc: ⁊ nunc me mittis ad
alexandꝝ quē ꝓ ſuis ſcelerib⁹ teneo vinculatū. Certū ſup te ⁊ alexādꝝ
cuſtodiaȝ duplicabo. ⁊ ſi ipm̄ tecū vl' te cum ipſo inuenire potero. vere
fidem tuis ⁊ eius dictis l' ſmonib⁹ adhibeo. Fecit q̄d dixit. Et alexan
dro hoc hermes ꝓtin⁹ indicauit. Orante igitur ſcō alexandro angelus
ad eum venit. ⁊ ipſum ad hermem in carcerem duxit. Et inueniens eos
quirinus inſimul plurimū admiratus eſt. Et cum hermes quirino nar
raret: quō alexander filium ſuum mortuuȝ ſuſcitaſſet. Dixit alexandro
quirinus. Habeo filiā gutturoſaȝ nomine balbinam. Promitto igitur
me tuā recipe fidem: ſi filie mee impetrare poteris ſalutem. Cui alexan
der. Uade cit⁹ et ipſam ad carcerem meū adducito. Cui dixit quirin⁹
Cū h ſis quō in carcere tuo te potero inuenire. Ad q̄m alexāder. Uad
cito: q2 qui me huc adduxit. ille me illuc cito reducȝ. Pergenſ igit̄ q̄rin⁹
filiam ſuā ad carcerem alexandri adduxit: ⁊ ibidem ipſum inueniēs ad
pedes ſuos ſe ꝓſtrauit. Tunc filia ei⁹ cepit vincula ſancti alexandri de
uote oſculari vt ſanitatem reciperet. Cui alexander dixit. Noli filia
has meas oſculari catenas: ſed hoīas ſancti petri diligenter inquire.

quas deuote oſculans recipies ſanitatē Quirinus igitur in carcere vbi
petrꝰ detentus fuerat diligenter boias inquiri fecit. caſq; cū inueniſſz fi
lie ſue oſculādas dedit. Illa mox vt oſculata eſt vincla: ſanitatis eſt ite
gre bñficiū aſſecuta. Tunc q̄rinus veniā petens alexandꝝ ď carcere ex
traxit. ꝛ ipſe cuz familia ꝛ aliis q̄ꝑpluribꝰ baptiſma ſuſcepit. Tūc ſcūs
alexāder hoc feſtū in kl'. auguſti celebrandū inſtituit. ꝛ i honorem apl'i
petri eccleſiā fabricauit: vbi vīcula repoſuit: et ad vincula noīauit. In
hac ſolennitate ad predictā eccleſiā magnꝰ fit cōcurſus ppl'i: ꝛ ibidem
ppl's vīcula oſculat. ¶ C Tercia cā inſtitutōis ſm bedā hec eſt Octa
uianꝰ īpatoꝛ ꝛ āthoniꝰ ſibiinuicē affinitate cōiuncti. ſic iter ſe mundi
totiꝰ impiū diuiſerīt: vt octauianꝰ ī occidente. italiā. galliā. ꝛ hyſpaniā
anthoniꝰ vero in oriente. aſiam. pontuz ꝛ affricā poſſideret. Anthoniꝰ
aūt laſciuus et lubricꝰ: cū ſororē octauiāi ī vxorē haberz. ipſā repudia
uit. ꝛ cleopatrā reginā egipti in vxorem accepit. Ob hͦ indignatꝰ octa
uianꝰ māu armata in aſiā ꝯ anthoniū ꝓcedit et ipm in oibus ſupauit.
Tūc āthoniꝰ ꝛ cleopatra victi fugerīt. ac ſemetipos ꝑ dolore nimio occi
derūt. Egipti igitur regnū octauianꝰ deſtruxit: ꝛ romanā ꝓuinciā fecit
Inde in alexandriā perrexit. et oībus eā diuitiis ſpoliās romā ipſas trāſue
xit. vñ rempublicā auxit. ita q̄ ꝑ vno denario daretur quod priꝰ ꝑ q̄tuoꝛ
vendebatur. Et qꝛ ciuilia bella valde vrbem vaſtauerāt: ita eā renoua
uit vt dixerit. Inueni latericiā reliquo marmoreā. quia igitur inm̄ rē
publicā auxit. auguſtus ꝑmo oīm vocatuſ eſt. Vñ ꝛ ab eo auguſti dicti
ſunt q̄ ſibi ī impio ſucceſſerūt: ſicut a iulio ceſare eiꝰ auunculo ceſareſ ap
pellantur. Vñ ꝛ hunc mēſem auguſtū q̄ ꝑus ſextilis dicebatur: qꝛ a mar
cio ſextuſ erat. ppl's ſuo noīe intitulauit eū auguſtuz vocans In memo
riā itaq; et honorē victorie illiꝰ q̄m ꝑma die auguſti octauianꝰ habuit
oēs romani hac die ſolennizabant vſq; ad tempꝰ theodoſii impatoriſ
qui cepit regnare anno dñi. cccccxxvi. Eudoxia igitur filia predicti the
odoſii imperatoris vxoꝛ valentiniani hieroſolumā ex voto perrexit. Vbi
quidā iudeus ꝓ magno munere duas ei catenaſ obtulit q̄bus ſub hea
de petrꝰ apl's vinctus fuit. Cū igitur romā rediiſſz in kl'. auguſti. ꝛ ho
norem impatoris gentilis romāos ſolennizare videret. dolens q̄ dam
nato homini tantus honoꝛ exhiberetur. cogitāſq; q̄ ñ eos de facili a
tali cultura et cōſuetudine reuocare poſſet. cogitando tractauit vt ob
ſeruantia quidem ſic ſtaret: ſed in honorem ſancti petri ſic fieret ꝛ illū
diem vniuerſus populuſ ad vincula nominaret. Habita igitur collatō
ne cum beato pelagio papa populum blandis exhortatōnibus induxe
runt: vt obliuioni traderetur memoria ꝑncipis paganoꝝ et celebris fi
eret. memoria principis apoſtolorum. Quod dum cūctis placuiſſet illa
catenas quas de hieruſalē attulerat ꝓtulit: ꝛ popl'o oſtendit. Papa ve
ro et illam catenam protulit qua ſub nerone idem apl's vinctus fuit.

Hac ergo illis ſociata ita miraculoſe vna catena facta eſt: ac ſi ſemper
vna et eadem extitiſſz. Vñ pp̄ et regia ꝓtin⁹ ſtatuer̄t: vt qđ hoim indi-
ſcreta religio faciebat gentili dãnato. in meli⁹ mutata faceret apl'oꝝ
ꝑncipi petro. Ipſa igitur vincula pp̄ cũ regina in eccl'ia ſãcti petri ad
vincula poſuit: et ipſum munerib⁹ mľtis ⁊ ꝑuilegiis magnis dotauit.
ac ꝑdictã diem vbiqꝫ celebrem fore inſtituit. Hec beda. Idem dicit ſy
gibertus. Quante aũt virtutis hec catena fuit ãno dñi. dcccclxiiii. ap
paruit. q̄ndã ei comitẽ impatoris ottonis ꝓpinquũ dyabol⁹ añ oculoſ
oĩm tã crudel'r arripuit: vt ſeipm̄ dentib⁹ lacerarẽ. Tunc iuſſu impato
ris ad iohãnem papã ducitur: vt catena ſãcti petri ei⁹ collo circũdaret̃
Sꝫ cũ q̄dam alia catena furentis collo fuiſſet impoſita. ⁊ nichil ex hac
ꝓueniſſet ſalutis. nimiꝝ vbi nil latebat virtutis. tãdem vera petri cate
na ꝑducitur et furentis collo iponitur. Tãte ãt virtutis pond⁹ dyabo
lus ferre nõ potuit. ſꝫ mox corã oĩbus exclamãs abſceſſit. Tũc theodo-
ricus metheñ⁹ ep̄s ipam catenã arripuit: ⁊ eã ſe nullaten⁹ dimiſſurũ
niſi man⁹ ſibi ꝑcideretur aſſeruit. Cũ igit̃ ſr̃ h̄ inter ep̄m ⁊ papã alios
qꝫ clericos ĝuis oriretur cõtentio: impator tandem ip̄m litigiũ ſedauit
⁊ ep̄o ex ipſa catena a pp̄ anulũ ip̄etrauit. Narrat milet⁹ in cronica
et idẽ habetur ĩ hyſtoria triptita: q̄ his dieb⁹ apud epyꝝ draco ingẽs
appuit: in c⁹ ore donatus ep̄s virtute inſignis expuens mox eum oc-
cidit. ꝓus tñ añ eius faciẽ digitis crucem deſignãs: et eidem oñdens
Quẽ vix octo iuga boum ne eius putredine aer inficeretur ad locum
incẽdii trahere potuer̃t. Idem q̄ꝫ ait ibidem: ⁊ in eadem tripar: hyſto.
habetur: q̄ in creta dyabolus ĩ ſpecie moyſi ſe poſuit. Qui iudeos vñ
cunqꝫ ꝯgregans ſup magnũ mõtis precipitium iux̄ mare eos duxit.
Quos dũ ad terrã ꝓmiſſiõis ſicco pede ſe precur̃e ducere polliceret̃. in-
numeros enecauit. Vñ creditur q̄ dyabol⁹ idignat⁹: q2 occaſiõe iudei
qui regie catenã õderat plauſus octauiãi ceſſauit. de his ſe talit̃ vindi
cauit. Multi ãt ex his qui euaſer̃t ad baptiſmi ĝtiam cõuolarunt. Cũ
ei moni ip̄e decliuis incũberet et illi ſeſe euoluerent: ⁊ ꝑores tã acutis
rupibus lacerati q̄ in mari prefocati mortui ſunt. Cunqꝫ reliq̄ idem fa
cere vellent: ⁊ de ꝑoribus q̄d eis acciderit ignorarent. q̄dam piſcatores
inde trãſeuntes malum qđ acciderat narrauer̃t eiſdem: et ſic illi ꝯuerſi
ſunt. Hec in hyſtoria triptita. B Quarta cauſa inſtitutõis hic aſſi
gnari põt. Dñs eni a vincul' petꝝ miraculoſe abſoluit. et eidem ligan
di ⁊ abſoluendi poteſtatẽ dedit. Nos aũt vincl'is peccatoꝝ obligati te
nemur et abſolui indigem⁹. Ideo igitur ipſum in ſolẽnitate q̄ dr̄ ad vin-
cula honoram⁹: vt ſicut ipſe a vincul' abſolui ꝓmeruit. et ſicut abſoluen
di a dño poteſtatem accepit: ſic ⁊ ipſe a peccatoꝝ vincul' nos abſoluat.
Hanc vltiam inſtitutõis cãm ñ nullã extitiſſe q̄s defacili ꝑpendere põt
ſi videat q̄ abſolutõem a vinculis in apl'm factã ep̄l'a cõmemorat. ab-

ſoluendi poteſtatē ſibi ↄceſſam euangeliſta recitat abſolutiōem ab ipſo
nob fiendā hodierna orō poſtulat. Q; āt p claues q̄s accepit inſtuꝫ
etiā dānandos abſoluat: in quodā miraculo qđ legitur in libro miracu
loꝝ bte virgis ſatis claret. Apđ nāqꝫ coloniā vrbē in mōaſterio ſancti
petri erat q̄dā mōachus leuis lubric⁹ ꝛ laſciuus. Hic dū ſubita morte
fuiſſet ꝑuentus: demōes ipm accuſabāt: et q̄libet peccatoꝝ gnā ↄ ipm
clamabāt. Unū dicebat: ego ſum cupiditaſ tua: q̄ ↄtra dei ꝓcepta tā fre
q̄nter cupiſti: Aliud clamabat: ego ſum vana gl'ia. q̄ te apud homīes ia
ctanter exaltaſti. Aliud ait. Ego ſum mendacium: in quo menciendo
peccaſti. Et cetera ſimil'r. E contra q̄dā bōa opa q̄ fecerat ipm excuſa-
bant dicentia. Ego ſum obedientia q̄m ſenioribus ſpūalib⁹ exhibuiſti.
Ego ſum pſalmoꝝ cant⁹: q̄m freq̄nter deo concinuiſti. Sanct⁹ āt petrus
cui⁹ erat mōach⁹ ꝓ ipſo depcaturus deū adiit. Cui rn̄dit dn̄s: Nūqđ n̄
ꝓpheta me inſpirāte dixit. Dn̄e q̄s habitabit i tabernacl'o tuo. aut q̄s
re. i mō. ꝛc̄. Qui igreditur ſine macl'a ꝛc̄. Quō h̄ pt̄ ſaluuſ eſſe cum nec
ſiñ macl'a ſit ingreſſ⁹ nec ſit iuſticiā opat⁹. Rogante igitur ꝓ eo petro
cū virgīe mr̄e dei. hāc dn̄s ſententiā ꝓtulit. vt ad corp⁹ rediret: ꝛ ibi pe
nitentiā ageret. Tūc ↄfeſtim petr⁹ claui q̄m māu tenebat dyabolū ter
ruit: et in fugā cōuertit. Animā vero eius in manu c⁹dam q̄ in ꝑdicto
mōaſterio mōach⁹ fuerat tradidit: ꝛ vt ad corpus ipam reduceret ꝓce
pit. Qui ab eo pro mercede reductōis popoſcit. vt ſingul' diebus pſal-
mum. miſerere mei de⁹. diceret. ꝛ ſepulturā ei⁹ ſepe ſcobis mūdaret. Ip
ſeqꝫ de morte rediens que ſibi cōtigerant oībus enarrauit.

cvi.

De ſācto ſtephano papa

Stephanus pp̄ cum multos gentiliū verbo et exemplo cōuertiſſꝫ
et mlt'a corpa ſanctoꝝ martirū ſepeliſſꝫ. a valeriano ꝛ galieno
anno dn̄i. cclx. ſūmo ſtudio q̄ritur: vt eum et clericos aut ſacri
ficare cogerent aut ſupplicijs diuerſis punirent. Dederuntqꝫ edictum
vt q̄cūqꝫ eos ꝓderet totā eoꝝ ſbam poſſideret. Quappt̄. x. de ei⁹ cleric̄
ſtatim cōprehenſi ſunt ꝛ ſine audientia decollati. Seq̄nti die ſtephan⁹
pp̄ ↄphenditur ꝛ ad templū martis ducitur: vt ibi aut ydoluꝫ adoraret
aut capitalem ſententiā ſubiret. Sꝫ cū templū ingreſſus fuiſſet ꝛ deum
vt ipm templū deſtrueret exoraſſet. ſtati mag̃ ps templi corruit. ꝛ oīſ
multitudo p̄re nimio timore aufugit. Ipſe vero ad cimiteriū ſancte lu
cie ꝑrexit. Qđ audiens valerian⁹ milites plures ꝑoribus ad eū miſit.
Qui venientes euꝫ miſſam celebrātem inuenerunt: ꝛ ſtātem intrepidū
ac incepta deuote ꝑficientem in ſua ſede decollauerunt. cvii.

De inuentōe ſcī ſtephani prothom.

Inuentio corpis ꝓthomartiriſ ſtephani. ãno dñi. cccc.xvii. ho
norii ꝑncipis ãno. vii. facta fuiſſe narratur. Repitur aũt eius
inuentio: trãſlatio et cõiunctio. Inuentõ ipſiꝰ hoc ordĩe facta
fuit. Nã cum quidã preſbiter nõie lucianus in territorio hieroſolimita
no. q̄m gẽnadiꝰ int̄ illuſtres viros cõmemorat: et hec ſcripſit. feria ſex
in ſtratu ſuo q̄ſcerẽ ꝛ pene euigilaret. q̄dã vir ſenex. ſtatura ꝓcerꝰ vltu
decorus: barba ꝓlixa: pallio cãdido amictꝰ. cui gẽmule auree et cruces
inerãt ꝯtexte. calciatꝰ calig̃ in ſuꝑficie deauratis. eidẽ apparuit. Qui
mãu aureã virgã tenens tetigit eũ dicens. Sũma cum diligentia nr̃os
patefacito tumulos. q̄ indecenter deſpecto loco reconditi ſumꝰ. Uade
igitur et dic iohãni epiſcopo hieroſolimitão: vt nos in honorabili loco
reponat. q̄ cum ſiccitas et tribulatõ mũdũ cõcuſſerit: nr̃oꝝ ſuffragiiſ
deꝰ mũdo ꝓpiciari decreuit. Cui lucianus preſbiter dixit. Dñe quiſ es
Ego ſũ inq̄t gamaliel: q̄ paulum apl̄m enutriui: ꝛ ad pedes meos legẽ
perdocui. Qui aũt mecum iacet ſanctus eſt ſtephanꝰ q̄ a iudeis lapida
tus ex̄ ciuitatem ꝓiectus eſt. vt a feris ꝛ auibus deuoraretur. Sz hoc
oĩno ille prohibuit: cui idem martir illeſam fidem ſuauit. Ego ãt ipm
cum reuerentia multa collegi. et ĩ meo nouo tumulo ſepeliui. Alius ãt
qui mecũ iacẽ eſt nichodemꝰ nepos meos. q̄ nocte ihm adiit: ꝛ a petro
et iohãne ſacꝝ baptiſma ſuſcepit. Quaꝓpter ĩdignati in eũ ꝑncipes ſa
cerdotũ eũ occidiſſent: niſi ob nr̃i rũerentiã deſtitiſſent. Uexẽtũ oĩmem
ſbiãz eꝰ diripueꝛt ꝛ a ꝑncipatu depoſueꝛt: m̄tiſq3 eũ afficientes verbe
ribꝰ ſemiuiuũ reliqueꝛt. Hunc cũ ego ĩ domo mea duxiſſẽ diebꝰ aliq̄bꝰ
ſupuixit: ꝛ defunctũ iux̄ pedes beati ſtephãi ſepeliri feci. Tercius vero
q̄ mecũ eſt. ipẽ ẽ abibaſ filiuſ meꝰ q̄ ãno etatis ſue. xx. mecũ baptiſma
ſuſcepit. ꝛ virgo ꝑmanens cũ paulo diſcipl̄o meo legẽ didicit. Uxor
vero mea ethea. ꝛ ſelemias filius meus: q̄ fidẽ xp̄i noluerũt recipe. nõ a
nequaꝗ̄ digni ſepultura fuere. ſz eos alibi ſepultoſ ĩuenies ꝛ eoꝝ tumu
los vacuos et inanes. Hoc dicto ſcũs gamaliel diſpuit. Lucianꝰ vero
euigilanſ dñm exorauit: vt ſi hec viſio ĩ veritate fierẽ. eidem ſcd̄o ac ter
cio appereret. In ſeq̄nti igitur feria ſexta eidem ſicut ꝑus appuit: et cur
ea q̄ ſibi dixerat neglexerit req̄ſiuit. Nõ iq̄t dñe neglexi: ſz rogaui dñẽ
vt ſi hec viſio ex deo eſſet mihi tercio appereret. Dixitq3 ei gamaliel. q̄m
in mente tua cogitaſti ſi nos inuenires: quomõ reliquias ſinguloꝝ di
ſcernere poſſes. ex his que tibi ſub ſimilitudĩe offero ſingulorum locu
los et reliquias edocebo. Oſtenditq3 ei tres calatos aureos et quartũ
argenteum quorum vnus erat plenus roſis rubentibus. et alii duo ro
ſis albis. Quartum etiam oſtendit calatum argenteum plenum cro
co. Dixitq3 gamaliel. Hi calati noſtri ſunt loculi. Et he roſe noſtre
ſunt reliquie. Calathus plenus roſis rubeis eſt loculus ſancti ſtepha
ni: q̄ ſolus ex nob̄ martirio meruit coronari. Alii duo roſis alb̄ pleni

mei et nichodemi ſunt loculi. q̄ ſincero corde in cõfeſſione chriſti pſeue
rauimꝰ. Quartus vero argenteꝰ croco plenꝰ eſt abibe filii mei: q̄ cando
re virginitatis pollebat. et mũdꝰ de mũdo exiuit. His dictis iterũ diſpa
ruit. Feria aũt ſexta ſequētis hebdomade eidem iteratꝰ apparuit: ⁊ d̄ dilatõe
⁊ negligẽtia ſua eũ grauiter increpauit. Cõtinuo igitur lucianꝰ hieroſolimã
adiit. ⁊ iohãni epõ cũcta per ordinẽ enarrauit. Pergũt igitur cũ aliis epis
accerſitis ad locũ p̄dictum luciano oñſum. Cũq; cepiſſent fodere. terra ꝯ
cutitur et ſuauiſſimꝰ odor ſentitur. Ad cuiꝰ odoris mirã fragrãtiã meri
tis ſanctorum. lxx. hoĩes a diuerſis infirmitatibꝰ liberãtur. Sicq; i eccle
ſiã ſyon q̄ eſt in hierl'm: vbi ſcũs ſtephanꝰ archidyaconatus officio fun
ctus eſt: cũ magno gaudio ſanctorum reliq̃as trãſtulerũt: et eas ibidẽ hono
rifice cõdiderũt. Ea aũt hora pluuia magna deſcendit. Huiꝰ viſiõis et inuen
tõis mentõẽ facit beda i cronica ſua. ¶ B Hec iuentõ ſancti ſtephãi
facta eſt ea die q̄ eius paſſio celebratur. ⁊ eiꝰ paſſio in hac die fuiſſe d̄r.
Feſta aũt ab eccl'ia mutata ſunt duplici rõne. Prima eſt quoniam xp̄s iõ natꝰ
eſt in terris vt hõ naſceretur in cel'. Decuit igitur vt natiuitati chriſti
ꝯtinuaretur natale ſãcti ſtephãi q̄ p̄mꝰ ꝓ xp̄o martiriũ ſuſtinuit: qḋ eſt
naſci in celo: vt per hoc notaretur vnã ex alia ſequi. Vnde etiã cãtatur de ipo
Heri chriſtꝰ natus eſt i terris. vt hodie ſtephanꝰ naſceret̃ in cel'. Secũda
ratõ eſt: quoniam feſtũ de inuentõe ſolemniꝰ agebatur: q̄ꝫ feſtũ de paſſiõe. ⁊ hoc
tũ ꝓpter reuerentiã natiuitatis dñi. tũ ꝓpter multa miracula q̄ in ipius iuen
tione dñs oñdit. quia g̃ paſſio ipſiꝰ dignior eſt q̄ꝫ inuentõ. ⁊ ob hoc ſolen-
nior deb3 eſſe: iõ eccl'ia feſtũ de paſſiõe ad illõ tempꝰ trãſtulit. in q̄ in am
pliori reuerentia habeatur. ¶ Tranſlatio aũt eius vt ait aug. hoc mõ
fuit. Nam alexãder ſenator cõſtantinopolitanꝰ hierl'm cum vxore ſua
adiit: et ꝓthomartiri ſtephão pulcerrimũ oratoriũ cõſtruxit: ac poſt eiꝰ
obitũ iuxta eiꝰ corpus ſe ſepeliri fecit. Euolutis g̃ ſeptẽ ãnis. iuliana eiꝰ
vxor in patriã ſuã volẽs redire. vtpote q̄ a p̄ncipibꝰ iniuriã patiebatur
corpus viri voluit deferre. Qḋ cũ ab epõ multis precibꝰ poſtulaſſꝫ: epõs
duos loculos argenteos ꝓtulit dicens. Non noui q̄s ſit ex his loculis
viri tui. Et illa. Ego noui. Et impetũ faciens amplexata eſt corpꝰ ſan
cti ſtephani. Sic ergo dum corpꝰ viri putat accipe. caſu corpꝰ protho
martiris accepit. Cum aũt nauim cũ corpe cõſcendiſſet. hymni audiũtur
angelici: odor effragrat. clamãt demões. ſeuã ſuſcitãt tempeſtatẽ dicẽ
tes. Ve nob: quia ꝓthomartir ſtephanus trãſit diro nos verberãs igne.
Cum ergo naute naufragiũ formidarent: ſtephanus inuocatur ⁊ conti
nuo apparuit dicens. Ego ſũ nolite timere. Statimq; tranquillitas ma
gna ſubſecuta eſt. Tũc audite ſunt voces demõum clamãtiũ. Impie p̄n
ceps nauem accende: quia aduerſariꝰ nr̄ ſtephanꝰ eſt in ea. Tunc p̄nceps
demõum. v. demões q̄ nauem incenderẽt miſit. Sed angelꝰ dñi in pro
fundũ eos dimerſit. Et cum calcedonem veniſſent. demones clamabãt

Seruꝰ dei venit:qui ab iniq̄s lapidatꝰ eſt iudeis Cōſtātinopolim igitur
incolumes puenerūt.et in quadā eccleſia corpꝰ ſancti ſtephani cum mag
na reuerentia cōdiderūt. Hec aug. Coniūctio āt corpis ſancti ſtepha
ni cum corpe ſancti laurentii h̄ ordine facta fuit. Cōtigit eñ eudoxiam
filiam theodoſii impatoris a demone grauiter cruciari. Qḋ cum patri
ſuo cōſtantinopoli cōſtituto intimatū fuiſſet.iubet filiā cōſtantinopoliz
adduci.vt ſacroſancti ꝓthomartiris ſtephani reliquiis tāgeret. Demō
aūt in ea clamabat. Niſi ſtephanꝰ romā veniat non exibo. q̄m az ſic eſt
apl'oꝝ volūtas Qḋ cū impator audiuiſſet.a clero et populo cōſtantino
politano obtinuit vt corpꝰ ſancti ſtephani romanis darent.et ipi beati
laurentii corpꝰ acciperēt. Tunc impator pelagio pape ſup hoc ſcripſit.
Papa vero de cōſilio cardinaliū impatoris petitioni cōſenſit Miſſi igi
tur ꝯſtantinopoli cardinales corpꝰ ſancti ſtephani romā deferūt.⁊ greci
ꝓ accipiēdo corpe ſancti laurentii ꝓſequūtur. Capue igitur corpꝰ ſtepha
ni recipitur.et brachiū eius dextruz a capuanis deuotis p̄cibus obtine
tur.et metropolitana eccl'ia i eius honore fabricatur. Cū autez romam
veniſſent.et i eccleſiā ſancti petri ad vincula corpꝰ deferre vellēt. vecto
res ſubſiſtūt.nec vltra ꝓcedere poſſūt. Demon autē in puella clamabat
Fruſtra laboratis.qꝛ non hic ſed apud fratrē ſuū laurentiuz ſedē elegit.
Illuc igitur corpꝰ defertur.et ad eius tactuz puella a demone liberat.
At laurentiꝰ aduentui fratris ſui q̄ſi cōgratulans et arridens.in alterā
ptem ſepulcri ſeceſſit et medietatē illius vacuā fratri reliq̄t. Greci vero
dum manꝰ apponūt vt laurentiuz ferāt.ad terraz velut exanimes corru
erūt Sed orātibꝰ ꝓ eis papa clero et pp'lo.vix ad ſe ad veſperā redierūt
Omnes tamē infra.x.dies mortui ſunt. Latini etiā q̄ ſibi cōſenſerāt i fre
neſim verſi ſanari nō potuerūt. q̄duſq3 ſanctoꝝ corpa inſimul tumula
ta fuerūt. Tūc vox de celo audita eſt. O felix roma q̄ corpꝰ laurentii hiſ
pani.et ſtephani hieroſolimitani tā glorioſa pignora vno claudis mau
ſoleo Facta eſt aūt iſta cōiūctio.x.kl'.maii circa ānos dñi.cccclxxv ¶ C
Refert aug.in li.xxii.ḋ ci.dei.vi.mortuos ad inuocatōez.ſancti ſtepha
ni ſuſcitatos.videlicz q̄ndā q̄ mortuꝰ ſic iaceret vt ei iam pollices liga
rētur.inuocato ſup eū nōie beati ſtephani cōtinuo ſuſcitatꝰ eſt. Itez q̄n
dā puerū a plauſtro cōtritus. q̄m mater ad eccleſiā ſancti ſtephani ofe
rēs viuū et ſanū recepit. Itē quādā ſanctimonialē q̄ cuz in extremo ſpū
ꝯſtituta ad eccl'az ſancti ſtephani delata fuiſſet.et ibidē expiraſſet. vidē
tibꝰ oībꝰ et ſtupētibꝰ ſanata ſurrexit. Itē quādā puellā apud yponē cuiꝰ
tunicā cum pr̄ ad eccleſiā ſancti ſtephani deportaſſet.eā poſtmodū ſuper
corpꝰ defuncte puelle ꝓiecit. et illa ſtatiz ſurrexit. Itē q̄ndā iuuenē apud
yponez cuiꝰ corpꝰ cum inunctū fuiſſet oleo ſancti ſtephani ſtati ſurrexit
Itē q̄ndā puerū q̄ cū ad eccleſiā ſancti ſtephani mortuꝰ fuiſſz delatus ad
inocatōnē ſcti ſtephāi vite ē ꝓtinꝰ r̄ſtitutꝰ De h̄ martire ſic dicit aug.

Martirē iſtū gamaliel ſtolatus reuelauit: ſaulus ſpoliatꝰ laudauit: chriſtꝰ pānis inuolutꝰ ditauit. et p̄cioſo lapide coronauit. Idē In ſtephano emicuit pulcritudo corꝑis. flos etatis. eloq̄ntia ſ̄mocinantis. ſapientia ſāctiſſime mentis. ⁊ oꝑatio diuinitatis Idez Fortis colūna dei cū inter lapidiferas manꝰ captatorio forcipe teneretur fide fūdabil' igniebat. feriebat et ꝑducebatur. ꝯſtringebatur et angebatur. cedebatur et nō vicebatur. Idez ſup illud. Dura ceruice ⁊c. Hic nō blanditur ſ; inuehitur. nō palpat ſ; ꝓuocat. nō trepidat. ſed inſtigat Idez Attēde ſtephanū cōſeruū tuū. hō erat ſicut et tu. de maſſa peccati erat ſicut et tu. eo p̄cio redemptꝰ q̄ tu Et cū dyaconꝰ erat euangeliū legebat. qđ legis vel audis et tu. Ibi īuenit ſcriptū. Diligite inimicos vr̄os. Didicit legendo. ꝑfecit obediendo

¶ CVIII

¶ De ſancto dominico

Dominicꝰ dicitur q̄ſi dn̄i cuſtos vel a dn̄o cuſtoditus. vel dicit̄ dominicꝰ quantū ad ethimologiā huiꝰ nomis qđ eſt dn̄s. Dicitur aūt cuſtos dn̄i tribꝰ modis ſcz cuſtos honoris dn̄i q̄ ad deū. cuſtos vinee dn̄i vel gregis dn̄i quo ad ꝓximū. cuſtos volūtatiſ dn̄i ſiue p̄ceptoꝝ dn̄i quo ad ſeipm̄ Sc̄do dicit̄ dominicꝰ q̄ſi a dn̄o cuſtoditꝰ Dominꝰ em̄ cuſtodiuit ipm̄ quantū ad triplicem ſtatū ſuū. in quoꝝ primo fuit laicꝰ. in ſc̄do regularis canonicꝰ. in tercio vir apoſtolicꝰ. Naz in primo euz cuſtodiuit faciendo euz laudabiliter incipe. in ſecūdo feruēter ꝑficere. in tercio ꝑfectōez appꝛhendere: Tercio pōt dici dominicꝰ ꝑ ethimologiā huiꝰ nomis dominꝰ. Dominꝰ nāq3 dicitur q̄ſi donans minas. ł donās minꝰ. vel donans munꝰ. Hic beatꝰ dominicꝰ fuit donans. i. cōdonās minas ꝑ iniuriaꝝ dimiſſionē. donāſ minꝰ ꝑ corꝑiſ maceratōz q2 corꝑi ſuo ſemper minꝰ dabat q̄ꝫ appetebat. donāſ munꝰ per libertatis largitionem. quia non ſolum ſua paupibus tribuit. ſed etiam ſeipſum pluries vendere voluit. ¶ A

Dominicꝰ ordinis p̄dicatoꝝ dux et pater inclitus. et hiſpanie ꝑtibꝰ villa q̄ dicitur calaregia oxonieñ. dyoceſis patre felice. mr̄e vero iohāna nomine ſecūduz carnē originem duxit Cuiꝰ mater ante ipſius ortum vidit in ſomnis ſe catulū geſtantez in vtero. ardentez in ore faculam baiulantem: Qui egreſſus ex vtero totam mundi machinā incendebat. Cuidam etiam matrone que ipſum ex ſacro fonte leuauerat videbatur q̄ꝫ puer dominicꝰ ſtellam p̄fulgidam haberet in frōte que totū orbem illuſtrabat Dum adhuc eſſet puerulus et ſub nutricis cuſtodia conſtitutꝰ. deꝓhenſus eſt ſepe lectū dimittere. et ſup nudam humū iacere. Miſſꝰ tandez palentiā ad ſtudiū amore ſapientie addiſcende vinū ꝑ decenniū non guſtauit. Ubi cum fames valida eſſ3. libros cū omni ſuppellectili vendidit. et p̄ciuz eoꝝ paupibus erogauit Creſcente iam

et⁹ fama. ab epõ oxoniñ. ĩ ſua eccl'ia canonic⁹ regularis efficitur. et poſt
modũ fact⁹ oĩb⁹ vite ſpeculũ a ɔcanonicis ſupprior ordiatur. Ipſe aũt
die ac nocte lectioni ⁊ oratõi vacabat. aſſidue deũ exorãs vt ſibi hanc
grãm ĩfundere dignaretur qua ſe totũ aliqñ ſaluti poſſet impendere pxi
mor. In libro quoqȝ de collationib⁹ patrũ ſtudioſiſſime legẽs magnũ p
fectõis cumulũ apphendit. Pergẽs aũt cum pdicto epõ tholoſã. depbẽ
dit hoſpitẽ ſuũ heretica prauitate corruptũ. Quẽ ad fidẽ cõuertit. et q̃
ſi qndã primiciarũ manipulũ future meſſis dñõ pſentauit. Legitur ĩ ge
ſtis comitis mõtis fortis q cũ beat⁹ dominic⁹ qdã vice aduerſus here
ticos pdicaſſet. autoritates q̃s in mediũ pduxerat redegit in ſcriptis. ⁊
cuidã heretico cedulã illã tradidit. vt ſup obiectis deliberare deberet.
Illa aũt nocte ad ignẽ hereticis ɔgregatis. cedulã quã recepat pduxit
in mediũ. Cui ſocii dixerũt vt in ignẽ illã pijceret. et ſi cõburi ɔtingeret
eorũ fides imo pfidia vera eſſet. Si vero ɔburi ñ poſſz. verã fidẽ romane
eccleſie pdicarent. Quapropter cedula in ignẽ pijcitur. Que cũ aliquan
tulũ morã in igne feciſſet. icõbuſta ab igne ptinus pſiluit. Stupentibus
cũctis. vn⁹ ceteris durior ait. Proiciatur iterũ. et ſic experientia plení⁹
repietur ⁊ plení⁹ expiemur veritatẽ. Proicitur iterũ. ⁊ iterũ pſiluit icõbu
ſta. Iterũ ille dixit. Tercio proiciatur. et tũc ſine dubio rei exitũ cogno
ſcem⁹. Proicit̃ tercio. et iterũ incõbuſta proſiluit et illeſa. Heretici autẽ
in ſua duricia pmanẽtes. diſtrictiſſima inter ſe iuratõe firmauerũt ne h
aliq̃s publicaret. Quidã tñ miles q ibi aderat. et nr̃e fidei aliqntulũ ad
herebat. iſtud miraculũ poſtmodũ publicauit. Factũ eſt aũt h apud mõ
tẽ victorialẽ. Simile qddã dicitur accidiſſe apud fanũ iouiſ ĩdicta ibidẽ
in dieb⁹ illis ɔ̃ hereticos quadã diſputatõe ſolenni ¶ h Ceteris igit̃
ad ppria redeuntib⁹. et epõ oxonieñ. defũcto ſol⁹ ibidẽ ſãct⁹ dominic⁹
cũ paucis remãſit ɔ̃ hereticos cõſtanter verbũ dei ãnunciãs. Irridebãt
aũt eũ aduerſarii veritatis. ſputa lutũ et hmõi vilia proiciẽtes in eũ
et a tergo pro deriſu ſibi paleas alligãtes. Cũ autẽ ſibi ĩteritũ miiarẽ
tur ĩpterritus rñdebat. Nõ ego martirii dign⁹ ſum gloria. nõdũ merui
iſtã mortẽ. Quapropter locũ trãſiens ĩ quo ſibi parate ferebãtur ĩſidie. nõ
ſolũ intrepid⁹ verũ etiã cãtãs et alacer pcedebat. Quo illi admirãtes dixe
rũt illi. Nũqd nõ tu mortis horrore ɔcuteris. Quid actur⁹ eras ſi ɔpre
hẽdiſſem⁹ te. At ille. Rogaſſẽ vos ĩq̃ repẽtiniſ me ſubito pimereris vul
nerib⁹. ſ; paulati et ſucceſſiue mẽbra ſingl'a mutilãtes. deide oſtẽſis corã
oculis meis detrũcatis mẽbrorũ pticulis. ipos etiã oculos eruẽtes ad vl
timũ ſemiuiuũ laceratũqȝ corp⁹ ſic pmittentes ĩ ſuo ſãguine volutari vl
prorſus ad libitũ me necaretis. Cũ qndã repiſſz ppter nimiã quã pati
ebatur inopiã hereticorũ ɔſortiis adheſiſſe. decreuit ſeipz venũdare qua
ten⁹ ex accepto pcio de ſeipſo: et egeſtatis ſimul occaſionẽ pcideret. et ſb
errore venundatum liberaret. Quod et feciſſet. niſi inopie eius diuina

mia aliter prouidiſſꝫ. Alias etiã cum ꝗdã mulier frem ſuũ in ſaraceno-
rũ captiuitate detentũ lamẽtabili ſibi ↄqſtione exponeret. nullumqꝫ ſibi
ad ei⁹ liberatõem fateretur cõſiliũ ſupeſſe. ille intima cõpaſſione cõmo
t⁹ ſeipm pro redẽptione captiui vẽdendũ obtulit. Sed deus ꝗ ipſum ne
ceſſarioreꝫ ad redemptionẽ ſpũalez multoꝝ captiuoꝝ ꝓuiderat nõ per-
miſit. ¶ Hoſpitat⁹ in ptib⁹ tholoſanis apud quaſdã matronas ab here-
ticis ꝑ oſtentatõem religionis deceptaſ. ꝑ totã quadrageſimã vt ſic cla
uũ clauo retũderet in pane ſolũ et aqua frigida cũ adiũcto ſibi ſocio ie-
iunauit. Nocte vero vigilans cũ neceſſitas cogebat. laſſa mẽbra ſup nu
dã tabulã reclinabat. Sicqꝫ factũ eſt vt illas matronas ad agnitõnẽ ve
ritatis ꝑduceret. ¶ Poſt hoc auteꝫ cepit de inſtitutõne ordinis cogitare
cui⁹ officiũ eſſet ꝑ mundũ ꝑdicãdo diſcurrere. et ↄtra hereticos fideꝫ ca
tholicã cõmunire. Cũ igitur in ptib⁹ tholoſanis mãſiſſꝫ ꝑ. x. ãnos a trãſi
tu oxomieñ: epi vſqꝫ ad temp⁹ quo lateranẽſe cõciliũ debuit celebrari. cũ
fulcone tholoſano epo romã ad cõcilium generale adiit. ac a ſũmo põti-
fice innocẽtio ordineꝫ q ꝑdicatoꝝ diceretur et eſſet cõfirmari ſibi ſuiſqꝫ
ſucceſſorib⁹ poſtulauit. Qui cũ aliquãtulũ. ſe difficileꝫ exhiberet. nocte
quadã ideꝫ pontifex videbat in ſomniſ ꝙ lateranenſis eccleſia grauẽ ſubi
to ruinã minaretur. Quõ dũ tremens aſpiceret ex aduerſo vir dei dñicus
occurrebat. humeriſqꝫ ſuis ſuppoſitis totã illaꝫ caſurã fabricaꝫ ſuſten-
tabat. Euigilans aũt et viſionẽ intelligẽs. petitõem viri dei hilariter ac
ceptauit. hortans vt ad fratres ſuos rediẽs regulaꝫ aliquã appbataꝫ ſi
bi eligeret. et ſic ad ipm rediens cõfirmatõem ad libitũ impetraret. Re
greſſ⁹ igitur. verbũ ſummi põtificis fratribus patefecit. Erãt aũt fres
numero circiter. xvi. Qui inuocato ſpũſancto regulã beati auguſtini do
ctoris eximii. ipi pariter et re et noie ꝑdicatores futuri vnanimiter ele-
gerũt quaſdã arctioris qdem vite cõſuetudines. quas ſibi ꝑ formaꝫ cõſti-
tutionũ obſeruãdaſ ſtatuerũt. inſup aſſumẽtes. Veꝝ interea inocentio de
fũcto. et honorio i ſũmuꝫ põtificem ſublimato. cõfirmatõeꝫ ordinis ãno
dñi. M. cc. xvi. a ꝑdicto honorio impetrauit. Dũ igitur rome in eccleſia
ſãcti petri ꝓ dilatatõe ſui ordiſ exoraret: glorioſoſ ꝓncipes apoſtoloꝝ pe
trũ et paulũ ad ſe veniẽtes aſperit. Quoꝝ prim⁹ petr⁹ videlicꝫ baculũ
paulus vero ſibi librum tradere videbãtur. addebantqꝫ dicẽtes. Vade
ꝑdica. qꝛ a deo ad hoc miniſteriũ es elect⁹. Moxqꝫ i momẽto tempis vi
debatur ei ꝙ filios ſuos ꝑ totũ mundũ diſpſos aſpiceret incedentes bi-
nos et binos. Quapropter tholoſaꝫ rediens fres ſuos diſperſit ⁊ quoſdaꝫ
qdeꝫ i hiſpaniã. quoſdã vero pariſi⁹. alios tãdẽ bononiã deſtinauit. ipſe
vero romã reuerſ⁹ eſt. ¶ C. Monach⁹ qdaꝫ ante ordinis ꝑdicatoꝝ inſti
tutõnẽ in extaſi factus. vidit beatã virgineꝫ flexis genib⁹ et iunctis ma
nib⁹ pro hũano genere filiũ deprecãteꝫ. Qui dãs ſepe pie matri repul-
ſam. tandeꝫ inſtante ea ſic ait. Mater mea qd poſſum vel debeo ampli⁹

eis facere. Niſi patriarchas ⁊ ꝓphetas. ⁊ par ſe emendauerūt. Veni
ego ad eos. de īde miſi apl'os. ⁊ me ⁊ illos occiderūt. Miſi martires et
⁊ cōfeſſores ⁊ doctores. nec illis acq̄euerūt. Sed q2 nō eſt fas vt tibi ali-
q̄d denegē3. dabo eis meos p̄dicatores ꝑ quos valeāt illuminari ⁊ mū-
dari. ſinaūt veniā ↄtra illos. Similē3 viſionē3 alius vidit eodē tempe
quo. xii. abbates ciſtercieñ. ordinis tholoſā cōtra hereticos ſunt tranſ-
miſſi. Nā cū filius mr̄i oranti r̄ndiſſet vt ſup̄. dixit mater. Bone fili non
ſm̄ eoꝝ maliciā. ſed ſm̄ tuam miſericordiā agere debes. Tūc filius vic
tꝰ p̄cibꝰ ait. Ad votu3 tuū adhuc cum eis hāc miām faciam. ꝙ p̄dicato
res meos eis mittā. qui eos moneāt et informēt. et ſi ſe nō correxerit. ā-
pliꝰ eis nō parcam. Quidā frater minor q̄ multo tempe ſociꝰ ſancti frā
ciſci extiterat pluribꝰ fratribꝰ de ordine p̄dicatoꝝ narrauit. cum beatꝰ
dñicꝰ rome ꝓ cōfirmatione ſui ordinis apud papa3 inſtaret. nocte orans
vidit in ſpū chriſtu3 in aere exiſtentē. et tres lanceas in manu tenentem.
et cōtra mundū eas vibrantē. Cui velociter mr̄ occurrēs q̄d nam vellet
facere inq̄ſiuit. Et ille. Ecce totꝰ mūdus tribꝰ viciis plenus eſt. ſc3 ſup-
bia. cōcupiſcētia. ⁊ auaricia. ⁊ ido hiſ tribꝰ lāceis ipm̄ volo ꝑimere. Tūc
virgo ad eiꝰ genua ꝓcidens ait. Fili cariſſime miſerere et tuā iuſticiam
mīa tempato. Cui chriſtꝰ. Nōne vides quāte michi iniurie irrogantur.
Cui illa. Tempa fili furore3. et pauliſꝑ expecta. Habeo eñ fidelem ſer
uū et pugilē ſtrenuū. qui vbiq3 diſcurrens mūdum expugnabit. ⁊ tuo do
minio ſubiugabit. Aliū quoq3 ſuū in adiutoriū ſibi dabo. q̄ ſecum fide
liter decertabit. Cui filiꝰ. Ecce placatꝰ faciem tuā ſuſcepi. ſed vellē ego
videre quos vis ad tantū officiū deſtinare. Tūc illa chriſto ſanctū dñicū
p̄ntauit. Cui chriſtꝰ. Vere bonꝰ ⁊ ſtrenuus pugil iſte. ⁊ ſtudioſe faciet q̄
dixiſti. Obtulit etiā ſācrū frāciſcū. Et hūc criſtꝰ ſicut et p̄mū ꝑit ↄmēda
uit. Factus aūt dñicꝰ ſocium ſuū in viſione ſua diligēter cōſiderans q3
ante nō nouerat. in craſtino in eccl'ia inuentū ex his que nocte viderat ſi
ne indice recognouit. et in eiuſ amplexꝰ et oſcula pia ruens ait. Tu es ſo
ciꝰ meus. tu ꝑiter curres mecu3. ſtemꝰ ſimul. ⁊ nullꝰ aduerſarius p̄uale
bit. Viſionē quoq3 p̄dictam ſibi ꝑ ordine3 enarrauit. Et extūc factu3 eſt
eis cor vnū et anima vna in dño. quod et ī poſteris mādauerunt ꝑpetuo
obſuari. B Cū q̄ndam nouiciū apulu3 ad ordinē recepiſſet. q̄dam
q̄ p̄dicti nouicii ſocii fuerāt eum adeo ꝑuerterūt ꝙ ad ſeculū iam redire
deliberās veſtes ſuas modis omnibꝰ expetebat. Quod beatꝰ dominicꝰ
audiēs cōtinuo orōni ſe dedit. Igitur cū dictum iuuenem iam religioſis
veſtibus expoliaſſent. et iam ſua camiſia induiſſent. ille magnis vocibus
clamare cepit ac dicere. En eſtuo. en ardeo. en totus exuror. Extrahite.
extrahite hanc camiſiā maledictā que me totū exurit. Nullo ergo mō q̄
eſcere potuit. quouſq3 exutus camiſia religioſis veſtibus denuo eſt idutꝰ
et ad clauſtrū reductꝰ. Exiſtente beato dominico bononie cum fratres

iam ad dormiendũ iuiſſent. q̇dam fr̄ conuerſus a dyabolo vexari cepit.
Quod cum frater reyneri⁹ lauſanẽſis magiſter eius audiſſet. beato do-
minico hoc ſtuduit indica re. Sanct⁹ autem dñicus ad eccl'iaʒ ante alta
re eũ portari fecit. Qui cũ vix a fratrib⁹. x. fuiſſet deportat⁹. dixit beat⁹
dñicus. Adiuro te miſer. vt dicas michi quare vexas creaturã dei. et q̃
re ꝛ quõ huc intraſti. Qui rñdit. Vexo eũ quia meruit. Bibit enĩ heri i
ciuitate ſine licentia prioris nõ adhibito ſigno crucis Unde tũc itraui i
eũ in ſpecie bibionis. q̇n potius ipſe bibit me ſimul cuʒ vino. Hoc autem
tũc eum bibiſſe veruʒ cõpertuʒ eſt. Inter hec factũ eſt primũ ſignum ad
matutinas. Quo audito dyabol⁹ qui in eo loquebatur dixit. Amodo hic
plus ſtare nõ poſſum. ex quo capuciati ſurgũt Et ſic ad orõneʒ bti dñici
exire cõpulſus eſt Cũ in ptibus tholoſanis quoddã flumen tranſiſſet li
bri eius nullũ habentes cõſeruatoriũ in fluuium ceciderunt. Die autem
tercia quidã piſcator ibi hamũ piciens. cum magnũ piſcẽ ſe prendidiſſe
putaret libros ipſos extraxit penit⁹ ſic illeſos ac ſi in aliquo armario fu-
iſſent cum omni diligentia cuſtoditi Cũ ad quoddam monaſteriuʒ ve
niſſet. et fratres q̇eſcerent. nolens eos inquietare. orõe fuſa clauſis ianu
is monaſteriũ cum ſocio introiuit Idem etiam cõptuʒ eſt cũ in cõflictu
hereticoꝝ cũ quodã cõuerſo ciſtercieñ. fuiſſet Nam cuʒ ſero ad quandã
eccl'iã deueniſſent. et clauſam inueniſſent. orõe fuſa a beato dñico intra
eccleſiam ſe ſubito inuenerunt. et noctem illã totam in orõe duxerunt
¶ Poſt laborem itineris anteq̃ ad hoſpitium deueniſſet ſitim ad fonteʒ
aliquẽ extinguere cõſueuit. ne in domo hoſpitis plus bibendo aliquam
notam incurreret ¶ E Scolaris q̇dam lubricũ carnis patiens venit
in quodam feſto ad domũ fratrum de bononia vt ibi miſſaʒ audiret. Cõ
tigit autẽ tunc miſſã beatum dominicũ celebrare Cum autẽ ad oblatõʒ
ventũ fuiſſet. dictus ſcolaris acceſſit. et manuʒ eius cum multa deuotio
ne oſculatus eſt Quam cum oſculat⁹ fuiſſet tantã ex illa prodire ſenſit o-
doris fragrãtiam quãtam in vita ſua nunq̃ aliquãdo expertus eſt. Et ex
tũc eſtus libidinis in eo mirabiliter refriguit. adeo vt q̇ ante erat vanuſ ꝛ
lubricus, efficeretur poſtmodũ cõtinenſ atqʒ caſt⁹ O q̃nta mundicie pu
ritate ei⁹ caro pollebat. cui⁹ odor tam mirabiliter ſordes mentis purga
bat. Sacerdos q̇daʒ videns aliquãdo beatũ dñicum cũ ſuis fratribuſ
p̄dicationi tam feruẽter inſiſtere deliberauit eis adherere dummodo no
uum teſtamẽtuʒ ſibi ad p̄dicandũ neceſſarium habere poſſet. Hec eo co-
gitante quidam iuuenis venale teſtamentum ſub veſte baiulans affuit.
Quod ſtatim ſacerdos cum magno gaudio emit Sed dum adhuc aliq̃n
tulum dubitaret. fuſa ad deum prece. impreſſaqʒ ſuper librum exterius
cruce. librum aperuit. et oculos ad capituluʒ quod primo ſe obtulit mox
coniecit. et illud quod in actibus petro dictum eſt eidem occurrit. Sur-
ge deſcende et vade cum eis nichil dubitans. quia ego miſi illos. Statĩ

qꝫ ſurgens eiſdem adheſit Cuꝫ apud tholoſam in theologia regeret
magiſter qdā ſciētia et fama p̄clar⁹.qdaꝫ mane ante diē dū ſuas p̄uide-
ret lectōes oppreſſ⁹ ſomno caput ſuū in cathedra paululū reclinauit. vi
ſūqꝫ eſt ſibi q̄.vii.ſtelle ei p̄ntarētur. Qui cū de nouitate tal' exenii pluri
mū miraretur.ſubito in lumīe et quātitate p̄dicte ſtelle intātū creuerūt
q̄ totū mūdū illuminauerīt. Qui euigilās qdnaꝫ ſibi hoc vellet plurimū
mirabatur. Et ecce dū ſcolas intraſſet et legeret.beat⁹ dñic⁹ et cū eo ſep
ffes eiuſdē habit⁹ ad p̄dictū magiſtꝝ humiliter acceſſerīt.et ſuū ſibi pro
poſitū intimātes dixerūt.q̄ ſcolas ſuas cupent freqntare. Qui recolens
viſionē.ipos eſſe ſeptē ſtellas quas viderat nō dubitauit. Rome viro
dei dñico poſito.vir qdā magiſter reginald⁹ ſācti.amiani aureliañ.de-
can⁹ q etiā pariſi⁹ i iure canonico rexerat ānis qnqꝫ.romā cū aurelianē
ſi epo mare tranſitur⁹ aduenerat Audū autē in p̄poſito habebat relic-
tis oībus p̄dicatōni iſiſtere.ſ quonā mō id cōplere poſſet nec dū aduer-
terat. Cū aūt a quodā cardinali cui hmōi votuꝫ expſſerat de inſtitutōne
p̄dicatoꝝ didiciſſet.et ſ beato dñico accerſito eidē ſuū p̄poſitū reuelaſ-
ſet.ex tūc ipius ordis deliberauit ingreſſū. Nec mora graui febriū infir
mitate corripitur.et de ei⁹ ſalute penit⁹ deſperatur. Perſeuerāte āt in
orōe beato dñico.ac beatā virginē cui tanq̄ ſpāli patrone curā ordis to
tā cōmiſerat exorāte.vt l' ſaltē modico tp̄e euꝫ ſibi cōcedere dignaretur.
ecce ſubito reginā mīe duab⁹ admodū ſpecioſis comitatā puellis regi-
nald⁹ vigilāſ et mortē expectāſ ad ſe viſibiliter venientē aſpexit blanda
qꝫ faciē ſibi dicentē: Pete a me qd vis et dabo tibi. Deliberāti qd pete
ret.vna ex p̄dictis puellis ſuggeſſit ne qd peteret.ſed ſe totū regine mīe
volūtati cōmitteret. Qd duꝫ feciſſet.illa manū extendēs virgineam.au
res ei⁹ et nares.man⁹ eius et pedes ſalutari quā tulerat vnctōe punxit
formulas verboꝝ p̄prias ad ſinglas vnctōes ſubinferēs. Ad renes ait.
Stringātur renes tui cīgulo caſtitatis. Ad pedes aūt ait. Vngo pedes
tuos in p̄paratōnē euāgelii pacis Addiditqꝫ. Die tercia mittā tibi am
pullā reſtitutōis plenarie ſanitatis. Tūc ei habituꝫ ordis oſtendēs:en i
q̄ iſte eſt habit⁹ ordis tui Hāc aūt viſionē ſimiliter beat⁹ dñic⁹ in orō
ne poſit⁹ vidit. Mane aūt facto ad euꝫ veniēs ſanct⁹ dñic⁹.et ſanuꝫ rep
perit.et ab eodē toti⁹ viſionis ſeriem audiuit.et habitū q̄m virgo mō
ſtrauerat aſſumpſit. Nā ātea fres ſuppellicijs vtebātur. Die aūt tercia
dei mr̄ affuit.et corp⁹ reginaldi adeo punxit.q̄ nō ſoluꝫ eſtū febriū. ſed
etiā ardorē cōcupiſcentie ſic extinxit.vt ſicut ip̄e poſtmodū eſt ꝯfeſſ⁹ nec
prim⁹ in eo motus libidīs decetero pullulauit Hanc viſionē iterato ex
hibitā qdam religioſus de ordine hoſpitalarioꝝ p̄ñte quoqꝫ beato dñi
co p̄pris oculis vidit et ſtupuit Hanc viſionem multis fratribus maxi
me poſt illius obitum.beatus dominicus publicauit. Miſſus igitur re
ginaldus bononiam predicationi ardenter inſtabat.et fratrum numer⁹

excreſcebat. Poſt hoc autē miſſus pariſius non poſt multos dies in dn̄o
obdormiuit ¶ F Juuenis quidam nepos domini ſtephani cardinalis
de foſſa noua. cū equo in foueam precipitō lapſus inde mortuꝰ eſt educ
tus Qui beato dominico oblatus. oratione fuſa vite priſtine eſt reſtitutꝰ
¶ In eccleſia ſancti ſixti architectum quendam conductum a fratribus
ſub cripta quedam ruina deſuper reſoluta contriuit deniqȝ ſub cumulo
cadentis macerie iacentem extinxit. Sed vir dei dominicus corpus de
cauerna ſubductum ad ſe deferri iuſſit. orationumqȝ ſuarum ſuffragio
ſtatim vite ſimul et ſanitati reſtituit In eadem eccleſia apud romā dū
fratres circiter. xl. manerent. et quadam vice panis valde modicum iue
niſſent. beatus dominicus id modicum quod habebatur panis in partes
diuidi ſuꝑ menſam mādauit. Dumqȝ vnuſquiſqȝ bucellaȝ panis cū gau
dio frangeret. ecce duo iuuenes eiuſdem habitus formeqȝ conſimiliſ re
fectoriuȝ intrauerūt. palliorꝝ ſinus qui a collo pendebant plenos panibꝰ
deferentes. Quibꝰ in capite mēſe ſerui dei dominici ſilenter oblatis ita
ſubito diſceſſerunt. vt nullus decetero vel vnde venerint vel quo abie-
rint ſcire poſſet. Tunc ſanctuſ dominicus manu ad fratres circunquaqȝ
ꝓtenſa. modo inquit fratres mi comedite ¶ Cūqȝ beatus dominicus ali
quādo in itinere poſitus eſſet. et grauis pluuiarꝝ inundatō facta eſſet. il-
le ſignū crucis edidit. et a ſe et a ſocio omneȝ pluuiam adeo ꝓpulſauit.
vt quaſi facto papilione de cruce. cum tota terra denſa imbriū inūdatōe
madeſceret. nec vna gutta ad ſpaciuȝ trium cubitorꝝ eos contingeret
¶ Quadā vice dum in partibꝰ tholoſanis tranſiſſet nauigio quādā aq̄
nauta ab eo denariū pro mercede tranſitus exigebat Cui cū vir dei pro
ſeruicio ſibi impēſo celorꝝ regnum ꝓmitteret. addens ꝙ diſcipulus chri
ſti eſſet. nec aurꝝ vel pecuniam deportaret. ille eum ꝑ cappam trahēs. mi
hi inquit aut cappam aut denariū dimittes. Tunc vir dei erectis ad ce
lū oculis paululum intra ſe orans moxqȝ in terram reſpiciens et diuino
nec dubiuȝ procuratū nutu denarium iacētem vidēs. ecce inq̄t fr̄ quod
poſtulas tolle et me librū in pace dimitte ¶ Contigit aliquando viro dei
iter agente aſſociari ſibi religioſum quendā ꝯuerſatōis q̄dem ſanctita-
te domeſticū ſed loq̄la et lingua penitus alienū Dolenſ itaqȝ ꝙ diuinis
eloq̄is vna cum illo mutua ſe collatōne refouere nō poſſet. tādeȝ a domi
no vt vnus lingua loqueretur alteriꝰ verbiſqȝ ſic alterutrꝝ variatis ſeſe
ꝑ triduum quo videlicet ſimul ituri erāt intelligerēt impetrauit ¶ Qua
dam vice cum quidam multis obſeſſus demonibus ſibi fuiſſet oblatus. il-
le ſtolam accipiens prius ſuꝑ ꝓpriū collū poſuit. deinde demoniaci collū
cinxit. mandans illis vt decetero illum hominem nō vexarent. Ipſi vero
in eiuſdem obſeſſi corꝑe torqueri ſtatim fortiter ceperūt ⁊ clamare Per
mitte nos exire quare nos cruciari hic cōpellis At ille Nō dimittā vos
inq̄t niſi michi fideiuſſorē dederitis ꝙ vltra nequaq̄ decetero redeatis.

Quos inq̄unt illi fideiuſſores poterimꝰ tibi dare Et ille. Sāctos marti
res quoꝝ corpa in eccl'ia hac requieſcunt Et illi Nō poſſumꝰ quia noſtra
merita cōtradicūt. Quibꝰ ille dixit. Oportet vos dare. alioq̄n a crucia-
tu hoc nequaꝙ̄ liberos vos dimittā. Tūc rñderunt ad hoc operaꝫ ſe da
turos. Et poſt modicuꝫ dixerūt. Ecce impetrauimꝰ. licet immeriti. ꝙ ſā
cti martires fideiuſſerūt pro nobis Requirente aūt eo huiꝰ rei ſignū dixe
rūt Itis ad capſā in qua ſunt recōdita capita martiꝝ et eā inuenietis i
uerſaꝫ. Queſitū eſt. et ita inuētū eſt ſicut illi fuerāt proteſtati. Pre
dicāte āt eo aliq̄n quedā matrone ab hereticiſ deprauate eiꝰ pedibꝰ pro
uolute dixerūt. Serue dei adiuua nos. ſi vera ſūt q̄ hodie p̄dicaſti. iā diu
mentes noſtras erroris ſpūs excecauit Quibꝰ ille Cōſtantes eſtote. ⁊ ex
pectate pauliſper. vt videatis q̄li dn̄o adheſiſtis. Statimqꝫ viderūt ō me
dio ſui cattuꝫ viuꝫ teterrimū ꝓſilire q̄ magni canis quātitateꝫ p̄ferens
habebat groſſos oculos et flamātes. linguā longā latamqꝫ atqꝫ ſangui
nolētā. et protractaꝫ vſqꝫ ad vmbilicū Caudā vero habēs curtā ſurſum
qꝫ protenſā. poſterioꝝ turpitudineꝫ quocūqꝫ ſe verteret oſtendebat. de q̄
bꝰ fetor intolerabilis exalabat. Cumqꝫ circa illas matronas ſe aliq̄ꝺ diu
huc illucqꝫ vertiſſet. tādeꝫ ꝑ cordā campane in cāpanile cōſcēdēs diſpa
ruit. feda poſt ſe veſtigia dereliq̄ns. Ille ergo matrone deo gratias agē
tes ad catholicā fidem ſunt cōuerſe. Cū i ptibꝰ tholoſanis quoſdā he
reticos cōuiciſſet. et illi eſſent incendio deputati. aſpiciēs inter eos q̄ndā
raymundū nomine ait miniſtris. Iſtuꝫ ſuate. ne aliquo modo cū ceteris
cōburatur. Cōuerſuſqꝫ ad euꝫ blandeqꝫ alloq̄ns. ſcio inq̄t fili mi ſcio ꝙ
adhuc licet tarde bonus homo eris et ſāctus. Dimiſſus itaqꝫ ꝑ annos
viginti i heretica prauitate ꝑmāſit Tādem cōuerſus. et frater predica
toꝝ effectus in eodeꝫ ordine vitam ſuam laudabiliter duxit ⁊ feliciter ꝯ
ſummauit Cū eſſet in hiſpania quibuſdaꝫ ſibi fratribꝰ ſociatis apparu
it ei ꝑ viſuꝫ immaniſſimꝰ draco qui fratres illos qui ſecum erant abſor
bere aptis faucibus nitebatur. Quod vir dei intelligēs fratres fortiter
reſiſtere hortabatur. Et poſt modicum omnes illi excepto fr̄e adam et
duobꝰ cōuerſis ab eo receſſerūt Interrogatuſ autem quidam ex illis ab
eo an ſimiliter vellet abire ait. Abſit pater vt relicto capite ſequar pe-
des. et cōtinuo oratōni ſe dedit. Et fere omnes poſt modicum ſua orōne
cōuertit. Apud ſanctū ſixtum in vrbe romana cum fratribus exiſtens
ſubito facto ſuꝑ eū ſpū domini ad capitulū fratribꝰ cōuocatiſ palā omni
bꝰ nūciauit. quatuor fratres ex ipſis in breui. duos videlicet in corpore
duos vero in anima morituros Poſt modicum duo fratres ad domi-
num migrauerunt. duo vero de ordine receſſerūt Exiſtente eo bono-
nie erat quidam magiſter cunradus theutonicus cuius ingreſſum ad or
dinem fratres mirabiliter affectabant Cum aūt beatus dn̄icus cū prio
re mōaſterii caſſamarie de ordine ciſtercien̄. in vigilia aſſumptōis beate

marie ſimocinaretur. familiari quadā ꝯfidētia exigēte materia īter alia
dixit ei. Fateor tibi prior qđ tamē adhuc nulli expoſui vnq̄ nec tu alteri
q̄diu vixero reuelab q̄ nūq̄ a deo in hac vita aliq̄d petii qđ ñ aſſeq̄rer
iuxta votū. Cui cū p̄dict⁹ prior diceret q̄ forſitan ante eū vitā finiret. be
at⁹ dñic⁹ ſpū ꝓphetico. q̄ ipſe prior poſt ſe diu viueret. ſicut et factū fuiſſe
cōſtat. p̄dixit. Tūc ille prior adiecit. Pete ꝗ pr̄ vt det tibi magiſtꝝ cun
radū ad ordinē. cui⁹ frēs īgroitū tm̄ flagitare videnť. At ipſe rē mḡr bo
ne frī difficilē poſtulaſti. Finito cōpletorio ceteris frībus ad q̄eſcēdū
ꝑgentib⁹ ipſe in eccl'ia remāſit. et in orōe more ſolito ꝑnoctauit. Cōuenie
tib⁹ igitur frībus ad primā cū cātor incepiſſet. iā lucis orto ſidere. ecce
lucis noue ſid⁹ nouū futur⁹ mgr̄ cūradus ſubito veniēs ad pedes beati
dñici ſe ꝓſternens habitū ordīs inſtāter petiit. ⁊ pſeuerāter accepit. Hic
fuit in ordīe valde religioſ⁹. ⁊ lector in ordīe plurimū glorioſ⁹. Qui tan
dē moriēs cū iam oculos clauſiſſet. ⁊ frēs eū migraſſe crederent. ille ap
tis oculis frēs circūſpiciēs ait. Dñs vobiſcū. Quib⁹ reſpōdētib⁹. ⁊ cū
ſpū tuo. adiunxit. Fideliū anime p miā dei req̄eſcāt in pace. Et ſic prim⁹
ille in pace q̄euit. ¶ IX Inerat autē viro dei dñico firma valde mentis
eq̄litas. niſi cū ad cōpaſſionē ⁊ miā turbareť. Et q̄ cor gaudens exhila
rat faciē. placidā interioris hoīs cōpoſitōē manifeſta deforis benigni
tate ꝓdebat. Tempe diurno cū frīb⁹ ſuis ſocius ve ſaluo q̄dē honeſta
tis tenore nemo ꝯmunior. nocturnis horis vigiliis et oratōib⁹ nemo in
ſtātior. Diem impartiebatur ꝓximis. noctem deo. De oculis ſuis quaſi
quēdam fontem effecerat lacrimaꝝ. Frequenter quando corpus domi
ni eleuabatur in miſſa in tantū mentis rapiebatur exceſſū ac ſi ibidē chri
ſtum incarnatū pſentem videret. ꝓpter qđ miſſā mlťo tempe cum cete
ris ñ audiuit. Erat aūt ſibi ī eccl'ia ꝑnoctādi cōſuetudo creberrīa vt vix
aut raro certū ad q̄eſcendū locum videretur hr̄e. Et cū laſſitudine ſuc
cedente ſomnii interpellaret neceſſitas ſiue ante altare aut ſup lapidem
capite reclinato paululū quieſcebat. Tres ſingulis noctibus accipiebat
manu propria de quadam catena ferrea diſciplinaſ. vnam videlicet pro
ſe. alteram pro peccatoribus qui verſantur in mūdo. terciā vero p hiſ q̄
in purgatorio cruciantur. ¶ Elect⁹ aliqñ in coteronēſ. alias citauienſē.
epm oīno renuit cōteſtans ſe prius terrā deſerere q̄ electōi alicui de
ſe facte aliquaten⁹ cōſentire. Interrogatus aliquādo cur ñ libēti⁹ tho
loſe in tholoſanaq; dyoceſi. in cuiſ videlicet dyoceſi. q̄ in carchaſonēſi
dyoceſi moraretur. reſpōdit. Quia in tholoſana dyoceſi mlťos q̄ me ho
norant inuenio. apud carchaſonā vero oīes ecōtrario me impugnant.
¶ Interrogatus a quodam in quo libro plus ſtuduiſſet. reſpondit. In li
bro caritatis. Quadā vice dū vir dei dominic⁹ apud bononiā ꝯſtitut⁹
in eccleſia pernoctaret. dyabolus in ſpecie fratris eidē apparuit. Quē
ſanct⁹ dñicus fratrem exiſtimās ei innuebat vt cū ceteris ad q̄eſcendū

pgeret. Jlle vero quaſi deridẽdo eundẽ ſibi nutib⁹ rñdebat Tunc ſanc ;
t⁹ dñicus quiſnaʒ eſſet qui ſuuʒ mandatũ cõtemneret ſcire volens. can ;
delã ad lampadẽ accendit. et in faciem ei⁹ reſpiciens. ꝙ dyabol⁹ eſſet cõ
feſtim cognouit. Quare cum eũ vehementi⁹ increpaſſet. mox eidem dya
bol⁹ de fractione ſilentii inſultare cepit. Sanct⁹ aũt dñicus vtpote frm
magiſtro ſibi loqui licere aſſerens. coegit ipſuʒ vt ſibi diceret de quo fra
tres in choro temptaret. Qui reſpondit. Facio eos tarde venire et cito
exire Deinde duxit eum ad dormitorium de quo ibidem fratres temp ;
taret inquirẽs. Qui ait Facio eos nimis dormire. tarde ſurgere. ſicqꝫ
a diuino officio remanere. et interdum immũdas cogitationes habere.
Deinde ad refectoriũ ipm duxit. et de quo ibidem fres temptaret queſi
uit. Tunc demõ p menſas ſaliens. plus et min⁹. plus et min⁹. ſepi⁹ repe
tẽdo dicebat. Quẽ cũ ſanct⁹ dñic⁹ qd ſibi h̃ vellet iterrogaret ait Quoſ
dã fres tempto vt plus comedãt. et ſic ex nimia cibi ſumptione deliquãt
Quoſdã vt min⁹ ſumant. et ſic in dei ſuitio et ſui ordinis obſeruatione
debiles fiant. Inde duxit eum ad locutoriũ de quo ibidẽ fratres tempta
ret inquirens Tunc ille crebro linguã reuoluens mirabilis confuſionis
ſonũ pmebat. Quẽ cum ſanct⁹ dñicus quid ſibi hoc vellet iquireret. ait
Hic locus totus meus eſt. Cum em̃ fratres ad loquendum conueniunt
eos temptare ſtudeo vt confuſe loquãtur. et multis ſeſe inutilib⁹ verbiſ
cõmiſceãt. et vnus aliũ nõ expectet Poſtremo duxit eum ad capitulum.
Sed cum ante oſtiuʒ capituli fuiſſet. demõ nullaten⁹ intrare voluit ſed
ait. Huc nunꝗ̃ ingrediar. quia locus maledictõis et infern⁹ michi eſt et
totum ibi amito quod in aliis locis lucror Nã cum aliquẽ frem p aliqm
negligentiã delinquere fecero. mox in loco hoc maledictionis de ipa ne
gligentia ſe purgat. et coram omnib⁹ ſe pclamat: Nã hic monentur. hic
cõfitent̃. h̃ accuſantur. hic verberãtur. hic abſoluũt̃: et ſic totuʒ amiſiſſe
me doleo qd alibi me lucratuʒ gaudebã. Et his dictis euanuit. Nã
dẽ apppinquante pegrinatõis termino cõſtitutus apud bononiam gra
ui cepit corpis infirmitate languere Cui autem corporis diſſolutio ſibi
in viſione monſtrata eſt. Vidit em̃ iuueneʒ pulcerrimũ his verbis ſe vo
cantẽ et dicentẽ. Veni dilecte mi. veni ad gaudia veni. Conuocatis igit̃
et fratrib⁹ bononienſ cõueuer⁹. xii. ne eos exheredes et orphanos dereli
queret. teſtamentũ ꝯdidit dicens Hec ſunt q̃ vobis tanquam filiis he ;
reditario iure poſſidẽda relinquo. Caritatẽ habete. humilitatem ſeruate
paupertatem volũtariaʒ poſſidete. Jlla vero qua potuit diſtrictõne prohi
buit ne quis vnquã in ſuo ordine poſſeſſiones induceret temporales ma
ledictionem dei omnipotentis et ſuam terribiliter impcans ei qui pdica
toꝝ ordineʒ terrenaꝝ diuitiarum puluere pſumeret maculare Fratrib⁹
vero de eius deſtitutõne incõſolabiliter dolentib⁹ dulciter eos cõſolãs
ait. Ne vos mea filii corporalis turbet diſceſſio. nullaten⁹ dubitantes

vtiliorem me vos mortuũ habituros q̄ viuũ. Proinde ad extremã ho
ram veniens. anno dñi. M.ccxxi. dormiuit in dño. Cuius quidẽ trãſi
tus eadem die eademq̃ hora fratri guali tunc priori frm p̄dicatorũ de
brixia et poſtmodũ eiuſdẽ ciuitatis ep̄o hoc modo mõſtratus eſt. Nã cũ
in cãpanili frm capite ad murũ inclinato leui ſomno dormitaſſet, vidit
celum apertum ⁊ duas ſcalas candidas ad terram ſubmitti. quarũ ſummi
tates xp̄s cum mr̄e tenebat. et angeli ꝑ eas iubilantes aſcẽdebant ⁊ de
ſcendebãt. In medio aũt ſcalarum ĩ imo ſedes poſita erat. ⁊ ſuꝑ ſedẽ ve
lato capite frater ſedens. Ieſus autẽ ⁊ mr̄ eius ſurſũ ſcalas trahebãt
donec ſedente in celum eleuato aptura celi clauſa eſt. Veniens igitur p̄
dictus frater bononiã cõtinuo eadem die ⁊ hora patrẽ migraſſe cogno
uit. ¶ Frater quidam nomine rabo poſitus apud tibur eadem die ⁊ ho
ra qua pater migrauit a corpe miſſam celebraturus acceſſerat ad altare
cum audiſſet eum bononie egrotaſſe. ⁊ ad locum canonis veniens ĩ quo
de viuis mentio fieri conſueuit. et vellet pro eius ſalute orare. ſubito fa
ctus eſt in exceſſu mentis. viditq̃ virum dei dñicum quadã corona lau
rea laureatum. totũq̃ mirabili ſplendore fulgentẽ. duobus quidem reue
rendis viris comitatũ hinc inde extra bononiã in via regia procedentẽ
Diem igitur notans ⁊ horam inuenit tũc ſuum dei dominicũ a corpore
migraſſe. ¶ Cum igitur corpus eius multo tempe ſub terra iacuiſſet. ⁊
crebreſcentib⁹ indeſinẽter miraculis non poſſet vlterius eius ſanctitas
occultari. fidelium dignum duxit deuotio corp⁹ eius ad altiorem locum
transferre. Cumq̃ monumentũ fuiſſet. fracto vix ferreis inſtrumentis
cemento ſublatoq̃ lapide patefactũ. tanta ex ip̄o ſuauiſſimi odoris pro
rupit fragrantia. vt nõ tam ſepulcrũ q̄ cella videretur aromatũ patuiſſe
Qui quidem odor cuncta ſuperabat aromata nec alicuius rei naturalis
odor ſimilis videbatur. Nec ſolum oſſibus aut puluері ſacri corpis ine
rat l' capſe. verũ etiã terre circũquaq̃ congeſte. ita vt ad longinq̄s regio
nes poſtmodũ delata odorẽ ip̄m lõgo tempe retineret. Frm vero mani
b⁹ maxĩe aliq̄d de reliq̄is ſacroſanctis tangentibus ſic inheſit vt quã
tũcunq̃ lote vel etiã cõfricate eſſent ꝑ plures dies cõſeruate fragrantie
teſtimoniũ p̄ſentarent. ¶ R In p̄uincia vngarie vir quidam nobilis cũ
vxore ſua et filio puulo ad reliq̄as beati dñici que in ſilon habebãtur vi
ſitandas acceſſit. At filius eius infirmatus ibidẽ ad extremũ vite mori
endo peruenit. Pater autem corpus filii coram altari beati dñici collo
cans lamentari cepit et dicere. Beate dñice letus veni ad te. en triſtis re
deo. Cum filio veni: ⁊ orbat⁹ recedo. Redde michi queſo filium meum
Redde michi leticiã cordis mei. Et ecce circa medium noctis puer reui
xit ⁊ ꝑ eccleſiã ãbulauit. Iuuenis q̄dã cuiuſdã nobilis dñe mancipium
dũ in quodam fluuio piſcandi gratia inſiſteret. in aqua lapſus et ſuffoca
tus diſparuit. Magno autem ſpacio temporis interiecto. eius corpus

de ꝓfundo fluuii eſt eductū. Dn̄a autez ipſius pro eiꝰ reſuſcitatōe beatū
dn̄icuz inuocās: promiſit ſe ad ſuas reliquias nudis pedibꝰ acceſſuꝝ ⁊ re
ſuſcitatū mancipiuz libertati datuꝝ. Statimqꝫ q̇ fuerat mortuꝰ in me-
diū videntibꝰ omnibꝰ vite redditꝰ ꝓſiliit. votūqꝫ ſuuz p̄dicta dn̄a ſicuti
promiſerat adimpleuit. In eadem prouīcia vngarie dum q̇dam vir fi
lium ſuum defunctuz amare lugeret. ⁊ beatū dn̄icū pro eiꝰ reſuſcitatōe
inuocaret. circa pulloꝝ cātum q̇ mortuꝰ fuerat oculos aperuit et patri
dixit. Quid eſt pater ꝙ ſic habeo faciem madefactā. At ille. Lacrime pa
tris tui ſunt fili. quia tu mortuꝰ fueras. ⁊ ego ſolus remanſeram omni
gaudio deſtitutus. Cui ille. Multum fleuiſti pater. ſed beatꝰ dn̄icus de
ſolationi tue cōpatiens. vt tibi viuꝰ redderer ſuis meritis īpetrauit.
Lāguidꝰ q̇dam ⁊ ꝑ. xviii. ānos cecus reliquias beati dn̄ici viſitare de
ſiderans. tanquā temptās ire de lecto ſurrexit. tantāqꝫ ſubito ſibi ſenſit
infundi virtutē ꝙ paſſu cōcito gradi cepit. Tantoqꝫ magis in cōualeſcē
tia corpis et illuminatōe oculoꝝ proficiens quāto quotidie ī itinere ꝓce
debat. donec tandez ad locū deſtinatū ꝑueniens ꝑfectuz recepit vtriuſ-
qꝫ bn̄ficiuz ſanitatis. In eadem prouīcia vngarie matrona q̇dā ad ho
norez beati dn̄ici miſſaz diſponēs facere celebrari. ſacerdotē hora debita
nō inuenit. Quapropter cādelas tres ad hoc paratas manutergio mū-
do inuoluit. ⁊ in quodā vaſe repoſuit. Aliquātuluz autem diuertens. et
poſtea rediens cādelas flamis patentibꝰ ardere vidit. Currentes omēs
ad tā grāde ſpectaculū. tādiu ibidez tremētes ⁊ orātes ſteterunt donec
ſine leſione manutergii penitꝰ exarſerunt. Apud bononiam ſcola-
ris quidam noīe nicolaus graui renū ac genuū dolore adeo eſt vexatus
ꝙ de lecto ſurgere non valebat. Cuius ⁊ femur leuuz emarcuit intantuz
ꝙ omnis ab eo ſpes curationis abſceſſit. Deo igitur ⁊ beato dominico
ſe deuouens. cuz ſe filo de quo fienda erat candela totum menſus eſſet
in longum. cepit etiā corpꝰ colluz ⁊ pectꝰ cingere. cum tandem genu filo
ambiente cinxiſſet inuocato ad quamlibet menſuratōem nomine ieſu ⁊
beati dn̄ici. cōtinuo ſe alleuiatuz ſentiens exclamauit Ego ſum liberatꝰ
Exurgens ⁊ ꝑ gaudio lacrimans. ſine aliquo fulcimento venit ad eccle
ſiā ī qua corpꝰ ſancti dn̄ici quieſcebat. In eadem quoqꝫ ciuitate mlt̄a et
fere innumerabilia miracula deus ꝑ ſuū ſuū dn̄icum operatus eſt. In
ſicilia apud auguſtaz cum puella quedā que vicio lapidis laborabat in-
cidi deberet. mater eius pro inſtanti ꝑiculo filiam ſuam deo ⁊ beato dn̄i
co cōmēdauit. Sequenti igitur nocte dormienti puelle beatꝰ dn̄icus aſti
tit ⁊ ī manu eius lapidem quo torquebatur poſuit ⁊ abſceſſit. Quē puel
la euigilās ⁊ ſe libarataz inueniens mr̄i dedit. ⁊ viſionez ꝑ ordinē expli
cauit. Mater vero lapidez ad domū frm̄ attulit. ⁊ ipm̄ ī memoriā tanti
miraculi coraz ymagine beati dominici ſuſpendit In auguſta ciuitate
cum in feſto tranſlatōis beati dominici matrone quedā que ī eccl'ia frm̄

miſſaꝝ ſolennis interfuere domū redirent et quādā mulierē p̄ forib⁹ do
m⁹ ſue filātem viderent. ipſam caritatiue redarguere ceperūt. cur in fe
ſto tāti patris a ſeruili ope non ceſſaret. Illa vero indignata reſpondit.
Uos que eſtis bizoce fratrum feſtuʒ colite veſtri ſancti. Statimqʒ ocu
lis in tumoreʒ cū pruritu conuerſis. ex ipſis ceperunt vermes protinus
ſcaturire. ita ꝙ vicina quedam decemocto vermes eduxit ex eius ocul'
numeratim. Compuncta igitur ad eccleſiam fratrum venit. ibiqʒ pecca
ta ſua confitens. et votum emittens ꝙ decetero ſacto dei dn̄ico nūꝗ̄ de
traheret et eius feſtū deuote ageret. protin⁹ reſtituta eſt priſtine ſanita
ti ¶ M Sanctimonialis quedaʒ nomine maria apud tripolim in mo
naſterio quod dicitur magdalena validiſſimis infirmitatibus elaborās
at in tibia grauiter percuſſa qnqʒ mēſib⁹ cruciatu mirabili vrgebat ita
vt ſingulis horis exitus timeretur. Que intra ſe recolligēs ſemetipā ſic
exorauit. Mi dn̄e n̄ ſum ego digna orare te. nec a te exaudiri. ſed rogo
dominū meum beatū dominicuʒ. vt ſit mediator inter me et te. et michi i
petret beneficiuʒ ſanitatis. Cum ergo diu cuʒ lacrimis exoraret. i exta
ſi facta vidit beatū dn̄icuʒ cum duobus fratrib⁹ apta cortina que āte le
ctū eius pēdebat intrātem ſibiqʒ dicentē. Quare tantū ſanari deſideras
Et illa. Dn̄e vt deo meo deuoti⁹ ſeruire poſſim. Tunc ille de ſub cappa
vnctōnem mire fragrantie proferens tibiaʒ eius vnxit et ſtatim ſanata
fuit. Et ait. Hec vnctio eſt valde p̄cioſa dulcis et difficilis. Cuius ver
bi cū mulier reqͥreret ratōem dixit. Hec vnctio dilectōnis eſt ſignum q
videlicet p̄cioſa eſt. qͣ nullo p̄cio emi poteſt. ⁊ quia in donis dei nullum
eſt melius. Dulcis quia nichil dulci⁹ caritate. Difficilis quia cito perdi
tur niſi caute cuſtodiat. Ipſa etiā nocte ſorori ſue i dormitorio quieſcēti
apparuit dicens. Ego ſanaui ſororē tuam. Que currēs ipſaʒ ſanatā in
uenit. Que cū ſe etiā ſenſibili vnctione inunctā ſentiret. ipſaʒ cum bom
bice ⁊ reuerētia multa extersit. Que cum abbatiſſe confeſſori ⁊ ſorori om
nia retuliſſet. ⁊ vnctioneʒ in bombice preſentaſſet. tanta ⁊ tam noua odo
ris fragrantia ſunt percuſſi. vt nulla ei ſ poſſent aromata comparari. Ip
ſam auteʒ vnctionem cum multa reuerentia ſeruauerunt. Quā grat⁹
autem deo exiſtat locus in quo ſacroſanctuʒ corpus beati dn̄ici requieſcit
licet ex miraculis multis claruerit. vnū tamē hic poſuiſſe ſufficiat. Re
fert magiſter alexander ep̄s vindonicenſis in poſtillis ſuis ſup illud ver
bū. Miſericordia ⁊ veritas obuia. ſibi ⁊c. ꝙ quidam ſcolaris degēs bo
nonie vanitatibus ſeculi deditus viſioneʒ talem ꝯſpexit. Uidebatur ſi
quidē ſibi ꝙ in quodaʒ cāpo magno ꝯſiſteret ⁊ ibidem tempeſtas ingēs
ſup ipſum deſcēderet. Qui dum fugeret a facie tempeſtatis. ad quādaʒ
domum p̄uenit. Quaʒ cum clauſam inueniſſet ⁊ pulſans ad hoſtium ſe
ibidem recipi poſtulaſſet. que deintus erat hoſpita reſpōdit. Ego ſum
iuſticia que hic habito. et hec domus mea eſt. Quia autem tu iuſt⁹ nō

eſ. in ea habitare nõ vales Ad cuiꝰ verba ille plurimũ merẽs abſceſſit.
et aliaȝ domuȝ vltra illam conſpiciens ad eã venit. et pulſãs ad hoſtiuȝ
ſe ibidem recipi poſtulabat. Sed q̄ deintus erat hoſpita reſpondit. Ego
ſum veritas que hic habito et hec domus mea eſt Te autem hoſpitio ñ
recipiam. quia veritas eum non liberat qui eam non amat. Indeqȝ abſ-
cedens terciã domuȝ vltra illam ꝓſpicit. ad quã veniens ſe ſimiliter cõ-
tra impetũ tempeſtatis recipi flagitauit. Cui que deintus erat domina
reſpõdit. Ego ſum pax q̄ hic habito. nõ eſt aũt pax impiis ſed hoïbꝰ bo-
ne voluntatis Uerꝝ quia ego cogito cogitationes pacis ⁊ nõ afflictõniſ
vtile conſilium tibi do. Ultra me ſoror mea habitat que miſeris ſemper
auxilium preſtat. ad hanc accede ⁊ eius monita comple. Cum ergo ac-
ceſſiſſet. que deintꝰ erat reſpondit. Ego ſum miſericordia que hic habito
Si igitur ab imminente tempeſtate ſaluari deſideras. vade ad domũ in q̄
fratres p̄dicatores de bononia habitãt. ibiqȝ inuenies ſtabulum penitẽ-
tie. et preſepe cõtinentie et pabulum doctrine. aſinum ſimplicitatis cum
boue diſcretionis. mariã illuminãtem ⁊ ioſeph ꝓficienteȝ. et puerũ ieſuȝ
te ſaluãtem. Cum igitur p̄dictꝰ ſcolaris euigilaſſet. ad domũ fratrũ ve-
nit et viſionem p ordinem recitans habitum ordinis petiit et accepit

CIX.

De ſancto Sixto

A.

Sixtus dicitur a ſios quod eſt deꝰ. ⁊ ſtatꝰ quaſi diuinꝰ ſtatus
Uel ſixtus a ſiſto ſiſtis quaſi firmꝰ ⁊ fixus ĩ fide paſſione et
bona operatione.

Sixtꝰ papa athenieñ. natõe. primo q̄deȝ ph̄s ſed poſtea diſci-
pulꝰ xp̄i ⁊ põtifex ſũmꝰ electꝰ. decio ⁊ valeriano cum duobuſ
dyaconibuſ ſuis feliciſſimo et agapito p̄ſ̄ntatꝰ Queȝ cũ deciꝰ
nullis poſſ3 ꝑſuaſionibꝰ ĩclinare. fecit eũ duci ad templũ martis vt aut ſa-
crificaret: aut ĩ cuſtodia mamertini reciperetur. Sed cũ ſacrificare renu-
eret ĩ cuſtodiã duceretur. beatꝰ laurentiꝰ pꝰ eum clamãs ibat ⁊ dicebat.
Quo pgrederis ſine filio pater. quo ſacerdos ſãcte ſine miniſtro prope-
ras. Cui ſixtus. Nõ ego te deſero fili neqȝ derelinquo ſed maiora tibi
debentur pro fide xp̄i certamina Poſt triduũ me ſequeris ſacerdotem le-
uita. Interim ergo theſauros eccleſie accipe. ⁊ q̄bꝰ tibi videtur diuide.
Quos cũ ille chriſtianis paupibꝰ diſtribuiſſet. valerianꝰ p̄fectus decre-
uit vt ſixtꝰ ad templũ martis ſacrificaturꝰ duceretur. Quod ſi renueret ibi-
deȝ capite truncaretur Qui cũ duceret beatꝰ laurentiꝰ poſt eũ clamare
cepit: ac dicere. Noli me derelinquere pater ſancte. q̄a theſauros tuos
iam expendi. Tunc milites audientes theſauros nominare laurentium
tenuerunt. ſixtum vero cum feliciſſimo et agapito ibidem decollauerũt

In hac die eſt feſtũ tranſfiguratõnis dñi.et ſanguis xp̄i de nouo vino ſi
fieri põt et inueniri in aliq̄bus eccleſiis ꝯficitur. vel ſaltem de matura
vua aliquãtulũ in calice eliquatur. In hac etiã die racemi benedicũtur
et populꝰ inde cõmũicat. Rõ autem huiꝰ eſt ex eo q̄ dñs diſcipulis ſu;
iſ dixit i die cene. Nõ bibã amõ d̄ h genimie vitiſ donec bibã illð nouũ i
regno patris mei Illa vero trãſfiguratio dñi ⁊ q̄ dixit nouũ vinum.rep̄
ſentat glorioſã innouationē quã xpꝰ poſt reſurrectõem habuit.et ideo in
hac die tranſfigurationis q̄ reſurrectõem dñi rep̄ſentat vinuz nouũ inq̄
ritur.non q̄ in hac die vt quidã aiũt tranſfiguratio ſit facta.ſed in hac
die ab apl'is manifeſtata Trãſfiguratõ em̄ facta d̄r fuiſſe circa principi
um veris.Diſcipuli autez ꝓpter ꝓhibitionē eiꝰ factã ipam tamdiu cela
uerunt et in hac die manifeſtauerũt. Sic legitur in libro q̄ dicit̄ mitrale

De ſancto donato

.cx

A.

Donatꝰ dicitur q̄ſi a deo natus.et h ꝑ regenerationē et gr̄e in
fuſionē et gl'ificationez q̄ eſt triplex generatio ſpũalis a deo.
Naz cum ſancti moriũtur tunc naſci dicũtur.Vñ obitus ſac
toꝝ nõ mors ſed natale vocatur.Puer em̄ appetit naſci vt recipiat am
pliorē locuz ad manendũ.vberiorē cibũ ad veſcendũ.liberiorē aerem ad
reſpirãduz.et lucem ad vidẽduz.et q̄a ſancti cũ de vtero matris eccleſie
ꝑ mortez exeunt.illa q̄ttuor ſm̄ moduz ſuũ recipiunt.ideo naſci dicũtur
Vel dicitur donatus quaſi dono dei datus.

.B

Donatꝰ cum iuliano impatore eruditꝰ et nutritꝰ eſt.ita q̄ p̄dic
ctus iulianꝰ fuit tunc in ſubdyaconũ ordinatꝰ. Sed cũ i impe
riũ ſublimatꝰ fuiſſet.patrez et matrē beati donati occidit.Do
natꝰ vero in aretinã ciuitatē aufugit et apud hilariũ monachuz manēs
mł'ta ibidez miracula fecit. Nã cum p̄fectꝰ ciuitatis hñs filiuz demonia
cũ eũ ad donatũ adduxiſſet ſpũs imũdꝰ clamare cepit ac dicere. In noie
dñi ieſu xp̄i noli michi eſſe moleſtꝰ.vt de domo mea egrediar.O donate
q̄re me exire coartas cum tormẽtis.Sed orãte donato fuit ꝓtinꝰ libera
tꝰ Vir quidã euſtaſius noie.exactor fiſci in tuſcia publicã pecuniã in
cuſtodia vxoris noie eufroſine dereliquit. Sed cuz ꝓuintia ab hoſtibus
vrgeretur.pecuniam abſcõdit et dolore p̄uenta vitam finiuit .Vir autē
eius rediens cum pecuniaz inuenire non poſſet et iam cum filiis ſuis ad
ſupplicium tradi deberet ad ſanctum donatuz cõfugit.Donatus autem
ad ſepulcrum vxoris cum eo ꝑgens oratione facta clara voce dixit. Eu
froſina ꝑ ſpm̄ſanctuz te adiuro.vt dicas nobis vbi talem pecuniam po
ſuiſti.Et facta eſt vox de ſepulcro dicens. In ingreſſu domꝰ mee ibi ea;
ſubfodi.Et euntes eam ibi vt dixerat inuenerunt Poſt aliquot autē
dies ſatirus ep̄s in domino obdormiuit. et omnis clerus donatũ i ep̄m

CLXXIX.

elegit. Cum autē vt refert greg. in dyal. quadam die miſſa celebrata po
pulꝰ cōmunicaret. ⁊ dyaconꝰ cōmunicās chriſti ſanguinē ppinaret ſubi
to paganoꝝ impulſu dyaconus cecidit. et calicē ſanctū fregit. De quo
cum ipſe et omnis populꝰ plurimū meſtus eſſet. donatus fragmenta col
ligens calicis. orōe facta ipſum in priſtinam formam reſtaurauit. Una
aūt particula a dyabolo abſcōſa fuit. q̄ in calice pdicto defecit. que tam̄ eſt
ad teſtimoniū miraculi huius. Pagani autē h viſo miraculo ſunt con-
uerſi. et. lxxx. baptiſma ſuſceperunt. Fons quidā adeo erat infectuſ vt
quicūq̄ de illo biberet ꝓtinus moreretur. Dum igitur ſācꝰ donatꝰ ſup
aſinū ſuū illuc iret vt orōne ſua aquā ſanaret. draco terribil' inde eru-
pit. ⁊ pedes aſini cauda inuoluēs contra donatū ſe ꝓtinus erexit. Quē
donatus flagello quodam pcutiens. vel ſm̄ quod alibi legitur in os eius
expuens. ꝯtinuo interfecit. orauitq̄ ad dominū et omne venenū a fonte
fugauit. Aliū quoq̄ fontē dum ipſe cum ſociis ſuis valde ſitiret q̄dā
vice ſua oratōne ibidē pduxit. Cū filia theodoſii imperatoris a de-
mone vexaretur. ⁊ ad ſanctū donatū adducta fuiſſet. dixit donatꝰ Exi
imunde ſpiritus ⁊ noli in plaſmate dei habitare. Cui demon. Da michi
tranſitum quo exeam aut quo vadam. Cui donatus. Vn̄ huc veniſti.
Cui demō. De heremo. Et ſanctꝰ. Illuc reuertere. Et demon. Uideo
ſignū crucis in te de quo ignis exit ꝯtra me. ⁊ p timore ignoro quo va
dā. ſed da michi locum exeundi et exeo. Cui donatꝰ. Ecce habes tranſi
tū. redi ad locum tuū. Et vniuerſam domū ꝯcutiens exiuit. Cum q̄dā
mortuꝰ efferretur. aduenit quidā cum cyrographo aſſerens deberi ſibi
ab ipſo. cc. ſolidos. Unde nullatenus ipſum ſepeliri ſinebat. Quod cum
vxor eius vidua beato donato cum lacrimis indicaſſet. adiungens q̄ hō
ille pecuniam totaliter recipiſſet. aſſurgens ad loculum iuit. ⁊ manu de-
functum tangens ait. Audi me. Qui reſpondit. Ego ſum. Et ſanctus
donatus ad eum ait. Surge ⁊ vide quid agas cum homine iſto qui te ſe
peliri non ſinit. Qui reſidens eum de ſolutione debiti corā omnibus ꝯ
uicit. ⁊ cyrographum accipiens manu ſcidit. Deinde dixit ſancto dona-
to Iube me iterū pr̄ dormire Et ille. Uade amodo fili quieſce Eo tem
pore cū fere āniſ tribꝰ non pluiſſet. et ſterilitas magna eſſet. īfideles ad
iperatorē theodoſiū cōuenerunt. petentes vt ſibi donatū traderet. q̄ p
artē magicā hoc feciſſet Ad imperatoris igitur inſtātiā donatꝰ egreſſꝰ do
minū exorauit. ⁊ pluuiā copioſā dedit. ſiccisq̄ veſtibꝰ ceteris pluuia in
fuſis domū rediit Cū aūt gothi eo tpe ytaliā deuaſtarent. ⁊ multi a fide
xp̄i recederent. euadratianꝰ pfectꝰ a ſancto donato ⁊ hilarino d̄ apoſta-
ſia rephenſus ſanctos ipſos cepit cōpellens eos vt ioui immolarent. Quō
cū renuerent hilarinū expoliatū tā diu cedi fecit. quouſq̄ ſpm̄ exalaret
Donatū vero in carcerē recluſit. et poſtmodum eum decollari fecit. cir
ca annum domini. ccc. lxxx.

CXL.

De ſancto ciriaco

Ciriacus a marcello papa dyaconꝰ ordinatus. cōphēſus et ad
j maximianū deductꝰ iuſſus eſt cū ſocijs ſuis vt terrā foderet ⁊
ad locum ſcʒ termas qui ibideʒ cōſtruebatur ſuis eam hume
ris deportaret. Ubi erat ſanctꝰ ſaturniꝰ ſenex. quem cyriacus ⁊ ſiſinniꝰ
ad portandū iuuabāt. Tandem in carcerem recluſum ꝑfectus iuſſit ciria
ij cū ꝑſentari. Et cum euʒ apronianꝰ educeret. ſubito vox cum luce de celo
veniens dixit. Uenite benedicti prīs mei. ⁊c. Et tunc apꝛianꝰ credidit.
et baptiſari ſe fecit. et ad ꝑfectum cōfitens xp̄m venit. Cui ꝑfectꝰ. Nū
iij qd tu chriſtianꝰ factus es. Qui reſpōdit. Ue michi qꝛ ꝑdidi dies meos.
Reſpōdit ꝑfectus. Uere modo ꝑdes dies tuos. Et miſit eum decollari
Saturniꝰ vero ⁊ ſiſinniꝰ cū ſacrificare nollent. diuerſis ſupplicijs affe
cti tādeʒ decollati ſunt. Filia aūt dyocleciani nōīe arthemia cū a demo
iiij nio vexaretur clamabat in ea demō dicens. Nō exeā niſi cyriacꝰ dyaco
nꝰ veniat. Unde ad eam adductꝰ cyriacꝰ cuʒ demoni imparet r̄ndit. Si
vis vt exeā da michi vas aliqđ qđ intrē. R̄nditqʒ cyriacus. Ecce corpꝰ
meū ſi potes ingredere. Cui demō. In vas tuū intrare nō poſſum. quia
vndiqʒ eſt ſignatum et clauſum. Sed ſi eijcis me. ſcito ꝙ in babiloniam
faciam te venire. Et cū coactus exiſſet. arthemia clamauit dicens ꝙ deū
quem cyriacꝰ ꝑdicat videret. Cum igitur illā cyriacus baptiſaſſet. ⁊ ex grā
v tia dyocleciani et ſerene vxoris eiꝰ in domo quā dederāt ei ſecurus viue
ret venit nūciꝰ a rege ꝑſarum ad dyoclecianū. rogans vt ad ſe cyriacus
mitteretur. qꝛ filia ſua a demone vexaretur. Ad ꝓces igitur diocleciāi
vj ciriacus cū largo ⁊ ſmaragdo naui impoſitis neceſſarijs in babiloniā le
tꝰ iuit. Cūqʒ ad puellaʒ ꝑueniſſet. dmō ꝑ os eiꝰ clamauit. dicēs Fatiga
tꝰ es ciriace. Cui ciriacus r̄ndit. Nō ſum fatigatꝰ ſed vbiqʒ dei auxilio
gubernatꝰ. Ait demon Tamen ego ad qđ volui te perduxi. Tunc ciria
cus dixit demoni. Imperet tibi ieſus vt exeas. Et ſtati exiens demō dix
it O nomen terribile quod me coartat exire. Et ſic ſanatam puellam cū
vij patre et matre et multis alijs baptiſauit. Et cum multa ſibi munera of
ferrentur recipe noluit. ſed quadragintaquinqʒ diebus in pane et aqua
ieiunans tandem romam redijt Poſt duos autem menſes dyoclecianꝰ
defunctus eſt. Cui maximianꝰ ſuccedens iratꝰ de ſorore ſua arthemia ci
riacū cōprehendit. et nudum et catenis ligatuʒ ante currū ſuū trahi iuſ
ſit. Iſte maximianꝰ ꝓ tanto poteſt dici filius diocleciani ꝙ ſibi ſucceſſit
viij et eiꝰ filiam habuit ī vxorem. q̄ valeriana nūcupata ē. Deinde iuſſit car
paſio vicario vt ip̄m cum ſocijs ſacrificare cōpelleret. aut diuerſis ſup
plicijs occideret. Et cum ipe picem ſup caput eius liquaſſet. et in eculeo
ſuſpendiſſet. fecit ciriacuʒ cum oīmbꝰ ſocijs decollari Carpaſiꝰ āt cum
domū ſancti ciriaci īpetraſſet. et ad deriſionē xp̄ianoꝝ in loco vbi ciriacꝰ

baptiſabat ſe lauaret. epulaſqȝ cum decemnouē ſociis celebraret. ſubi-
to omēs mortui ſūt. Et tunc clauſo balneo gētiles xpianos timere et ve-
nerari ceperunt

De ſācto laurencio

a

Laurētiꝰ dicitur q̄ſi laureā tenens. Que eſt corona de lauro
facta. q: olim de huiuſmōi ramis victores coronabātur Hec
āt arbor eſt victorie oſtenſiua. primua viriditate amena. odo-
re grata. et efficacia virtuoſa Beatꝰ igit̄ laurentiꝰ d̄r a lauro q: victo-
riā obtinuit ī ſui paſſione. Unde et ꝯſulꝰ deciꝰ. dixit. Puto q: iam victi
ſumꝰ. viriditatem habuit ī cordis mundicia et puritate. Unde et dixit.
Mea nox obſcurū non habet ⁊c. Odorē habuit p memorie ppetuitatē
Unō. diſpſit dedit paupibꝰ. ⁊ ideo iuſticia eiꝰ manet in ſeculū ſeculi Be-
atꝰ maximꝰ. Quō non internū huiꝰ manebit iuſticia quā et ſācto imple-
uit ope. et glorioſiſſimo martirio cōſecrauit. Efficaciā habuit p virtuo-
ſā p̄dicatōē. p quā lucillū ypolitum et romanū cōuertit. Huiuſmodi
autē arboris efficacia eſt. q: calculū frangit. ſurditati ſubuenit. fulmē
nō metuit Sic laurētiꝰ frāgit cor durū. ſpūalē reddit auditū. ꝓtegit a
fulmine ſententie reproborum

b

Laurentiꝰ martir et leuita. genere hiſpanus. a beato ſixto ro-
mā deductꝰ ē. Nam ſicut dicit mḡr iohānes beleth. cū idē bea-
tꝰ ſixtꝰ ī hiſpania ꝓfectꝰ eſſet. duos iuuenes ibidē reperiēs. ſ.
laurentiū et vicentiū eiꝰ ꝯgnatū. moꝝ honeſtate cōpoſitos. et omni ac-
tōe p̄claros. ipos ſecū romā adduxit. q̄ꝝ alter. ſ. laurentiꝰ ſecū rome mā-
ſit. vicentiꝰ vero ī hiſpaniā rediit. et ibi glorioſo martirio vitam finiuit.
Huic aūt opinioni mḡri iohānis beleth repugnat tempꝰ martirii vtri-
uſqȝ Nā laurentiꝰ ſub decio. vicentiꝰ aūt in iuuenili etate ſub dyocleciā-
no et daciano paſſꝰ eſt. Sȝ inter deciū et dyocleciānū fluxerūt anni circi-
ter q̄draginta. et impatores ſeptē medii fuerūt. vt tunc beatꝰ vicentiꝰ nō
potuit iuuenis extitiſſe. Beatꝰ aūt ſixtꝰ laurentiū ſuū archidyaconū or-
dinauit Eodē tpe philippꝰ impator et filius eiuſ noīe philippus fidem
chriſti receperāt et xpiani effecti eccl'iā ſublimare plurimū nitebantur
Iſte philippꝰ primꝰ impator fuit q̄ fidē xp̄i recepit. q̄m origenes vt d̄r
ad fidē xp̄i cōuertit. licet alibi legatur q̄ beatꝰ pōcius eū cōuertit. Re-
gnauit aūt anno milleſimo ab vrbe cōdita. vt milleſimꝰ annꝰ rome xp̄o
potiꝰ q̄ ydolis dedicaretur. Qui q̄dē annꝰ milleſimꝰ fuit a romanis cum
ingēti ludoꝝ et ſpectaculoꝝ apparatu celebratꝰ Erat aūt philippo imp-
atori miles q̄dā noīe deciꝰ in armis bellicis plurimū ſtrenuꝰ et famoſus
Cū aūt iiſdē tpibus gallia rebellaret. illuc impator deciū miſit. vt rebel-
lantē galliā romano impio ſubiugaret. Miſſꝰ decius ꝓſpere cūcta geſſit

et ad libitū potitꝰ victoria romā redijt Audiēs impatoꝛ eiuſ aduentum
cū altiꝰ honoꝛificare voluit. et eideȝ a roma vſqȝ ad veronā obuius iuit
Sȝ qꝛ maloꝝ mentes quo mag̃ ſe honoꝛari ſentiūt. eo āplius ꝑ ſupbiā
intumeſcūt. deciꝰ in ſupbiā elatus impium cepit ambire. et de moꝛte ſui
dn̄i ꝑtractare. Cū igitur ipatoꝛ in ſtratu ſuo ſub papilione q̇eſceret. deci
us papilionē latēter introiuit et dormiēteȝ dn̄ȝ iugulauit Exercitū autē
q̄ cum impatore venerat ad ſe prece et ꝑcio muneribꝰ et ꝑmiſſis attrax
it. et ad vrbeȝ regiaȝ gradu cōcito ꝑperauit Audiens hoc philippꝰ mi
noꝛ vehementer extimuit. et totū theſaurū patris et ſuuȝ vt ait ſicarduſ
in cronica ſua beato ſixto et ſācto laurentio cōmēdauit vt ſi ipm a decio
interfici ꝯtingeret theſaurū ipm eccl'iis et paupibus erogaret. Nec te
moueat ꝙ theſauri quos beatꝰ laurentiꝰ diſpēſauit nō dicitur theſauri
impatoris ſed eccl'ie. q̇a potuit eſſe ꝙ cū ipis theſauris philippi impato
ris aliquē etiaȝ theſaurū eccleſie diſpēſauit Uel forte iō dicitur theſau
ri eccleſie. quia philippꝰ eos reliq̄rat eccleſie paupibus diſpenſādos. Li
cet habeat dubitatōneȝ vehemēteȝ vtꝝ ſixtus tūc tempis fuerit ſicut in
fra dicetur Poſtea philippꝰ aufugit. et ſe a facie decii occultauit. Sena
tꝰ igitur obuiā decio ꝑceſſit. et ipſū in imperiū cōfirmauit Hic vero pro
ditorie. ſed zelo ydolatrie dn̄m ſuū occidiſſe videretur chriſtianos cepit
crudeliſſime pſeq̄ ꝑcipiēs illos ſine vlla miſericordia trucidari. In hac
pſecutōne multa milia martirū coꝛruerunt. Inter quos etiā philippus
iunioꝛ martirio eſt coꝛonatus Poſt hoc decius de theſauro dn̄i ſui inq̄ſi
tōeȝ faciēs oblatus eſt ei beatus ſixtus tanq̄ qui xp̄m coleret et ipatoꝛ
ris theſauros haberet. Tunc decius iuſſit eum in carcerem recipi. vt ꝑ
illata toꝛm̄ta xp̄m negaret. et theſauros ꝑderet Beatꝰ āt laurentiꝰ ipm
ſeq̄ns. poſt eū clamabat. Quo ꝑgrederis ſine filio pater. quo ſacerdoſ ſā
cte ſine dyacono properas. Tu nunq̄ ſine miniſtro ſacrificium offerre ꝯ
ſueueras. Quid ergo in me diſplicuit paternitati tue Nunquid degene
rem me probaſti Experire certe vtrum ydoneum miniſtruȝ elegeris cui
ꝯmiſiſti dominici ſanguinis diſpenſatōeȝ. Cui beatus ſixtuſ dixit. Non
ego te deſero fili. neqȝ derelinquo. ſed maioꝛa tibi debētur pro fide chri
ſti certamina. Nos quaſi ſenes leuioꝛis pugne curſuȝ recipimꝰ. Te aūt
quaſi iuueneȝ manet de tirāno glorioſioꝛ triumphus. Poſt triduū me ſe
queris ſacerdoteȝ leuita. Deditqȝ ei omnes theſauros ꝑcipiens vt eccle
ſiis et paupibus erogaret. Beatuſ igitur laurentius chriſtianos die ac
nocte diligenter q̄ſiuit. et vnicuiqȝ prout opus fuerat miniſtrauit. Ue
nitqȝ ad domū cuiuſdaȝ vidue que multos xp̄ianos in domo ſua abſcō
derat. quā longus doloꝛ capitis detinebat. Sanctus autem laurentius
per impoſitionem manus eaȝ a doloꝛe capitis liberauit. et paupum pe
des lauās omnibꝰ elemoſinā dedit. Eadeȝ nocte in domo cuiuſdā xp̄iani
ventēs quēdam cecū ibidem reperit. et facto ſigno crucis eū illuminauit

C Cum aũt beatus ſixtus decio nollz cõſentire. nec ydolis imo
lare.ipm ad dcollãdu duci pcepit. Accurrens aũt beat⁹ laurentius poſt
ipm clamauit Noli me derelinqre pater ſancte.quia theſauros tuos iã
expendi quos tradidiſti mihi. Tũc milites audiẽtes theſauros. laurẽtiũ
tenuerunt et parthemio tribuno tradiderunt. Ipe autem cum decio pre
ſẽtauit. Cui decius ceſar ait. Ubi ſunt theſauri eccleſie. quos apud te
cognouimus eſſe recõditos Qui cum ſibi ñ reſponderet.tradidit valeri
ano prefecto. vt aut theſauros prodat et ydolis ſacrificet. aut diuerſis
cum interire faciat ſupplicijs et tormentis. Ualerianus aũt cuidaz pre
fecto nomine ypolito in cuſtodiam euz tradidit Quẽ ille cũm̃ltis alijs in
carcere recluſit. Erat aũt in cuſtodia ibi quidaz gentilis nomine lucill⁹
qui plorando lumen oculoꝝ amiſerat. Cui cum laurenti⁹ lumẽ ſe reſtau
rare pmitteret ſi in xpm crederet et baptiſma ſuſciperet.ille ſe inſtanti⁹
baptiſari poſtulauit. Accipiens ergo aquã laurentius dixit ei. Omnia
in pfeſſione lauantur. Cumqz ipſum de articulis fidei diligenter interro
gaſſet.et ille omnia ſe credere confeſſus fuiſſet.aquam ſuper caput eius
effudit.et ipſum in chriſti nomine baptiſauit. Qua propter multi ad eũ
ceci veniebant.et ab eo illuminati redibant Hoc videns ypolitus dixit
ei. Oſtende michi theſauros. Cui laurentius. O ypolite ſi in dominum
ieſum chriſtum credideris.et theſauros tibi oſtendo.⁊ vitam eternam p
mitto. Cui ypolitus. Si dicta factis compenſes faciam quod hortaris.
Eadem hora ypolitus credidit.et ſacrum baptiſma cum familia ſua ſuſ
cepit. Baptiſatus autem ait. Uidi animas innocentium letas gaudere
Poſt hoc mandauit valerianus ad ypolitum vt laurentium preſentaret
Cui laurentius ait. Ambulemus ambo pariter. quia michi ⁊ tibi gloria
preparatur. Ad tribunal ergo ambo veniunt. et fit iterum inquiſitio d
theſauro. Laurentius autem triduo inducias petijt.quas valerianus ei
dem ſub ypoliti cuſtodia cõceſſit. In hoc triduo laurentius paupes clau
dos et cecos collegit.⁊ eos in palatio ſaluſtiano corã decio pſentauit di
cẽs. Ecce iſti ſunt theſauri eterni q̃ nunq̃ minuuntur ſed creſcũt.q̃ i ſin
gulis diſpguntur et in omnib⁹ inueniũtur. Hoꝝ em̃ man⁹ theſauros in
celum deportauerũt. Ualerian⁹ pſente decio dixit. Quid variaris p mul
ta Iam nunc ſacrifica.et magicã artem depone. Cui laurenti⁹. Quis de
bet adorari qui factus eſt an qui fecit. Iratus decius iuſſit eum ſcorpio
nib⁹ cedi.et omne genus tormentoꝝ ante ipm deferri. Quẽ cum ſacrifi
care iuberet.vt hec tormenta euaderet.reſpõdit Infelix has epulas ſẽp
optaui. Cui decius. Si epule iſta ſunt.tibi ſimiles pande pphanos.vt
tecum pariter epulentur. Cui laurenti⁹. Iãcelis nomina ſua dederũt.et
coꝝ aſpectib⁹ nõ es dignus. Tunc iubente decio nud⁹ fuſtibus ceditur
et ardẽtes lamie ad latera appoñũt. Dixitqz laurẽti⁹ Dñe ieſu criſte de
us de deo miſererẽ mei ſerui tui. Quia accuſatus non negaui nomen

ſanctū tuum. interrogatus te dn̄m ꝯfeſſus ſum. Dixit ei decius. Scio q2
ꝑ artem magicā tormenta deludis. me tn̄ deludere diu nō valebis. Te-
ſtor deos deasq3. q2 niſi ſacrificaueris diuerſis ſuppliciis punieris. Tūc
iuſſit eū plūbatis diutiſſime cedi. Laurēti9 āt orauit dicēs. Dn̄e ieſu xp̄e
accipe ſpm̄ meū. Tūc audiente decio vox de celo inſonuit. Adhuc tibi
multa certamina debētur. Tūc decius furore replet9 dixit. Viri roma-
ni audiſtis demones iſtū ſacrilegum conſolātes. qui nec deos colit. nec
tormenta metuit. nec iratos principes expaueſcit. Iuſſitq3 eum iterum
ſcorpionib9 cedi. Subridens āt laurenti9 gratias egit. et ꝓ aſtantib9 ex-
orauit. Eadē hora miles quidā noīe romanus credidit. et beato laurētio
dixit. Video ante te iuuenē pulcerrimū ſtantem. et membra tua cum lin-
teo extergentem. Adiuro ergo te ꝑ deū ne me derelinquas. ſed feſtina
me baptiſare. Dixitq3 deci9 valeriano. Puto q2 iam ꝑ artem magicam
victi ſumus. Iuſſit ergo eum de cathaſta ſolui. et in cuſtodia ypoliti re-
cludi. Roman9 aūt afferrens vrceum cū aqua. ad pedeſ laurentii pcidit
et ſacꝝ ab eo baptiſma ſuſcepit. Q̄d vbi deci9 cōpit. romanū fuſtib9 ce-
di iuſſit. Qui cū libere ſe xp̄ianū ꝯfiteret iuſſu decii decollat9 eſt. Eadem
nocte laurenti9 ad deciū adducit. Cū aūt ypolit9 fleret ⁊ ſe xp̄ianū eſſe
vellet clamare. dixit ad eū laurenti9. In interiori hoīe magis xp̄m abſcō-
de. et dū clamauero audi et veni. Omnia igitur tormentoꝝ genera affe-
rūtur. Dixit ergo decius laurentio. Aut diis ſacrificabis. aut nox iſta i-
te cū ſuppliciis expēdetur. Cui laurenti9. Mea nox obſcuꝝ non habet
ſed omnia in luce clareſcūt. Dixitq3 deci9. Afferatur lect9 ferre9. vt req-
eſcat in eo cōtumax laurenti9. Miniſtri ergo eū exuerūt et ſuꝑ cratem
ferreā extenderūt. et prunis ſuppoſitis eū cū furcis ferreis ꝯpreſſerunt.
Dixitq3 laurenti9 valeriano. Diſce miſer. q2 carbones tui ſunt michi re-
frigeriū. tibi aūt eternum ſuppliciū p̄ſtant. Quia ipſe dn̄s nouit ꝙ accu-
ſat9 nō negaui eū. interrogatus xp̄m ꝯfeſſus ſum. aſſatus gratias ago.
Dixitq3 hilari vultu ad decium. Ecce miſer aſſaſti vnā ꝑtem. gira ad a-
liā et mānduca. Et gratias agens dixit. Gratias tibi ago dn̄e. q2 ianuas
tuas ingredi merui. ⁊ ſic ſpm̄ emiſit. Confuſus decius cū valeriano abi-
it in palatiū tiberii relicto corꝑe ſuꝑ ignem. Q̄d ypolitus mane rapuit.
⁊ cū iuſtino p̄ſbitero in agro verano cōditū aromatibus ſepeliuit. Chri-
ſtiani igitur ieiunantes triduo vigilias celebrarunt. mugitus dantes. ⁊
lacrimas effundentes. ¶ B Vtꝝ aūt hoc verū ſit ꝙ laurentius ſub
iſto decio imꝑatore martiriū ſit paſſus a multis dubitatur. cum in cro-
nicis ſixtus longe fuiſſe poſt deciū legatur. Eutropi9 autē hoc aſſerit di-
cens. Decius ꝑſecutōnem in xp̄ianos mouens inter ceteros beatiſſimū
leuitam et martirem laurentiū extinxit. In quadam autē cronica ſatis
autentica dicit ꝙ nō ſub decio imꝑatore q̄ philippo ſucceſſit. ſed ſub quo-
dam decio minore qui ceſar non imꝑator extitit. martirium paſſus fuit.

Nam inter decium imꝑatorez et hūc deciū minorē. ſub quo laurentius
dicitur paſſus plurimi imꝑatores et ſūmi pontifices intermedii extiterēt
Item vt ibidē dicitur cum decio imꝑatori gallꝰ ⁊ voluſianꝰ eiꝰ filius
i imꝑio ſucceſſiſſent. ⁊ valerianꝰ cū galieno poſt eoſdez imꝑiuz tenuiſſent
dicti valerianꝰ et galienꝰ minorē deciū ceſarez nō tñ imꝑatorez fecerūt.
Nā antiquitus qnqz aliq ab imꝑatoribꝰ fiebāt ceſares. nō tñ auguſti vel
imꝑatores. ſicut legit͛ in cronicis ꝙ dyoclecianꝰ maximianū ceſarez fe
cit. poſtmodū ex ceſare auguſtū creauit. Tpe āt hoꝝ imꝑatoꝝ ſcz valeri
ani et galieni. ſixtꝰ romanā ſedē tenebat. Hic igit͛ decīꝰ ceſar appellatus
nō imꝑator effectꝰ beatuz laurentiū martirez fecit. Tñ nuſꝙ in legenda
beati laurentii vocatur decius imꝑator. ſed tantū decius ceſar. Decius
eñ imꝑator duobꝰ tñ ānis regnauit. et beatuz fabianū papā martirem
fecit. Fabiano ſucceſſit cornelíꝰ q ſub voluſiano et gallo paſſus eſt. Cor
nelio ſucceſſit lucius. Lucio ſtephanꝰ q ſub valeriano ⁊ galieno q annis
xv. imꝑauerūt paſſus eſt. Stephano ſucceſſit ſixtus. Hec in cronica illa
leguntur Oēs cronice tam euſebii ꝙ bede ⁊ yſidori in hoc ꝯcordant ꝙ
ſixtus papa non fuit tꝑe decii imꝑatoris. ſed galieni Legitur tñ i alia
quadā cronica ꝙ ꝓdictus galienꝰ fuit binomiꝰ. dictus eſt enim galienꝰ
et decius. et ſub illo paſſi ſunt ſixtus et laurentius circa annum domini
cclvii. Godofridus quoqz in libro ſuo qui dicitur pantheon idem aſſerit
ꝙ ſcz galienus vocatus eſt alio nomine decius. et ꝙ ſub eo paſſi ſunt ſix
tus et laurentius. Et ſi hec vera ſunt tunc poſitio iohannis beleth vera
poſſet eſſe ¶ Refert grego. in libro dyalogoꝝ ꝙ in ſabina quedam ſanc
timonialis fuit. que carnis quidem continētiam habuit. ſed lingue ꝓca
citatem non declinauit. Hec dum in eccleſia ſancti laurentii fuiſſz ſepul
ta. ante altare martiris a demonibus ſecata pars illeſa ꝑmanet. altera ꝯ
crematur. ita vt mane viſibiliter aduſtio appareret ¶ Grego. quoqz tu
roneñ. ait ꝙ duz quidam ſacerdos quandam eccleſiam ſancti laurentii re
pararet. et trabs quedam nimium breuis eſſet. rogauit beatum lauren
tiū vt qui paupes fouerat ſue inopie ſubueniret. Que ſubito ſic excreuit
vt ꝑs nō modica abūdaret Quaz ꝑtem ſacerdos minutatī icidit. ⁊ mul
tas inde infirmitates ſanabat Idem teſtatur beatus fortunatus Fac
tum eſt autem hoc apud prioras caſtrum ytalie. ꝙ quidam dum dolorē
dentium premeretur. de illo ligno tangitur et protinus dolor fugatur
¶ Quidam inſuper preſbiter nomine ſanctulus vt refert grego. in dya:
logo. ſancti laurentii eccleſiam a longobardis incenſam repare volens
artifices multos cōduxit. Quadā aūt die dū quid eis apponeret ñ habe
ret. premiſſa oratōe in clibanū reſpexit. et ibidem candidiſſimum panez
inuenit. Sed cum vix ad vnius prandii eſum tribus perſonis ſufficere
videretur. laurentius artifices ſuos nolens deficere. ſic predictum panē
multiplicari fecit ꝙ in alimentū decem dieruz operariis cunctis ſuffecit

¶ In eccleſia ſancti laurentii apud mediolanum. vt refert vincentius
in ſua cronica. calix quidaz criſtallinus mire pulcritudinis habebatur.
qui cum in quadam ſolennitate ad altare a dyacono portaretur. elapſuſ
e manibus in terram cecidit. ⁊ ſtatim cōminutus fuit At dyaconus me
rens fragmenta collegit. et ſup altare ponens beatū laurentiū exorauit
et fractū calicem integruz et ſolidatuz recepit ¶ Legitur quoqꝫ in
libro de miraculis beate virgis ꝙ q̄daz iudex ſtephanus nomine rome
erat. qui munera libenter accipiens multoꝝ iudicia puertebat Hic tres
domos eccl'ie ſancti laurentii. ⁊ vnū ortum ſancte agnetis violenter ab
ſtulit. ⁊ ablata iniuſte poſſedit Accidit aūt vt morereť ⁊ ante dei iudici
um duceretur Quez ſanctꝰ laurentiꝰ cernens ad eum cū nimia indigna
tōne acceſſit. ⁊ tribꝰ vicibꝰ brachiū eiꝰ duriſſime ſtrinxit. ⁊ dolore nimio
cruciauit. Sancta vero agnes cū ceteris virginibꝰ euz videre noluit ſꝫ
faciem ſuaz ab eo auertit. Tunc iudex ſup eum ſententiaz ferens dixit.
Qm̄ aliena ſubtraxit. ⁊ munera accipiēs veritatē vēdidit. in loco iude p
ditoris tradatur Sanctus aūt ꝓiectus quem idez ſtephanuſ in vita ſua
valde dilexerat. ad beatū laurentiū et ad beatā agnetem accedens ꝑ eo
veniā ꝑcabatur. Illis vero et beata virgine ꝑ eo orātibus cōceſſum eſt
vt eius anima ad corpꝰ rediret. et ibidez triginta diebuſ penitentiā age
ret Accepit inſup a beata virgine in mādatis vt pſalmum beati imma
culati. ſingulis diebus vite ſue diceret. Cumqꝫ ad corpus rediſſet. bra
chiuz eius ita erat liuidum et aduſtū ac ſi hoc in corpe paſſus eſſet. Qd
ſignuz in eo extitit quoad vixit Male igitur ablata reſtituens. et peni
tentiā agens die. xxx. migrauit ad dn̄m ¶ Legitur in vita ſācti heinri
ci imparatoris ꝙ duz ipſe et kungūdis vxor eius virgines inſimul pma
nerent. dyabolo inſtigāte de quodā milite vxorez ſuſpectā hn̄s ipaz ſu
per cādentes vomeres. xv. peduz nudis pedibꝰ incedere fecit. Qua aſcē
dēte dixit Sicut me ab heinrico et omnibꝰ itactā noviſti. ita adiuua me
xp̄e Heinricꝰ vero verecūdia ductꝰ eā in maxillā ꝑcuſſit Cui vox dixit
Virgo maria te virginez liberauit. Totā igitur cādentez maſſam illeſa
ꝑcurrit Cū ergo ceſar obiiſſet. multitudo maxima dmonū āte cellā cuiuſ
dā heremite tranſibat. Qui apta feneſtra interrogauit vltimū qui nam
eſſent. Et ille. Legio demonū ſumus. qui ad mortem ceſaris ꝓperamus.
ſi forte aliquid ꝓprium in eo reperire poſſimꝰ. Adiuratur igiť vt ad ſe
redeat. Qui rediens dixit. Nichil ꝓfecimꝰ. quia dū falſa vxoris ſuſpicō
et alia mala. at etiaz bona in ſtatera fuiſſent poſita. aduſtus ille laurētiꝰ
ollā aureā imenſi pōderis attulit. Et dū ſupaſſe videbamur. illa iactata
ꝑs alia ſtatere plurimū pōderauit. Tūc ego iratus vnā ꝑtem auree olle
ꝯfrupi. Ollā calicez vocabat quez dictꝰ ceſar in honore ſācti laurentii ec
cleſie ayſtetenſi fieri fecerat quez in ſpeciali deuotōne habuerat. Cui ꝓ
pter magnitudinez due aures inerant. Reꝑtumqꝫ eſt ⁊ imparatorez tunc

obiiſſe. ⁊ vnā aurē calicis fractam fuiſſe. ¶ Refert grego. in regiſtro ꝙ
dū pdeceſſoꝛ ſuus quedā ad corp⁹ ſancti laurentii cupet melioꝛare. ⁊ vbi
nā corp⁹ eſſet neſciret. ſubito corp⁹ eius ignoꝛanter aperitur. omneſqꝫ q̄
aderāt tam monachi ꝙ̄ māſionarii qui coꝛpus eius viderant infra. x. di
es moꝛtui ſunt ¶ F Notandum ꝙ paſſio laurentii inter ceteras ſā
ctoꝝ martirum paſſiones excellentiſſima videtur eſſe in quattuoꝛ ſicut
ex dictis ſancti maximi epi ⁊ beati augu. colligitur. Primo in paſſiōis
acerbitate. Secundo in effectu ſiue vtilitate. Tercio in conſtantia ſiue
foꝛtitudine Quarto in mirabili pugna ⁊ modo victoꝛie Primo igitur
excellentiſſima fuit in pene acerbitate. De cui⁹ pene acerbitate ſic dicit
beatus maximus eps vel ſecūdum quoſdam libꝛos ambꝛoſius Non enī
fratres beatus laurentius bꝛ eui vl' ſimplici paſſione patitur. Nam qui
gladio pcutitur ſemel moꝛitur. qui in flamaꝝ camino mergitur vno ipe
tu liberatur Hic autē longa ⁊ multiplici pena cruciatur. vt moꝛs ei non
deſit ad ſuppliciū et deſit ad finē Legimus beatos pueros in penaꝝ ſu
aꝝ deambulaſſe flamis ⁊ igneos globos pedib⁹ ꝯculcaſſe. Unde et bea
tus laurenti⁹ nō minoꝛi glīa pferendus eſt. Si q̄dē illi in penaruꝫ flamiſ
ambulabāt. hic in ipo ſupplicii ſui igne diſcubuit. Illi veſtigiis pedum
ꝯculcauerunt incendia. iſte lateꝝ ſuoꝝ diffuſione reſtrixit. Iſti ſtantes ī
pena eleuatiſ manib⁹ oꝛabant ad dn̄m. iſte pſtratus in ſua pena toto coꝛ
poꝛe dominum depcabatur ¶ Et notandū ꝙ beat⁹ laurenti⁹ poſt beatū
ſtephanū inter ceteros martires primatū tenere dicitur. non qꝛ maioꝛē
penam ſuſtinuerit ꝙ̄ ceteri martires. cum multi tantā penaꝫ. ⁊ aliqui eti
am maioꝛem ſuſtinuiſſe legantur. ſed hoc dicitur pp̄ter ſex cās ſimul oc
curꝛentes Primo pp̄ter paſſionis locum. qꝛ rome que eſt caput mundi
⁊ vbi eſt ſedes apoſtolica paſſus eſt. Secūdo pp̄ter pdicationis officium
quia officium pdicationis diligenter impleuit. Tercio pp̄ter laudabileꝫ
diſtributionem theſauroꝛuꝫ quos omnes paupibus ſapienter diſtribuit
Has tres rationes ponit magiſter guilhelm⁹ altiſiodoꝛenſis. Quarto
pp̄ter autenticatū ⁊ approbatum ei⁹ martiriū. q̄a ⁊ſi de aliquib⁹ maio
ra toꝛmenta legantur. tam̄ hoc autenticū nō habet. ⁊ aliq̄n in dubium
vertitur Hui⁹ aūt paſſio in eccleſia valde eſt ſolennis ⁊ appꝛobata. Unī
⁊ multi ſancti in ſuis ſmonibus eius paſſionem approbant ⁊ confirmāt
Quinto propter dignitatis gradum quia fuit archidyaconus ſedis apo
ſtolice. Poſt quem vt aiunt in romana ſede archidyaconus non ſurrexit
Sexto propter ſeuiciam toꝛmentoꝛuꝫ. quia grauiſſima ſupplicia ptulit
vtpote qui ſuper cratem ferream aſſatus fuit Unde de eo dicit beat⁹ au
guſtin⁹. Laceratos artus ⁊ multa verbeꝝ ſectione conciſos ſubiecto pre
cepit igne toꝛreri. vt p cratem ferream que iam de feruoꝛe cōtinuo viꝫ
in ſe haberet vrendi. conuerſoꝛum alterna mutatione mēbꝛoꝝ fieret cru
ciat⁹ vehemētioꝛ et pena productioꝛ ¶ B Secūdo fuit excellētiſſima

in effectu ſiue vtilitate Ipſa eñi pene acerbitas ſm aug. et maximum. fecit eum glorificatõe ſublimẽ opinione et fama celebrem. deuotõne laudabilẽ. et imitatõne inſignẽ. Primo igitur glĩficatõne ſublimẽ Vñ augu. dicit. Seuiſti pſecutor in martirez. ꝯſeuiſti et auxiſti palmã dum aggeras penã Itez maxim⁹ vel ſm quoſdã ãbro. Quãuis in fauillaz mẽbra ſoluantur. fidei tñ fortitudo nõ ſoluitur Corpiſ detrimentũ ſuſtinet. ſed lucꝝ ſalutis acqrit. Itez aug. Vere beatũ corp⁹. qđ nõ a fide xpi tormentũ imutauit. ſed ad requiez ſancta religio coronauit. ¶ Secũdo opinione et fama celebrez Maxim⁹ vel ſm quoſdã libros ambroſi⁹ Beatũ martirez laurentiũ grano ſinapis poſſum⁹ cõpare. qa diuerſis attritus paſſionib⁹ p totũ orbem gr̃ia ſui meruit fragrare miſterii. Qui ãtea cõſtitut⁹ in corpe humil' ignot⁹ et vilis. poſtea ꝙ vexatus. laceratuſ. exuſt⁹ fuit. vniuerſis p totũ mundũ eccleſiis odorez ſue nobilitatis infudit. Iõ Sanctũ eſt ac deo placidũ. vt natale ſancti laurentii precipua deuotõne veneremur. cuius radiãtibus flamis victrix in hunc quoqz diez toto orbe chriſti chorũſcat eccleſia. Idem Tanta eñi gloria martiriĩ preclarus extitit in paſſione ſua ꝙ mundum illuminauerit vniuerſum ¶ Tercio deuotione laudabilem. Quare autem ſit laudandus ⁊ cum deuotione ſuſcipiendus oſtendit. aug. trib⁹ rationibus ſic dicens Beatum virum laurentium tota debemus deuotione ſuſcipere Primo quia precioſum ſanguinez propter deum tradidit Deinde quia ei prerogatiuam apud deũ noſtꝝ nõ minimã cõtulit oſtendens qual' debet eſſe xpiana fides. de cui⁹ cõſortio exiſtere martires meruerũt. Tercio ꝙ idem tante et tam ſancte conuerſationis fuit vt coronam martirii tempore pacis inuenirct. ¶ Quarto fecit eum imitatione inſignẽ Vnde aug. Hec toti⁹ cã paſſionis ꝓpter quã morti addictus eſt vir ſanctus. vt ſui ſimiles ceteros eſſe hortaretur. In trib⁹ aũt ſe nobis imitabilem exhibet. Primo in aduerſoꝝ forti ꝑpeſſione Vnde auguſtin⁹. Ad erudiendum dei populum nulloꝝ eſt vtilior forma ꝙ̃ martirum. Eloquentia facilis ad exhortandum fit ratio efficax ad ſuadendum Validiora tam̃ ſunt exempla ꝙ̃ verba et plus eſt opere docere ꝙ̃ voce. In quo excellentiſſimo genere doctrine beatus martir laurentius ꝙ̃ glorioſa polleat dignitate. etiaz perſecutores ipſius ſentire potuerunt quo illa mirabilis fortitudo animi non ſolum nõ cederet ſed etiam alios exemplo ſue tolerantie roborarct Secundo in fidei magnitudine et feruore. Maximus vel ambroſius. Duz in fide ſua perſecutoris flamas vicit. oſtendit nobis per ignem fidei gehenne incẽdia ſuperare et amore xpi diem iudicii non timere. Tercio in ardenti deuotione Idem vel ambroſius. Illuminauit mundum plane laurentius eo lumine quo ipſe ſuccenſus eſt. ⁊ flamis quas ipſe pertulit omnium criſtianoꝝ corda calefecit De his tribuſ etiaz ſic dicit maxim⁹ vl' ambroſi⁹ ſecunduz quoſdã libros Beati laurẽtii exemplo ꝓuocamur ad martiriũ:

accendimur ad fidem. incaleſcimꝰ ad deuotionez ¶ III Tercio fuit ex-
cellẽtiſſima in conſtãtia ſeu fortitudine. De cuiꝰ ꝯſtãtia ꝛ fortitudine ſic
dicit beatus auguſtinus Beatus laurentius manſit in chriſto vſqȝ ad
temptationem. vſqȝ ad tirannicam interrogationem. vſqȝ ad acerrimã
comminationem. vſqȝ ad peremptionem In qua longa morte quia be-
ne manducauerat et bene biberat tamquam illa eſca ſaginatus et illo
calice ebrius factus. tormenta non ſenſit. non ceſſit. et in regnuȝ ſucceſſit
Adeo autem fuit conſtans et firmus. ꝙ non ſolum tormentis non ſuccu-
buit. ſed etiam ex ipſis tormentis vt habetur ex dictis beati maximi fa-
ctus eſt perfectior in timore. feruentior in amore. et iocundior in ardore
De primo ſic dic. Extenditur ſuper flamarum ignitos globos et ſepius
verſatur in latera. ſed quanto plus penarum patitur. tãto amplius xp̄ȝ
dominum pertimeſcit. Quantum ad ſecundum ſic ait maximus vł ſecũ-
dum quoſdam libros ambroſius Granum ſinapis cum atteritur accen-
ditur. laurentius cum patitur ĩflamatur Idem Nouo admirationis ge-
nere aliis illũ torq̄t. ꝛ alii ſeuiẽteſ tormĩta ꝑficiũt. ſed deuotiorẽ laurẽtiũ
ſaluatori ſupplicia attrociora fecerũt. Quantum ad tercium ſic dicit.
Cor eiꝰ tanta fide in chriſti magnanimitate concaluit vt deſpectis pro-
prii corporis cruciatibus. inſaniſſimo tortori ſuo et triumphans eius ig-
nibꝰ letus illuderet. ¶ IIII Quarto fuit excellẽtiſſima ĩ mirabili pugna
et modo victorie Beatꝰ nãqȝ laurentiꝰ ſicut ex verb̄ beati maximi ꝛ au-
guſtini colligit̄. q̄nqȝ ignes exteriores q̄dammõ būit. q̄s tñ omnes ſupa-
uit fortiter ꝛ extinxit. Primꝰ fuit ignis gehẽne. ſecũdus ignis materia-
lis flame. terciꝰ carnał ꝯcupiſcentie. quartꝰ ardentis auaricie. q̄ntꝰ furẽ-
tis inſanie De extinctõe primi ignis ſcȝ gehẽne ſic dicit maximꝰ Nun-
quid cedere poterat momentanee corporis vſtioni. cuius fides eternum
gehenne extinguebat ardorem Item Tranſiit ꝑ ignem momentaneum
atqȝ terrenũ. ſȝ flamã gehẽne ꝑpetuo exurentis euaſit. De extinctione
ſecũdi ignis ſcȝ materiał flame ſic ait maximꝰ vel ambroſiꝰ ſm̄ quoſdaȝ
libros Corpali laborabat ĩcẽdio. ſed diuinꝰ ardor materialem reſtrinxit
ardorez Item Quãuis rex impꝰ ligna ſubiiceret. incendia maiora ſup-
poneret. tam̄ ſãctꝰ laurẽtiꝰ has flamas fidei calore accenſꝰ nõ ſenſit Itẽ
aug. Superari caritas xp̄i flama nõ potuit. ꝛ ſegnior fuit ignis q̄ foris vſ-
ſit q̄̃ q̄ intꝰ accendit De extictione tercii ignis. ſ. carnał ꝯcupiſcentie ſic
dicit maximꝰ. Ecce beatꝰ laurentiꝰ trãſiit ꝑ ignẽ ñ q̄ aduſtꝰ ĩhorruit ſꝫ il-
luminatꝰ effulſit. arſit ne arderet. ꝛ ne vreret̄ vſtus eſt De extinctõe q̄r-
ti ignis ſcȝ auaricie qualiter euanuit auaricia illoꝝ q̄ theſauros cupie-
bant et fruſtrata eſt ſic dicit aug Armatur gemina face homo cupidus
pecunie. ꝛ veritatis inimicus. auaricia vt rapiat auꝝ. impietate vt au-
ferat xp̄m Nichil obtines. nichil ꝑficis hũana crudelitaſ Subtrahitur
tormentis tuis materia mortał. et laurentio in celum abeũte tu deficis

flamis tuis ¶ De extinctõne quinti ignis ſcʒ furentis inſanie. qualiter
videlicet inſania ꝑſeqntium fruſtrata eſt et annichilata ſic dicit maximꝰ
Superatis flamaꝝ miniſtris. omne mũdane inſanie reſtrinxit incẽdium.
Ad hoc vſqʒ dyabolica profecit intentõ. vt vir fidelis ad dñm ſuũ glo-
rioſꝰ aſcẽdat. et crudelitas ꝑſeqntium cum ſuis ignibus ꝑfuſa torpeat.
Quod eñi ꝑſeqntium inſania ignis fuerit oſtendit cum ait Furor gen-
tilis accenſus craticulã ꝑparat ignitaʒ. vt indignatõis ſue flamas igni
bꝰ vẽdicaret ¶ Nec mirꝝ ſi hos qnqʒ ignes exteriores ſupauit. quoniaʒ
ex verbis ꝑdicti maximi habentur tria refrigeria que intꝰ habuit. et tres
ignes in corde portauit. ꝑ que omneʒ igneʒ exteriorem. et refrigerio mi
tigauit et maiori incendio ſupauit. Primũ nãqʒ refrigeriuʒ fuit deſide
riũ regni celeſtis. ſecundũ meditatio diuine legis. terciũ puritas cõſcien
tie. Per hoc triplex refrigeriuʒ omnẽ ignem exteriorem extinctum fecit
⁊ frigidum reddidit ¶ De primo refrigerio qḋ eſt deſiderium celeſtis
glorie dicit maximus vel ambroſiꝰ ſm quoſdaʒ libros. Nec eñi beatus
laurentiꝰ ignũ ſentire tormenta poterat qui in ſenſibus refrigerium pa
radiſi poſſidebat Item Jacet ante pedeſ tiranni exuſta caro. corpus ex-
anime. nichil detrimenti tñ patitur in terris. cuiꝰ animꝰ demoratᷣ i celis
¶ De ſecũdo refrigerio qḋ eſt meditatio legis diuine ſic dicit maximuſ
vel ambroſiꝰ. Dum xp̄i cogitat precepta frigidũ eſt illi omne qḋ patitur
¶ De tercio refrigerio quod eſt puritas conſcientie ſic dicit. Ardet pro
fecto totis viſceribꝰ fortiſſimus martir et vritur. ſed regnũ dei per trac
tãs refrigerio cõſcientie victor exultat ¶ Hũit nichilominꝰ vt idẽ maxi
mꝰ oſtendit tres ignes interiores. ꝑ quos omnes ignes exteriores maio
ri incendio ſupauit. Primus fuit fidei magnitudo. ſecũdus ardens dile
ctio. tercius vera dei cognitio que ipm irradiauit tanquã ignis. ¶ De
primo igne ſic dicit idem vel ambroſius. Inqñtum in illo fidei ardor fer
uet. intantum ſupplicij flama frigeſcit. Item Eſſe ſaluatoris ignem fer
uorẽ fidei legimꝰ in euangelio. Igneʒ veni mittere in terram. Hoc igi
ignẽ beatꝰ laurentius accenſꝰ flamaꝝ non ſenſit incendiũ ¶ De ſecũdo
igne ſic ait idem vel ambroſiꝰ Ardebat extrinſecꝰ martir laurentius ti
rãni ſeuientis incendiis. ſed maior illum intrinſecꝰ xp̄i amoriſ flama tor
rebat ¶ De tercio igne ſic dicit. Fortiſſimũ martirẽ ſeuiſſima ꝑſecuto
ris flama ſupare non potuit. quia lõge ardentiꝰ veritatis radiis mẽs ei
us accenſa feruebat. Itẽ Odio ꝑfidie et amore veritatis accẽſꝰ appoſi
tã ſibi extrinſecꝰ flamã aut non ſenſit aut vicit ¶ Habʒ ãt inter ceteros
martires beatꝰ laurentiꝰ tria priuilegia quãtũ ad officiũ. ¶ Primum
eſt in vigilia. Solus eñi inter martires vigiliã habet. Sed vigilie ſanc
torꝝ ꝓpter multas deordinatõneſ hodie in ieiunia mutate ſunt Mos eñi
fuit olim vt refert iohãnes beleth vt in feſtiuitatibus ſanctorꝝ homines
cũ vxoribꝰ et filiabus ad eccleſiã venirẽt. ⁊ ibi cũ luminaribꝰ ꝑnoctarẽt

Sed quia multa adulteria in his vigiliis fiebāt .ſtatutū fuit vt vigilie in ieiunia cōuerterent̄ Nomen tū̄ antiquū̄ eſt retentū.qꝫ non ieiunia ſꝫ vigilie adhuc appellant̄ Secundū̄ eſt in octaua. Ipe nāqꝫ ſolꝰ cum ſtephāo habet octauā inter martires.ſicut martinꝰ inter confeſſores Tercium eſt in regreſſionibus antiphonaꝝ qđ ſolus ipe et paulus habet. Sꝫ paulus ꝓpter excellentiā p̄dicatōnis.iſte ꝓpter excellētiaꝫ paſſionis

De ſancto Ipolito

CXIII

Ipolitus dicitur ab yper qđ eſt ſup̄ .et litos qđ eſt lapis q̄ſi ſup̄ lapideꝫ.i.xp̄m fundatꝰ.l' ab in et polis qđ eſt ciuitas Vl' ypolitus q̄ſi valde politus. Fuit em̄ ſup lapidem xp̄m bn̄ fundatus ꝑ ꝯſtantiā et firmitateꝫ Fuit in ciuitate ſupna ꝑ deſideriū̄ ⁊ auiditatem Fuit bene politus per tormentorum acerbitatē

A

Ipolitus poſtquaꝫ corpus beati laurentii ſepeliuit. venit ī domū̄ ſuam.et dans pacem ſuis ſeruis et ancillis.oīes de ſacramento altaris quod iuſtinꝰ preſbiter obtulerat cōmunicauerunt Et appoſita menſa priuſq̄ꝫ cibuꝫ ſumeret venientes milites euꝫ rapuerunt.et ad ceſarem duxerunt.Quem videns decius ceſar ſubridens dixit ei. Nunquid et tu magus effectus es.qui corpus laurentii abſtuliſti.Cui ypolitus.Hoc feci non quaſi magus ſed quaſi xp̄ianus. Nūc decius furore repletus precepit vt habitu quo vt xp̄ianus vtebatur expoliaretur.et os eius lapidibus tunderetur.Cui ypolitus. Non me expoliaſti ſed magis veſtiſti. Cui decius. Quomodo inſipiens effectus es vt nuditatem tuam non erubeſcas . Nunc ergo ſacrifica et viues ne cum laurentio pereas.Cui ypolitus.Exemplum merear fieri beati laurentii quem tu ore polluto auſus es nominare. Tunc decius fecit cum fuſtibus cedi.et pectinibus ferreis laniari. Ille autem ſe xp̄ianum eſſe voce clara cōfitebatur.Et cum tormenta huiuſmōi derideret.veſte militari qua ātea vtebatur eū̄ veſtiri fecit.hortās vt amiciciā et miliciā priſtinā retineret.Cum ypolitꝰ cū̄ diceret ſe xp̄o militari.decius ira repletuſ valeriano p̄fecto eū̄ tradidit.vt omnes facultates eius acciperet.et diris tormentis euꝫ interficeret Inuento quoqꝫ q̄ eiꝰ familia xp̄iana eſſet adducti ſunt omnes ante ꝯſpectuꝫ eius Qui cum ad ſacrificia cogerētur ꝯcordia nutrix ypoliti ꝓ omnibꝰ reſpōdit. Nos cuꝫ dn̄o noſtro volumus mori potius pudice q̄ꝫ impudice viuere. Cui valerius Genus ſeruorum non niſi cum ſuppliciis emendatur Tunc p̄ſīte ypolito et gaudente.iuſſit eam tam diu plūbatis cedi quouſqꝫ emiſit ſpm̄.Dixitqꝫ ypolitꝰ Gratias tibi ago dn̄e quia nutricem meaꝫ ante cōſpectuꝫ ſanctoꝝ tuoꝝ premiſiſti.Deide extra portā tiburtinā valerianꝰ ypolituꝫ cum familia ſua

duci fecit Ypolitꝰ aūt omēs cōfortans dixit Fratres nolite metuere. qꝛ
ego ⁊ vos vnū deū habemꝰ Juſſitqꝫ valerianꝰ vt in cōſpectu ypoliti om
nibꝰ capita amputarent. ypoliti vero pedes ad colla indomitoꝝ equoꝝ
fecit ligari. et ꝑ carduos et tribulos trahi tam diu donec ſpiritū exala
ret circa annos dñi. cclvi. Eoꝝ corpa iuſtinꝰ p̄ſbiter rapuit et iuxta cor
pꝰ ſancti laurentii ſepeliuit Corpus vero ſancte cōcordie inuenire non
potuit. quia fuerat in cloacā ꝓiectum. Miles autē quidā noīe porphi
riꝰ. credens beatā concordiā aurum aut gemmas in veſtimētis hr̄e ad
q̄ndā cloacariū nomine yreneum q̄ erat oculte xp̄ianus acceſſit et dixit.
Secretū cuſtodi. et extrahe cōcordiā. qꝛ ſpero ꝙ auꝝ aut gēmas in ve
ſtibꝰ ſuis habet. Cui ille. Oſtende michi locū et ſecretum habeo et q̄d
q̄d inuenero nūciabo. Cū ergo corpꝰ extractū fuit et nichil inueniſſent
miles ille ꝓtinꝰ fugit. Et ireneus vocato quodā xp̄iano noīe habundo
corpꝰ ad ſanctū iuſtinū detulit. Qd̄ ille deuote ſuſcipiens iuxta corpus
ſancti ypoliti et alioꝝ ſepeliuit. Quod valerianꝰ audiens. yreneum ⁊ ha
bundū tenuit. et ambos in cloacā viuos miſit. Quoꝝ corpa iuſtinꝰ rapu
it. et cum aliis ſepeliuit ¶ H Poſt h̄ decꝰ cum valeriano in currū
aſcendit aureū et ꝑgunt ad amphitheatꝝ vt cruciēt xp̄ianos Arreptꝰ
igitur decius a demonio clamabat. O ypolite catenis aſperis vinctum
me tenes. Valerianꝰ ſimiliter clamabat O laurenti igneis catenis me
ligatum trahis. Et eadē hora valerianꝰ expirauit. Decꝰ āt domum re
uerſꝰ triduo a demonio vexatꝰ clamabat. Adiuro te laurēti modicū ceſ
ſa a tormētis Et ſic miſerabiliter mortuꝰ eſt. Qd̄ vxor eiꝰ triphonia cru
delis vidēs. dimiſſis oībꝰ ad ſanctū iuſtinū cū filia ſua cyrilla acceſſit et
ab eo cum m̄ltis aliis baptiſari ſe fecit. Alia vero die cū oraret tripho
nia emiſit ſp̄m. Cuius corpus iuſtinꝰ p̄ſbiter iuxta corpus ſancti ypoliti
ſepeliuit Audiētes vero. xlvii. milites ꝙ regina ⁊ eiꝰ filia xp̄iane effecte
eſſent. venerūt cum vxoribus ſuis ad iuſtinum p̄ſbiteꝝ vt baptiſma ſuſ
ciperēt. Quos omnes dyoniſius qui ſācto ſixto ſucceſſerat baptiſauit.
Claudius aūt impator cirillā cū ſacrificare nollet iugulari fecit. et cete
ros milites decollari Quoꝝ corpa in agro verano cū ceteris ſepeliūtur
¶ Et aduertendū ꝙ expreſſe habetur hic ꝙ illi decio q̄ laurētiū ⁊ ypolitū
martiriſauit ſucceſſit claudiꝰ Claudiꝰ aūt non ſucceſſit decio impatori.
ymo decio ſucceſſit ſm̄ cronicas voluſianus. voluſiano galienꝰ. galieno
claudiꝰ. Oportet ergo dicere vt videt̄ ꝙ aut galienꝰ fuerit binomius ⁊
qd̄ dictus ſit galienꝰ et decꝰ. ſicut dicit vicentius ī cronica ſua. et godo
fridus in libro ſuo. aut ꝙ galienus in ſui adiutoriū q̄ndā nomine deci
um fecerit ceſarem nō tn̄ impatorem ſicut dicit richardus in cronica ſua
¶ De hoc martire ſic dicit ambroſiꝰ in p̄fatōne Beatꝰ martiꝛ ypolitus
xp̄m veꝝ ducem cōſiderans miles eiꝰ eſſe maluit q̄ dux militū cōproba
ri Beatūqꝫ laurentiū ſue cuſtodie mācipatū nō ē ꝓſecutꝰ ſed ſubſecutꝰ

Qui cū theſauros eccleſie diſcuteret . inuenit theſaurū quē non tirānus
eriperet. ſed quē pietas poſſideret. inuenit theſaurum vnde vere diuitie pē
terētur. ſpreuit fauorez tiranni vt cum regis ꝑpetui grā ꝯprobaret. mē
bris diuidi nō refugit ne nexib⁹ diuelleretur eternis Bubulc⁹ quidaz
nomie petrus. cum in feſto marie magdalene plauſtꝝ iunxiſſet. et boues
ſeq̄ns ipos maledictis vrgeret. ꝓtin⁹ boues et aratꝝ a fulmie abſumūt
ꝛ ipe petr⁹ q̄ h̄ īpcatus fuerat ſupplicio atrociori torquebatur Nā ignis
eum arripuit adeo ꝙ carnib⁹ et neruis tibie et cruris cōſumptis oſſa pa
terēt. et ipa tandē tibia a ſua cōpage penitus ſolueretur. Tūc ille ad q̄n
dā eccliaz beate virginis accedēs. tibiā ipam in quodam foramine ipi⁹
eccleſie abſcōdit. et beatam virginem lacrimis et ꝓcibus ꝓ ſua liberatio
ne rogauit. Et ecce nocte quadam beata virgo cum beato ypolito ei in
viſione affuit. et eidem ypolito vt petrū priſtine ſanitati reſtitueret imꝑ
auit. Statimq3 ſanct⁹ ypolitus tibiā de foramine accipiēs. loco ſuo qua
ſi ſurculū arbori in momēto inſeruit. In qua inſitione tantos dolores ſē
ſit. vt ſuis clamoribus totā familiaz excitaret. Qui ſurgentes et lumen
accēdentes. petrū duo crura et duas tibias hr̄e conſpiciūt Sed ſe delu
di putātes. ipm̄ iterꝝ atq3 iterꝝ cōtrectabāt. et mēbra vera ipm̄ hr̄e ꝯſpi
ciebāt. Qui vir eū excitātes vn̄ hoc ſibi acciderit ſciſcitātur. Sz ille coſ
ludere exiſtimās tādez vict⁹ rē vidit et extupuit. Sz tn̄ coxa noua mol
lior q̄3 vetuſta. ad ſuſtinētiā corpis nō poterat exeq̄ri. Vn̄ ad publicatio
nē miraculi ꝑ annū claudicauit. Et tūc iterꝝ beata virgo eidez apparens
ſācto ypolito dixit vt q̄dq̄d curatōi deeſſet ſupplere deberet. Euigilans
igit ꝛ ſe plene ſanatū iueniēs recluſoriū introiuit. Cui dyabol⁹ i ſpē mu
de mulieris freq̄ntiſſime apparebat. et nudā ei ſe igerens q̄nto ille forti
us reſiſtebat tāto illa impudenti⁹ incūbebat. Cū ḡ illa cum plurimū vex
aret. tādez ille ſtolā ſacerdotalez accipiens collū ei⁹ cinxit. ꝛ mox dyabo
lo abſcedente cadauer putridū ibidez remāſit. Tātuſq3 fetor īde exala
uit. vt null⁹ q̄ hoc vidit ambigeret q̄n corpus alicuius mulieris mortuē
fuiſſet et ꝙ dyabolus aſſumpſiſſet.

CXIIII.

De aſſumptōe beate marie virgīs

A.

Aſſumptio beate marie virginis q̄liter facta ſit ex quodā libel
lo apocriſo qui iohāni euāgeliſte aſcribit edocetur Aplis nā
q3 ob ꝓdicatōis grāz diuerſas mūdi ſubeūtib⁹ regiones vir
go beata i domo iuxta mōtē ſiō poſita d̄r remāſiſſe. Oia q3 loca filii ſui
ſcz locū baptiſmi ieiunii. orōis. paſſionis. ſepulture. reſurrectōis. et aſcē
ſionis. q̄ad vixit deuotione ſedula viſitauit Et ſm̄ q̄d ait epyhani⁹. xxi
iii. ānis poſt aſcenſionē filii ſui ſupuixit. Refert ergo ꝙ beata virgo q̄n
xp̄m ꝯcepit erat annoꝝ. xiiii. et i q̄ndecimo ipm̄ pepit. ꝛ vixit cū eo ānis

xxxiii. et poſt mortem xpi ſupuixit xxiiii. annis. Et ſm hoc quādo obiit
erat annoꝝ. lxxii. Probabiliꝰ tamē videtur quod alibi legitur. vt. xii. an
nis filio ſupuixerit. et ſic ſexagenaria ſit aſſumpta. cū apl'i totidē ānis p
dicauerit in iudea et circa ptes illas. ſicut eccleſiaſtica tradit hyſtoria.
Hic igit̄ qdā duz in filii deſideriū cor virgis vehemēter accēdit̄ eſtuās
animꝰ ꝯmouet̄. et in exteriorē lacrimaꝝ abūdātiā excitat̄. Cūqʒ ad tēpꝰ
ſubtracti filii eq̄nimiter nō ferret ſubtracta ſolacia. ecce āgelus cū mul
to lumīe eidē aſtitit et reuerēter vtpote ſui dn̄i mr̄em ſalutauit. Aue in
quit bn̄dicta maria ſuſcipiens benedictōēʒ illiꝰ qui mādauit ſalutem ia
cob Ecce aūt ramuʒ palme de padiſo ad te dn̄am attuli quem ante fere
trꝝ portare iubeas. cū die tercia de corpore aſſumeris Nam filiꝰ tuus te
mr̄em reuerendā expectat. Cui maria rn̄dit. Si inueni grāʒ ī oculis tu
is. obſecro vt nomē tuū michi reuelare digneris. Sed hoc peto inſtātiꝰ
vt filii et fr̄es mei apoſtoli ad me pīter ꝯgregentur. vt eos āteq̄ moriar
corpalibꝰ oculis videā. et ab eis ſepeliri valeaʒ. et ipis pn̄tibus ſpm̄ deo
reddā. Hoc iteꝝ peto et obſecro vt aīa mea de corpe exiēs nullum ſpm̄
teterrimū videat. nullaqʒ michi ſathane poteſtas occurrat. Cui angelꝰ
Cur ſcire deſideras dn̄a nomē meum. qđ ammirabile eſt et magnū. Ec
ce aūt oēs ad te hodie cōgregabūtur apl'i. qui nobiles tibi exhibebūt
exequias funeris. et in coꝝ ꝯſpectu ſpm̄ exalabis. Nam qui olim pphe
tā de iudea in babilonem in crine attulit ſubito. ipe pculdubio ad te apo
ſtolos adducere poterit in momēto. Malignū aūt ſpm̄ videre cur metu
is. cum caput eius oīno cōtriueris. et ſpoliaueris ipſum ſue poteſtatis
imꝑio. fiat tn̄ voluntas tua vt ipos nō videas. His dictis angelus cum
multo lumīe celos aſcendit. Palma aūt illa nimia claritate ſplendebat.
et erat q̄dem virge viriditate cōſimilis. ſed folia ipius vt ſtella matutia
fulgebāt. Factuʒ eſt auteʒ dum iohānes in epheſo pdicaret. celū repēte
intonuit. et nubes candida ipm̄ ſuſtulit ac raptū ante marie ianuā collo
cauit. pcutienſqʒ hoſtiū interius introiuit. et reuerēter virgo virginem
ſalutauit. Quē felix maria cōſpiciēs. vehemēter obſtupuit et pre gaudio
lacrimas cōtinere nequit. Dixitqʒ Fili iohānes memor eſto verborum
magiſtri tui. quibꝰ me tibi matrē. et te michi in filium ꝯmēdauit. Ecce a
dn̄o euocata debitū hūane cōdicōīs exſoluo. ac corpꝰ meū tibi cura ſolici
ta recōmēdo. Audiui eīm iudeos iniiſſe conſiliū dicētes Expectemꝰ viri
fr̄es quoaduſqʒ illa q̄ ieſū portauit ſubeat mortē. et corpꝰ eiuſ cōtinuo ra
piemus. ac iniectū ignibꝰ cōburemꝰ. Tu igitur hanc palmam deferri fa
cies ante feretꝝ. cum corpꝰ meū duxeritis ad ſepulcꝝ. Dixitqʒ iohānes
O vtinā hic eſſent omēs apl'i fratres mei. vt decēter tibi parare poſſemꝰ
exeq̄as. ac exſoluere laudes dignas. Hec illo dicente. oīes apl'i de locis
in quibus predicabant a nubibus rapiuntur. et ante marie hoſtiū collo
cantur. Qui videntes ſe ibidem inſimul congregatos mirabant̄ dicētes

Que nam cā eſt ꝓpter quā nos hic dñs inſil' ↄgregauit. Johānes igitur ad eos exiit. ⁊ dñā₃ de corpe receſſurā ꝑdixit. Et addidit dicēs. Uidete fratres ne cū obierit aliqs eam defleat. ne hoc videns ppl'us ↄturbetur ⁊ dicat. Ecce quō iſti timent mortē q̄ tn̄ aliis ꝑdicant reſurrectōz. ¶ Dyoniſi⁹ pauli apl'i diſcipulus in li. de diuīs nominibus hoc idem aſſerit apl'os ſc₃ in dormitōe virginis ↄueniſſe. ⁊ ſe ſiliter interfuiſſe. ac vnūquēq₃ in laudem xp̄i ⁊ virginis ſmonem feciſſe. Ait ei ſic loq̄ns ad ierotheu₃. Nos vt noſti ⁊ ipſe. ⁊ multi ſanctoꝝ noſtroꝝ fratꝝ ↄuenim⁹ ad viſionem corpis vite p̄ncipis ⁊ qd̄ deū ſuſcepit. Aderat āt ⁊ frater domi iacob⁹ ⁊ petrus ⁊ ſūma ⁊ ꝑuectiſſima theologoꝝ ſūmitas paul⁹. P⁹ea viſum eſt p⁹ viſiōz vt vniuerſi gerarche laudarēt. ſicut vn⁹ q̄ſq₃ erat ſufficiens. infinite virtutis bonitatē tearchice infirmitatis. Hec dyoniſius.

¶ Cū āt beata maria oēs apl'os ↄgregatos vidiſſet. dñm b̄ndixit. ⁊ ī medio coꝝ ardentib⁹ lāpadibus ⁊ lucernis ↄſedit. Circa vero horā noctis terciā ieſus aduenit cū angeloꝝ ordinib⁹. patriarchaꝝ cetib⁹. martirum agmib⁹. ↄfeſſoꝝ acie. virginūq₃ choris. ⁊ an̄ thoꝝ virgīs acies ordinātur ⁊ dulcia cātica frequentātur. ¶ Quales āt exeq̄e ibidē celebrate ſint. ex ꝑdicto libello q̄ iohāni aſcribit' edocetur. Naz poꝛ ipe ieſ⁹ ichoauit ⁊ dixit. Ueni electa mea ⁊ ponā in te thronū meū. qꝛ ↄcupiuit ſpēm tuam. Et illa. Paratū coꝛ meū dñe paratū coꝛ meū. Tūc oēs q̄ cum ieſu venerant dulcit' intonauerūt dicentes. Hec eſt q̄ neſciuit thoꝝ in delictis. habebit fructū in refectōe aīaꝝ ſanctaꝝ. Ipa āt de ſemetipa cecinit dicēs Beatā me dicent oēs generatōes Qꝛ fecit mihi mag̃ q̄ potens eſt. ⁊ ſāctū nomen ei⁹. Tunc cātoꝛ cātoꝝ oibus intonauit excellenti⁹. Ueni de libano ſpōſa. veni coronaberis. Et illa. Ecce venio. qꝛ ī capite libꝛi ſcriptum eſt de me vt facerē voluntatem tuā de⁹. qꝛ exultauit ſpūs me⁹ in te ſalutari meo. Sicq₃ marie aīa de corpe egredit'. ⁊ in vlnas filii aduolauit. Fuitq₃ tā a dolore carnis extranea q̄₃ a coꝛruptōe extiterat aliena. Dixitq₃ apl'is dñs. Corp⁹ virgīs matris in vallem ioſaphat deferte. et in monumento nouo qd̄ ibidem īuenietis illud recōdite. ⁊ me ibidem triduo dōec ad vos redeā expectate. Statiq₃ circūdederūt eā flores roſaꝝ ſc₃ cet⁹ martiꝝ. ⁊ lilia ↄualliū agmīa ſc₃ angeloꝝ ↄfeſſoꝝ ⁊ virginū. P⁹ eā apl'i clamitāt dicentes. Uirgo prudentiſſima q̄ ꝓgrederis. Eſto nri memoꝛ o dña. Tunc ad ↄcentū aſcendentiū cet⁹ q̄ remāſerāt admirati cōcite obuiā ꝓceſſerunt. Uidenteſq₃ regē ſuū femine aīa₃ in vlnis ꝓpriis baiulātem. illāq₃ ſup illum innixā. obſtupefacti clamare ceperūt dicētes Que eſt iſta q̄ aſcendit de deſto delicijs affluens innixa ſup dilectū ſuū Quibus cōcomitantes dixerūt. Iſta eſt ſpecōſa inter filias hieruſalem ſicut vidiſtis eā plenā caritate ⁊ dilectōe. Sicq₃ in celū gaudens ſuſcipitur. ⁊ a dextris filii in throno glorie collocatur. Apoſtoli āt viderunt eius animam tanti eſſe candoris vt nulla mortaliū lingua poſſit effari.

¶ Tres āt virgines que ibidē erant cum corpꝰ eiꝰ lauandi gr̄ia
expoliaſſent. tanta ſtatī corpus eiꝰ claritate reſplenduit vt tangi quidē
ad lauandū poſſet. videri āt nō poſſet. Tamdiu āt lux illa ibidē reſplēdu
it. donec corpus a virginibꝰ lotum fuit. Apl'i āt corpꝰ eius reuerēter ce
perunt. ⁊ ſup feretꝝ poſuerūt. Dixitqꝫ iohānes petro. Hanc palmā añ
feretrū petre portabis. qꝛ dn̄s nobis te p̄tulit. ⁊ ſuaꝝ ouiū paſtorem et
p̄ncipem ordinauit. Cui petrꝰ. Hāc potius portare te cōuenit. qꝛ virgo
a dn̄o es electus ⁊ dignum eſt vt palmā virginis virgo ferat. Tu ſuper
pectꝰ dn̄i recumbere meruiſti. ⁊ exinde ſapientie ac gr̄ie plus ceteris flu
enta potaſti. Et iuſtū videtur vt q̇ a filio recepiſti plus muneris impen
das virgini plus honoris. Tu igitur portare debes hāc palmā luminis
ad exeq̇as ſanctitatis. q̇ potatus es poculo lucis de fonte ꝑpetue clari
tatis. Ego āt portabo cū feretro ſanctū corpꝰ. Ceteri āt apl'i fratres no
ſtri circūdantes feretꝝ referant laudes deo. Paulꝰ āt dixit ei. Et ego q̇
minimꝰ oīm veſtꝝ ſum portabo tecū. Eleuātes itaqꝫ petrꝰ ⁊ paulꝰ fere
trum. petrus incepit cātare ac dicere. Exiit iſrael de egipto all'a. Ceteri
āt apoſtoli cantū dulciter ꝓſequūtur. Dn̄s āt feretꝝ ⁊ apl'os nube prote
xit. ita ꝙ ip̄i nō videbātur. ſed tm̄ coꝝ vox audiebat̄. Affuerūt ⁊ ange
li cum ip̄is cōcinentes ⁊ totam terram ſonitu mire ſuauitatis replentes
Excitati oēs ad tam dulcem ſonum ⁊ melodiā de ciuitate velocꝰ exeūt.
⁊ q̇dnam hoc ſit diligenter ſciſcitātur. Tūc extitit q̇ diceret. Mariam il
lam diſcipuli ieſu efferūt mortuā. circa illā hanc quā auditis ꝯcinūt me
lodiam. Tūc ad arma omnes ꝯcurrerūt ⁊ ſe mutuo hortabātur dicētes.
Venite omnes diſcipulos occidamꝰ. ac corpꝰ illud qḋ ſeductorem illum
portauit ignibꝰ cōburamꝰ. Princeps āt ſacerdotū hoc videns obſtupuit
⁊ ira repletꝰ ait. Ecce tabernaculū illiꝰ q̇ nos ⁊ genus noſtrū cōturbauit
q̄lem gl'am nunc accepit. Et hoc dicens manꝰ ad feretꝝ miſit volenſ illḋ
euertere. ac ad terram deducere. Tunc manꝰ eiꝰ ſubito ambe aruerunt.
⁊ lectulo adheſerūt. ita vt ad lectulū manibꝰ penderet ⁊ nimio cruciatu
vexatus lamentabiliter eiularet. Reliquus āt ꝑplus ab angelis q̇ erāt
in nubibus cecitate ꝑcuſſus eſt. Princeps autem ſacerdotum clamabat
dicens. Sancte petre in hac tribulatōne me nō deſpicias. ſꝫ ꝓ me obſe
cro ad dn̄m p̄ces fundas Memor. n. debes eſſe q̄liter aliqn̄ tibi aſtiti et
q̄liter te accuſante ancilla hoſtiaria excuſaui. Cui petrus. In obſequiis
dn̄e noſtre impediti ſumus. ⁊ curatōni tue intendere nō valemꝰ. Verū
tn̄ ſi in dn̄m noſtrū ieſum ⁊ in hanc que ip̄m genuit ⁊ portauit credide
ris. ſpero ꝙ cōtinuo ſanitatis bn̄ficio potieris. Qui reſpōdit Credo do
minum ieſum xp̄m verum eſſe filium dei. ⁊ hanc ſacratiſſimam matrē
eius. Statimqꝫ a feretro manus eius ſolute ſunt ſed tamen in brachiis
adhuc ariditas remanſit. ⁊ dolor vehemenſ nō receſſerat. Dixit ei petrꝰ
Oſculare feretrū et dic. Credo in deum ieſum criſtum quē iſta i vtero

portauit. ⁊ poſt ptum virgo pmanſit. Quo cum feciſſet ꝯtinuo pſtine eſt
redditus ſanitati. Dixitq; ei petrus. Accipe hāc palmā de manu fratris
nrī iohānis. ⁊ ponēs eā ſup pplm excecatū. et qcunq; credere voluerit
recipiet viſuz. q āt credere noluerit. videre nō poterit ineternū. Mariā
aūt portantes aplī in monumento poſuerūt. ⁊ iuxta illud vt dn̄s iuſſerat
ꝯſederunt. Tercia āt die veniens ieſus cum mltitudine angeloꝝ ipos ſalu
tauit dicens. Pax vobis. Qui reſpōderunt. Glā tibi deus q facis mirabi
lia mag ſolus. Et dixit aplīs dn̄s. Quid grē ⁊ honoris vobis videt vt mee
nunc ꝯferaz genitrici. Et illi. Juſtū videtur dn̄e ſuis tuis vt ſicut tu de
uicta morte regnas in ſecula. ſic tue reſuſcites matris corpuſclm. ⁊ a dex
tris tuis collocẽs ineternuz. Quo annuente michael angelus ꝯtinuo af
fuit ⁊ marie aīam corā dn̄o pſentauit Tunc ſaluator locutus eſt dicens
Surge proxima mea. colūba mea. tabernaculum glē. vaſculū vite. tēpluz
celeſte. vt ſicut p coitum labē nō ſenſiſti criminis. ſic in ſepulcro ſolutōz
corpis minime patiaris. Statiq; aīa ad marie acceſſit corpuſclm. ⁊ de tu
mulo pdiit glorioſum. Sicq; ad ethereū aſſumit thalamū comitante ſe
cum multitudine angeloꝝ. Thomas āt cuz abeſſet: ⁊ rediens credere re
cuſaret. ſubito zonam q corpus eius pcinctū fuerat ab aere recepit illeſam.
vt vel ſic intelligeret ꝙ totaliter fuiſſet aſſumpta. Hoc āt totū qd̄
pdictum eſt videtur eſſe illud apocrifum de q hieronimus in epl̄a ſiue ſer
mone ad paulā ⁊ euſtochiuz ſic ait. Ille ſane libellus vere apocrifus eſt cē
ſendus niſi quo ad aliqua fide digna q videntur a ſanctis appbata. que
ſunt nouem ſcz ꝙ pmiſſa ſit ⁊ exhibita virgini omnimoda ꝯſolatō. aploꝝ
oim cogregatō. ſine dolore cōſūmatō. ſepulture in valle ioſaphat ppa
ratio. exequialis deuotō. xpī ⁊ totius curie celeſtis obuiatō. iudeoꝝ per
ſecutō. miraculoꝝ in omi cauſa decente coruſcatō. in aīa ſimul ⁊ corpore
aſſumptō. Porro alia multa ſunt ibi poſita potius ad ſimulatōz q; ad ve
ritatem. vt ꝙ thomas nō affuerit. ⁊ veniēs dubitauerit. ⁊ his ſilia que p
ſe patent q ſunt relinquenda potius q; aſſerenda. Veſtimēta āt ipius ad
ꝯſolatōem fideliū dicūtur in tumulo remāſiſſe. Unde ⁊ de qdam parte
ipſarum veſtiū tale miraculū ꝯtigiſſe narratur. Cum dux normannoruz
vrbem carnotenſiū obſediſſet. epūs illius vrbis tunicā beate marie que
ibidem ſuabatur more vexilli haſte īpoſuit ⁊ ſubſequēte populo ſecurus
ad hoſtes exiuit. Statiq; omis hoſtilis exercitus amentia ⁊ cecitate per
cuſſus eſt. ſtabatq; totus corde tremulus. ⁊ totus animo ſtupefactus. Quod
illi de ciuitate videntes. diuino iudicō ſupaddūt. ⁊ atrociter hoſtes cedūt
Quod beate marie plurimū diſplicuiſſe pbatur. ex eo ꝙ ptinus tunica il
la diſparuit ⁊ viſum cōtinuo hoſtis recepit. In reuelatōnibus ſancte
elyſabeth legitur. ꝙ dum ipa eliſabeth quadā vice in ſpiritu rapta eſſet
vidit in loco valde remoto quoddam ſepulcrum multo lumine circumfu
ſum. ⁊ quaſi ſpeciem mulieris in eo. ⁊ circūſtabat multitudo angelorum

et poſt puſillu; de ſepulcro erepta eſt. ⁊ in ſublime cum illa aſtantiū mul
titudine eleuata. Et ecce in eius occurſum vir quidā de celis admirabil
⁊ glorioſus aduenit. portans in dextra crucis vexillum. ⁊ cum eo infini
ta milia angeloꝝ. Sicq; eam alacriter ſuſcipientes. cum magno concē
tu eam in celos deduxerunt. Poſt modicū vero tempis eliſabeth ange
lum cū quo ſepe loquebatur de p̄dicta viſione interrogauit. Qui reſpon
dens ait. Oſtenſu; eſt tibi in hac viſione quomō tam in carne q̄; in ſpi
ritu domina noſtra in celum aſſumpta eſt. Dicit āt in eiſdem reuelatōi
bus ſibi reuelatum eſſe ꝙ poſt. xl. dies ſui tranſitꝰ in corpe ſit aſſumpta.
Nam beata maria ſecū colloquēs ait. Poſt aſcēſionem dom̄i anno inte
gro ⁊ tot diebꝰ quot ſunt a die aſcenſionis vſq; ad die; mee aſſumptōis
ſupuixi. Omēs āt apoſtoli dormitōni mee interfuerūt. ⁊ corpꝰ meum re
uerēter ſepulture dederūt. S; q̄dragesima die pꝰ modū reſurrexi. Cum
āt eliſabeth ea; interrogaſſet vtꝝ hoc manifeſtare vel celare deberet di
xit. Nec carnalibꝰ ⁊ incredulis reuelāda. nec deuotis ⁊ fidelibꝰ abſcon
denda. ¶ E Notādum eſt ergo ꝙ glorioſa virgo maria aſſumpta
et exaltata eſt integraliter honorabiliter letāter et excellenter. ¶ Aſſūp
ta eſt eīm integre in anima et corpe ſicut pie credit eccleſia. Quod q̄dem
multi ſanctoꝝ nō ſolū aſſerūt. ſed etiā hoc ꝓbare aptis ratōibus moliū
tur ¶ Bernardi. n. ratō eſt. Qm̄ ſāctoꝝ corpa deꝰ p̄cioſe ſublimauit. vt
puta petri ⁊ iacobi. tam glorioſe venerabilia reddidit. ⁊ honore tā miri
fico ſublimauit. vt ⁊ ipis deputetur locꝰ eoꝝ veneratōi ꝯgruus. ⁊ ad ipa
mundꝰ ꝓperet vniuerſꝰ. Si igitur marie corpꝰ ſup terra; eſſe dicatur et
tm̄ nec deuota frequentetur viſitatōe fideliū. nec eidem locꝰ deputet̄ ho
noris. nimiꝝ videbitur xp̄c honorē materni corpis ꝯtempſiſſe. cum tam
ſup terrā alioꝝ ſanctoꝝ corpa ſic honoret Hiero. etiā di. q̄d. xviii. kal.
ſeptēbris maria ad celos aſcendit Quod vero dicit. de marie corpali aſ
ſumptōne eccl̄a potiꝰ elegit pie dubitare q̄; aliq̄d temere diffinire. in ſe
quentibꝰ credendū eſſe ſic ꝓbat. Si nō deſunt q̄ dicunt in his q̄ cu; xp̄o
reſurrexerunt ꝑpetuā reſurrectō; iā eſſe completā. ⁊ nonnulli credāt cu
ſtodem virgis iohānem etiā glorificata carne gaudere cū xp̄o cur id nō
mag̃ eſt credendu; de matre ſaluatoris. Qui. n. dixit. honora patrem et
matrē. ⁊ non veni ſoluere legem ſ; adiplere. ꝑfecto matre; ſuā ſup omēs
honorauit. Nec nos de beata maria modo factū ambigimꝰ. ¶ Augu.
āt non ſolum hoc affirmat. ſed etiā tribꝰ ratōibꝰ hoc ꝓbat. Et p̄ma q̄de;
eſt carnis xp̄i ⁊ virgis vnitas. Ait eni ſic. Putredo nāq; ⁊ vermis hūa
ne eſt oppbrium condicōis. a quo oppbrio cum ieſus alienꝰ ſit marie na
tura excipitur quā ieſus de ea aſſumpſiſſe ꝓbatur. Secunda rō eſt corpo
ris eiꝰ dignitas. Vnde ait. Thronum dei. thalamum dn̄i. tabernaculu;
xp̄i dignum eſt ibi eſſe vbi eſt ipſe. Tā p̄cioſum theſauꝝ dignius eſt celo
ſuari q̄; terra. Tercia eſt virginalis carnis ꝑfecta integritas. Ait. n. ſic.

integraliter

Letare maria leticia inenarrabili. corpe ⁊ aĩa in ꝓprio filio cũ ꝓprio fi
lio ꝑ ꝓprium filiũ. Nec ſeq̄ debet corruptõis erũna quã nulla ſecuta ē
tm̃ filiũ pariẽdo integritatis corruptõ vt ſit ſp incorrupta quã tãta pfu
dit gratia. ſit integre viuens q̄ oim̃ integrã pfectamq̃ȝ genuit vitaȝ. ſit
cũ illo quē in ſuo geſſit vtero. ſit apud illũ illa q̄ genuit fouit ⁊ aluit illuȝ
maria dei genitrix dei miſtrix ⁊ nutrix. Hec q̄. quia aliter ſentire nõ au
deo. aliter dicere nõ pſumo. Ad hoc facit qd̕ ille egregiꝰ verſificator ait
Scãdit ad ethera virgo puerpera virgula yeſſe. Nõ ſine corpe ſed ſine
tpe tendit adeſſe ¶ Scdo letãter. De hoc dicit gerardꝰ epũs ⁊ martir in
ſuis omeliiſ. Hodie virginē beatã celi ſuſceperũt letãter. angeli gauden
do. archangeli iubilãdo. throni exultãdo. dñatões pſallẽdo. pncipatꝰ ar
moniſãdo. poteſtates cytharizando. cherubin ⁊ ſeraphin hymniſando
atq̃ȝ ad ſupnum diuīe maieſtatis tribunal ducendo. ¶ 3 Tercio ho
norabiliter qꝛ ipē ieſꝰ ⁊ totꝰ militie celeſtis exercitꝰ eidem obuiaȝ venit.
Vñ hiero. Quis illud cogitare ſufficiat q̄ȝ glo͛ſa hodie regina mundi ꝓ
ceſſit. quãto deuotõis affectu tota in eiꝰ occurſum celeſtiũ legionũ ꝓdie
rit multitudo. q̄ntis ad thronuȝ cãticis ſit deducta. q̄ȝ placido vultu q̄ȝ
ſerena facie q̄ȝ diuinis amplexibꝰ a filio ſit ſuſcepta ⁊ ſup oēȝ creaturã
exaltata. Idem. Hodierna die credendum eſt militiã celoꝝ feſtiue geni
trici dei obuiã aduenilſſe eãq̃ȝ ingenti lumīe circumfulſiſſe ⁊ vſq̃ȝ ad dei
thronũ cum laudibꝰ ⁊ cãticis ſpũalibꝰ ꝑduxiſſe. celeſtem q̄ȝ militiã hieru
ſalem tunc ieffabili leticia exultaſſe ⁊ iocundã tam ineffabili caritate ⁊
omi ḡtulatõne iubilaſſe qm̃ feſtiuitas hec q̄ nobis hodie reuoluit̃ ãnua.
illis omibꝰ facta eſt ꝯtinua. Credit̃ q̄ȝ ꝙ ipē ſaluator ꝑ ſe totꝰ feſtiuꝰ oc
curreit ⁊ cum gaudio eã ſecum in throno collocauerit. alias q̄ȝ non im
pleſſet qd̕ in lege ipē mãdauit honora prem tuum ⁊ matrem tuam. Hec
hiero. ¶ 4 Quarto excellenter. Hiero. Hec eſt dies in q̄ vſq̃ȝ ad throni
celſitudinem intemerata mater ⁊ virgo ꝓceſſit atq̃ȝ in regni ſolio ſubli
mata poſt xp̄ȝ glorioſa reſedit. Qualiter aũt in celeſti gloria ſublimata et
honorificata ſit oſtendit beatꝰ gerardꝰ in ſuis omeliis dicens. Solꝰ dñs
ieſus xp̄c poteſt hãc magnificare quẽadmoduȝ fecit vt ab ipa maieſtate
laudem ꝯtinue accipiat ⁊ honorē. angelicis ſtipata choris. archangeli
cis vallata turmis. thronoꝝ hinc inde poſſeſſa iubilatõibꝰ. dñatõnuȝ cir
cumcincta tripudiis. pncipatuũ circũſepta obſequiis. poteſtatũ ãplexa
ta plauſibꝰ. virtutum girata honoribꝰ. cherubin circũſtantiata hymni
ficatõnibus. ſeraphin vndiq̃ȝ poſſeſſa ineffabilibꝰ cantatõnibꝰ. Ipa q̄ȝ
ineffabiliſſima trinitaſ ꝑenni tripudio ſibi applaudit atq̃ȝ ſua gratia in
ea tota redundante omnes eidem attendere facit. Apoſtoloꝝ ſplẽdidiſ
ſimus ordo inceſſabili laude eam extollit. Martirum multitudo omni
mode ſupplicat tante domine. Confeſſorum exercitus innumerabilis cõ
tinuum ſibi ꝑſonat cantum. Virginum candidiſſima contõ ingē chorẽã

ad ſuam celebrat gl'am. Inuite etiam infernus ſibi vlulat et ꝓcaciſſimi
demones cōclamant Quidam clericus virgini marie deuotus. q̄ do
lorē q̄nq3 vulneꝝ xp̄i eā quotidie ꝑ hec verba q̄ſi ꝯſolari ſtudebat dicēs
Gaude dei genitrix virgo immaculata. gaude q̄ ab āgelo gaudiū ſuſce-
piſti. gaude q̄ genuiſti eterni lumīs claritatem. gaude mater. gaude ſan
cta dei genitrix virgo. Tu ſola mater innupta. te laudat omīs creatura
⁊ factura. genitrix lucis. ſis ꝓ nobis queſumꝰ ꝑpetua interuentrix. Hic
cū nimio languore correptꝰ ad extrema veniſſet. pauore ꝑturbari cepit.
Cui virgo apparens dixit. Cur fili tāto timore trepidas q̄ totiens mihi
gaudiū nunciaſti. Gaude etiā tu ⁊ vt eternaliter gaudeas veni mecum.
¶ G Miles q̄dam potens valde ⁊ diues dū omīa bona ſua īdiſcre
ta liberalitate diſꝑgeret. ad tantā deuenit īopiā vt q̄ ꝯſueuerat mag̃ tri
buere iā incipet nimis indigere. Habebat āt quādam vxorem pudiciſſi
mam ⁊ beate marie valde deuotā. Appinq̄nte autem q̄dam ſolēnitate
in q̄ p̄dictus miles multa donaria cōſueuerat elargiri. cum iam q̄d tribu
eret nō haberet. nimia ꝯfuſiōe ⁊ verecundia ductꝰ quouſq3 p̄dicta tran
ſiſſet ſolēnitas deſtum locum meroris amicū expetiit. vt fortune ſue in-
cōmoda plāgeret ⁊ verecundiā euitaret. Et ecce ſubito q̄dam equꝰ val-
de terribilis. terribiliorem hn̄s ſeſſorem ad eū acceſſit. Cuiꝰ ſeſſor eu3 al
loquitur. ⁊ cauſam tāte triſticie ſciſcitat̄. Qui cū omīa q̄ ſibi ꝯtigerāt ꝑ
ordinem enarraſſet. ille ait. Si mihi in modico obtꝑare volueris magis
q̄3 antea gl'a ⁊ diuitiis abundabis. Spondet ille ꝑncipi tenebraꝝ ſe q̄d
q̄d iuſſerit libenter facturꝝ dummō ipe ſibi īpleat q̄ ꝓmittit. Et ille. Ec
ce ꝑgens in domum tuā in tali loco req̄ras. ⁊ ibidem tot auri ⁊ argenti
pōdera. tot lapides p̄cioſos iuenies. Mihi āt hoc facias vt tali die vxo
rem tuā huc ad me adducas. Sub tali ꝓmiſſiōe miles ad domū reuertit̄
⁊ in loco de quo ſibi dixerat q̄rens omīa repperit q̄ p̄dixit. Que iueniēs
mox emit palatia. largitur dona. redimit fundos. ꝯparat ſuos. Appi
quāte vero die ſtatuta. vxorem ſuā vocauit ⁊ dixit. Equū cōſcendite. qa
aliquo lōgiꝰ mecum ꝑgere vos oportet. At illa tremens ac pauēs. ⁊ vi
ri impio ꝯtradicere nō p̄ſumens beate marie ſe deuote ꝯmendauit. ⁊ pꝰ
vix abire cepit. Cum autez longius ꝓceſſiſſent. ⁊ in via quandam eccle-
ſiam inueniſſent. illa de equo deſcendens eccleſiam intrauit. viro exteri
us expectante. Dum vero beate marie ſe deuote cōmendaret. illa ſubito
obdormiuit. ⁊ virgo glorioſa. p̄dicte matrone in habitu ⁊ qualitate per
omnia ſimilis de altari ꝓceſſit. ⁊ foras exiens equum conſcendit. matro
na illa in eccleſia dormiente ⁊ remanente. Uir autem ſuam eſſe vxorem
arbitrans ꝓfectus eſt. Cum autem ad locum ſtatutū veniſſet. ecce prin
ceps tenebrarum cum nimio impetu veniebat. ⁊ ad locu3 feſtinabat. Et
cum appꝓinquaſſet ſtatim ille infremuit. ⁊ tremens ac pauens accedere
non p̄ſumpſit. Dixitq3 militi. Infideliſſime hominū cur me talit̄ illuſiſti

et ꝑ tantis beneficiis mihi talia cōtuliſti. Ego enim tibi dixeram vt ad
me deduceres tuam coniugē. ⁊ tu adduxiſti domī genitricem. Volebam
vxorem tuā. ⁊ tu adduxiſti mihi mariā. Nā cū vxor tua mihi multas īfe
rat iniurias de ea volebam expetere vltōnem. Et tu ad me iſtam adduxi
ſti vt me torqueat et ad infernū mittat. Audiens hoc vir vehemēter ſtu
pebat. et p̄ timore et admiratōe nimia loqui nō poterat. Beata autem
maria dixit. Qua temeritate nequā ſpūs deuote mee nocere p̄ſumpſiſti
Non hoc tibi impune cedet. Et nunc te hac plector ſententia vt in īfer
num deſcendas. ⁊ alicui me cum deuotōne inuocāti nocere de cetero n̄
p̄ſumas. Ille aūt cum multo eiulato receſſit. Et vir de equo exiliens ſe
ad eius pedes ꝓſtrauit. Quē virgo increpās. ad ſuam vxorem q̄ adhuc
in eccleſia dormiuit iubet redire. ⁊ oēs diuitias demonis abiicere. Re
diens igitur cum adhuc vxorem ſuam dormientē inueniret eam excita
uit. ⁊ ſibi q̄ acciderāt enarrauit. Cum āt domum rediſſent. ⁊ omnes de
monis diuitias abiecisſēt. in laude virgīs dūotiſſime ꝑmāſerūt. ⁊ mltaſ
pᵒmodū diuitias ipā largiēte virgīe receperūt. ¶ Ad iudiciū dei
q̄dam in viſione rapit̄. q̄ peccatoꝝ ſarcina ḡuabatur. Et ecce ſathan af
fuit ⁊ dixit. Nihil in huiꝰ anima habetis ꝓprii. ſed mei potiꝰ extat domi
ni. Habeo. n. inde publicum inſtrumentū. Cui dixit dn̄s. Ubi eſt tuuꝫ
inſtrumētum. Et ille. Inſtrumentū habeo qd̄ ore ꝓprio ipē dictaſti. ⁊ ꝑ
petuo duraturum ſanxiſti Dixiſti n. Quacūqꝫ hora comederitis morte
moriemi Cum igit̄ iſte ſit de ꝓgenie illoꝝ q̄ cibum vetidum comederūt
iure inſtrumēti publici mecum in iudicō debet mori. Dixit autem dn̄s.
Permittit̄ tibi o homo ꝓ te loqui. Ille autem obmutuit. Dixit iterū de
mon. Mea eſt iteꝝ p̄ſcriptōne. quia eam iam. xxx. annis poſſedi. ⁊ mihi
tanq̄ꝫ ſeruus ꝓprius obediuit. Et adhuc ille obmutuit. Demon iterū di
xit. Mea eſt etiam. quia ⁊ ſi aliqua bona fecerit. eius tamen mala incō
pabiliter vincunt bona. Dominus autem nolens contra eum cito ꝓfer
re ſententiam eidem terminum cōceſſit octo dieꝝ. vt octauo die coram
ſe cōpareret. ⁊ de his omnibus ratōem redderet. Cum igitur a facie do
mini timens ac merens abiret. quidam ei obuiauit. et cauſam tante tri
ſticie requiſiuit. Qui cum ille omnia ꝑ ordinem retuliſſet. ait ille. Ne ti
meas. nec formides. quia de primo viriliter te iuuabo. Cum autem ab
eo interrogaretur quo nomine vocaretur ait. Ueritas eſt nomen meuꝫ
Inuenit quoqꝫ ſecundum qui ꝓmiſit eum iuuare efficaciter de ſecundo
Interrogatus autem quo nomine vocaretur reſpondit. Iuſticia vocor.
Hic autem octauo ante iudicium venit. ⁊ demon ei p̄mum obiecit. Ad
quod reſpondens veritas ait. Duplicem mortem eſſe nouimus corporiſ
ſcilicet et gehenne. Illud ergo inſtrumentum quod ꝓ te demon allegas
non loquitur de morte gehenne ſꝫ corporis. Quod quidem ex hoc mani
feſtum eſt. quia cum omnes in illa ſententia includantur ſcꝫ ꝙ corpore

moriantur.non tamen omnes gehenne ignib⁹ moriuntur. q̃ntum enim
ad mortem corporis eſt ſemꝑ duraturum. quãtum vero ad mortez aĩe
eſt ꝑ xp̄i ſanguinem reuocatum. Tũc demon videns quia in p̄mo ſuccu
buit.ſecũduz ſibi obiicere cepit. Sed iuſticia affuit. ⁊ ꝓ eo taliter reſpõ
dit. Licet eum multis annis ſeruum poſſederis. tamẽ ratõ ſemꝑ contra
dixit.ſemꝑ enim ratõ murmurabat ꝙ tam crudeli domĩo ſeruiebat. Ad
tercium obiectum nemĩnẽ habuit adiutorem. Dixitq; dominus. Affe-
ratur ſtatera ⁊ bona ⁊ mala omnia ponderẽtur. Ueritas autem ⁊ iuſti-
cia peccatori dixerunt. Ad matrem miſericordie que iuxta dominum ſe
det tota mente recurre. ⁊ eam in tui adiutorium inuocare ſtude. Quod
cum ille feciſſet.beata maria in eius adiutorium venit. ⁊ ſuꝑ ſtateraz ex
illa parte vbi erant pauca bona manum appoſuit. Dyabolus autem ex
alia parte trahere conabatur. Sed mater miſericordie ꝑualuit. ⁊ pecca
torem liberauit. Ille igitur ad ſe rediens in melius vitam mutauit
H ¶ In ciuitate bituricenſi circa annos domini.d.xvii. cum criſtiani
in die paſche communicarent cum pueris xp̄ianorum quidam puer iude-
orum ad altare accedens corpus domini cum eiſdem percepit. Re-
uerſus domuz cum a patre vnde veniſſet interrogaretur reſpondit ſe cũ
pueris xp̄ianis cum quibus ad ſcolas ibat ad eccleſiam iuiſſe ⁊ cum eis
communicaſſe. Tunc pater eius furore repletus puerum apprehendit.
⁊ continuo in fornacem ardentem que ibidem erat ꝓiecit. Statim autẽ
dei genitrix in ſpecie imagĩs quã puer ſuꝑ altare viderat eidez affuit ⁊
eum illeſum ab igne ſeruauit. Mater vero pueri multos iudeorũ ⁊ xp̄i-
anorum ſuis clamoribus congregauit. Qui videntes puerum in forna-
ce nil leſionis habentem.ipſum inde extraxerunt. et quomodo potuiſſet
euadere interrogauerunt. Qui reſpondit. Quoniam illa reuerenda dña
que ſuper altare ſtabat mihi auxilium prebuit. ⁊ omne a me incendium
propulſauit. Tunc xp̄iani intelligentes eſſe imaginem beate marie. pa-
trem pueri acceperunt. ⁊ ipm̄ in fornacem ꝓiecerunt. Qui continuo cõ
buſtus ⁊ penitus conſumptus eſt Quidam monachi ante diem iuxta
fluuium ſtabant ⁊ ibidem ſe fabulis ⁊ ocioſis ſermonibus exoluebant.
Et ecce audiunt remiges ꝑ flumen impetu nimio nauigantes. Quibus
monachi dixerunt. Qui eſtis vos Et illi. Demones ſumus qui animam
ebroini ꝑpoſiti domus regis francoruz qui a monaſterio ſancti galli apo
ſtatauit in infernum deferim⁹. Quod audientes monachi vehementiſſi
me timuerunt ⁊ fortiter exclamauerunt. Sancta maria ora pro nobis.
Quibus demones dixerunt. Bene mariaz inuocaſtis. vos enim diſcer
pere ⁊ ſubmergere volebamus.quia vos diſſolute ⁊ extra horam confa
bulantes inuenimus. Tunc monachi redeunt ad cenobium. ⁊ demones
ꝓperant ad infernum. ¶ Erat q̃dam monachus valde lubricus.ſed in
beatam mariam valde deuotus. Quadam nocte ad ſcelus aſſuetum per

gens ⁊ coram altari tranſiens. beatam virginem ſalutauit. ⁊ ſic de eccle
ſia exiens dum quendam fluuium vellet tranſire in aquam decidens ex
pirauit. Cuius animam cum demones rapuiſſent. affuerunt angeli vt
eam liberarent. Quibus demones dixerunt. Ut quid huc aduenitis.
nihil in hac anima habetis. Statimq; beata maria affuit. ⁊ cur animã
eius rapere pſumpſerant increpauit. Illi autem dixerunt. quia eum fi
niſſe vitam in malis operibus inuenerunt. At illa. Falſa ſunt que pfer
tis. Scio enim q aliquo pergens me primo ſalutabat. ⁊ rediens ſimilr
faciebat. Quod ſi dicitis vobis vim fieri ponamus in iudicio ſummi re
gis. Cuz de hoc coram domino diſceptarent. placuit ei vt anima ad cor
pus rediret. ⁊ de ſuis actibus peniteret. Interea fratres videntes matu
tinas differri ſacriſtã qrunt. ⁊ vſq; ad fluuiũ pgẽtes ſubmerſum i aqua
reperiunt. Cumq; extracto corpore ſecum quid factum fuerat mirarent
ille repente ad vitam rediit. ⁊ rem geſtam referens. vitam in bonis ope
ribus conſummauit. ¶ Queda mulier a demone ſibi viſibiliter in for
ma hominis apparente multas moleſtias ſuſtinebat. multaq; remedia
nunc aque benedicte aſperſionem. nunc hoc. nunc illud adhibebat. ſed
nec ſic ille ceſſabat. Quidam autem vir ſanctus ſibi conſuluit. vt cuz ad
eã accederet. illa eleuatis manibus. ſancta maria adiuua me. protin⁹ ex
clamaret. Quod cum illa feciſſet. dyabolus quaſi lapide percuſſus terri
tus ſtetit. ⁊ poſtmodum dixit. Malus dyabolus intret in buccam illius
qui te iſtud docuit. Et ſtatim euanuit. nec ad eam poſtmodum acceſſit

¶ Lx

Modus ſacratiſſime aſſumptõnis marie traditur in quodam
ſermone ex diuerſis dictis ſanctorum compilato qui in plu
ribus eccleſiis ſolenniter legitur. Ubi ſic habetur. Que in
ſanctorum patrum narratõnibus in toto orbe de veneranda
migratõne dei genitricis inuenire potui ad ipſius laudem commemo
rare curaui. Sanctus coſmas cognomento veſtitor ea que ab eoruz po
ſteris qui interfuerunt ſe didiciſſe certa relatõne commemorat obmittẽ
dum non eſt. Ait enim. Quoniam enim criſtus ad ſe vite genitricez diſ
poſuit adducere. per angelum conſuetum ei prenunciat dormitõnis exi
tum ne mors inopinate veniens turbationem ipſi afferret. Obſecraue
rat illa facie ad faciem cum adhuc in terra conuerſaretur filium: ne vi
deret quenq; ſpirituum malignorum. Premittit igitur angelum ad
eam cum huiuſmodi verbis. Tempus eſt te aſſumendi ad me matrem
meam. Sicut enim terram gaudio repleuiſti. ita fac celeſtia gratulari.
Patris mei manſiones iocundas redde: ſanctorum meorum ſpiri
tus conſolare. Ne turberis deſerens corrumpendum cum ſuis va
nis concupiſcentiis mundum. adeptura celeſte palatium. Nec o mater

terreat te carnis ſequeſtratō. que ad vitam vocaris ꝑpetuā. ad gaudiuꝫ indeficiens. ad pacis requiem. ad conuerſatōnem ſecuraꝫ. ad refectōeꝫ interminabilem. ad lucem inacceſſibilem. ad diem non veſperaſcentem. ad gloriam inenarrabilem. ad meipſum tuum filiuꝫ vniuerſitatis factorem. Ego enim ſum vita eterna. dilectō incomparabilis. habitatō ineffabilis. lumen neſciens tenebras. ineſtimabilis bonitas. Da ſine trepidatōne terre quod ſuum eſt. Non te quiſq̄ꝫ de manu mea rapiet quomā in manu mea ſunt omnes fines terre. Depone mihi corpus tuum. quia in vtero tuo poſui diuinitatem meam. Non gloriabitur ſuper te mors. quia vitam genuiſti. Non obfuſcabit te caliginis vmbra. quia lumē peperiſti. Non conciſionis ꝯtritō te attinget que meum vas fieri meruiſti Veni iam ad eum q̄ ex te natꝰ eſt receptura materni vteri pignora. educatōnis mercedem. lactis ⁊ eſce viciſſitudinem. habita cum vnigenito. feſtina adherere filio. Noui enim ꝙ alterius affectu filii non anguſtieris. Qui te virginem matrem exhibui. totius mūdi exhibeo te murum. archam ſaluandorum. pontem fluctuantium. baculum imbecillium. ſcalam ad celos aſcendentium. ꝓpiciatricem peccantium. Adducam autē apoſtolos ad te quorum ac ſi meis ſepeliaris manibus. Decet nāq̄ꝫ vt ſpiritualis mee lucis filii quibus ſanctum tradidi ſpirituꝫ tuum corpus ſepeliāt. ⁊ ipſi in tuo admirabili funere meā ꝑſonā impleāt. Poſt horum narratōnem dat angelꝰ virgini brauiū palme miſſum ex ꝑadiſi ꝑpagine ad certitudinem aduerſus corruptōem mortis victorie et veſtimēta funebria. Ac celum quo venerat repetit

¶ Beata maria ꝯuocans amicos ⁊ cognatos dixit. Notū vobis facō me a tēporali vita fore trāſituram. Oportet ergo vigilare. quia vnoquoq̄ꝫ tranſeunte diuina virtus angelorū ⁊ maligni ſpūs ad moriētis lectum veniūt. His dictis omnes flere ceperūt ac dicere. Tu times facies ſpirituum que autoris oīm mater effici meruiſti. quē ꝑdonem inferni genuiſti. q̄ ſup cherubin et ſeraphin ꝑparatum habere ſolium meruiſti. Quid igitur nos faciemus. aut qualiter fugiemus. Aderat multitudo mulierꝝ flentium ⁊ dicentiuꝫ ne ſe orphanas derelinqueret. Beata autem virgo eas ꝯſolans ait. Si vos corruptibiliū natorū matres nō toleratis ab eis modicum ſeparari quomō ego mater et virgo deſiderare non debeo ad meum ꝑgere filiuꝫ dei patris vnigenitū. Si quelibꝫ veſtrꝝ aliquo orbabiť filio cōſolabitur ſupſtite vel naſcituro. Ego autem que vnicuꝫ poſſideo ⁊ incorrupta maneo. quomō ad eum nō ꝓperem anxia q̄ omniū eſt vita. Dum auteꝫ hec agerētur beatus iohānes adueniēs quomodo res ſe habeat ꝑcunctatur Cui cum virgo ſuam celeſtem migratōem annūciaſſet. ille in terra proſtratus cum lacrimis clamabat. Quid ſumus nos domīe quoniam ſup nos tātas tribulatōnes inducis. Ut quid potiꝰ de corꝑe me nō eduxiſti vt magis ſepultus fuiſſem a domī mei matre q̄ꝫ eius funeri intereſſem.

¶ .cxiii.

Quem virgo flentē in thalamū introducens palmā ⁊ veſtimēta oſtēdit.
⁊ poſt hoc in lecto ſibi ad ſepulturā ſtrato requeuit. Et ecce validiſſimus
tonitrui ſonus auditur. turbo quaſi nubes candida generatur ⁊ apoſto
li añ ianuam domus virginis inſtar imbrium collocantur. Qui cum de
hoc plurimū mirarentur. iohannes ad eos ꝓgrediens reuelat que beate
virgini ꝑ angelum nunciata erant. Qui cum omēs flerent. iohānes eos
conſolatꝰ eſt. Deterſis igitur lacrimis introierūt. ⁊ beatā virginē reue
renter ſalutātes eam adorauerūt. Et illa. Auete filii vnigeniti mei. Et
dū modum aduētus eoꝝ ab eis audiuiſſet. illa eis om̄ia manifeſtat. Cui
apoſtoli. In te celeberrima virgo q̄ſi ip̄m dn̄m ⁊ magiſtꝝ noſtrum aſpici
entes cōſolabamur. Hoc ſolū refrigeriū habemꝰ q᷑ te mediatricem apō
deū nos habere ſperamus. Que cū paulū nomīatim ſalutaſſet. ille ait.
Aue imperatrix mei ſolaminis. licet. n. in carne xp̄m non viderim: cum tñ
te in carne video. ac ſi ip̄m videā conſolor. Vſqꝫ ad hunc diem deum te
genuiſſe gentibꝰ p̄dicabam. ammodo te ad ip̄m tranſlatam eſſe docebo.
Poſt hoc ea q̄ angelꝰ attulit ei. virgo oſtendit. ⁊ de lucernis vſqꝫ ad obi
tum nō extinguendis admonuit. Aderāt. c. xx. virgines in eiꝰ obſequm
occupate. Deinde veſtimenta funebria induens. ⁊ omnibꝰ valedicens.
corpꝰ ad exitum in lecto componit. petro ad caput poſito. iohanne ad pe
des locato. ceteris apl'is lectū ambientibꝰ ⁊ dei genitricem laudantibus
Petrus igitur inchoās dixit. Gaude celeſtiū thalamorū ſponſa et trifi
dum ardui luminis candelabrum. ꝑ quam eſt eterna claritas manifeſtata
¶ Hoc āt ſcꝫ apl'os ad dormitōꝫ ſacratiſſime virgis cōueniſſe teſtatur
beatus germanꝰ cōſtantinopolitanꝰ archiepūs dicens. Licet ineuitabi
lem mortē o dei genitrix humane nature ſuſcepis. non tamen dormita
bit neqꝫ dormiet q̄ nos cuſtodit oculus tuus. Nō enim ſine teſtimonio
trāſmigratō tua. nec mendax dormitō. Celum enarrat gloriam eorꝫ q̄
ſuꝑ te cecinerunt. terra de illis exhibet veritatem. nubes vociferant ho
norem qui ex eis tibi adminiſtratus eſt. angeli factum in te obſequiū p̄di
cant. quo videlicet apoſtoli ad te in hieruſaleꝫ cōuenerunt. ¶ Magnꝰ
quoqꝫ dyoniſius ariopagita hoc idem teſtatur dicens. Nos vt noſti et
ip̄e ⁊ multi ex fratribꝰ noſtris ad viſioneꝫ corꝑis qd̄ deū ſuſcepit conueni
mus. Preſto āt erat iacobꝰ frater dei ⁊ petrꝰ eximia ⁊ maxia theologoꝝ
ſummitas. Deinde placuit q᷑ poſt viſionē ⁊ vniuerſi ſummi ſacerdotes
hymniſarent ꝓut vnuſquiſqꝫ eſſet immenſe virtutis bonitatis viuifice
⁊ infirmitatis ¶ M Subſecutꝰ aūt ſanctꝰ coſmas ſuam narratō
nem ait. Poſt hoc aūt tonitruū magnū totā domum cōcuſſit. ⁊ ſpiritus
fragrās domū tāta ſuauitate repleuit vt cūctos q̄ aderāt exceptis apo
ſtolis ⁊ tribꝰ virginibꝰ lucernas geſtantibꝰ. ingens ſopor opprimeret.
Dn̄s enim cum multitudine angeloꝝ deſcendēs animam matris ſue aſ
ſumpſit. Tāta aūt eiꝰ anima claritate reſplenduit. vt nullꝰ apoſtolorum

in eā reſpicere poſſet. Dixitqꝫ dn̄s petro. Corpꝰ matris mee cū omni re
uerētia ſepelite. ⁊ tribꝰ diebꝰ illud cū diligentia cuſtodite. Ego quippe
tūc veniā. ⁊ illud ad incorruptōꝫ transferā. ⁊ ſili mecū claritate induam
vt id qḋ acceptū eſt. ⁊ id qḋ accepit ꝑiter cōueniant ⁊ ꝯcordent ¶ Re
fert quoqꝫ et idem ſanctꝰ coſmas terribile ⁊ mirabile miſteriū quod nō
indiget naturali diſcuſſione. nec curioſa inueſtigatōe cū om̄ia q̄ de dei
genitrice dicunť ſint ſupnaturalia. et admiranda et tremēda potiꝰ q̄ꝫ in
ueſtigāda. Egreſſa vt ait de corpe eiꝰ anīa hec verba ꝓtulit corpꝰ. Gra
tias tibi ago dn̄e q̄ tua ſuꝫ digna glā. Memēto mei. qm̄ tuū ſum figmē
tum et tuum ſuaui depoſitum. Expgefacti igitur vt ait ceteri videntes
virgis corpꝰ exanime cōtriſtari plurimū ac gemere ceperunt. Tollentes
igitur apl'i corpꝰ ad monumentū ferebāt. incipiente petro pſalmum. In
exitu iſrl' de egypto. Chori quoqꝫ angelorꝝ virgineꝫ laudāt. ita ꝙ hieru
ſalem ad tātam gloriā eſt cōcuſſa. Tūc ſummi ſacerdotes cum gladiis
et fuſtibꝰ multitudinem mittūt. Unꝰ āt impetum faciens ad grabatum
acceſſit. cupiens ad terrā trahere corpꝰ genitricis dei marie. Qui quia
indigne tāgere nitiť. eiꝰ tactu manibꝰ merito ꝓuatur. Utraqꝫ nāqꝫ ma
nus a cubitis euulſa abſcidiť. Illiſqꝫ ad gbatuꝫ pendētibus dolore hor
ribili cruciatur. Implorat āt veniā ⁊ ꝓmittit emendā. Cui petrus. Nul
latenus veniā ꝯſequi poteris. niſi corpus ꝑpetue virgis oſculeris. ⁊ cri
ſtum ex ea ꝓpagatū dei filiū eſſe cōfitearis. Qḋ cum feciſſet manꝰ vnde
auulſe fuerāt cubitis ſunt adiūcte. Accipienſqꝫ petrꝰ vnuꝫ dactilum ex
palma dedit illi dicens. Uade ingredere ciuitatē ⁊ pone ſup infirmos.
⁊ omēs q̄ crediderit recipient ſanitatē. Peruenientes igitur apl'i ad pre
dium gethſemani. inuenerūt ibi ſepulcruꝫ ſimile xp̄i ſepulcro mirifico.
vbi corpꝰ cū multa reuerentia poſuerūt. illud ſublimiſſimū dei vas tāge
re nō audentes. ſed hinc inde apphenſa ſindone deponentes. Quo mu
nito dum apl'i ⁊ diſcipuli dn̄i iuxta mandatū domi circa ſepulcꝝ ſtarēt.
tercō die nubes ſplēdidiſſima ſepulcꝝ circūdedit. voces āgelice reſonāt
ineffabilis odor ſentiť. Fit omibꝰ ſtupor imenſus. dū dn̄m illuc cernerēt
deſcendiſſe. ⁊ corpꝰ virgis cū glā tā imenſa trāſferre. Oſculātes igitur
apl'i ſepulcꝝ. in domū euāgeliſte ⁊ theologi ſancti iohānis reuerſi ſunt.
tāte virgis cuſtodeꝫ laudātes. Unꝰ āt ex apl'is tāti ſolēnis defuit Qui
tāta mirabilia audiens ⁊ admirās. ſepulcꝝ ſibi apiri inſtātiꝰ poſtulabat
vt horꝝ oīm cognoſceret veritateꝫ. Qḋ cū apl'i renuerēt. ſufficere ſibi tā
torꝝ teſtimonia aſſerētes. ne forte ſi hoc īfideles ītelligerent. corpꝰ furto
ſublatū eſſe p̄dicarent. ille ꝯtriſtatus dicebat Cur me ſileꝫ vobis ꝯmūis
nr̄i theſauri portōe fraudatis. Tandē ſepulcꝝ apientes. corpꝰ minime in
uenerūt. ſꝫ tm̄ veſtimēta ⁊ ſindoneꝫ repererūt ¶ ¶ In euthimiata
quoqꝫ hiſtoria libro. iii. cap. xl. ſanctus germanus ꝯſtātinopolitanus ar
chieps ſe reperiſſe dicit. qḋ ⁊ magnus damaſcenus ſil'r atteſtať ꝙ ſacte

memorie pulcerrima auguſta cū apud ↄſtātinopoli multas eccl'as erexiſ
ſet. iter ceteras apud balthernas admirabilem eccl'am tp̄e martiniani i
patoris ad honorē ſacre virgis edificauit. Et cōuocās iuuenalez archi
ep̄m hieroſolimitanū. ⁊ alios paleſtine ep̄os. q̄ tunc in vrbe regia mora
bātur ꝓpter ſinodū q̄ facta eſt calcedonie. dixit eis. Audiuimꝰ corpꝰ ſan
ctiſſime virgis in predio gethſemani tumulatum. Volumꝰ igitur ad cu
ſtodiā hꝰ vrbis corpꝰ illud cū debita reuerentia huc trāſferre. Cui cū iu
uenalis reſpōdiſſet corpꝰ illud ſicut ex antiq̄s hiſtoriis cōpit in gloriam
eſſe trāſlatum ⁊ ſola veſtimēta in monumento cū ſindone remāſiſſe. ipſa
veſtimenta dictꝰ iuuenalis cōſtātinopoli miſit. ⁊ in dicta eccl'a honorifi
ce collocantur. Nec me q̄ſquam ꝓprio hoc arbitretur ſenſu finxiſſe. ſꝫ ea
poſui q̄ ꝑ doctrinā ⁊ ſtudiū lectōis eaꝝ didici q̄ veriſſima traditōe a pri
oribꝰ acceperūt. Huculqꝫ ſunt verba q̄ in p̄dicto ſmone habentur Ve
rum iohānes damaſcenꝰ q̄ ⁊ ip̄e grecus extitit plura mirāda de hac ſa
cratiſſima virgis aſſumptōe ꝓſecutus eſt. Ait.n. in ſmonibus ſuis. Ho
die ſacratiſſima virgo celeſti thalamo inuehitur. Hodie ſacra ⁊ anima
ta archa q̄ intra ſe ſuum tulit artificem in tēplo n̄ manu facto repoitur.
Hodie ſacratiſſima colūba inocens et ſimplex euolās ex archa.i. ex cor
pore q̄d deum ſuſcepit. pedibꝰ ſuis reqem adinueit. Hodie immaculata
virgo terrenaꝝ paſſionū neſcia imo celeſtibꝰ intellectibꝰ erudita non in
terrā abiit ſed vere celū animatuꝫ appellata in celeſtibꝰ tabernacul' habi
tat. Licet.n. naturalit̃ ſacerrīa beataqꝫ anima tua a glorioſo tuo corpo
re ſeparetur ⁊ ſepulture corpꝰ tradatur. verūtn̄ nō māet in morte nec diſ
ſoluitur in corruptōe. Cuiꝰ.n. pariētis virgitas iuiolata ꝑmanſit. huiuſ
⁊ migrātis corpꝰ irreſolutū ꝑ omīa ꝑſeuerat. ⁊ ad meliorem ſanctōrem
qꝫ vitam traducitur. nō morte diſſolutū. ſed etiā in eterna ſecula ꝑmāſu
rum. Sicut.n. ſol iſte ſplēdidꝰ ac luciſluus ſub lunari corp̄e latens ad bre
uem horā videtur quodāmō deficere. tn̄ ip̄e ſuo nō ꝑuabitur lumīe hn̄s
in ſe ꝑennem fontē lumis. Sic ⁊ tu fons veri lumis. inconſumptus vite
theſaurꝰ. licet quodam breui interuallo tēpis corꝑaliter morti ſis addi
cta tn̄ copioſe nobis infundis indeficientis lumis claritatem. Hinc ſa
cra tua obdormitō nō eſt mors appellanda. ſed trāſmigratō ſiue receſſꝰ
ſeu magis ꝓprie aduentus. Diſcedēs enim a corpore aduenis celo. Ti
bi obuiant angeli ⁊ archangeli. aſcenſum tuū horrēt ſp̄us immūdi. Nō
iuiſti virgo beata in celum vt helyas. neqꝫ vt paulus vſqꝫ ad terciū ce
lum aſcēdiſti. ſed vſqꝫ ad regalez thronū filii tui attigiſti. Mors aliorū
ſanctoꝝ bn̄dicitur. eo q̄ ip̄os beatos exhibet. In te āt hoc locū nō habꝫ
Mors.n. tua nec beatitudo tua. nec tranſmigratō tua. nec ꝑfectō tua.
Sed nec receſſuſ largitur tibi beatitudis ſecuritatez Oim.n. bonorum
q̄ humanā mentem excedūt. tu ꝑncipiū medium ⁊ finis. Tua ſecuritas
⁊ vera ꝑfectō ⁊ ſine ſemie cōceptō. diuina inhabitatō. Vn̄ vere dixiſti

non a morte ſed ab ip̄a conceptōe ab om̄ibus generatōibꝰ te beatifica
ri. Hinc te mors nō beauit. ſed tu morteꝫ clarificaſti. ſoluēs eꝰ meſticiaꝫ
morteq̄ꝫ cōuertens ī gaudium. Si. n. deꝰ dixit. ne forte pthoplaſtus
extendat manum ſuā ꝛ arripiat de ligno ꝛ viuat ineternū. quō q̄ ip̄aꝫ vi
tam portauit. vitā ſine pͥncipio. vitā ſine fine, nō viuet in ſeculum ſempi
ternum. Olim deus parentes humāi generis in morte pcti dormientes
inobedientie precipitio iam ſepultos. pctī crapula iam fetentes. exules
de pādiſo expulit. Nunc āt hanc q̄ toti humano generi vitaꝫ attulit dei
ac patris obedientiam exhibuit. totiꝰ paſſiōis imiſſionem excuſſit. quō
pādiſus nō ſuſcipiet. celū gaudens ianuas nō patefaciet. Eua ſerpenti
aureꝫ exhibuit. peſtiferꝝ virꝰ hauſit. voluptatibꝰ allicit̄. ꝑtus dolori ſubii
citur. ꝛ cū adaꝫ ꝯdemnatur. Hanc aūt vere beatam. q̄ aurem inclinauit
deo quaꝫ ſpūſſanctꝰ repleuit. q̄ paternaꝫ miſīcordiam ī vtero baiulauit
q̄ ſine viri ꝯtactu ꝯcepit. ſine dolore pepit. quō mors abſorbet. quō cor
ruptio audet aliq̄d in corpus qđ ipſam vitam portauit ¶ // O Addit
quoq̄ꝫ idem damaſcenus in eiſdem ſmonibꝰ dicens. Uerꝝ aplos q̄ vbi
q̄ꝫ terrarꝝ diſpſi hoim piſcatōi vacabāt. ſagena verbi hoīes de profun
dis tenebris ad celeſtē menſaꝫ curie ſeu ſolēnes patris nuptias educēteſ
diuinum pceptum quaſi ſagena quedā vel nubes e finibus terre hieru
ſalem cōtulit, vltra quaſdā aquas cōgregans ꝛ colligēs. Tūc q̄deꝫ adā
ꝛ eua pͥmi parentes exclamauere. Ueni ad nos o ſacꝝ ꝛ ſalutiferū cella
rium tu noſtꝝ impleſti deſideriuꝫ. E cōtra ſanctorꝝ caterua q̄ corporalit̄
aderat dicebat. Mane nobiſcū ꝯſolatō noſtra. ne derelinq̄s nos orpha
nos. quā habemꝰ laborꝝ ſolatiū. ſudorꝝ refrigeriū. tibi viuenti cōuiuere
tibi morienti cōmori gl'oſum. Nobis. n. hec vita quō vita. tua deſtitutiſ
pſentia. Hec ꝛ his ſimilia vt arbitror apoſtoli cū reliq̄ plenitudine eccle
crebris ſingultibus querelas interrūpentibꝰ pponebāt. Illa ad filiū cō
uerſa ait. Tu dilectis filiis quoſ fratres appellare placuit de meo diſceſ
ſu dolentibꝰ fias cōſolator, ꝛ impoſitōi manuum meaꝝ appone benedi
ctōnem ſup bn̄dictōnem eorꝝ. Deinde extendens manus. fidelium colle
gium bn̄dixit. ꝛ addidit. In manus tuas dn̄e cōmendo ſpirituꝫ meum.
Fili ſuſcipe animā meā tibi dilectā. quā inculpatam ſeruaſti. Tibi ꝛ nō
terre cōmendo corpus meū. cuſtodi illud integruꝫ qđ tibi inhabitare cō
placuit. Trāſfer me ad te vt vbi tu es viſcerꝝ meorꝝ ꝑtus. ſim ꝛ ego tibi
cohabitanſ. Illic itaq̄ꝫ talia ſunt audita. Surge itaq̄ꝫ veni dilecta mea
o pulcra in mulieribus. pulcra es amica mea. ꝛ macula nō eſt in te. Hec
beatiſſima virgo audiens. cōmendat in manꝰ filii ſpūm ſuum. Profuſiſ
autē lacrimis apoſtoli figūt oſcula tabernaculo domi bn̄dictōne et ſan
ctitate ex cōtactu ſacri corpis adimpleri. Tūc morbi ꝛ demones fugan
tur. aer ꝛ celū ſanctificat̄. ſpūs aſcēſiōe. terra corpis depoſitōe. aq̄ vero
corpis ablutōe. Abluitur. n. ſacꝝ corpꝰ aq̄ mūdiſſima. n̄ ab ip̄a mūdatū

ſed ab ipſo ſãctificata. Deinde ſacꝝ corp⁹ munda ſindone inuolutum le-
cto ſupponitur. lampades choruſcant. vnguẽta redolẽt. hymni angelici
reſonãt. Apoſtolis aũt aliiſqꝫ ſanctis q̄ aderant diuinas odas modulan
tibus. archa domĩ e mõte ſyon ſacris apl'oꝝ ceruicib⁹ impoſita ad ſacra
tiſſimã villã gethſemani adducit̃. angel' añcedentib⁹ ꝛ ſubſequentibus
aliiſqꝫ ſacrũ corp⁹ velantib⁹ tota eccl'e plenitudine comitante. Affuerũt
ꝛ q̄dam iudeoꝝ fermento veteris ↄſuetudinis obſtinati. Referũt etiaꝫ
cum iam e mõte ſyon deſcenderẽt ſacꝝ corp⁹ dei genitricis ferentes. he
breum quendaꝫ organũ dyaboli. temerario actũ impetu. dyaboliqꝫ ĩpul
ſum incurſu. ad ſacꝝ corp⁹ acceſſiſſe. ad qđ angeli trepidabãt accedere.
ac vtraqꝫ manu furibunde lectũ arripiẽs ad terram traxiſſe. Fertur tam̃
man⁹ illi tanq̄ꝫ ligna arida decidiſſe. Eratqꝫ videre tanq̄ꝫ truncũ inuti-
lem donec fides mentẽ alterauit. ſuiqꝫ ſceleris penituit ingementeꝫ. Hi
aũt q̄ portabãt feretꝝ ſtetere donec miſer imponẽs manũ ſacratiſſimo cor
pori ad tactũ ei⁹ in ſtatum p̄ſtinum reuocatur. Inde igitur aditur gethſe
mani. vbi oſcula. cõplexus. hymni ſacri. lacrime. ſudoris gutte fluentes
ꝛ ſic ſacꝝ corp⁹ venerabili in ſepulcro ponitur. Sꝫ non eſt derelicta aĩa
tua in inferno. nec corp⁹ tuuꝫ vidit corruptõeꝫ. Decebat aũt dei ſacrariũ
fontem indefoſſum. agꝝ inaratũ. vineã nõ irrigatã. oliuam fructiferam
terre gremio nõ teneri. Decuit matrẽ a filio ſublimari vt ad ip̄m aſcen
dat ſicut ad ip̄aꝫ deſcenderat. vt q̄ in p̄tu ſeruauit virginitatẽ. poſt mor
tem corp⁹ nõ videat corruptõꝫ. ꝛ q̄ creatorem portauit in ſinu. in diuiniſ
tabernaculis cõmoretur. ꝛ quam pater deſponſauit in ſponſam. in cele-
ſtibus thalamis confuetur. ꝛ a matre q̄ ſunt filii poſſideantur. Hec da-
maſcenus. ¶ Ip Sanctus quoqꝫ aug⁹. in q̄dam ſermõe eius ſacra
tiſſimaꝫ aſſumptõꝫ mltipliciter oſtendit dicens. De ſanctiſſimo corpore
ꝑpetue virginis eiuſqꝫ ſacre anime aſſumptõe loqui ſuſcipientes hoc p̄-
mum dicim⁹. qꝛ in ſcripturis poſtquam eam domin⁹ in cruce diſciplo cõ
mendauit nihil de ea reꝑitur. p̄terq̄ꝫ qꝛ lucas cõmemorat in actibus di-
cens. Hi oẽs erãt pſeuerãtes vnanimiter in oratõe cũ maria matre ieſu
Quid ergo de morte. q̄d de eius aſſumptõne dicendũ eſt vnde ſcriptura
nil cõmemorat niſi q̄rendum ratõe qđ conſentiat veritati. Fiat ergo ip̄a
veritas autoritas. ſine qua nec valet autoritas. Memores igitur condi
cõis humãe mortem illã ſubiiſſe tp̄alem dicere nõ metuim⁹. Sed ſi dici
mus eam reſolutã in cõmunẽ putredinem vermẽ ac cinerem. deliberãdũ
eſt ſi tante cõueniat ſanctitati. tante aule dei p̄rogatiue. Scim⁹. n. dictũ
p̄mo parenti. qꝛ puluis es ꝛ in puluerem ibis. Hac cõdicõnem caro xp̄i
euaſit. q̄ corruptõem nõ ſuſtinuit. Excipitur ergo ab illa generali ſentẽ
tia de virgine ſumpta natura. Mulieri quoqꝫ dñs dixit. Multiplicabo
erumnas tuas. In dolore paries. Erumnam maria ſuſtinuit. cuius ani-
mam gladius pertranſiuit. Sed ſine dolore genuit. Maria ergo et ſi

cõmunicat erũnis eue. nõ tñ cõmunicat pturiẽdo cuꝫ dolore. Excipitur
ergo a q̇buſdã generalib⁹ quã tanta attollit dignitatis ꝓrogatiua. Si er
go dicim⁹ morteꝫ eã ſubiiſſe. nec tñ vinculis e⁹ retineri. nũq̇d impiũ erit
ſi voluit dñs integꝛ matris virginitatis ſuare pudoreꝫ. cur nõ velit in
corruptã a putredis ſuare fetore. Nunq̇d nõ ptinet ad benignitatẽ do
mini matris ſuare honorem. q̇ legem ſoluere nõ venerat. ſed adimplere
Qui. n. in vita p̄ ceteris illã gr̃a ſui ↄcept⁹ honorauit. piũ eſt credere eã
in morte ſingulari ſaluatõe ⁊ ſpẽali gr̃a honoraſſe. Putredo ⁊ vermis
humãe eſt opprobrium ↄdicõis. Ab hoc opprobrio cũ ieſus ſit alien⁹. natu
ra marie excipitur. quã ieſus de ea aſſumpſiſſe ꝓbatur. Caro. n. ieſu ca
ro eſt marie. quã ſup aſtra trãſuexit: honorãs oẽꝫ humanã naturã. ⁊ mľ
to mag̃ maternã. Si natura matris eſt filiꝰ. cõueniens eſt vt ſit et filii
mater. nõ q̇ntum ad vnitateꝫ pſone. ſed q̇ntum ad vnitateꝫ corꝑalis na
ture. Si. n. vnitatem facere põt gr̃a ſine ꝓprietate ſpẽalis nature. q̇nto
mag̃ gr̃e vnitas ⁊ corꝑalis ſpecialis natiuitas. Unitaſ gr̃e eſt vt diſci
pulorꝝ in xp̃o. de q̇bus dicit. Ut ſint vnũ ſicut ⁊ nos. Et p⁹ea: Paſ vo
lo vt vbi ſum ego ⁊ illi ſint mecũ. Si igitur ſecum habere vult eos q̇ hic
ſua fide vniti vnũ cũ eo eſſe iudicãtur. q̇d exiſtimãdũ eſt de matre vbi di
gna ſit haberi niſi in pſentia filii. Q̇ntuꝫ igitur intelligo. quãtum credo
marie aĩa excellentiori q̇daꝫ ꝓrogatiua a filio honoratur. poſſidẽs in xp̃o
corp⁹ ſuũ qđ genuit glorificatũ. ⁊ q̇re nõ ſuũ ꝑ qđ genuit. Si nõ obuia
uerit necdũ pſpecta autoritas vere credo ⁊ ꝑ qđ genuit. Quia tãta ſacti
ficatõ dignior eſt celo q̃ꝫ terra. Thronũ dei. thalamũ ſpõſi. domuꝫ domi
atq̇ꝫ tabernaculũ xp̃i. dignum eſt ibi eſſe vbi ipſe eſt. Tã pcioſuꝫ theſau
rum dign⁹ eſt celũ q̃ꝫ terrã ſuare. Tantaꝫ integritatem merito incorru
ptibilitas. nõ putredis vlla reſolutõ ſeq̇tur. Illõ ſacratiſſimũ corpus in
eſcã vermib⁹ traditũ. qꝛ ſentire nõ valeo. dicere ptimeſco Quã exiſtima
tõeꝫ ꝓcul pellit incõpabilis gr̃e mun⁹. Nõ me dicere multarꝝ ſcriptura
rum cõſideratõ inuitat. Suis aliq̃n miniſtris veritas ait. Ubi ego ſum
illic ⁊ miſter me⁹ erit. Si hec eſt generaľ ſñia oĩm ꝑ fidem ⁊ operatõꝫ xp̃o
miniſtrantiũ. q̇ntomag̃ qđammõ ſpẽaliter marie q̇ abſq̇ꝫ dubio omi ope
miniſtratrix extitit. q̇ hunc in vtero geſſit. ptuq̇ꝫ pfuſum aluit ⁊ fouit. et
in pſepio reclinauit. ⁊ fugiens in egiptũ abſcõdit. ⁊ oẽꝫ infantiã ei⁹ pſe
cuta. vſq̇ꝫ ad crucem ab ei⁹ nõ receſſit ſectatu Nõ potuit ãt ei⁹ diuitatiſ
nõ eſſe credula q̇ ſe nouerat hũc nõ virili ſemĩe ſed diuio ſpiramĩe conce
piſſe. Uñ de filii poteſtate tãq̃ꝫ de dei virtute nõ nutabunda deficiente
vino dixit. Uinũ non hñt. ſciens eũ hoc potuiſſe. qđ eum mox cõtigit mi
raculo cõpleuiſſe Ecce igitur maria fide ⁊ ope xp̃i miſtratrix. ſi ibi nõ
fuerit vbi xp̃c miſtros ſuos vult eſſe. vbi ergo erit. ⁊ ſi ibi fuerit nunq̇d
eq̃li gr̃a. ⁊ ſi eq̃li gr̃a. vbi equa dei cẽſura q̇ reddit vnicuiq̇ꝫ ſm̃ merita
Si merito pre oĩbus marie viuenti tãta eſt gr̃a donata. ⁊ gr̃a mortue

erit minuenda. abſit. Si. n. oīm ſanctoꝝ mors eſt ꝓcioſa: marie ſane eſt ꝓcioſiſſima. Cōfitendum igit͛ cēſeo mariā ad eternitatis gaudiū aſſūptam benignitate xpi. ⁊ honorabiliꝰ ſuſceptā ceteris. quā grā honorauit ꝑ ceteris. Atq3 ad cōmunem humanitatē nō eſſe abductā poſt mortem putredinis videlicet vermis ⁊ pulueris. q̄ ſuū ⁊ oīm genuit ſaluatorem. Si elegit diuina volūtas inter igniū flamas pueroꝝ veſtimēta ſeruare illeſa. cur abnuat in matre ꝓpria qḋ elegit in veſte aliena. Ionā ſeruare in vētre ceti incorruptū voluit ſola miſicordia. mariā incorruptā nō ſeruabit ḡtia. Seruatus eſt daniel in deſperatiſſima fame leonū. nō ſuanda eſt maria tātis donata etiā meritis dignitatū. Hec ergo cuncta que diximus q2 naturā non ſuaſſe cognoſcimꝰ. in integritate q̄3 marie plus gratiā q̄3 naturā potuiſſe nō dubitamꝰ. Xriſtꝰ ergo letari facit mariam anima ⁊ corpe in ſe ꝓprio filio. nec vllam ſeq̄ corruptōis erūnam quam nulla ſecuta eſt in pariēdo filium integritatis corruptō. vt ſit ſp incorrupta quā tāta ꝑfudit ḡtia. ſit integraliter viuens. q̄ oīm integrā genuit vitam. Si ergo dixi vt debui appba xp̄e tu ⁊ tui. Si vero nō vt debui. ignoſce obſecro tu ⁊ tui

cxv

De ſancto bernardo

A

Bernardus dicit͛ a ber quod eſt puteꝰ vel fons ⁊ nardꝰ. q̄ vt dicit gloſa ſuꝑ cātica herba eſt humilis ⁊ calide nature et odorifera. Fuit. n. calidus in feruenti amore. humilis in cōuerſatōe. fons in doctrine emanatōe. puteus in ſcientie ꝓfūditate. ⁊ odoriferꝰ in fame ſuauitate. Eius vitā guilhelmꝰ abbas ſancti theodorici ſociꝰ beati bernardi. ⁊ bernaldꝰ abbas bone vallis ſcripſert

B

Bernhardꝰ in burgūdia caſtro fontanis ex nobilibus valde ac religioſis parentibꝰ ortus eſt. Cuiꝰ pater decelinꝰ miles ſeculo ſtrenuuſ. nec minꝰ deo religioſus. mater vero aaleth nūcupata eſt. Hec ſeptem filios genuit. ſex mares ⁊ feminā vnam. Mares āt oēs monachos futuros. femina aūt ſanctimonialez ꝑmiſerat. Mox āt vt filium ꝑtu ediderat. manibꝰ ꝓprijs ipm deo offerebat. Alienis vberibꝰ ipos nutriri refugiebat. q̄ſi cū lacte materno. materni quodammō boni infundēs ei naturā. Cū aūt creuiſſent q̄3diu ſub manu eiꝰ erāt. heremo magis q̄3 curie nutriebat. cibis groſſioribꝰ ⁊ cōmunibꝰ paſcens eos q̄ſi ꝯtinuo ad heremū tranſmittendos. Cū igit͛ tercium filium ſc3 bernardum adhuc geſtaret in vtero. vidit ſomniū preſagium futuroꝝ. catellū ſc3 totum candidum. totū in dorſo ſubrufum. ⁊ latrantem in vtero ſe habere. Quod cum cuidam viro dei expoſuiſſet ille ꝓphetica voce reſpōdit. Optimi catelli mater eris. q̄ domus dei cuſtos futurus magnos cōtra inimicos dabit latratus. Erit enim predicator

egregius ⁊ multos medicinalis lingue gr̃ia curaturus. ¶ Cũ aũt beatꝰ
bernardus adhuc puerulꝰ eſſet. ⁊ graui dolore capitis egrotaret. venié
tem ad ſe mulierculã vt dolorem ſuis carmibus mitigaret. cũ indignatõe
nimia exclamãs repulit ⁊ abiecit. Puerulí ãt bono zelo miſericordia dei
nõ defuit. ſed tũc ꝯtinuo ſurgens liberatũ ſe eſſe cognouit ¶ In ſacra
tiſſima domice natiuitatis nocte cũ puer bernardus matutinale officiũ
in eccl'a expectaret. ⁊ qua hora noctis xp̃c natus fuiſſet ſcire cupet. ap
paruit ei puerulus ieſus q̃ſi iterũ ante oculos ſuos naſcẽs ex vtero ma
tris. Unde q̃zdiu vixit hãc fuiſſe horam natiuitatis domice ſemꝑ puta
uit. Ab illa ergo hora in his q̄ ad illud ptinent ſacramẽtum. ⁊ ſenſꝰ ei ꝓ
fundior ⁊ ſmo copioſior datus eſt. Unde ⁊ poſtmodũ in laudé genitric
⁊ geniti. inter ipa ſuorũ tractatuũ initia inſigne opuſculũ edidit. in q̃ il
lam lectõz euangelicã. miſſus eſt gabriel angelꝰ. explanauit. Uidẽs an
tiquus hoſtis ꝓpoſitũ pueri tã ſalubre. eius caſtitatis ꝓpoſito inuidit.
multoſqz ſibi laqueos temptatõis appoſuit. Cum. n. aliq̃n in quandam
feminã oculos defixos aliq̃zdiu tenuiſſet. ꝯtinuo de ſeipo erubeſcens in
ſemetipm ſeueriſſimꝰ vltor inſurgit. ac in ſtagnũ gelidaꝝ aquaꝝ inſilie
ens. tamdiu ibidẽ ꝑmanſit. donec pene exanimis effectus ꝑ gr̃iaz dei a
calore carnal' cõcupiſcentie totꝰ refriguit ¶ C   Circa idem tempus
inſtinctu demonis puella q̃daz in lectũ dormientis ſe nudã iniecit. Quã
ille ſentiens cũ omi pace ⁊ ſilencõ ptem lectuli quã occupauerat dereli
quẽs ei ceſſit ⁊ in latus alteꝝ ſe ꝯuertens dormiuit. Miſera vero illa ali
quãdiu ſuſtinens ⁊ expectãs. deinde palpãs ⁊ ſtimulans. nouiſſime cuz
immobilis ipe ꝑſiſteret. illa licet impudẽtiſſima eſſet erubuit. et horrore
ingenti atqz admiratõne ꝑfuſa ſurgens aufugit ¶ Cum iteꝝ in domo
cuiuſdam matrone hoſpitaretur. illa adoleſcenté aſpectu decoꝝ cõſide
rans. vehementer in ꝯcupiſcentiã eius exarſit. Cũ ãt ſeorſum lectũ ſibi
ſterni feciſſet. ipa impudẽter ⁊ ſilenter de nocte ſurgens ad eum acceſſit
Quã ille ſentiens ꝓtinus exclamauit. Latrones latrones. Ad quaz vo
cem mulier fugit. familia ſurgit. lucerna accenditur. latro q̃ritur. ſed mi
nime iuenitur. Ad lectulos ſinguli redeũt. Quieſcũt ceteri ſz nõ illa mi
ſera requeſcit. Nam denuo exurgit. bernardi lectulũ petit. Sed ille latro
nes latrones denuo exclamauit. Latro iteꝝ q̃ritur. ſz nequaq̃m ab eo q̃
ſolus nouerat publicatur. Uſqz tercõ ꝓba mulier ſic repulſa viꝝ tandẽ
metu vel deſperatõne victa ceſſauit. Cum ãt ſequenti die iter ageret. ar
guentes eum ſocii q᷑ totiens latrones ſomniauerit ꝑquirebãt. Quibus
ille ait. Ueraciter hac nocte inſidias ꝑpeſſus ſum latronis. quia hoſpi
ta mihi nitebatur auferre theſauꝝ irrecupabilem caſtitatis ¶ Perpẽ
dens igitur nõ eſſe tutum cohabitare ſpenti. fugam meditari cepit. ⁊ or
dinem ciſtercienſiũ extunc ingredi deliberauit. Quod cum fratres eius
cognoſcerent. ⁊ eum ab hoc ꝓpoſito modis omnibꝰ ꝓhiberent. tantã ei

gr̄iam dn̄s cōtulit. vt non ſolū ipſe a ꝯuerſatōe nō ꝓhiberetur. ſꝫ omnes
fratres ſuos ꝛ multos alios ad religiōꝫ dn̄o lucraretur. Gerardus tam̄
frater eiꝰ miles ſtrenuus hec fratris verba vana putabat ꝛ eꝰ omnino
monita repellebat. Tunc bernardꝰ fide iā ignēꝰ. ꝛ fraterno caritatis ʒe
lo mixꝰ in modū exaſperatus. ſcio inq̄t frater mi ſcio. ſola vexatō itellectū
dabit auditui. Digitumqꝫ lateri eꝰ apponens. veniet inq̄t dies ꝛ cito ve
niet qn̄ lācea latus h̄ ꝑforabit ꝛ ad cor tuum ꝯſilio qd̄ abijcis viā dabit.
Poſt paucos dies gerardus ab inimicis capitur ꝛ in loco cui frater di-
gitum impoſuerat infixā lanceā geſtās. trahitur ꝛ in cuſtodia vinculat̄
Ad quem bernardus veniens cum ſibi loq̄ nō ꝑmitteretur ad euꝫ excla
mauit. Scito frater gerarde. qꝛ in proximo ituri ſumꝰ ꝛ monaſterium in
traturi. Eadem nocte cōpedes de eꝰ pedibꝰ ceciderūt. ꝛ hoſtio ꝑ ſe apto le
tus aufugit. Indicauitqꝫ fratri ſe mutaſſe propoſitū. ꝛ fieri velle mona
chum ¶ B Anno ab incarnatōe dn̄i. m. c. xij. a cōſtitutōne domus
ciſterciēſiū. xv. ſeruus dei bernardus annos nactus circiter vigintidu
os cū ſocijs ampliꝰ q̄ꝫ. xxx. ordinē ciſterciēſ. ingreſſus eſt. Cum at bern
ardus cū fratribꝰ ſuis domū paternā egrederet. guido ꝑmogenitus vi
dens niuardū fratrē ſuum minimū puerꝝ ludentē in platea cum pueris.
eya inq̄t frater niuarde. ad te ſolum reſpicit om̄is terra poſſeſſionis nr̄e.
Cui nō pueriliter puer reſpōdit. Vos ergo celum habebitis. ꝛ mihi ſo-
lum terram relinq̄tis. Non ex equo diuiſio facta eſt hec. Modico igitur
tempe cum patre remāſit. ſed fratres poſtmodū ſecutus eſt. Ingreſſus
igitur ordinē ſeruus dei bernardus ita totꝰ in ſpūm abſorptus eſt ꝛ deo
totaliter occupatꝰ. vt iam nullis ſenſibꝰ corporis vteretur. Iam q̄ppe an-
num in cella nouicōrum exegerat. ꝛ adhuc an domꝰ haberet teſtudineꝫ
ignorabat. Multo tempe eccleſiam intrans ꝛ exiens in capite vbi tres
erant vnā tātum putabat eſſe feneſtrā. ¶ Abbas āt ciſtercienſis fra-
tres ad edificādum domū clareuallenſem miſit. ꝛ eis ſanctū bernarduꝫ
in abbatem ꝑfecit. Qui multo ibidem tempe in nimia pauptate dege-
bant. ꝛ pulmenta ſepius ex folijs fagi conficiebāt. Vigilabat āt ſeruus
dei vltra poſſibilitateꝫ humanā. Nullū eni tempꝰ ſe magꝰ ꝑdere cōqueri
ſolebat q̄ꝫ quo dormiuit. ydoneā ſatis reputans ꝯparatōnem ſomni ꝛ mor
tis vt ſic dormiētes videātur mortui apud homies. quomō apud deum
mortui dormiētes. Unde etiam ſi quē forte durꝰ ſtertētem audiret. ſeu
minus compoſite videret iacētem. patienter ferre vix potuit ꝛ carnalit̄
ſeu ſeculariter eū dormire cauſabatur. Ad comedendū vix aliq̄ volupta
te trahebatur appetitus. ſed ſolo timore defectuſ ſic accedebat ad ſumē
dum cibum q̄ſi ad tormētum. Poſt cibū quātum comederit ſemꝑ cogi-
tare ſolitus erat. Si quādo vel ad modicam mēſuram ſolitam exceſſiſſe
ſe deꝑhendit impune abire ne patiebatur. Sic gule illecebras edomue-
rat. vt ipam quoqꝫ ſaporꝝ diſcretōnem ex magna pte perdiderit. Nam

et oleũ ſibi ꝑ errorem aliq̄ ꝓpinatum bibit. et penitus ignorauit. nec ꝑ
us id eſt cognitum donec q̄dem labia eius miraretur inuncta. Sagimē
inſup crudum ꝑ errorem ſibi oblatum ꝓ butiro multis diebus noſcitur
comediſſe. Solam aūt aquā ſibi ſape dicebat. eo ꝙ dum ſumeret fauces
ꝛ guttur ei refrigeraret. Quidq̄d in ſcripturis didicerat. marie in ſiluis
ꝛ in agris meditando ꝛ orando ſe ꝯfitebatur accepiſſe. ꝛ nullos ſe aliq̄n
magiſtros habuiſſe. niſi quercꝰ et fagos. inter amicos dicere ſolebat. De
niq̃ꝫ cōfeſſus eſt aliq̄n meditanti vel oranti ſacram oēꝫ velut ſuppoſitā
vel expoſitā ſibi apparuiſſe ſcripturā. ¶ Quodā tp̄e ſicut ip̄e in canti-
cis refert. cum interloquēdum ex his que ſuggerebat ſpūs. ꝛ ſi non infi
deli minus tamē fidenti animo reſeruaret vt haberet quid diceret demo
tractaturus. ecce vox ad eum venit dicens. Donec iſtud tenueris aliud
nō accipies ¶ C In veſtibꝰ ei ſemꝑ paupertas placuit. ſordes nunq̄
nimiꝝ animi fore indices aiebat aut negligentis aut apud ſe inanit glo
riantis. aut foris humanā glām affectātis. Prouerbiū illud in ore eius
frequenter: ſemꝑ in corde erat. Qui hoc facit qđ nemo. mirantur omēs
Unde ꝛ ciliciū pluribꝰ annis portauit. q̄diu occultū eſſe potuit. Sꝫ vbi
hoc cognitū eſſe ſenſit. cōtinuo illud abiiciens ad cōmunia ſe conuertit.
Nunq̄ ſic riſit vt non potius ad ridendū q̄ ad repmendum vim ſibi fa
cere oporteret et riſui ſuo mag ſtimulū adhibere q̄ frenum. Cum āt pa-
tientie genꝰ ſolitus erat dicere tripertitum. videlicꝫ ad verboꝝ iniurias.
ad dāna reꝝ. ad corporis leſionē. hāc ip̄e his exemplis ſe habere ꝓbauit
Cum. n. cuidam ep̄o amicabiliter cum admonēs q̄ndam ſcripſiſſet ep̄laꝫ
ille vehementer exacerbatꝰ amariſſimaꝫ ei ſcripſit ep̄lam in ꝑncipio ita
dicens. Salutem ꝛ non ſpūm blaſphemie. tāq̄ ex ſpū blaſfemie ita ſcri
pſiſſet. Ad quod ille. Ego ſpūm blaſfemie me habere non credo. nec ma
ledixiſſe cuiq̄. aut maledicere me velle ſcio. ꝑſertim ꝑncipi populi mei.
¶ Quidā abbas ꝓ vno cenobio cōſtruendo ſexcentas marcas eidem
miſit argenti. Sed tota pecunia dum deferretur a p̄donibus ſublata eſt
Quo audito nihil aliud dixit niſi benedictus deꝰ q̄ nobis pepcit ab one
re. Sed ꝛ illis inq̄t q̄ tulerunt leuius eſt ferendū. tum qꝛ hoc hūana cu-
piditas ſuſtulit. tum qꝛ magna pecunia magnam eis temptatōnis occa-
ſionem ingeſſit. ¶ Quidam inſuꝑ canonicꝰ regularis ad eum venit. et
vt in monachum reciperetur inſtāter rogauit. Cui cum ille nō acq̄eſceret
ſed ad ſuam eccl̄am redire ꝑſuaderet. ait ille. Ut q̄d ergo in libris tuis ꝑ
fectōnem tantope cōmendaſti. ſi eam nō exhibes cupienti. vtinam illos
tuos haberem libros vt eos penitꝰ lacerarē. Cui ille. In nullo eorum le
giſti nō poſſe te in tuo clauſtro eſſe ꝑfectū. Moꝝ correctōꝫ nō locorum
mutatōꝫ in libris omibꝰ cōmendaui. Ille vero inſanꝰ in eū impetum fa-
ciens. tā grauiter maxillā eiꝰ ꝑcuſſit. vt ſuccederet rubor ictui ꝛ tumor ru
bori. Jam q̄ aderāt in ſacrilegū inſurgebant. Sed ꝓhibuit eos ſuus dei

clamās et adiurās ꝑ nomen xp̄i vt nullatenꝰ tangeretur nec ſibi quicꝙ̄
iniurie inferretur. ¶ Nouicijs āt intrare volentibꝰ dicere cōſueuerat.
Si ad ea q̄ intus ſunt feſtinatis. hic foris dimittite corpa que de ſeculo
attuliſtis. Soli ſpūs ingrediātur. caro aūt nō ꝓdeſt quicꝙ̄. ¶ Pater eiꝰ
qui ſolus domi remāſerat ad monaſterium iuit. ⁊ ibidem poſt aliq̇ꝺ tps
in ſenectute bona deceſſit. ¶ F Soror āt eiꝰ ſeculo nupta. cū in diui
tiis ⁊ delicijs ſeculi ꝑdilitaretur. q̄dam vice fratres ſuos ad monaſteriū
viſitatura acceſſit. Cūq̄z veniſſet cū comitatu ⁊ apparatu ſupbo, ille eā
tanꝙ̄ rete dyaboli ad animas capiēdas abhorruit. nec ad videndum eā
exire aliq̄tenus acquieuit. Vidēs illa ꝙ nullus fratꝝ ſuoꝝ occurreret. ſed
ab vno coꝝ q̄ tunc portarius erat ſtercus inuolutum diceretur. tota in
lacrimis reſoluta. ⁊ ſi peccatrix ſum inq̄t ꝓ talibus criſtus mortuus eſt.
Quia ei peccatricē me ſentio. idcirco ꝯſiliū et colloquiū bonoꝝ requiro
Et ſi deſpicit frater meꝰ carnē meā. ne deſpiciat ſeruꝰ dei animā meam
Venīat ⁊ ꝑcipiat. et q̇dquid p̄ceperit adimplebo. Hāc ergo ꝓmiſſionē
tenens exiit ad eam cū fratribꝰ. ⁊ q̄ eam a viro ſeparare nō poterat. ꝑmo
ei omnē mūdi gl'am interdixit. ⁊ formam matris imitandā eidē̄ indicēs
illā dimiſit. Illa vero rediens. ita repente mutata eſt. vt in medio ſeculi
vitā duceret heremiticā ⁊ omni ſeculo ꝓrſus ſe faceret alienam. Tādē
p̄cibꝰ multis viꝝ ſuū vicit. ⁊ ab ipo abſoluta monaſteriū intrauit ¶ In
firmatus aliq̄n vir dei cū extremū iam ſpūm trahere videretur ī exceſ
ſu mentis ſue ante tribunal dei viſus eſt p̄ſentari. Affuit āt ⁊ ſathan ex
aduerſo impbis eum accuſatōibꝰ pulſans. Ubi vero ille omīa fuerat ꝓſ
ſecutus. ⁊ viro dei ꝓ ſua fuit pte dicēdum. nihil territus aut turbatꝰ ait
Fateor nō ſum dignus ego. nec ꝓprijs poſſum meritis regnū obtinere
celoꝝ. Ceteꝝ duplici iure illud obtinens dn̄s meus. hereditate ſ. patris
⁊ merito paſſionis. altero ipē ꝯtentꝰ, alteꝝ mihi donat: Ex cuiꝰ dono iu
re illud mihi vendicās nō ꝯfundor. Confuſus in hoc verbo inimicꝰ. cō
uentꝰ ille ſolutꝰ eſt. ⁊ vir dei in ſe reuerſus eſt. Tāta āt abſtinentia labo
re ⁊ vigilijs corpꝰ ſuū attriuit. ꝙ ⁊ ḡuiſſima et fere continua egretudi
ne lāguens ꝯuentum vix ſeq̄ poſſet. ¶ Quadā vice dum ḡuiſſime infir
maretur. fratribꝰ ꝓ eo inſtanter orantibꝰ aliq̄ntulum cōualuiſſe ſe ſenſit.
Cōgregatis āt fratribꝰ dixit. Quid tenetis miſeꝝ hominem. Fortōres
eſtis ⁊ inualuiſtis Parcite queſo pcite ⁊ ſinite me abire. ¶ A multis
āt ciuitatibꝰ vir dei in ep̄m electus. ꝑcipue a ciuitate ianuenſi ⁊ ciuitate
mediolanēſi. petentibꝰ ſe nec annuens nec impbe renuens dicebat ſe nō
eſſe ſuū. ſꝫ alioꝝ iuicio deputatū. Fratres āt ex ꝯſilio viri dei ſibi ꝓuide
rant ⁊ ſūmi pōtificꝫ autoritate muniti erāt ne q̇s gaudiū ſuū ab eis tolle
re poſſet ¶ Quodā tpe cum fr̄es cartuſienſes viſitaſſet. ⁊ ipi ab eo in
omibꝰ plimuꝫ edificati fuiſſent. vnū fuit qꝺ p̄dicti loci priorem aliq̄ntuluꝫ
mouit. ſ. ꝙ ſella cui eq̇tādo inſidebat minꝰ neglecta erat ⁊ paꝝ p̄ferens

pauptatem. Qđ cum dict⁹ ꝑor vni ex fratribus. ⁊ ille viro dei retuliſſet.
non min⁹ ipſe mirat⁹ q̄lis eſſet ſella q̄rebat. Nā a clara valle vſq₃ cartu
ſiam venerat. et tñ q̄lis eſſet ſella penit⁹ ignorabat. ¶ Juxta lacū lauſa
nenſem toti⁹ diei itinere ꝑgens. penit⁹ cum nō vidit. aut ſe videre non vi
dit. Cū. n. ſero facto de eodem lacu ſocii loquerent̄. interrogauit eos vbi
nam lac⁹ ille eſſet. Qđ illi audiētes plurimum admirati ſunt. ¶ H Cliſ
cebat ſane i eo ſublimitatē nōis hūilitas cordis. Nec tā poterat vniuer
ſus eū erigere mūd⁹ ꝙ ſeipſe deicere ſol⁹. Sūmus reputabat̄ ab oib⁹ iſi
mu₃ ipſe ſe reputā̄s. ⁊ quē ſibi oēs: ipſe ſe nemi ꝑferebat. Beniq₃ ſicut ſe
pius fatebatur inter ſummos quoq₃ honores ⁊ fauores ꝑplox alterū ſi
bi mutuatus hoīem videbat̄. ſeq₃ poti⁹ reputabat abſentem velut quod
dam ſomniū ſuſpicatus. Vbi vero inter ſimplicōres frēs erat. ⁊ amica
ſemꝑ licebat humilitate frui. ibi ſe inueniſſe gaudebat. ⁊ in ꝓpriā redisſ
ſe ꝑſonam. ¶ Semꝑ āt inueniebatur aut orās aut legens aut ſcribēs
aut meditans aut fratres verbo edificās. ¶ Quadā vice cum populo
ꝑdicaret. ⁊ omnes verba ei⁹ attente ac deuote ſuſciperēt: ei⁹ animo q̄da₃
talis irrepſit temptatō. Vere nunc optime ꝑdicas. et ab omib⁹ libenter
audiris. et ſapiens ab omib⁹ reputaris. At vir dei tali temptatōe pulſa
ri ſe ſentiēs. paxper ſubſtitit. ⁊ an ꝓcederet vel fine₃ faceret cogitare ce
pit. Statimq₃ diuino cōfortatus auxilio temptatori ſilenter reſpondit.
Nec ꝑ te incepi. nec ꝑ te dimittam. Sicq₃ ſecur⁹ ꝑdicatōnem vſq₃ ad fi
nem ꝓſecut⁹ eſt. ¶ Monach⁹ q̄dam q̄ in ſeculo ribald⁹ fuerat atq₃ luſor
maligno ſtimulat⁹ ſpū ad ſeculū redire voluit. Cum āt beat⁹ bernardus
eū retinere nō poſſet. interrogauit eū vñ victur⁹ eſſet. Qui reſpōdit ad
taxillos ludere ſcio. ⁊ inde viuere potero. Et ille. Si tibi capitale ꝯmiſe
ro vis ſingul' annis ad me redire ⁊ lucꝝ mecū diuidere. Qđ ille audiens
gauiſus eſt. ⁊ ſe libenter ſic actuꝝ ꝓmiſit. Viginti igitur ſolidos ei da
ri ꝑcepit. Et ille cum illis abiit. Hoc āt faciebat vir ſanctus vt eū iterū
reuocare poſſet. ſicut ⁊ poſtmodū factum eſt. Jlle igitur abiēs totu₃ ꝑdi
dit. ⁊ ad porta₃ ꝯfuſus rediit. Quo audito. vir dei ad eū letus exiit. extē
ditq₃ gremiū vt ſimul' diuiderent lucꝝ. Cui ille. Nihil pater lucrat⁹ ſum.
ſed etiā capitali noſtro nudat⁹ ſum. Si vultis ꝓ noſtro capitali recipite
me. Cui benard⁹ benigne reſpōdit. Si ita inq̄t eſt melius eſt vt hoc reci
piam ꝙ ſimul vtꝝq₃ ꝑda₃. ¶ Quadā vice dum beat⁹ bern. iumento in
ſidens aliquo ꝑgeret. cuidā ruſtico materia ſic ſe offerēte de cordis iſta
bilitate in oratōe eſt cōqueſtus. Quod ille audiens mox cum deſpexit.
⁊ in oratōnib⁹ ſuis cor firmū ⁊ ſtabile habere ſe dixit. Volens aūt bern.
eum ꝯuincere ⁊ a ſua temeritate coercere dixit. Seq̄ſtrare pauliſꝑ a no
bis. ⁊ tota q̄ poteris intentōe oratōe₃ dñicam inchoato. Quam ſi abſq₃
aliq̄ cordis digreſſiōe ⁊ vagatōe finire poteris. iumētum cui inſideo tuū
ꝓcul dubio mox habebis. Tu āt mihi in fide tua ſpōdeas. ꝙ ſi aliō ibidē

cogitaueris.hoc mihi aliquatenꝰ nō celabis.Letatur ille.et tanq̄ immē
tum iam lucratū ſe reputās audacter ſecedit.et ſeipm̄ recolligēs oratōz
domīcam dicere inchoauit.Uix oratōis expleuit dimidiū.et ecce impor
tuna cogitatō de ſella cordi ſuo ſe ingerit vtꝝ eam habere debeat cū iu-
mento.Quod ille aduertens.ↄcitus ad bern.redit. ꝛ q̇d in ipa oratōne
ſolicite cogitauerit indicauit.et de ſe poſtea temere non preſumpſit ¶
¶ Frater robertus eius monachus et ẜm ſeculū ꝓpinquus.in ado-
leſcentia ſua quorūdam pſuaſione deceptꝰ cluniacū ſe cōtulerat. Uene
rabilis aūt pater poſtq̄ aliq̄diu diſſimulauit. eundē ſtatuit ꝑ epl'am re-
uocare. Quā cum ſub diuo dictaret. et alius monachus eam ex ore ſuo
cōſcriberet.ſubito inopinatus imber erupit.ꝛ hic q̇ ſcribebat cartā ↄpli
care voluit. Cui bern. Opus dei eſt.ſcribere ne formides Scripſit ergo
epl'am in medio imbre ſine imbre. Cum em̄ vndiq3 plueret: ibidē tn̄ mo
leſtiam imbris virtus expulit caritatis. Cum quoddam monaſteriū qđ
vir dei ↄſtruxerat occupaſſet muſcaꝝ incredibilis multitudo:ita vt omi
bus ḡuem moleſtiā generarent.ille dixit. Ego excōmunico eas. Mane
āt omnes pīter mortuas inuenerūt. ¶ Cū a ſūmo pōtifice mediolanū
miſſus fuiſſet vt ipos cū eccleſia recōciliaret:ꝛ iam papiā rediſſet.q̇daz
vxorē ſuā demoniacā ad eū adduxit. Moxq3 ꝑ os miſere mulieris dya-
bolus in cōtumelias eiꝰ ꝓrupit dicens. Non me de anicula mea hic por
rulos edens ꝛ braſſicas deuorās pellet. At vir dei ipam ad eccl'am bea-
ti ſyri remiſit. Beatus aūt ſyrus hoſpiti ſuo deferre voluit.nec eidē ali-
q̇d curatōis impendit. Sicq3 iterꝝ ad beatū bern.adducta eſt. Tūc dya-
bolus ꝑ os eiꝰ garrire cepit ac dicere. Nō me expellet ſyrulus nec eiici-
et bernardinꝰ. Ad hec ſeruꝰ dei reſpōdit. Nec ſyrus nec bernardꝰ te eii-
ciet.ſed dn̄s ieſus xp̄c. Mox vt ille oratōez effudit.ſp̄us nequam dixit.
Quā libenter egrederer ab hac anicula ḡuiter moleſtatꝰ in ea. Quam li
benter egrederer.ſ3 non poſſum.q2 nō vult magnus dn̄s. Cui ſanctus.
Et q̇s eſt magnꝰ dn̄s. Cui ille. Jeſus nazarenus. Ad quē vir dei. Uidi
ſti ne vnq̄ eum. Quo reſpondente etiam.ait. Ubi eū vidiſti. Et ille. In
gloria. Et ſanctus. Et tu in gl'a fuiſti. Quo reſpōdente vtiq3 ait. Quō
inde exiſti. Et ille. Cum lucifero multi cecidimꝰ. Hec aūt oīa voce lugu
bri ꝑ os vetule omibꝰ audientibꝰ loquebat̄. Dixitq3 ei vir dei. Nūquid
in illam gl'am redire velles: At ille miro mō cachinnās ait. Nō tarda-
tum eſt. Tūc orante viro dei demō de muliere exiuit. Sed cū vir dei re-
ceſſiſſet.dyabolꝰ iterꝝ ipam inuaſit. Uir āt eius pꝰ eum accurrens qđ ac-
ciderat indicauit. Ille āt collo eiꝰ alligari cartulā ↄtinentē hec verba p̄-
cepit. In nomie dn̄i nr̄i ieſu xp̄i p̄cipio tibi demō. ne hanc mulierē amo
do ↄtingere p̄ſumas. Qđ cum factū fuiſſet ad eā poſtea nō eſt auſꝰ acce
dere ¶ Apud aq̇taniam q̄daz mulier miſerabil' erat.q̇ a q̄daz demone
petulante ꝛ incubo vexabat̄. Sex em̄ annis abuſus eſt ea. et incredibili

vexauit libidine. Adueniente aũt illuc viro dei. demõ mulieri ne ad eum
accederet vehementer minatur: qꝛ nil ei ꝓdeſſe poſſet: ⁊ recedente eo ipſe
q̇ eius fuerat amatoꝛ crudeliſſim⁹ fieret ꝑſecutoꝛ. At illa ſecure ad virũ
dei acceſſit. ⁊ que pateretur cũ multo gemitu enarrauit. Cui ille. Tolle
hũc meum baculum. et in tuo lectulo pone. et ſi q̇d agere põt agat. Qd̕
cum feciſſet. et in lectulo ſuo recũberet. adeſt ille continuo Sꝫ nec ad cõ
ſuetũ opus. nec ad ipſm cubile ꝑſumit accedere. Sꝫ acerrime minatur ꝙ il
lo recedente ſe de ea atrociter vindicabit. Qd̕ cum illa bernardo retuliſ
ſet. ille ppl̄m cõuocauit. ⁊ omẽs cãdelas in manu accenſas habere ꝑce
pit. demonemqꝫ cum vniuerſo q̇ aderat cetu excõmunicauit. ac ne ad il-
lam vel aliã deinceps acceſſuꝫ habeat interdixit. Sicqꝫ illa a tali illuſio
ne penitus liberata eſt ¶ I Cũ in eadem ꝓuintia vir ſanct⁹ legatõe
fungeretur. vt ducem aqtanie eccleſie reconciliaret. ⁊ ille modis omnib⁹
recõciliari renueret. vir dei ad altare celebratur⁹ acceſſit: ipſo duce tanq̃
excõmunicato p̄ foꝛib⁹ expectante. Cũ aũt pax domi dixit. corp⁹ dñicũ
ſup patenã ponit. ⁊ ſecum tollit. atqꝫ ignea facie ⁊ flameis oculis foras
egreditur. ⁊ verbis terribilib⁹ comitẽ aggreditur. Rogauim⁹ te inquit
⁊ ſpreuiſti nos. Ecce ad te ꝓceſſit virgis fili⁹ q̇ eſt dñs eccleſie quã tu ꝑ
ſequeris. Adeſt iudex tuus in cui⁹ nomie om̄e genu curuatur. Adeſt iu
dex tuus in cui⁹ manib⁹ illa aĩa tua deueniet. Nũq̇d ⁊ ipſm ſicut ſuos
eius ꝯtemnis. Reſiſte ei ſi vales. Statimqꝫ dux tot⁹ riguit. ⁊ mẽbris
omib⁹ diſſolutis ad pedes ei⁹ ꝓtinus ꝓſiluit. Quem vir ſanct⁹ calce pul
ſans ſurgere iubet. ⁊ dei audire ſententiã. Ille aũt tremebũdus ſurrexit.
⁊ quicq̇d vir ſanct⁹ ꝑcipiebat ꝓtinus adimpleuit ¶ Cũ regnũ germa
nie ꝑ quadam magna ſedanda diſcoꝛdia ſeruus dei intraſſet. archiepus
moguntinenſis venerabilẽ quendã clericũ obuiũ ei miſit. Cui dũ cleri-
cus ſe ſibi obuiũ a ſuo dño miſſum fuiſſe diceret. vir dei reſpõdit Alius
dñs miſit te. Miratus ille. ſe non niſi a ſuo dño archiepo miſſum fuiſſe
affirmabat. Ecõtra ſeruus xp̄i dicebat. Falleris fili falleris. Maioꝛ dñs
eſt q̇ miſit te xp̄c. Qd̕ cleric⁹ intelligens ait. Putas ꝙ monachus veli
fieri. Abſit hoc a me. Nõ cogitaui nec aſcẽdit ſup coꝛ meũ. Quid plura
In eodem itinere ſeculo valefecit. ⁊ a viro dei habitũ ſuſcepit ¶ Cũ
quendã militem valde nobilem ad oꝛdinẽ recepiſſet. et vir dei quodam
tpe ſequeret. grauiſſima cepit temptatõe pulſari. Cum aũt eũ q̇dam de fra
tribus tam triſtẽ videret. cãm tãte triſticie req̇ſiuit. Cui ille reſpondit.
Scio inq̇t ſcio ꝙ nunq̃ ampli⁹ letus ero. Qd̕ verbũ cum dict⁹ frater ad
ſeruũ dei retuliſſet. ille ꝓ eo attentius oꝛauit. Statimqꝫ ille frater q̇ tã
grauiter temptatus ⁊ tam triſtis erat. tm̄ ceteris apparuit iocũdioꝛ et hi-
larioꝛ q̃ntum ꝑus ceteris triſtioꝛ. Cũ aũt ei dict⁹ frater verbũ meſticie
qd̕ locutus fuerat amicabiliter impperaret. ille reſpõdit. Et ſi tũc dixi
nunq̃ ampli⁹ let⁹ ero. ſed nũc dico. Nunq̃ ampli⁹ triſtis ero. ¶ R

cxcix.

Cum ſanctꝰ malachias epūs hybernie cuius vitā plenā virtutibus ipſe
deſcripſit ad xp̄m feliciter in monaſterio ſuo migraſſet. et vir dei pro eo
hoſtiam ſalutarem offerret. gloriam eius dn̄o reuelāte cognouit. et eo-
dem inſpirante poſt cōmunionem formam oratōnis mutauit. leta voce
ſic dicens. Deus q̄ beatū malachiam ſanctoꝝ tuoꝝ meritis coequaſti.
tribue q̄ſumus vt q̄ p̄cioſe mortis eius feſta agimus vite q̄ȝ imitemur
exempla. Cui dum cātor innueret q̄ͥ erraret ait. Non erro ſȝ noui q̄ꝺ di
co. Deinde accedēs ſacra eius veſtigia oſculatur. Cum inſtante qua
drageſima a multis fuiſſet tironibus viſitatus. rogauit eos vt in illꝰ ſal
tem ſacris dieb⁹ a ſuis vanitatib⁹ ⁊ laſciuiis abſtinerent. Quibus nullo
modo acq̄ſcentib⁹. iuſſit eis ꝓpinari vinum dicenſ. Bibite poculū ani
marum. Quo hauſto ſubito mutati recedunt. Et q̄ modicum temp⁹ de-
negauerāt. totum tp̄us vite ſue deo dederunt. Tandem beat⁹ bern.
morti feliciter appꝓpinquans ait fratribus ſuis. Tria vobis obſeruāda
relinquo que in ſtadio p̄ſentis vite quo cucurri meminni me ꝓ virib⁹ ob-
ſeruaſſe. Nemini ſcandalum facere volui. ⁊ ſi aliquando accidit. ſedaui
vt potui. Minus ſemꝑ ſenſui meo q̄ͥ alterius credidi. Leſus de ledente
nunq̄ͥ vindictam expetii. Ecce caritatem humilitatem et patiētiam vo-
bis relinquo. Deniqȝ poſtq̄ͥ multa miracula ꝑpetraſſet. ⁊ centū ſexa-
ginta monaſteria cōſtruxiſſet. multoſqȝ libros ⁊ tractat⁹ cōpilaſſet. con-
ſummatis vite ſue diebus circiter ānos ſexagintatres. anno dn̄i milleſi
mo centeſimo. liii. inter filioꝝ manus obdormiuit in domino. Poſt
obitum ſuū multis gl'am ſuam manifeſtauit. Cuidam. n. abbati in q̄daȝ
monaſterio apparuit et vt ſequeret' admonuit. Qui cuȝ ſequeretur dixit
ei vir dei. Ecce ad montē libani venim⁹. ⁊ tu hic manebis. ego aūt illuc
aſcendam. Interrogatus ab eo ad q̄d vellet aſcendere. diſcere inq̄t volo.
Miratus ille q̄d inquit vis diſcere pater cui nullum hodie in ſciētia cre
dimus eſſe ſecūdum. Et ille. Nulla hic ſciētia. nulla veri cognitō. Sur
ſum ſcientie plenitudo. ſurſum vera noticia veritatis. Et in hoc verbo
diſparuit. Ille aūt diem notauit ⁊ tunc viꝝ dei bernardum de corꝑe mi
graſſe inuenit. Multa autem alia et pene innumerabilia miracula ꝑ ſer
uum ſuum deus oꝑatus eſt

cxvi.

De S. Thimoteo

Timotheus quaſi timorē tenens. Uel a timōre ⁊ theos quod
eſt deus q̄ſi timor dei. Cauſatur aūt iſte timor in quolibet vi
ro ſancto ſicut ait grego. ꝯſiderādo vbi fuit. vbi erit. vbi eſt
vbi n̄ eſt. Ubi fuit quoniā in peccato. vbi erit in iudicō. vbi
eſt in miſeria. vbi non eſt in gloria.

B

Timotheus ſub nerone a p̄fecto vrbis rome duꝫ ꝗuiter torq̄
retur: ⁊ calce viua ciꝰ plage aſp̄gerentur. et ip̄e in his ḡtias
ageret. duo angeli ſibi aſtiterūt dicentes. Erige caput in ce
lum ⁊ vide. Aſpiciensq̄ꝫ vidit celos aptos ⁊ ieſum coronam
gemmatā tenentē ⁊ dicentē ſibi. Hāc de manu mea accipies. Quo q̄dam
vir noīe appollinaris videnſ ſe baptiſari fecit. Quapꝑter p̄ſes iuſſit am
bos in cōfeſſione dn̄i pſeuerātes decollari circa ānos dn̄i. lvii. CXVII

A

De S ſimphoriano

Simphorianus dicitur a ſimphonia. Fuit em̄ tāq̄ vas mu
ſicum emittēs armoniā virtutū. In q̄ tanq̄ in vaſe muſico
tria fuerūt. Nā vt dicit auerroiſ. ſonatiuū debꝫ eſſe duruꝫ
ad reſiſtendum. lene ad ꝯtinuandū. latū ad implendū. ſic et
ſimphorianꝰ tanq̄ vas muſicū fuit durꝰ ſibi ꝑ auſteritatē. lenis alijs per
manſuetudinē. latꝰ omibꝰ ꝑ caritatis amplitudinem

Simphorianꝰ in auguſtudinenſi vrbe ortꝰ. Dum adhuc ado
leſcens eſſet: tāta moꝝ ꝗuitate pollebat q̄ ſenioꝝ vitā anti
cipare videretur. Cū igitur pagani feſtum veneris celebra
rent: ⁊ ſtatuā an̄ cradiū p̄fectū dferrēt. ſimphorianꝰ affuit ⁊
nolens eā adorare diu ceditur ⁊ carceri mancipatur. Et cū eductus de
carcere ad ſacrificiū cogeretur. ⁊ m̄lta ei donaria ꝓmitterēt dixit. Deꝰ
noſter vt nouit remunerare merita. ita nouit punire peccata. Vitā quā
xp̄o ſoluturi ſumꝰ ex debito ſoluamꝰ ex voto. Sera penitudo eſt ſub iudi
cis timuiſſe ꝯſpectu. Munera vr̄a fucata. mell' ꝑmixta dulcedine. male
credulis mentibꝰ venena ꝑturiunt. Cupiditas veſtra omnia habēdo nil
poſſidet: q2 dyabolicꝭ artibꝰ obligata miſeri lucri detinetur compedibꝰ. ⁊
gaudia vr̄a in ſilitudinē vitri cū ceperint ſplendere frangūtur. Tunc iu
dex ira repletus data ſententia precepit vt ſimphorianus occideretur.
Qui cū ad locū duceretur: mater eius de muro exclamās ait. Nate na
te memento eterne vite. Surſuꝫ reſpice: ⁊ regnātem in celo intuere. Ti
bi vita non tollitur: ſꝫ in meliꝰ cōmutatur. Mox igitur decollatꝰ eſt. et a
xp̄ianis corpꝰ eiꝰ ſublatū honorifice eſt ſepultū. Ad cuius ſepulcꝝ tan
ta fiebāt miracula: vt etiā a paganis in honore maxio haberetur Re
fert gregorius turonenſis q̄ de loco vbi ſanguis eius effuſus eſt q̄dam
xp̄ianus tres lapillos ſanguine reſperſos ſuſtulit: ⁊ in capſa argentea ta
bulis ligneis circūſepta locauit. Quā cum in q̄dam caſtro locaſſet. et to
tum caſtꝝ incendiū ꝯſumpſiſſet: de medio ignis p̄dicta capſa ſana et inte
gra eſt educta. Paſſus eſt circa annos dn̄i. cclxx.

CXVIII.

B

De ſancto bartholomeo.

.aa.

Bartholomeus interpꝛetatur filiꝰ ſuſpendentis me. vel filiꝰ ſuſpendentis aq̄s. Dicitur. n. a bar qđ eſt filiꝰ. ⁊ tholos quod ē ſūmitas. ⁊ moys quod eſt aq̄. inde bartholomeꝰ. i. filiꝰ ſuſpēdentis aq̄s. id eſt dei q̄ mentes doctoꝝ ſurſuz eleuat vt aq̄s doctrinaꝝ inferiꝰ fundant. ⁊ eſt nomē ſiꝝ ⁊ nō hebreū. Per ꝑmuz vero notatur triplex ſuſpendiū quod ipē habuit. Fuit. n. ſuſpēſus. i. eleuatus ab amoꝛe mūdi. vel ſuſpēſus. i. intētus amoꝛe celeſti. vel ſuſpenſus. i. innixus ḡrie ⁊ auxilio dei. vt nō a ſuis meritis. ſed a dei adiutoꝛio tota vita ſua dependeat. Per ſecūdum vero ꝓfunditas ſue ſapientie. De cuꝰ ſapientie ꝓfunditate dicit dyoniſiꝰ in miſtica theologia. Diuinꝰ bartholomeus dicit ⁊ multā theologiā eſſe ⁊ minimā. ⁊ euangelium latū ⁊ magnum ⁊ ruriꝰs cōciſum. Et vult oſtendere bartholomeꝰ ꝺm intentōnez dyoniſii q̄ vna conſideratōe poſſunt om̄ia affirmari de deo. alia ꝯſideratōne magꝰ ꝓprie negari B

Bartholomeꝰ apl̄us veniens ad indiā que eſt in fine oꝛb. templum in quo erat ydolū nomīe aſtaroth intrauit. ⁊ q̄ſi pegrinus ibidem manere recepit. In hoc ydolo q̄dam demon habitabat q̄ ſe lāguentes curare dicebat. ſed nō ſanādo ſubueniebat. ſꝫ a leſione ceſſando. Sꝫ cū templū lāguētibꝰ plenū eſſet. ⁊ quotidie ſacrificātibus ꝓ infirmis etiā ex longinq̄s regionibꝰ adductis nl'luz ab ydolo reſpōſum habere poſſent. ad aliā ciuitatez ꝑrexerūt. vbi aliud ydolū noīe berith colebatur. Et interꝛogātibꝰ cur ſibi aſtaroth reſpōſuz non daret. reſpōdit berith. Deus veſter catenis igneiſ ꝯſtrictus eſt nec reſpirare nec loq̄ audet ex illa hoꝛa qua apoſtolus dei bartholomeꝰ igreſſus eſt. Dicunt illi. Et quis eſt iſte bartholomeus. Et demon. Amicus eſt dei omnipotentis ⁊ ideo venit in iſtam ꝓuīntiā vt omnes deos indie euacuet. Et illi. Dic nobis ſigna eius vt eum inuenire poſſimus. Quibꝰ demon ait. Capilli eius criſpi ⁊ nigri. caro candida. oculi grādes. nares equales ⁊ directe. barba ꝓlixa. habens paucos canos. ſtatura equalis. collobio albo clauato. purpura veſtitur. Induitur pallio albo. quod per ſingulos angulos gemmas habet purpureas. Uigintiſex anni ſunt ex quo veſtes et ſandalia eius nec veteraſcunt nec ſoꝛdidantur. Centies flexis genibus ꝑ diem oꝛat ⁊ centies ꝑ noctem. Angeli cum eo ambulant q̄ nunq̄ eum fatigari nec eſurire ꝑmittunt. Semꝑ eodem vultu et animo: letus ⁊ hilaris ꝑſeuerat. Omnia ꝓuidet. omnia nouit. Omnium gentium linguas nouit ⁊ intelligit. Et quod vobiſcum loquoꝛ ipē iam nouit. Et quādo q̄ritis eum ſi vult oſtendet ſe vobis. ſi aūt non vult. cū nō poteritis inuenire. Rogo āt vos vt cū eum inueneritis rogetis euz ne huc veniat. ne āgeli ſui h̄ mihi faciāt quod meo ſocio iam fecerunt.

Cum igitur per duos dies ſolicite querentes eum minime inueniſſent quadam die quidam demoniacus exclamauit dicens. Apoſtole dei

bartholomee incendūt me oratōes tue. Cui aplꝰs. Obmuteſce ⁊ exi fo
ras ab eo. Et ſtatim eſt liberatus. Qđ audiens rex regionis illiꝰ polemi
us. cum haberet filiā lunaticā. miſit ad aplm rogans vt ad ſe veniret
⁊ filiā ſuam ſanaret. Ad quē cum aplꝰs veniſſet. ⁊ eā catenis ligataȝ vi
deret. qꝛ accedentes morſibꝰ lacerabat. iuſſit eā ſolui. Et cū miſtri ad eā
accedere nō auderent dixit. Ego demoniū qđ in ea erat iam ligatum te
neo. et vos timetis. Et ſoluta ſtatim liberata eſt. Tūc rex camelos auro
⁊ argento et lapidibꝰ ꝓcioſis onerauit. et apoſtolum inq̄ri faciens nulla
tenus inuenire potuit. Mane autem ſequenti apparens apoſtolꝰ cum ſo
lo rege in cubiculo dixit ei. Ut quid me cū auro ⁊ argento et lapidibus
ꝓcioſiſ tota die queſiſti. Iſta munera ſunt neceſſaria his q̄ terrena requi
runt. Ego nihil terrenū. nihil carnale deſidero. Tunc ſāctꝰ bartholomeꝰ
cepit eum multa de modo redemptōis noſtre docere. oſtendens inter ce
tera xp̄m viciſſe dyabolum ꝑ mirabilem ꝯgruentiam. potentiam. iuſtici
am et ſapientiā. Congruū. n. fuit vt q̄ filium virginis. id eſt adaȝ factuȝ
de terra. dum adhuc eſſet virgo vicerat. a filio virginis vinceretur. Po
tenter quoqȝ ip̄m vicit cum de ſua dominatōne potenter eum eiecit quā
dyabolus ꝑ deiectōne ꝓmi hominis vſurpauit. Et ſicut alicuius victoris ti
ranni comites ſuos mittit vt eius titulos vbiqȝ erigant et tirannos de
iiciant. ſic criſtꝰ victor nūcios vbiqȝ mittit vt dyaboli cultuȝ euacuent et
criſti cultum ſtatuant. Iuſte vero quia iuſtum eſt vt q̄ comedente homīe
vincens hominē detinebat. a ieiunante homīe victꝰ hominem ampliꝰ nō
teneret. Sapienter aūt. dum ars dyaboli deluditur arte criſti. Ars dya
boli fuit vt ſicut accipiter rapit auem. ita in deſtum raperet criſtum vt
ſi ibi ieiunans non fameſceret abſqȝ dubio deus eſſet. ſi autem eſuriret
ip̄m vt ꝓmum hoīem ꝑ cibū deuinceret. Sed cognoſci deꝰ nō potuit. qꝛ
eſuriuit. nec vinci. qꝛ eiꝰ temptatōni nō ceſſit. Cum ergo eidem ſacramē
ta fidei ꝑdicaſſet. dixit regi qꝙ ſi baptizari vellet deum ſuuȝ catenis liga
tum ſibi oſtenderet ¶ C Sequēti igitur die iuxta regis palatium
dum pōtifices ydolo ſacrificarent cepit clamare demō ac dicere. Ceſſa
te miſeri ſacrificare mihi. ne peiora me patiami. q̄ catenis igneis ab an
gelis ieſu xp̄i quē iudei crucifixerunt religatꝰ ſum putātes eum a morte
detineri. Ille aūt ip̄am mortem q̄ regina noſtra eſt captiuauit. et ipſum
noſtꝝ ꝓncipem autorem mortis vinculis igneis vinxit. Statimqȝ omēſ
miſerunt funes ⁊ ſimulacꝝ euerterent ſed nō potuerūt. Apoſtolꝰ autem
demoni ꝑcepit vt inde exiens ydolū comminueret. Qui ſtatim exiens om
nia ydola templi ꝑ ſeip̄m confregit. Deinde fuſa oratōe ab aplo omnes
infirmi ꝓtinus curati ſunt. Apl's āt templū deo dedicauit. et demonem
in deſtum abire ꝑcepit. Tūc angelꝰ domī ibidem apparuit. et templum
circūuolans in q̄tuor angulos ſignum crucis digito ſuo ſcripſit dicens.
Hec dicit dn̄s. Sicut vos omnes ab infirmitate veſtra mundaui ita et

templum hoc ab omni ſorde mundabitur. ⁊ habitatore eiꝰ quē apl'us in
deſertum locum ire ꝓcepit. ꝑus tñ eum vobis oſtendā quem videntes ne
timeatis: ſed q̄le ſignum in lapidibus his ſculpſi tale in v̄ris frontibus
impͥmatis. Tunc oſtendit eiſ ethiopem nigriorem fuligine. facie acuta
barba prolixa. crinibꝰ vſq; ad pedes ꝓtenſis. ocul' igneis vt ferꝝ ignitū
ſcintillas emittentibuſ. flamas ſulphureas ex ore ⁊ oculis ſpirantem. ca
tenis igneis vinctum retro manibꝰ. ⁊ dixit ei angelꝰ. Quoniā iuſſiōem
apoſtoli audiſti ⁊ de templo exiens oīa ydola ꝯfregiſti. ſoluam te vt va
das in talem locum vbi nullus homo moratur. ⁊ ſis ibidem vſq; ad diē
iudicii. Ille āt ſolutus cū magno ſtrepitu ⁊ vlulatu diſparuit. Angelus
autem dñi in celū cunctis videntibꝰ euolauit. Tunc rex cū vxore ⁊ filiis
omniq; populo baptiſatus eſt. ⁊ relicto regno apl'i diſcipulꝰ eſt effectus.

¶ B Tunc omēs templorꝝ pōtifices ꝯgregati ad aſtragem regē
fratrem eiꝰ cōuenerūt ⁊ de deorꝝ ſuorꝝ amiſſione ⁊ templi ſubuerſione ⁊
regis ꝑ artem magicā deceptōe contra apl'um ſunt cōqueſti. Aſtrages
igitur rex indignatus mille viros armatos ad capiendū apl'um deſtina
uit. Qui cum adductꝰ fuiſſet corā eo dixit ei rex. Tu ne es ille qui euer
tiſti fratrem meum. Cui apoſtolꝰ. Ego illum non euerti ſed ꝯuerti. Cui
rex. Sicut tu feciſti fratrē meum deum ſuum relinquere ⁊ tuo credere.
ſic ⁊ ego te faciam deum tuū relinquere ⁊ meo deo ſacrificare. Cui apo
ſtolus. Ego deū quem colebat frater tuus ligaui ⁊ ligatū oſtendi. ⁊ vt
ſimulacrū frāgeret coegi. Si ſic poteris facere deo meo. poteris me ad
ſimulacrū ꝓuocare. Sin āt ego deos tuos ꝯminuā ⁊ tu crede deo meo
Hec illo dicēte nunciat᷑ regi ꝙ deꝰ ſuꝰ baldach cecidiſſet ⁊ ꝯminutꝰ fuiſſ;
Quod rex audiens purpuram ſcidit qua indutus erat ⁊ apoſtolum fuſti
bus cedi iuſſit. ⁊ ceſum viuū excoriari mādauit. Chriſtiani autem corpꝰ
eius tulerūt ⁊ honorifice ſepelierūt. Rex āt aſtrages ⁊ templorꝝ ponti
fices a demonibꝰ arrepti mortui ſunt. Rex āt polemius in epm ordinat᷑
⁊ .xx. annis officium epiſcopatꝰ laudabiliter implens plenus virtutibuſ
in pace quieuit. ¶ De genere ſue paſſionis diuerſa eſt opinio. Nam
beatus dorotheus dicit ꝙ crucifixus eſt. Ait .n. ſic. Bartholomeus in
dis ꝑdicauit. q̇ ⁊ euangelium ſm matheū in ꝓpria eorꝝ lingua eis tradi
dit. Dormiuit in albana ciuitate magne armenie. crucifixus deorſū ca
put habens. Beatꝰ āt theodorꝰ dicit ꝙ fuit excoriatꝰ. In multis aūt li
bris legitur ꝙ tm̄ fuit decollatꝰ. Hec aūt contrarietas taliter ſolui pōt
vt dicat᷑ ꝙ pͥmo crucifixꝰ fuit. deinde anꝙ̄ ibidē moreretur de cruce fuit
depoſitꝰ. ⁊ ob maiorē cruciatū fuit excoriatꝰ. poſtremo capite truncatꝰ.

¶ C Anno domi. ccc. xxxi. ſaraceni ſiciliā inuadentes liparitanā
inſulā vbi corpus ſancti bartholomei quieſcebat vaſtauerūt. ac eiꝰ ſepul
crum ꝯfringentes oſſa eius diſpſerunt. Nam ad hāc inſulam corpꝰ eiꝰ
taliter de india aduenniſſe ꝑhibetur. Cum .n. pagani propter ſignorum

frequentiã viderent corpꝰ eiꝰ plurimũ venerari. indignati loculo plum
beo poſitum in mare ꝓcipitauerũt. qḋ diuino nutu ad inſulã ꝓdictam de
uenit. Cũ igitur ſaraceni eius oſſa diſpſiſſent. illis recedentibꝰ apparuit
apoſtolus cuidã monacho dicens. Surge ꝛ collige oſſa mea q̃ diſperſa
ſunt. Cui ille. Qua ratõe oſſa tua colligere. aut aliquẽ tibi honorem ex
hibere debemus. cũ nos deleri pmiſeris. nec auxiliũ nobis impenderis
Cui ille. Per multũ tp̄is meis meritis dñs pplo huic pepcit. Sed eorũ
peccatis nimis inualeſcentibꝰ ꝛ vſqꝫ ad celũ clamantibꝰ. iam ꝓ eis non
potui veniã obtinere. Sꝫ cum monachꝰ ſibi diceret. quomõ inter tot ali
orum oſſa ſua q̃nqꝫ inuenire poſſet. ait. Nocte ad ea colligenda ibis et
ea q̃ vt ignem ſplendentia videris ꝓtinus hec leuabis. Qui oĩa vt dixe
rat inueniens apl'i oſſa leuauit. ꝛ ſup q̃ndam nauem cõſcendens bñuen
tum q̃ eſt metropolis apulie ea trãſtulit. Nunc autẽ dicitur ꝙ ſint rome
licet beneuentani ſe adhuc corpꝰ illud habere affirment ¶ Cum q̃daꝫ
mulier vas plenũ oleo attuliſſet. vt in lãpadem beati bartholomei pone
retur. q̃ntumcunqꝫ vas ſup lãpadem inclinarẽt. nil ex eo exire valebat.
cum tñ digitos in vas mitterent. ꝛ oleum liq̃duꝫ omnino palparẽt Tũc
q̃dam exclamauit. Puto ꝙ apoſtolo acceptum nõ eſt vt hoc oleũ in ſuã
lampadem infundatur: Quapꝑter in aliam lampadem infuderunt et ꝓ
tinus oleũ emanauit. ¶ F Cum impator fridericꝰ beneuentũ de
ſtrueret ꝛ omẽs eccl'as q̃ ibidem erant dirui mãdaſſet. ciuitatem totam
ad alium locũ trãſferre intendens. vir q̃dam quoſdam viros albatos et
fulgentes inuenit q̃ ad inuicem loqui ꝛ inter ſe aliqua tractare videban
tur. Qui cũ vehemẽter admirans q̃ nam eſſent interrogaſſet vnꝰ eorum
reſpondit. Iſte eſt bartholomeꝰ apoſtolus cum ceteris ſanctis quorũ in
hac vrbe eccleſie habebãtur. Qui inſimul cõuenerunt vt inter ſe inqui
rerent ꝛ tractarent q̃li pena eſſet ille plectendus q̃ eos de habitacul' ſuis
eiecit. Et iam inter eos inuiolabili ſentẽtia eſt firmatum vt ille ſine mo
ra ad iudiciũ dei accedat. de his omnibus in eius iudicio reſponſurus.
Poſt modicum vero tempus dictus imperator miſerabiliter vitam fini
uit. ¶ Legitur in quodam libro de miraculis ſanctorum ꝙ q̃dam magi
ſter feſtum ſancti bartholomei omni anno ſolenniter celebrabat. Cui ꝑ
dicanti dyabolus in ſpecie cuiuſdam puelle admodum ſpecõſe appuit.
quã iniectis in eam oculis ad prandiũ inuitauit. Qui dum in menſa cõ
ſiſterent illa in amorem ſuũ multum eum allicere nitebatur. beatus bar
tholomeus in ſpẽ pegrini ꝓ foribus affuit. et vt amore ſancti bartholo
mei introduceretur obnixius flagitauit. Qua diſſuadente panis ei mit
titur. Sed ille hunc accipe recuſauit. Rogauit tñ magiſtꝝ ꝑ nunciũ vt
ſibi diceret. q̃d magis in homĩe ꝓprium eſſe putaret Cui cum ille dicerꝫ
riſibile. puella reſpondit. Immo peccatũ cuꝫ quo homo cõcipitur naſcitur
atqꝫ viuit. Cui bartholomeus reſpondit ꝙ ille bene intulit. ſed mulier

ꝓfundiꝰ indagauit. Secūdo dictꝰ ꝑegrinus maiſtro miſit. vt ſibi dicerꝫ q̇ſ locus vnius pedis eſſet vbi deus in terra maiora miracula oſtendiſſꝫ. Cui cum ille diceret locus crucis in quo deus mirabilia operatus eſt. il la ait. Imo caput homis in quo quaſi minor mundꝰ exiſtit. Utrorumqꝫ ſententiā aplꝰs approbauit. Tercō inq̇ſiuit quāta diſtantia eſſet a ſum mo celi vſqꝫ ad ꝓfundum inferni. Cui cum maiſter ſe neſcire diceret. il la ait. Modo video ꝙ ꝑcipitor Sed ego hoc noui. quia de altero ad al terum decidi. ꝛ oportet ꝙ hoc tibi oſtendā. Tūc dyabolus cum magno eiulatu ſe in abiſſum ꝑcipitauit. Et dum q̄rerent ꝑegrinū. minime inuene runt. Simile fere legitur de beato andrea. Beatꝰ āt ambro in ꝑfatōe quā fecit de illo aplo eius legendā abbreuiās ita dicit. Diſci pulis xp̄e tuis vnica diuinitate ꝑdicantibꝰ trinitatem tuā mundo. mira biliter dignatus es oſtēdere maieſtatem. Inter q̄s beatiſſimum bartho lomeum magna virtutum ꝓrogatiua colendum benigna tui ꝓſpectō ad ꝓpſum direxit longinquū. quē licet penitus humana ꝯuerſatōe remotū tibi tū ꝑdicatōnis augmento meruit cōſignare vicinum: O quātis ꝑco niis aplum mirabilē celebrādum. cui dum ad ſeminandū fidem. ꝓrimo rum corda nō ſufficerent populoꝝ. alatis quaſi veſtigiis extremos ter rarum fines penetrauit indoꝝ. Cum languentiū innumera caterua tem plum ingreſſꝰ demoniacū. effecit ilico vt nullū cultoribꝰ demon ꝓberet reſpōſum. O q̄ꝫ mira virtutū ipſius inſignia dū humana voce verboſā tem cōtra ſe aduerſariū ſolo iuſſu laceratis diutiſſime viris reddidit mu tum. Reginā dyabolica cōtagione lunaticam liberauit. puellamqꝫ ſolu tis nexibꝰ patri repſentauit ſaniſſimā. O q̄ꝫ ſublime ſanctitatis eius mi raculum dū antiquum humani generis inimicū. ſuū fecit in nihilū redi gere ſimulacꝝ. O q̄ꝫ digne exercitui numerādus celeſti. cuius. vt mira culis fidem ꝯmodaret certiſſimā. angelꝰ apparuit ſupna delapſꝰ ab aula Is igitur catenatū demonē cunctis oſtentans deformem. ſalutiferā ſa xo dn̄icam impſſerat crucem. Rex reginaqꝫ ſil' baptiſantur cum gente. vrbiūqꝫ. xii. accole te deum p̄rem corpe ſequūtur ꝛ mente. Ad extremū vero temploꝝ delatu pontificū neophici polemii frater tirānus beatuꝫ aplm omnimode in fide cōſtātem. ceſum atqꝫ excoriatum acerrimam fe cit ſuſcipe mortem Qui tante mortis viriliter ꝑferendo diſcrimen. glo ſi certaminis ad celeſte gaudiū reportauit triumphū. Huculqꝫ ambroſiꝰ. Beatꝰ aūt theodorꝰ abbas ꝛ doctor ꝑcipuus de hoc aplo inter cete ra ſic ait. Apoſtolus dei bartholomeꝰ ꝓmum in licaonia ꝑdicauit. poſt modum in india. ad vltimū in albana vrbe. ſ. maioris armenie. vbi ꝓmo excoriatꝰ. tandem capite plexus. ibidem ſepultus eſt. Qui dum ad ꝑdi candum mitteretur a dn̄o vt opinor audiuit. Uade diſcipule meus ad ꝑ dicandum. exi ad pugnandum. capax eſto ꝑiculorum. ego paternuꝫ opꝰ conſummaui. primus teſtis factus. Uas quod neceſſarium eſt imple.

Imitare magiſtꝝ tuū. emulare dn̄m tuū. Sanguinē ſanguib⁹ pone. car-
nem carnib⁹ trade. q̄ ꝑ te paſſ⁹ ſuſtinui patere. Arma ſint tibi benigni-
tas in ſudorib⁹. mā̄ſuetudo inter maleficos. patiētia in his qui pereunt
Nō refutauit aplus ſꝫ vt famulus fidelis domico acq̄ſcens p̄cepto p-
git gaudēs tā̄q̄m lux mūdi vt tenebroſos illuminaret. tanq̄ꝫ ſal terre vt
gentes inſipidas ſaliret. tanq̄ꝫ agricola vt ſpūalem agriculturam perfi-
ceret. Petr⁹ quoqꝫ aplus docet natōes. ſꝫ bartholomeus ꝯſequēter pa-
ria inueſtigat. Petr⁹ opatur ꝓdigia mag̃. ſꝫ bartholome⁹ facit mirabi-
lia valida. Petr⁹ capite deorſum crucifigit̃. bartholome⁹ poſtq̄ꝫ viu⁹ ex-
coriat⁹ eſt capite plectitur. Ad quot valꝫ petrus capeſcēda miſteria. ad
tot bartholome⁹ ſufficit penetrā̄da. eq̄liter fecūdat eccl'am eq̄ lance ha-
buit ⁊ cetera diuina cariſmata. Hic ex diuio duodenario numero medi-
us ex vtraqꝫ parte ſonū diuine ſmocinatōnis dat ſicut in cithara armo-
niam. Omēs apl'i vniuerſitatē ſibi diſpicientes p̄tores regis regū cōſti-
tuti ſunt. Huic āt eſt ſors ⁊ portio armenie. loc⁹ q̄ eſt ab eulath vſqꝫ ad
gabaoth. diſtributa. Igitur vide eū lingue aratro ratōnabilia rura ſul-
cātem. fidei verbū in ꝓfundo cordis recōdentē. padiſos et vineas domi-
plantantē. ſingul' paſſionuꝫ remedia medicinalit̃ inſerentē. ſpinas inuti-
les euellentē. ſiluas impietatis ſecare. ſepes dogmaticas circūponere.
Sed q̄les mercedes creatori obtulerūt. Vtiqꝫ ꝑ honore inhonorā̄tiam
ꝑ bn̄dictōne maledictōem. ꝑ munerib⁹ penas. ꝑ requieſcibili vita amari-
ſimam mortē. Nā ꝫ poſtq̄ꝫ intolerabilia tormēta ſubiit. ab eis decoriat⁹
in morcꝫ follis fuit. Nec poſtq̄ꝫ migrauit ab hoc mundo neglexit occiſo-
res. ſed inuitabat miraculis ꝑditos. ⁊ ꝓdigiis admittebat aduerſos. ſed
beſtialem mentē nil erat qđ ꝯpeſceret. nil quod a malo retraheret. Quid
decetero faciūt. Inſaniūt contra illud ſacrū corp⁹. Reſpuunt egroti me-
dentem. orbati manuducentē. ceci ductorem. naufragi gubernatorem.
mortui viuificatorē. Et hoc quō. Proiciūt nanqꝫ in pelag⁹ corp⁹ ſctm̄

h Mota eſt igitur cū impetu de regionib⁹ armenie archa cū q̄-
tuor alioꝝ martiꝝ archiſ. que ſil'r dum ſigna oparentur cum ea fuerant
in mare ꝓiecte. et ꝑ tm̄ ſpacium maris quatuor his p̄cedentib⁹ ⁊ tanq̄ꝫ
miſtris obſequiū quodam mō apl'o facientibus. venerunt in ptes ſicilie
in inſulam q̄ liparis nuncupatur. ſicut epō hoſtienſi q̄ tunc p̄ſens erat
reuelatum fuit. Venit ad pauperculam theſaurus ditiſſimus Venit ad
ignobilem p̄cioſiſſima margarita. Venit ad meſtam ſplendidiſſimum lu-
minare. Aliis igitur q̄tuor ad diuerſas terras euntib⁹ ſanctū aplm i di-
cta inſula reliquerūt. Eteni p̄dictos q̄tuor martires apl's relinquens re-
trorſum vnū ſcꝫ papinū in ciuitatē ſicilie milas. aliū vero lucianū nomi-
ne meſſinā trā̄ſmiſit. reliquoſ vero duos in calabritidē terrā direxit. gre-
gorium q̄dem in ciuitatē calumniam. achacium āt in ciuitatē q̄ chale vo-
catur. qui vſqꝫ hodie ſuffragiis ſuis ſplendent. Suſcept⁹ eſt igitur cum

multis hymnis.laudibus ⁊ candelis:et templū ſibi magnifice fabricat. ¶Mons aūt vulcanus inſule ↄtiguus cum habitatoribus eſſet nociuus: eo ꝙ ignez emittebat:q̄ſi ꝑ ſtadia.vii.ſe inuiſibil'r elongauit circa mare ſuſpēſus.ita vt vſqꝫ hodie appeat videntib⁹ q̄ſi figuratio fugiētis ignis Nunc igit̄ aue o beate btōꝝ ter btē bartholomee:q̄ es diuie luc̄ ſplēdor ſancte eccl'ie piſcator rōnabiliū piſciuꝫ ꝑiture capture.dulcis fruct⁹ viui de palmitis.vulnerator dyaboli mundū ſuo latrocinio vulnerātis.Gaudeas ſol orbis terre cuncta illuminās.os dei lingua ignita ſapiaꝫ ꝓmens fons iugiter ſanitates emanās:q̄ mare meabilib⁹ greſſibus ſanctificaſti qui terrā purpureā tuo cruore feciſti:qui ad celos ↄmeaſti,vbi in medio diuine aciei refulges.in ſplendore immarceſſibil' gl'ie ſplendes.in exultatione iocunditatis inſatiabilis gaudes. Hec Theodorus. ¶cxix.

De ſancto Auguſtino.

Auguſtinus hoc nomen ſortitus eſt.vl' ꝓpter excellentiā dignitatis.vel ꝓpter feruorē dilectōis.vel ꝓpter ethimologiā nois Propter excellentiā dignitatiſ.qm̄ ſicut ipator Auguſt⁹ ꝓcellebat oīs reges:ſic ⁊ iſte excellit oīs doctores:ſm ꝙ dicit remigius Unde alii doctores cōꝑantur ſtell' Dan.xii.Qui ad iuſticiā erudiūt multos quaſi ſtelle ⁊c̄.Hic aūt ↄꝑatur ſoli.ſicut patꝫ in epl'a q̄ de eo cātatur Quaſi ſol refulgens:ſic ipē refulſit in templo dei. Scdō ꝓpter feruorez dilectōis:qm̄ ſicut menſ auguſtus valde feruet eſtu caloris:ſic ⁊ ipē valde incaluit:igne diuini amoris.Unā ipē in libro confeſſionū de ſe ſic dicit Sagittaueraſ tu cor meū charitate tua ⁊c̄.Item ibidez.Aliqn̄ intromittis me in affectū multū inuſitatū introrſus neſcio ad quā dulcedinē:que ſi ꝑficiatur in me neſcio quid erit:ſi vita eterna non erit.Tercō propter ethimologiā nomis.Dicitur enī auguſtin⁹ ab augeo:et aſtin qd̄ eſt ciuitas.⁊ ana qd̄ eſt ſurſum Inde auguſtin⁹ quaſi augens ſupnaꝫ ciuitatem Unā de eo cantatur.Qui ꝓualuit amplificare ciuitatem ⁊c̄.De qua ciuitate ipē dicit in libro.xi.de ciuitate dei.Ineſt ciuitati dei ⁊ origo ⁊ informatio ⁊ beatitudo Qm̄ ſi queratur vnde ſit.deus eam cōdidit.Si vn̄ ſapiens.a deo illuminatur.Si vnde felix.deo fruitur.Subſiſtens modificatur.contemplans illuſtratur.inherens iocundatur. Uidet ⁊ amat.In eternitate dei viget.In veritate dei luceꝫ In bonitate dei gaudet.Uel ut dicitur in gloſario.auguſtinus dicitur magnificus.felix.preclarus.Fuit enim magnificus in vita.preclarus in doctrina.felix in gloria.Eius vitam compilauit Poſſidonius calamenſis epiſcopus:vt dicit Caſſiodor⁹ in libro de viris illuſtribus.

A

Auguſtinus doctor egregius.in ꝓuincia africana ciuitate carthaginenſi ortus.ex honeſtis valde parentibus.ſ.pr̄e patricō mr̄e monica genitus.in liberalib⁹ artibus ſufficienter edoct⁹

fuit adeo vt ſummus phs ꝛ rhetoꝛ luculentiſſimus hēretur. Nam libꝛos
Areſtotil: et oīs libꝛos liberaliū artiuꝫ quoſcunqꝫ legere potuit ꝑ ſe di
dicit ꝛ intellexit: ſicut ipſe in libꝛo confeſſ. teſtatur: dicens. Omnes libꝛos
artiū quas liberales vocāt tūc neqſſim⁹ malaꝝ cupiditatū ſuus ꝑ meip
ſum legi: et intellexi quoſcunqꝫ legere potui. Item in eod. Quicqd eſt de
arte loqndi et diſſerendi. qcqd de dimēſionib⁹ figuraꝝ. ꝛ de muſicis ꝛ de
nūeris: ſine magna difficultate nullo hoīm tradēte intellexi. Scis tu dñe
deus meus qꝛ celeritas intelligendi. et diſcendi acumen donum tuum eſt
Sed nō inde ſacrificabā tibi. Verū qꝛ ſcientia ſine charitate ñ edificat
ij ſed inflat. in erroꝛem manicheoꝝ q xpm fantaſticū fuiſſe affirmāt. ꝛ car
nis reſurrectōem negant: incidit. et in eo ꝑ annos nouem dū adhuc ado
leſcens eſſet ꝑmanſit. Ad has etiaꝫ nugas adductus eſt vt arboꝛem fici
ploꝛare diceret: cū ab ea foliuꝫ vel ficus tolleretur. Cum igitur eſſet an
noꝝ. xix. et qndam libꝛum cuiuſdam philoſophi. ſ. ciceronis in quo vani
tas mundi contemnenda: ꝛ philoſophia appetenda docebatur ꝑlegeret.
ex hoc quidem liber ꝑlimū placuit: ſed qꝛ nomen iheſu xpi qd a mr̄e imbi
berat ibi non erat: dolere cepit. Mater vero eius ꝑ eo ꝑlimū flebat. et
iij ipſum ad vnitatem fidei reducere ſatagebat. Quadā igitur vice. vt legi
tur in libꝛo tercio confeſſ. vidit ſe ſtare in quadā linea lignea licet triſtem
et quidam ei iuuenis aſtitit: ꝛ cām tante triſticie requiſiuit. Que cū dice
ret: Perditōem filii mei deploꝛo. Ille reſpōdit. Eſto ſecura: qꝛ vbi tu ibi
ille. Et ecce cōtinuo filium ſuum iuxta ſe ſtare vidit. Hoc cum auguſtino
retuliſſet: ille ait. Falleris mr̄ falleris: nec ſic tibi dictuꝫ eſt. Sed vbi ego
ibi tu. Econtra illa dicebat. Non fili: michi dictum eſt: vbi ille: ibi tu. ſed
vbi tu ibi ille. Rogabat igitur ſedula mater quaſi impoꝛtūa quendā epiſ
ſcopuꝫ: ſicut in eodem libꝛo confeſſionū auguſtin⁹ teſtatur: vt ꝑ ſuo filio
intercedere dignaretur: Qui tāta quodammodo impoꝛtunitate deuict⁹:
ꝓphetica voce reſpondit. Vade ſecura: qꝛ impoſſibile ē vt fili⁹ tantaꝝ
iiij lacriaꝝ pereat. Cū autem apud carthaginem multis annis rhetoꝛicaꝫ
docuiſſet. occulte matre neſciente: romā venit. ꝛ ibidem multos diſcipłos
congregauit. Cum eniꝫ mater vſqꝫ ad poꝛtum eum ſecuta fuiſſet. vt aut
eum retraheret. aut ſecum iret. ipſe eā decipiens: nocte latenter receſſit.
Quod illa mane conſiderans: aures dei: clamoꝛib⁹ implebat. Quolibet
aūt die mane ꝛ veſpere ad eccleſiam ibat: et ꝑ filio oꝛabat. His tempo
ribus mediolanenſes a ſimacho ꝑfecto romanoꝝ petierunt ſibi docto
rem in rhetoꝛica deſtinari. Preſulabatur tunc ibi vir dei ambꝛoſius. Et
ad preces mediolanenſiū illuc mittitur auguſtin⁹. Mater autem ei⁹ qui
eſcere non valens cum multa difficultate ad eum venit. ꝛ ipſum iam nec
v vere manicheum: nec vere catholicum reperit. Cepit autem Auguſtin⁹
beato Ambꝛoſio adherere: et eius ꝑdicatōes frequenter audire. Erat
autem valde in ꝑdicatiōe ſuſpenſus: ne quid contra ipſam manicheoꝝ

bereſim vel pro ipſa diceretur. Quadaꝫ enim vice contra illum errorem
ambroſius diutius diſputauit: ⁊ ipſum apertis rationibus ⁊ autoritati
bus cõfutauit: ita vt error ille a corde auguſtini penitus pelleretur. ¶ H
Quid autem poſt hoc ſibi contigerit: ipſe in libro confeſſionũ narrat: di
cens. Cum te primũ cognoui. reuerberaſti infirmitateꝫ aſpectus mei. ra
dians in me vehementer. Et contremui amore ⁊ horrore ⁊ inueni me lõ
ge eſſe a te in regione diſſimilitudinis. tanq̃ audirem vocem tuam de ex
celſo. Cibus ſum grandiũ. creſce ⁊ manducabis me. Nec tu me mutabiſ
in te ſicut cibum carnis tue: ſed tu mutaberis in me. ¶ Cum auteꝫ ſicut vj
ibidem refert via chriſti ſibi placeret: ſed per iſtam anguſtã adhuc ire pi
geret. immiſit dñs in mentem eius vt ad ſimplicianũ in quo lucebat lux
diuina. ſcꝫ gr̃a pgeret: vt ſibi actus ſuos ſecuꝫ conferenti pferret q̃s eẽt
aptus modus viuendi ad ambulandũ in via dei: in qua alius ſic: ali⁹ ſic
ibat. Diſplicebat aũt ei quicquid agebat in ſec'lo pre dulcedine dei: ⁊ de
core domus eius quam dilexit. Simplician⁹ aũt cepit eum hortari. ipſe
quoqꝫ cepit ſeipſum hortari ⁊ dicere: Quot pueri ⁊ puelle intra eccl'iaꝫ
deo ſeruiunt: et tu nõ poteris quod iſti et iſte. An vero iſte ⁊ iſti in ſeipſ
pñt et non in deo ſuo. Quid in te ſtas ⁊ non ſtas. proiice te in eum ⁊ exci
piet te: ⁊ ſaluabit te. ¶ Inter hoꝝ colloquia memoria victorini in mediũ vij
venit. Unde exhilaratus ſimplician⁹ narrat qual'r idem adhuc gentil' ob
ſui ſapientiã rome quod maximũ tunc erat: ſtatuam in foro meruiſſet: et
qual'r ſe ſepius xp̃ianũ dicebat. Cui cuꝫ ſimplician⁹ diceret: Non credo
niſi te in eccl'ia videro. ille iocando dicebat. Nunquid parietes faciũt ho
minem chriſtianũ. Tandem dum ad eccl'iam veniſſet. et ei tanq̃ verecun
do occulte liber vbi erat ſimbolũ fidei ad legenduꝫ ⁊ pnunciandũ: vt tũc
moris erat: datus fuiſſet. ille in altum aſcendit: ⁊ alta voce pnunciauit.
mirante roma. gaudente eccl'ia. Omnes aũt ſubito pſtrepuerũt. victorin⁹
victorin⁹. cito ſonuerũt: ⁊ cito ſiluerũt. Nunc etiam ab africa quidã ami
cus auguſtini nomine pontian⁹ ſuperuenit: ⁊ vitam ⁊ miracula illi⁹ magni
anthonii qui nuper in egipto ſub conſtantino imperatore defunct⁹ fuerat: viij
recitauit. Hoꝝ exemplis aug⁹. vehementer exarſit. ita q̃ ſocium ſuũ ali;
pium tam vultu q̃ mente turbatus: inuaſit: ⁊ fortiter exclamauit. Quid
patimur. quid audimus. Surgunt indocti. et celum rapiunt. ⁊ nos cũ do
ctrinis noſtris in infernũ demergimur. An q² pceſſerũt pudet ſequi. ⁊ nõ
pudet nec ſaltem ſequi. Et accurrens in quendã ortum ſub quadam ficu
ſe proiecit: vt in eodem libro confeſſ. cõmemorat. et amariſſime flens: lamẽ
tabiles voces dabat: dicens. Quãdiu q̃diu: cras ⁊ cras. ſine modo ſine
paululum. Modo non habebat modum: et ſine paululũ pdibat in longin
quũ. De hac ſui tarditate plimũ ꝯquerebatur: ſicut poſtmodũ in eodeꝫ li
bro ſcpſit. Heu michi q̃ excelſus es in excelſis: et q̃ pfundus in pfundis
⁊ nuſq̃ recedis ⁊ vix redimus ad te. Age dñe et fac et excita et reuoca

nos. Accede et rape et fragra et dulceſce. Impedimentis omnibus ſic
timebā expediri quemadmoduꝫ impediri timendum eſt. Sero te amaui
pulcritudo tam antiqua et tam noua. ſero te amaui. Intꝰ eras et ego fo
ris. et ibi te querebam. et in iſta formoſa que feciſti deformis irruebam.
mecum eras et tecum non eram. Uocaſti et clamaſti. et rupiſti ſurdita
tem meam. Coruſcaſti et ſplenduiſti. et fugaſti cecitatem meā. Fragraſti
et duxiſti ſpiritum meum: et anhelo tibi. Guſtaui et eſurio et ſitio te. Te
tigiſti me: et exarſi in pacem tuam. Cum autē amariſſime fleret: audiuit
vocem dicentem ſibi. Tolle lege: tolle lege. Aperuitqꝫ ſtatim codicem
apl'icuꝫ: et coniectis oculis ad primuꝫ capl'm legit. Induimini dn̄m ihe
ſum xp̄m. Et ſtatim om̄s ab eo dubietatis tenebre diffugerūt ¶ C. Inte
rim autem tam vehementiſſimo dentium dolore torqueri cepit: vt fere ſi
cut ipē ait ad credendū opinionē cornelii phi duceret. q̄ ſummū bonū ani
me in ſapiētia. ſummū vero bonum corpis in nullū ſentiēdo dolorem po
ſuerat. Tam vehemens aūt ille dolor fuit. q̄ etiaꝫ loquelā amiſit. Quo
circa vt in libro confeſ. refert. in tabulis cereis ſcripſit: vt om̄es pro eo
orarent: vt dolorem illum dn̄s mitigaret. Ipſe igitur cuꝫ aliis genua fle
xit: ⁊ ſubito ſanum ſe ſenſit. ¶ Inſinuauit ergo per lr̄as ſancto viro am
broſio ſuum votū vt moneret quid ſibi de libris ſanctis legendū eſſet q̄
aptior fieret fidei xp̄iane. At ipē iuſſit eſaiā ꝓphetā: eo q̄ euāgelii et vo
cationis gentium ꝓnunciator aptior videatur. Cuiꝰ principiū cum augu
ſtinꝰ n̄ intelligeret. totum aliud tale eſſe arbitrans diſtulit vt illud relege
ret cum in ſcripturis ſanctis magis exercitatꝰ eſſet. ¶ Adueniente vero
paſcali tp̄e auguſtinꝰ cum eſſet annoꝝ. xxx. cum filio ſuo adeodato pue
ro valde ingenioſo: quem auguſtinꝰ in ſua adoleſcentia dum adhuc gen
tilis ⁊ phūs eſſet genuerat: necnon ⁊ cum alippio amico ſuo meritis ma
tris: ⁊ ꝑdicatione ambroſii: ſacrum baptiſma ſuſcepit. Tunc ſicut fertur
ambroſiꝰ. Te deum laudamꝰ. inquit. ⁊ auguſtinꝰ. te dn̄m confitemur. re
ſpondit. ⁊ ſic tūc ipſi duo hunc hymnū alternatim cōpoſuerūt: ⁊ vſqꝫ ad
finem decantauerūt. Sicut etiā teſtatur honoriꝰ in libro ſuo qui dr̄ ſpecu
lum eccl'ie. In aliquibꝰ aūt libris antiquis titulus talis ꝑponitur. Can
ticum ab ambroſio ⁊ auguſtino cōpilatum. Protinus aūt in fide catholi
ca mirabil'r ꝯfirmatur. ſpem omnem quā habebat in ſeculo dereliquit. et
ſcolis quas regebat abrenūciauit ¶ Quanta aūt dulcedine diuini amo
ris extunc frueretur: ipſe in hoc libro confeſ. aperit: dicens. Sagittaue
ras tu cor meum charitate tua: ⁊ geſtabā verba tua tranſfixa in viſceri
bus meis: et exēpla ſeruoꝝ tuoꝝ quos de nigris lucidos: ⁊ de mortuis
viuos feceras congeſta in ſinuꝫ cogitatōnis mee vrebant ⁊ conſumebāt
grauem torporem: ⁊ aſcendenti a conualle ploratōnis: ⁊ cātanti canticū
graduum dederas ſagittas acutas et carbones vaſtatores: nec ſatiabar
in illis diebus dulcedine mirabili conſiderare altitudineꝫ diuini conſiliū

ꝯfirmat lectiones

ſup ſalutem generis humani. Quantum fleui in hymnis et canticis tuis
ſuaue ſonantis eccľie vocibus cōmotus acriter voces ille influebāt au
ribus meis ⁊ eliquabatur veritas tua in cor meum: ⁊ currebant lacrime:
⁊ bene michi erat cum eis. Nunc enī in eccľia mediolanenſi hec cantica
inſtituta ſunt. Et clamabam clamore alto cordis mei: O in pace O in id
ipm. O qui dixit: dormiā et requieſcā ⁊ ſomnū capiā. Tu es enī in idipm
qui non mutaris. ⁊ in te requies obliuiſcens labor̄ oīm. Legebam totum
pſalmū illum: ⁊ ardebam qui fuerā latrator amarus ⁊ cecus aduerſus li
teras de melle celi melleas et de lumine tuo luminoſas. ⁊ ſup ſcripturas
huiōi tabeſcebā. Chriſte iheſu adiutor meus q̄ ſuaue michi ſubito eſt fa
ctum carere ſuauitatibꝰ nugarum mearum: ⁊ quas amittere metus fue
rat: iam dimittere gaudiū erat. Eiciebas enī eas a me vera tu ⁊ ſumma
ſuauitas. Eiciebas ⁊ intrabas pro eis omni voluptate dulcior: ſed ñ car
ni ⁊ ſanguini. omī luce clarior: ſed omi ſecreto interior. omni honore ſub
limior: ſed nō ſublimibꝰ in ſe. B Poſt hoc aſſumptis nebrodio ⁊ euo
dio et matre: ad africam remeabat. Sed cum eſſent apud oſtia tiberina.
pia mater eius defuncta eſt. Poſt cuiꝰ mortem reuerſus eſt auguſtinus
ad agros proprios: vbi cum his qui ſibi adherebant: ieiunus ⁊ oratōibꝰ
deo vacabat. libros ſcribebat. ⁊ indoctos docebat. Fama aūt eius vbiq3
diffundebatur. ⁊ in omnibus libris ſuis ⁊ actibus admirabilis habeba
tur. Refugiebat autē ad aliquam ciuitatem accedere que epō careret:
ne ipm in predicto officio impediri contingeret. Eodē tpe apud ypo
nem erat quidā vir magnar̄ opum: qui auguſtino miſit: q̄ ſi ad eum ac
cederet: ⁊ verbum ex ore ſuo audiret: ſeculo renunciare poſſet: Quod au
guſtinus vbi comperit: illuc concitus iuit. Audiens aūt valerius yponē
ſis epus famam eius: ipſum plurimū renitentē in eccľia ſua preſbiterum
ordinauit. nonnullis quidem lacrimas ſuas ſuperbe interpretantibus: ⁊
tanq̄ eum conſolantibus: ⁊ dicentibus. quia ⁊ locus preſbiterii licet ipſe
maiori dignus eſſet: appropinquaret tamen epiſcopatui. Qui ſtatim mo
naſterium clericor̄ inſtituit: et cepit viuere ſcḋm regulam a ſanctis aplis
conſtitutam. De cuiꝰ monaſterio fere decem epiſcopi ſunt electi. Et quia
predictus epiſcopus erat grecus: et minus in latina lingua et literis do
ctus. auguſtino poteſtatem tribuit: vt cōtra morem orientalis eccleſie co
ram ſe in eccleſia predicaret. Unde cum multi epiſcopo derogarent. ille
de hoc non curabat. dummodo per eum fieret quod per ſe fieri non vale
bat. Eo tempore fortunatū preſbiterū manicheū et alios hereticos pre
cipue rebaptiſatores donatiſtas et manicheos cōuicit. abſtulit et confu
tauit. Cepit aūt valerius formidare ne ſibi auguſtinus tolleretur: et ab
alia ciuitate in epum peteretur. Nā ſibi aliquando ablatus fuiſſet niſi
eum ad locum ſecretuz tranſmittere curaſſet: ita vt inueniri minime po
tuiſſet. Impetrauit igitur ab archiepō carthaginenſi: vt ipſe cederet: et

auguſtinuz yponenſi eccleſie in epm̄ ꝓmoueret. Sed cum hoc auguſtinus omnimode recuſaret: cōpulſus tñ et coactus ſuccubuit: ⁊ epat⁹ curā ſuſcepit. Quod in ſe fieri non debuiſſe: vt ſuo viuente epo: ordinaretur: poſtea et dixit ⁊ ſcripſit. propter concilii vniuerſal' ꝓhibitōem quaz poſtmodum ordinatus didicit. Nec qđ ſibi factum eſſe voluit: aliis fieri voluit. Unde etiā ſategit: vt in conciliis epoꝝ conſtitueretur: vt omnia ſtatuta patrum ordinandis deberent ab ordinatoribus intimari. Ipſe autē de ſe dixiſſe poſtmod legit̄. In illa re dn̄m michi ſentio ſic iratum ſicut in hoc: ꝙ cum non eſſem dignus poni ad remum poſuit me ad ampluſtre in apice regiminis eccl'ie. Veſtimenta eius ⁊ calciamenta et ornamēta alia nec nitida nimiū: nec abiecta plurimuz. Sed ex moderato et competenti habitu erant. Ipſe eñi de ſe dixiſſe legitur. Fateor de precioſa veſte erubeſco. et ideo cum datur michi vendo eam: vt qr veſtis non poteſt eſſe cōmunis: precium ſit commune. ¶ Menſa frugali et pca ſemꝑ vſus eſt: et inter olera ⁊ legumina propter infirmos et hoſpites plerūqz carnes habebat. In ipſa autem menſa magis lectionem vel diſputatōem ꝙ̄ epulationem diligebat. et contra peſtem detractōis in ea ſic ſcriptū habebat. ¶ Quiſquis amat dictis abſentum rodere vitam: Hanc menſam indignam nouerit eſſe ſibi. Nam ⁊ aliquando cum quidam ſibi familiariſſimi coepiſcopi ad detractōnem linguam laxaſſent. adeo dure eos redarguit: vt diceret ꝙ niſi deſiſterent: aut verſus ipſos deleret: aut a menſa recederet. ¶ Quadam vice cum quoſdam ſuos familiares ad prandium inuitaſſet: vnus illoꝝ curioſior ceteris: coquinam ingreſſus eſt. Cumqz omnia frigida reperiſſet: reuerſus ad auguſtinum: interrogauit. quid ciboꝝ ipſe pranſurus paterfamilias preparaſſet: Cui auguſtin⁹: nequaq̄ talium epulaꝝ curioſus reſpondit. Et ego vobiſcū neſcio. ¶ Tria a beato ambroſio ſe didiciſſe ait. Primū eſt ꝙ vxorem cuiq̄ nunq̄ peteret Secundum ꝙ militare volentem ad hoc non cōmendaret. Terciū ꝙ ad conuiuia inuitatus non iret. Cauſa primi eſt: ne illi inter ſe non conueniant: ⁊ ſibi maledicant. Cauſa ſecundi eſt: ne militātes calumniaz exerceant: et in eum alii culpam refundant. Cauſa tercii eſt: ne forte temperantie modum perdat ¶ Tante autem puritatis ⁊ humilitatis fuit: vt ipſa etiam minima peccata que apud nos nulla vel minima reputantur. in libro confeſſ. confiteatur: ⁊ de his coram deo humil'r ſe accuſet. Nam ibidem accuſat ſe de eo ꝙ cum puer eſſet ludebat ad pilam dū ad ſcolas ire deberet. Item de eo ꝙ nolebat legere vel addiſcere: niſi a parentibus vl' magiſtro vrgeretur. Item de eo ꝙ fabulas poetaruz: ſicut fabulam enee cum adhuc eſſet puer libenter legebat. ⁊ didonem mortuaz propter amorem plorabat. Item de hoc ꝙ de cellario parentum vel menſa aliquid furabatur: vt pueris ludentibus daret. Item de eo ꝙ in ludo pueroꝝ fraudulentas victorias exercebat. Itē de eo ꝙ piruz de quadā arbore vicina

vinee ſue cum adhuc eſſet annorū.xvi.furatus fuit. In eodem quoqʒ li
bro accuſat ſe de ipſa modica delectatione quam aliquando in comeden
do ſentiebat:dicens. Hic me docuiſti:vt quemadmodum medicamenta
ſic alimenta ſumpturus accedam. Sed dum ad quietem ſatietatis ex in
digentie moleſtia tranſeo.in ipſo tranſitu inſidiatur michi laqueus con
cupiſcentie.ipſe enim tranſitus voluptas eſt.et non eſt alius quo tranſe
atur.quo tranſire cogit neceſſitas. Et cum ſalus ſit cauſa edendi ⁊ bibē
di.adiungit ſe tanꝙ pediſſequa periculoſa iocunditaſ ⁊ plerūqʒ preire co
natur:vt eius cauſa fiat quod ſalutis cauſa me facere vel dico vel volo.
Ebrietas longe eſt a me:miſereberis ne appropinquet michi. Crapula
autem nonnunꝙ ſubrepit ſuo tuo.miſereberis ut longe fiat a me. Et qs
eſt domine qui non aliquando rapiatur aliquantulū extra metas neceſſi
tatis. Quiſquis ille eſt:magnus profecto eſt. Magnificet nomen tuum.
Ego non ſum:qui homo peccator ſum. Habebat etiam ſe ſuſpectum de
olfactu:dicens. De illecebra odorum non ſatago nimis.cum abſunt non
requiro.cum aſſunt non reſpuo. Paratus etiam eis ſemper carere ita mi
chi videor:⁊ forſitan fallor. Nemo enim ſecurus eſſe debet in iſta vita:
que tota temptatio nominatur. Unde qui fieri potuit ex deteriori meli
or.ñ fiat ex meliori deterior. Iterum de auditu confitetur:dicens Volup
tates aurium tenacius me implicauerant.⁊ ſubiugauerant:ſed reſoluiſti
et liberaſti me. Cum michi accidit vt me amplius cantus ꝙ res que cani
tur moueat. penaliter me peccare confiteor.et tunc mallem non audire
cantantem. Accuſat etiam ſe de viſu:ſicut de eo quod aliquando nimis
libenter vidit canem currentē.et de eo qđ per agrum caſu tranſiens ve
natōnem libenter proſpexit.et de eo qđ domi exiſtens.araneas muſcas
ſuis retibus capientes:nimis attente conſpexit. Ideo autem de his co
ram domino confitetur.vt ibidem dicit.quia aliquando hec a bonis me
ditationibus auertunt:et orationes interrumpunt. Accuſat etiam ſe de
appetitu laudis:⁊ motu manis glorie:dicens. Qui laudari ab hominibꝰ
vult vituperante te:non defendetur ab hominibus iudicante te.nec eri
pietur dampnante te. Laudatur homo propter aliquod donum quod dedi
ſti ei.et tamen plus gaudet ſe laudari ꝙ donum. Temptamur his temp
tatōnibus quotidie ſine ceſſatione.quotidiana fornax noſtra eſt humana
lingua. Veruntamē nollem:vt vel augeret michi gaudium cuiuſlibet bo
ni mei ſuffragatio oris alieni. Sed auget fateor non ſolum ſed vitupera
tio minuit. Contriſtor autem aliquando laudibus meis cum ea laudant̄
in me in quibus michi ipſe diſpliceo:vel etiam bona minora vel leuia plu
ris exiſtimantur ꝙ exiſtimanda ſunt. ¶f Hereticos vir iſte ſanctꝰ
validiſſime confutabat.ita vt ipſi inter ſe publice predicarent peccatum
non eſſe interficere auguſtinū:quem tanꝙ lupum occidendū dicebant.et
ceſſoribꝰ omia peccata ſua a deo dimittenda aſſerebāt. Multas ab eis

inſidias ꝓtulit.ita vt ſibi aliquo ꝑgenti in via inſidias ponerent:ſed dei
ꝓuidentia itineris errore ſeducuntur:vt inuenire eū nō poſſent.¶ Com
pauperꝫ ſꝑ mēor erat.eiſqꝫ ex his q̄ hr̄e poterat liberalr̄ exhibebat. Naꝫ
⁊ de vaſis dn̄icis ꝓpter paupes et captiuos aliqñ iubebat frangi ⁊ con
flari.⁊ indigentibꝰ diſpenſari. Domū vl̄ agruꝫ ſiue villam nunq̄ͣ emere
voluit. Multas etiam hereditates ſibi dimiſſas reſpuit:eo q̄ mortuorū
filiis vel propinq̄s potiꝰ ipſa deberi dicebat. In his quoqꝫ que in eccl'ia
poſſidebat:intentus amore vel implicatꝰ nō erat:ſed die ac nocte de ſcri
pturis et rebus diuinis cogitabat. Fabricarꝫ quoqꝫ nouarꝫ nunq̄ͣ ſtudi
um habuit.deuitās in eis implicatōem ſui animi quem ſemꝑ liberū ha
bere volebat ab omi moleſtia corꝑali.vt libere vacare poſſet cōtinue me
ditatōni et aſſidue lectioni. Non tn̄ illa edificare volentes ꝓhibebat:ni
ſi forte immoderate fieri cōſpexiſſet.¶ Laudabat quoqꝫ plurimū illos q̄
bus moriēdi deſideriū inerat.et ſuꝑ hoc trium epōrꝫ exempla ſepius re
citabat. Ambroſiꝰ enī cum in extremis eſſet:⁊ rogaretur vt ꝓlongatōeꝫ
vite ſibi ꝑcibus obtineret:rn̄dit. Non ſic vixi vt me pudeat inter vos vi
uere:nec mori timeo:qm̄ bonū habemꝰ dn̄m. Quod reſponſum auguſti
nus mirabilr̄ extollebat. Addebat quoqꝫ de alio epō:cui dum diceretur
eum eccleſie multū neceſſariū fore:⁊ q̄ ideo adhuc euꝫ dn̄s liberaret:ait
Si nunq̄ͣ:bene. ſi aliquādo.quare non modo. De alio quoqꝫ epō aiebat
ciprianum referre q̄ cum infirmitate graui laboraret adhuc ſibi ſanita
tem reſtitui exorabat. Cui iuuenis ſpecioſus apparens cum indignatō
ne infremuit ⁊ ait. Pati timetis.exire non vultis.quid faciam vobis.
¶ Feminarꝫ nullam vnq̄ͣ:nec etiā germanā.ſororem.aut fratris ſui fili
as:que deo pariter ſeruiebant:ſecum habitare ꝑmiſit. Dicebat enī q̄ ⁊ ſi
de ſorore vl̄ nepotibꝰ nulla mali poſſet oriri ſuſpicio.tn̄ qꝛ tales ꝑſone ſi
ne aliis ſibi neceſſarius eſſe non poſſent:⁊ ad eas etiam alie aduentarent
ex illis poſſent infirmiores aut humanis temptatōnibus cōmoueri.aut
certe malis hoim ſuſpitionibus infamari. Nunq̄ͣ cum muliere ſolus lo
qui volebat:niſi ſecretum aliquod intereſſet.¶ Conſanguineis ſic bene
fecit:non vt diuitias hr̄ent:ſed vt aut nō aut minus egerent. Raro pro
aliquo aut literis aut verbis intercedere volebat.recolens quendaꝫ phi
loſophum contemplatōne fame amicis non multa preſtitiſſe. Et ſepe di
cebat. Plerūqꝫ poteſtas que patitur premit. Cum autem id faciebat ſic
ſtilum tēperabat:ut onerofus non eſſet:ſed mereretur vrbanitate dicta
minis exaudiri.¶ Volebat potius inter ignotos q̄ͣ inter amicos cau
ſas audire:dicens: Quia inter illos poterat libere iniquum cognoſcere.
⁊ vnum ex his amicū eſſe facturꝰ pro quo ſcꝫ iuſticia mediāte ſententiā
daret. Ex amicis vero eſſet vnuꝫ ꝑditurus:ſcꝫ contra quem ꝓferret ſen
tentiam.¶ A multis eccleſiis inuitabatur:et ibi verbum dn̄i ꝑdicabat
et multos ab errore conuertebat. Aliquando a propoſito digreſſionē fa

cere conſueuerat in p̄dicatione.et tunc dicebat deum hoc ad ꝑfectum ſa
lutis alicuiꝰ ordinaſſe:ſicut in quodam negociatore patuit:qui in predi
catione quadam auguſtini vbi ip̄e digreſſionem faciens contra hunc er
rorem predicauerat conuerſus fuit. ¶ Eo tempore dum gothi romam
cepiſſent:ydolatre et infideles chriſtianis plurimum inſultabant. Pro-
pter quod auguſtinus librum de ciuitate dei compoſuit:in quo iuſtos in
hac vita debere premi.impios autem florere oſtendit. Ubi de duplici ci
uitate ſcilicet hieruſalem et babilone ⁊ eorum regibus agit:q2 rex hieru
ſalem chriſtus. rex babilonis dyabolus. Quas duas ciuitates:vt ibi
dem dicit:duo amores ſibi fabricant:quia ciuitatem dyaboli conſtru-
xit amor ſui creſcens vſqȝ ad contemptum dei.ciuitatem dei:amor dei:
creſcens vſqȝ ad contemptum ſui ¶ In diebus autem eius anno ſcilicȝ
domini.ccccxl.ivandali totam africe ꝓuinciaȝ occupauerunt vaſtantes
omnia:nec parcentes ſexui ordini vel etati. Poſt hoc autem ad yponen
ſem ciuitatem ꝑuenerūt:et ip̄am manu valida obſederūt. Sub hac tribula
tione auguſtinus pre ceteris ſue ſenectutis amariſſimaȝ ⁊ lugubrem du
xit vitam. Fueruntqȝ ſibi lacrime eius panes die ac nocte.cum alios vi
deret occiſos.alios effugatos.eccl'ias ſacerdotibuſ viduatas. ciuitates
cum accolis diſſipatas. Inter tot tamen mala cuiuſdam ſapientis ſenten
tia ſe conſolabatur dicentis. Non erit magnus magnū putans ꝙ cadūt
ligna l' lapides:et moriūtur mortales. Conuocatis aūt fratribꝰ dixit eis
Ecce rogaui dominū:vt aut nos ab his ꝑiculis eruat. aut patientiā tri
buat.aut me de hac vita ſuſcipiat:ne tot calamitates videre compellar.
Et ecce tercium quod petiuit obtinuit.⁊ tercio obſidionis menſe febribꝰ
laborans lecto decubuit. Intelligens aūt diſſolutōem ſui corꝑis immine
re.ſeptē pſal'.penitentionales ſibi ſcribi fecit.ipſoſqȝ in loco contra pari
etem poſitos lecto decubans legebat.⁊ vbertim ac iugiter lacrimas fun
debat. Et vt deo vacaret liberius ⁊ eius intentio a nullo impediri poſſȝ
ante decem dies ſui exitus nullum ad ſe ingredi precepit:niſi cum medi
cus ingrederetur.vel cum ſibi refectio portaretur ¶ P Quidā autȝ
eger ad eum venit:⁊ vt ſibi manum imponeret:⁊ ab infirmitate curaret
ipſuȝ inſtanter rogauit. Cui auguſtinꝰ reſpondit. Quid eſt hoc fili quod
loqueris. Putas ꝙ ſi tale quid facere poſſeȝ.michi hoc ipſum non cōfer
rem. Ille aūt inſtabat aſſerens ſibi in viſione ꝑceptum eſſe:vt ad eum ac
cederet:⁊ ſanitatem reciperet. Uidens aūt fidem eius pro ipſo orauit:
⁊ ſanitatem recepit. Energuminos multos curauit:⁊ plura alia miracu
la fecit. ¶ In libro xxii.de ciuitate dei duo miracula de ſe tāꝙ de quodā
alio refert:dicens. Yponenſem quandam virginem ſcio que cum ſe oleo
perunxiſſet:⁊ pro illa orans pbr lacrimas ſuas inſtillauerat mox a demo
ne fuiſſe ſanatam. In eodem etiam libro ſic ait. Scio etiam ep̄um ſemel
pro adoleſcente quem non vidit oraſſe.illumqȝ ilico demonio caruiſſe.

Nullū aūt dubiū videtur quin de ſe loq̄tur: ſed humilitatis cauſa ſeipm̄
noluit noīare. In eodem q̄z libro de ciuitate dei ſic ait. q̄ cū quidā infir
mus incidi deberet: ⁊ de ei⁹ morte ob inciſionē plimū timeret: ⁊ infirm⁹
m̄ltis lacrimis deū exoraret: cū eo ⁊ p eo auguſtin⁹ orauit: ⁊ ſine inciſiōe
aliq̄ integrā ſanitatē recepit. Deniq̄z diſſolutōe corpis appropiq̄nte h̄
mēoriale docuit: nullū videlz hoīem q̄ntūcunq̄z excellētis meriti ſine cō
feſſione ⁊ eukariſtia debere trāſire. Ad extremā aūt horā veniēs m̄bris
oīb⁹ ſui corpis incolūis integro aſpectu atq̄z auditu. ānno etatis ſue. lxxvi
epat⁹ vero ſui. xl. corā poſitis frīb⁹ ⁊ orātib⁹ migrauit ad dn̄m. Teſtam̄
tum nullū fecit: q2 vn̄ facerz paup xpi nō habuit. Floruit circa ānos dn̄i
cccc. ¶ Itaq̄z aug⁹. ſapie lumē pfulgidū. ppugnacl'm veritatis. ⁊ fi
dei munimentū. oēs eccl'e doctores taz ingenio q̄ ſcia vicit. incōpabilr
florēs tā exēplis virtutū q̄ affluentia doctrinaꝝ. Unde ⁊ beat⁹ remigi⁹
hieronimū ⁊ quoſdā alios doctores cōmemorās ſic ꝯcludit. Hos oēs do
ctores auguſtin⁹ ingenio ⁊ ſcia ſua vicit. Nam licz hieronim⁹. vi. milia
volumīa origenis ſe legiſſe fateatur. ipē tn̄ tanta ſcpſit: vt nō ſolū dieb⁹.
ac noctib⁹ ſcribere libros ei⁹ quis nō poſſit: ſed nec legere q̄dez occurrat
Voluſian⁹ aūt cui aug⁹. epl'am ſcripſit. ſic de eo dicit. Legi dei deeſt q̄c
quid auguſtino ꝯtigerit ignorare. Hiero. q̄z in quadā epl'a ſcribens au
guſtino ait. Duobus libellis tuis eruditiſſimis. ⁊ omni eloq̄ntie ſplendo
re fulgentib⁹ r̄ndere non potui. certe quicquid dici potuit ⁊ aſſumi inge
nio. et de ſcripturaꝝ hauriri fontibus. a te poſitum atq̄z diſſtum eſt. Sz
q̄ſo reuerētiā tuā parūper patiaris me tuū laudare ingeniū. Hiero. etiā
in libro de. xii. doctoribus: ſic de eo ſcribit. Auguſtin⁹ epus volans per
montiū cacumina q̄ſi aquila. ⁊ ea que ſunt in montiū radicib⁹ non conſi
derans multa celoꝝ ſpacia. terrarūq̄z ſitus: ⁊ aquaꝝ circuluz claro ſmo
ne pnunciat. Deniq̄z in quāta cū reuerentia ⁊ dilectōe hiero. habuit. pa
tet in epl'is quas eidem miſit: In quaꝝ vna ſic dicit. Dn̄o ſancto ac bea
tiſſimo pape auguſtino hieronim⁹. Omni q̄dem tpe beatitudinē tuaz eo
quo decet honore venerat⁹ ſum. ⁊ habitantē in te dilexi dn̄m ſaluatorem
Sed nunc ſi fieri pōt cumulo aliq̄d addimus. ⁊ plena cōplem⁹. vt abſq̄z
nomis tui mentōe ne vnā horam quidez pterire patiamur. Idem in alia
epl'a ad eund̄. Abſit aūt vt quicq̄ de libris beatitudis tue attigere aude
am. Sufficit em̄ mea pbare: ⁊ aliena non rape. Grego. quoq̄z in epl'a ad
innocentiū africe prefectum: de eius libris ſic ait. Qz expoſitōem ſancti
Iob vobis trāſmitti voluiſtis vr̄o ſtudio congaudem⁹. Sed ſi delicioſo
cupitis pabulo ſaginari. beati auguſtini cōpatriote vr̄i opuſcula legite.
⁊ ad cōpatōem ill⁹ ſimilaginis noſtrum furfurem non queritis. Idem
quoq̄z in regiſtro ſic ait. Legitur q̄ beatus auguſtin⁹ nec cuz ſorore ſua
habitare ꝯſenſit: dicēs: Que cuz ſorore mea ſunt: ſorores mee non ſunt.
Docti ergo viri cautela. magna nobis debet eſſe inſtructio. In pfatione

quoqȝ ambroſiana ſic legitur. Magnificentiā tuam in mortificatōne au
guſtini adoram⁹: tua in omnibus opante virtute. vt nullis pmiſſis blan
dimentoꝝ fallaciū vir tuo ignitus ſpū vinceretur: qꝛ eum ita omni gene
re pietatis imbueras: vt ipſe tibi ara ꝛ ſacrificiū ꝛ ſacerdos eſſet ꝛ tem
plum. Beatus igitur proſper in tercio libro de vita cōtemplatiua ſic de
eo dicit. Scūs aug⁹. eps acer ingenio. ſuauis eloquio. ſcl'aris lrature pe
ritus. in eccl'iaſticis laborib⁹ opoſus. in quotidianis diſputatōnibus cla
rus. in omni ſua actōne compoſit⁹. in qſtionib⁹ ſoluendis acutus. in con
uincendis hereticis circūſpect⁹. in expoſitōe fidei nr̄e catholic⁹. in expla
nandis ſcpturis canonicis caut⁹. Bern̄. quoqȝ ſic de eo ſcribit. Auguſti
nus hic eſt validiſſim⁹ malleus hereticoꝝ. ¶ K Poſt hoc aūt cū barba
ra gens terram illam occupaſſet. ꝛ ſancta loca pphanaret. fideles corp⁹
auguſtini ceperūt: ꝛ ipm in ſardiniā tranſtulerūt. Trāſactis aūt ab ei⁹ obi
tu annis. ccxxx. circa ānos dn̄i. dccxviii. Liprandus deuot⁹ longobardo
rum rex: audiens ſardiniā a ſaracenis depopulatā. ſolennes illuc nūcios
miſit. vt doctoris ſancti reliqas papiaȝ deferrent. Qui magno precio da
to corp⁹ ſancti auguſtini tulerūt: ꝛ ipm vſqȝ ianuā deportauerūt. Quod de
uotus rex audiens: vſqȝ ad pdictaȝ ciuitatē cū magno gaudio eidem ob
uiauit: et reuerenter excepit. Cū aūt mane vellent corpus deducere. nul
lo modo de loco moueri potuit: donec rex votū emiſit: qꝙ ſi ſe inde duci p
mitteret. ibidem in ſuo noīe eccl'iam fabricaret. Cū aūt votū feciſſet. ſta
tim ſine difficultate inde deductum eſt. Rex aūt qđ vouerat impleuit. ꝛ
ibidem in honorem ſancti aug⁹. eccl'iam conſtruxit. ¶ Idem miraculum
die ſeqnti in qdam villa epatus terdonenſ q dr caſſelle contigit: ꝛ eodem
modo ibidem in honore ſancti auguſtini eccl'iam fabricauit. Inſup villā
ipſam cum omnib⁹ ſuis appenditiis conceſſit ſuientib⁹ eccl'ie ſancti au
guſtini perpetuo poſſidendā. Quia vero rex viderat ſancto cōplacere vt
in ſuo noīe eccl'ia fieret vbicūqȝ manſiſſet. ꝛ timens ne in alio loco qꝙ vbi
deſideraret locum ſibi eligeret. in omni loco vbi de nocte cum corpe ho
ſpitabatur. in honorem ipſius eccl'iam cōſtruebat. Sicqȝ cū magno gau
dio papiam deducitur. ꝛ in eccl'ia ſancti petri q celuȝ aureum dr honori
fice collocatur. ¶ Molendinari⁹ quidā in beatū auguſtinū ſpālem deuo
tōem hn̄s. cum qndaȝ infirmitatē que dr flegma ſalſum in tibia paterē
beatū auguſtinū deuote in ſui adiutoriū inuocabat. Cui p viſum ſanct⁹
auguſtin⁹ apparuit. ꝛ tibiam manu palpans: integre reſtituit ſanitati.
Qui excitatus ſe liberatū inuenit. ꝛ deo ꝛ btō auguſtino grās reddidit.
¶ Quidam puer cum vicio lapidis pmeretur: ꝛ de conſilio medicorum
incidi deberet. mater pueri mortis ſibi timens periculum. beatū auguſti
num deuote in ſui filii ſubſidium inuocauit. Statimqȝ fuſa oratione pu
er lapidem cum vrina emiſit: ꝛ plenam ſanitatem recepit. ¶ L In mo
naſterio quod elemoſina dicitur monach⁹ qdaȝ vigilia ſ ſancti auguſtini

raptus in ſpiritu vidit nubem ſplendidam celitus elapſam. et ſuꝑ nubeꝫ
auguſtinum ſedentem pontificalibꝰ inſignitū: cuiꝰ oculi quaſi duo ſolis
radii totam illam eccleſiam illuminabant: ⁊ odor inde nimius exalabat.
¶ Sanctus quoqꝫ bernhardus: dum quadam vice in matutinis exñs:
aliq̄ntuluꝫ obdormiſſet: ⁊ de quodā tractatu auguſtini lectōes legerent.
vidit quendaꝫ pulcerrimū iuuenem ibi ſtantem: de cuiꝰ ore tantus inun-
dantiū aquaꝝ impetus exibat: ꝙ totam illam eccl'iam videretur replere.
Qui auguſtinū adeſſe non dubitauit: qui fonte doctrine totam eccleſiam
irrigauit. ¶ Quidam ſanctū auguſtinū valde diligens: monacho cuſto
di corporis ſancti auguſtini pecuniā magnā dedit: vt ſibi ſancti auguſtini
digitum vnum daret. Sed ille accepta pecunia digitum cuiuſdā mortui
ſericis inuolutū ſibi tribuit: ſimulans eſſe digitum auguſtini: Quem ille
reuerenter accipiens ſemꝑ deuotiſſime adorabat: ⁊ ori oculiſqꝫ apponēs
crebro pectori aſtringebat: Cuiꝰ fidem deus intuens: digito illo ꝓiecto
vnum digitū ſancti auguſtini tam mirabil'r ꝙ miſericorditer ſibi dedit
Qui cum repatriaſſet. ⁊ multa ibi miracula fierent: fama vſqꝫ papiā de-
lata eſt. Sed cum ꝑdictus monachꝰ aſſereret: ꝙ cuiuſdam mortui digitꝰ
ille eſſet. ſepulcrū aperuerūt: ⁊ vnuꝫ deeſſe de eius digitis inuenerūt. Un
de abbas re cognita monachum ab officio depoſuit: ⁊ dire afflixit.
¶ Apud burgundiā in monaſterio quod dr̄ Fontanetū: erat quidaꝫ mo
nachus Hugo nomine: ſancto auguſt. valde deuotus: qui in eius ſcriptis
miro deſiderio paſcebatur: queꝫ etiā crebra ſupplicatione rogauerat: vt
ipm ex hac luce migrare nō ſineret: niſi in die ſue ſacratiſſime ſolemnita-
tis. Ipſe igitur. xv. die ante feſtuꝫ eiuſdem ſic cepit duris febribꝰ eſtuare
vt in vigilia ipſius ſuꝑ humū tanꝙ moriens poneretur. Et ecce ꝑles de-
cori ac fulgentes viri amicti albis eccl'iaꝫ dicti monaſterii ꝓceſſional'r in
trauerūt: quos ſequebatur quidā reuerendus pontificalibꝰ inſignitꝰ. Qui
dam aūt monachꝰ in eccl'ia ↄſiſtens hoc videns obſtupuit: ⁊ qui nā eēnt:
vel quo ꝑgerent: inq̄ſiuit: Cui vnꝰ eoꝝ dixit: ꝙ ſcūs augꝰ. eſſet cum ſuis
canonicis q̄ ad deuotū ſuū morientē ꝑgeret: vt eiꝰ aīaꝫ ad regnū glīe de-
portaꝫ. Poſt hoc illa reuerenda ꝓceſſio ad infirmariā ingredit̄: Ubi cū
aliq̄ndiu māſiſſet: ſancta illa aīa a carne ſoluta eſt: q̄m dulcis amicꝰ ⁊ ab
hoſtiū inſidiis ſecurā reddidit: ⁊ ad celi gaudia introduxit. ¶ Legitur q̄ꝫ
ꝙ dum adhuc augꝰ. in carne viueret: et q̄dam relegeret ante ſe tranſire
vidit demonē librum humeris baiulanteꝫ: Qui ab eo ꝓtinus adiuratur.
vt que ibi ſcṗta lateāt: ſibi pandat: Qui peccata hoīm ibidem eſſe aſſerit
ſcṗta: q̄ vndecūqꝫ collegit: ⁊ in eo repoſuit. Moxqꝫ ei ꝑcepit: vt ſi aliq̄d
ſuoꝝ peccatoꝝ ibi ſcriptū retineret: ſibi legendum continuo manifeſtet.
Oſtenſo aūt loco: nichil augꝰ. ibi ſcriptū repperit: niſi ꝙ q̄dam vice com-
pletoriū ex obliuione dimiſit. Precipienſqꝫ dyabolo: vt ſuuꝫ ꝑſtolaretur
aduentū. eccl'iaꝫ eſt ingreſſus: ⁊ ↄpletoriū deuote dixit: ⁊ ſolitas oratōnes

complete peget. Reuerſuſq3 dixit ei vt predictum locum ſibi oſtenderet
iterum relegendum. Qui dum crebro reuolueret: ⁊ tandem locum vacuũ
repiſſet: iratus dixit. Turpiter me decepiſti. penitet me ꝙ librum meum
tibi oſtendi: q2 peccatũ tuum oꝛonum tuaꝝ virtute deleſti. Et his dictis
confuſus euanuit. ¶ Cum quedam mulier a quibuſdã malicioſꝭ in-
iuriã pateretur. illa ad beatum auguſtinũ acceſſit: vt ſuper hoc eius con
ſilium imploraret: Que cum ipſum ſtudentẽ inueniſſet: ⁊ eum reuerenter
ſalutaſſet: ille nec ad eã reſpexit: nec ꝗcꝙ̃ ſibi rñdit. Cogitãs illa ne forte
ob nimiã ſanctitatẽ in faciem mlĩeris nollet intendere. ꝑpius acceſſit. et
negociũ diligenter expoſuit. Sed ille nec ſe ad eã cõuertit: nec rñſum ali
quod ſibi dedit. Ideoq3 illa cum triſticia magna receſſit. Altera aũt die
cum auguſtin⁹ miſſam celebraret. ⁊ dicta mlĩer intereſſet. poſt eleuatõe3
corporis rapta in ſpiritu vidit ſe poſitam ante tribunal ſanctiſſime trini
tatis. Ubi vidit auguſtinũ facie inclinata de trinitatis gloria attentiſſi
me ⁊ ſublimiſſime diſputãtem. Facta eſt vox ad eã dicens. Cu3 ad augu
ſtinũ iuiſti. ille ſic de trinitatis glĩa attentiſſime diſputabat. et ideo ꝙ ibi
fueris penitus non aduertit. Sed ad eu3 ſecure redeas: q2 ⁊ eum clemen
tem inuenies: ⁊ conſiliũ ſalubꝛe repies. Qd̉ cũ feciſſ3: aug⁹. benigne ea3
audiuit: ⁊ cõſiliũ ſalubꝛe donauit. ¶ Fertur q̃3 ꝙ dũ q̇dã vir ſctũs in ſpũ
raptus ſctõs in glĩa conſpexiſſet: et beatũ aug⁹. minime vidiſſet. q̃dam
de ſanctis vbi nam aug⁹. eſſ3 pcũctat⁹ eſt. Qui rñdit. Aug⁹ reſidet in ex
celſ. vbi diſputat de glĩa excellentiſſime trinitatis. ¶ Cum quidã papi
enſes a marchione malaſpine in carcere detinerentur. ab eis oĩs pot⁹ pe
nitus eſt interdict⁹. vt poſſet ab eis magna pecunia extorqueri. Unde ple
riq3 iam ſpũm exalabant. quidam vero vrinã bibebant. At quida3 iuue
nis inter eos qui in beatum aug⁹. magnã deuotõnem habebat: ipſum in
ſui adiutoriũ inuocauit. Tunc circa noctis medium ſanct⁹ aug⁹. ꝑ̃dicto
adoleſcenti apparuit. et quaſi manũ eius dextrã apprehendens vſq3 ad
flumen graueloni ipſum deduxit. ibiq3 cũ folio vitis in aqua madefacto
ſic ei⁹ linguã refrigerauit: vt qui iam vrinã bibere cupierat. de potu ne
ctaris non curaret. ¶ Prepoſitus cuiuſda3 ecclĩe in beatũ aug⁹. magnã
deuotõem habens. cum ꝑ tres annos grauem infirmitatẽ incurriſſ3: ita
vt de lecto ſurgere non valeret. aduenient[e] ſolennitate ſancti aug⁹. cũ iã
in vigilia ad veſperas pulſaret. ad rogandũ ſanctũ aug⁹. tota deuotõne
ſe contulit. Cui in albis aug⁹. apparens eidẽ ter citato ꝓprio noĩe dixit.
Ecce aſſum totiens a te inuocatus: Surge cito ⁊ celebra michi officium
veſpertinũ: Qui ſanus ſurgens: cunctis ſtupentib⁹ ecclĩam intrauit: ⁊ of
ficium deuote pegit. ¶ Cum cuidam paſtori ſeuum vlcus inter ſcaplas
ortum eſſet adeo morbus inualuit: vt iam totis eſſet viribus deſtitutus.
Qui dum ad ſanctum auguſtinu3 preces emitteret: eidem aug⁹. in viſu
apparuit. ⁊ ſuꝑ locum infirmũ manus imponens perfecte eum ſanauit.

Idem quoqꝫ vir ꝓcedente tpe ocloꝝ lumine eſt priuatus. Qui cum ſan
ctum auguſtinū ſedule inuocaret. quadam die circa meridiem eidem ap
paruit: ⁊ oculos manibꝰ ſuis tergens priſtinā ſibi ſanitatē reſtituit ¶
Circa annū dn̄i. dcccxii. viri quidā grauiter infirmi nūero pluſq̄. xl.
de germania ⁊ gallia romā ibant ad limina aploꝝ viſitāda Quoꝝ q̄daꝫ
ſcannis in terra curui ſe vehentes. alii cū bacul' ſe ſuſtentātes. alii ꝓuati
ocul' pꝰ alios ſe trahentes. alii ꝯtractas manꝰ et pedes hn̄tes: ꝑgebāt. Qui
mōtes trāſeuntes ad locū qui dr̄ carbonaria ꝑuenerīt. Cū aūt pene ad lo
cum q̄ cana dr̄ aduenissent: qui tribꝰ milibꝰ a papia diſtat. ſctūs augꝰ. pō
tificalibꝰ indutꝰ de q̄daꝫ eccl'ia i honore ſctoꝝ coſme ⁊ damiani ꝯſtructa
exiēs: eiſdē apparuit. eoſqꝫ ſalutās: quo tenderēt: requiſiuit. Qui cū ei q̄
tenderent rn̄diſſent: adiecit. Ite papiaꝫ: ⁊ de cenobio ſancti petri qd̄ dr̄ ce
lum aureū interrogate. ⁊ ibi miſc'diaꝫ hebitis quā optatis: Qui cū eū de
noīe ſuo interrogaſſent: ait. Ego ſū augꝰ. quondā yponenſ ciuitatis epꝰ.
Statimqꝫ ab ocul' eoꝝ euanuit. Illi aūt papiā ꝑgentes. cū ad dictū mo
naſteriū ꝑueniſſent: ⁊ ibi corpꝰ ſācti auguſtini requieſcere didiciſſent. cepe
runt omēs voces leuare: ac vnanimiter ꝯclamare. Sancte auguſtine ad
iuua nos. Ad quoꝝ clamores ciues et monachi excitati: ad tā grāde ſpe
ctaculū ꝯfluebāt. Et ecce ex neruoꝝ diſtenſiōe ſanguis multꝰ cepit efflu
ere: ita vt ab introitu cenobii vſqꝫ ad tumbā ſancti auguſtini tota terra
ſanguine videretur reſpſa. Cū aūt ad ſepulcrū ſancti augꝰ. veniſſent om
nes ſanitati ſūt integre reſtituti: ac ſi nulla in eoꝝ corpibꝰ leſio extitiſſet.
Cepit extunc fama ſancti augꝰ. crebreſcere: ⁊ multitudo languentiū ad
eius tumulū aduentare. Qui oēs ſanitatis bn̄ficia reportātes: ſue ſalu
tis pignora relinquebāt. Factūqꝫ eſt vt tāta p̄dictoꝝ pignoꝝ fuerit mul
titudo: vt inde totū oratoriū ſancti auguſtini ⁊ porticꝰ plena eēnt: ita vt
eundi ⁊ redeundi impedimentū non modicū generaret. Quapropter mo
nachi neceſſitate cōpulſi: ea inde remoueri fecerunt ¶ Notandū q̄ cum
tria ſint q̄ a mundanis hoībus appetūtur. ſ. diuitie. delicie: ⁊ honores. vir
iſte ſanctꝰ tāte ꝑfectōis extitit: q̄ ipſe diuicias ꝯtempſit. honores reſpuit.
voluptates abhorruit. Q̄ꝫ eñ diuitias cōtemneret: ipſe teſtatur in libro
ſoliloquioꝝ: vbi ratio interrogat eum: dicens. Diuitias nullas cupis. Et
rn̄det augꝰ. Hoc quidē nec nunc primū. Naꝫ cum. xxx. ānos agā. xiiii. fe
re anni ſunt ex quo iſta cupe deſtiti: nec aliud in his p̄ter neceſſariū victū
cogitaui. Prorſus vnus ciceronis liber michi facile ꝑſuaſit: nullo modo
appetendas eſſe diuitias. Q̄ꝫ aūt honores reſpuerit: in eodeꝫ libro teſta
tur; vbi ratio cū interrogat: dicēs. Quid honores Et rn̄det augꝰ. Fateor
eos mō: ac pene his diebꝰ cupe deſtiti. Voluptates q̄ꝫ ⁊ delicias ꝯtēpſit:
⁊ q̄ntū ad ꝯcubituꝫ ⁊ q̄ntū ad guſtū. Quātū ad p̄muꝫ iterrogat euꝫ ratō
dicens in eod' libro. Quid vxor. Nōne te delectat pulcra. pudica. morige
rata. diues. preſertim ſi certus ſis: nichil ex ea te moleſtie eſſe paſſurum.

ccx

Et reſpondet auguſtinus. Quantũlibet velis eam depingere atqȝ cumu lare bonis omnibus. nil michi tam fugiendũ eſſe ꝙ concubitũ decreui. Cui ratio. Non ego quero quid decreueris: ſed vtrũ ad hoc alliceris. Et reſpondet auguſtinus. Prorſus nichil in huiõi q̃ro. nichil deſidero. etiã cum onere horrore: ⁊ aſpernatõne talia recordor. Quantũ ad ſecundũ in terrogat eum ratio: dicens. Quid de cibis: Et reſpõdet Auguſtin⁹. Si ue de cibo ⁊ potu ſiue de balneis ceteraqȝ corporis voluptate nichil in terroges. tantũ ab ea peto quantum in valitudinis opem conferri poteſt

.cxx

De decollatione ſãcti iohãnis baptiſte

Decollatio ſancti iohannis baptiſte quattuor de cauſis inſtituta fuiſſe videtur: ſicut in libro de mitrali officiõ inuenitur. Primo ꝓpter eius decolla tionem. Scdo ꝓpter oſſiũ ipſius cõcrematõem ⁊ collectõem. Tercio pro pter capitis ipſius inuentõem. Quarto ꝓpter digiti ipſi⁹ tranſlatõeȝ et eccl'ie dedicatõem. Et ſm hoc feſtũ iſtud a quibuſdã diuerſimode nomi natur. ſcȝ decollatio. collectio. inuentio. ⁊ dedicatõ. Primo igitur cele bratur hoc feſtum propter ipſi⁹ decollatõnem: que quõ hoc mõ facta eſt Nam vt hẽtur in hiſtor̃. ſcol'. herodes antipas fili⁹ magni herodis romã ꝓficiſcẽs: et ꝑ frẽm ſuũ philippũ trãſitũ faciens: cũ herodiade vxore phi lippi. et ſm ioſephũ ſorore herodis agrippe. ſecreto pepigit: ꝙ in reditu ſuo vxorem repudiaret: ⁊ ipſam in coniugem duceret. Qđ vxorem ſuaȝ ſcȝ filiã arethe regis damaſcenoꝝ minime latuit: ⁊ iõ non expectato viri reditu ad pr̃em quãtoti⁹ feſtinauit. Rediens aũt herodes herodiadem philippo abſtulit: et arethã regem: ⁊ herodem agrippã: ⁊ philippũ in ſui inimiciciã ꝯcitauit. Iohãnes aũt eũ de hoc arguebat: qm̃ ſm legeȝ quã receꝑat fratris ſui vxorem ipſo viuente ſibi minime hr̃e licebat. Vidẽs herodes ꝙ iohanneſ tã dire eum ſuꝑ hoc redargueret: ⁊ q2 ob p̃dicatõeȝ ⁊ baptiſmũ ſm ioſephũ magnũ populũ cõgregaret: ipſuȝ in carcere vin culauit: vxori placere cupiẽs: ⁊ populi ſubſeq̃ntis iohannẽ diſpendiũ pri meſcens. Ipſuȝ aũt occidere voluit: ſed populũ timuit. Deſiderãtes aũt herodias pr̃er ⁊ herodes occaſionẽ aliquã euenire: vt iohannẽ occidere poſſent. videntur inter ſe ſecreto condixiſſe: vt herodes natalis ſui diem corã primis galilee ſuiſqȝ principib⁹ celebraret: ⁊ puelle ſaltanti filie he rodiadis q̇cq̇d peteret ſe ſibi datuꝝ iuramento firmaret: ⁊ ipſa caput io hãnis petente: illud ſibi ꝓpter iuramentũ factũ eũ tribuere opteret: ſȝ d' iuramẽto facto ſe cõtriſtari ſimularet. Q₂ eñ hãc verſutiã ⁊ ſimulatõȝ habuerit. videt̃ innui in hiſto. ſcol'. vbi ſic dr̃. Credibile eſt ꝙ herodes cũ vxore de nece iohannis ſub tali occaſione faciẽda prius ſecreto tractaue rit. Itẽ hiero. in glo. Iõ forte iurauit: vt occaſionẽ inueniret occidendi.

Nam ſi illa patris aut m̄ris interitū poſtulaſſet: herodes non vtiqꝫ con
ſenſiſſet. Ordinato igitur conuiuio adeſt. corā oībus ſaltat. placꝫ cunctis
Se ſibi q̄cq̄d petierit daturū rex iurat. A m̄re p̄monita. caput iohannis
expoſtulat. Sꝫ verſipellꝰ herodes ꝓpter iuſiurandū ſe ꝯtriſtatū ſimulauit
eo q̄. vt dicit rabanus. temere iuraſſet qḋ eū facere oporteret. Sed triſti
ciam p̄ferebat in facie cū leticiā h̄ret in mente. Excuſat ſcelus iuramēto
vt ſub occaſiōe pietatis impius fieret. Igitur ſpiculator mittitur: caput
iohānis p̄ciditur. puelle dat. ꝛ a puella m̄ri adultere p̄ntatur. Auguſtinꝰ
occaſione huiꝰ iuratōis narrat in ſmōe quodā quē fecit in decollatōe io
hannis baptiſte tale exemplū. B Fuit quidā hō innocens ꝛ fidelꝰ a
quo audiui qḋ narro. Cū eīn quidā ſibi negaſſet quod ei accōmodauerat
vel quod ſibi debebatur. cōmotꝰ ille ꝓuocauit eū ad iuſiurandū. Ille igi
tur iurauit: iſte ꝑdidit. Uidebat ergo in ip̄a nocte ſe ad iudicem raptum
fuiſſe: et ab eo interrogatū fuiſſe: his verbis. Quare ꝓuocaſti hominē
ad iuratōnem quē ſciebas falſum eſſe iuraturū. Rn̄dit ille. Negauit mi
chi rem meam. Et iudex: Meliꝰ erat vt rem tuā ꝑderes q̄ vt animā illiꝰ
falſa iuratōe punires. Proſtratꝰ igitur taꝫ grauiter cedi iuſſus eſt vt in
dorſo euigilātis plagaꝝ veſtigia apparerent. Sed indultū eſt ei poſtquā
emendatus eſt. Hec Augꝰ. In hac aūt die iohannes decollatꝰ nō eſt:
ſed circa dies azimoꝝ anno p̄cedente paſſionē xp̄i. Oportuit ergo vt p̄
pter dn̄ica ſacr̄a minor cederet maiori. Hic exclamat iohānes chriſoſto
mus: dicens. Iohannes ſcola virtutū. magiſteriū vite. ſanctitatis forma
norma iuſticie. virginitatis ſpeculū. pudicicie titulus. exemplū caſtitatis
penitentie via. peccatoꝝ venia. fidei diſciplina. Iohannes maior homie
par angelꝰ. legis ſumma. euangelii ſanctio. apl'oꝝ vox. ſilentiū ꝓphetaꝝ
lucerna mūdi. p̄curſor iudicꝫ. totiꝰ medius trinitatis. Et hic tantꝰ datur
inceſtuoſe. traditur adultere. addicitur ſaltatrici. Herodes aūt impu
nitus nō abiit: ſed exilio damnatꝰ fuit. Nam ſicut h̄etur in hiſtoꝛ. ſcolꝰ al
ter herodes ſcꝫ agrippa cū eſſet vir ſtrenuꝰ ſed pauꝑ. p̄ nimia pauꝑtate
deſperās q̄ndaꝫ turrim intrauit: vt ibidem ſe fame afficiens moreretur.
Quod cū herodias ſoror ſua audiſſet: viro ſuo ſcꝫ herodi anthipe tetrar
che ſupplicauit: vt eum inde educeret: ꝛ ſibi neceſſaria miſtraret. Qḋ cū
feciſſet: et ambo inuicem epularentur: herodes tetrarcha vino incaluit: ꝛ
herodi agrippe bn̄ficia q̄ ſi contulerat improꝑare cepit. Et h̄ ille vehemē
ter doluit: ꝛ romā ꝓficiſcens intantū a gaio ceſare in gr̄aꝫ eſt receptꝰ: vt
ei duas tetrarchias. ſcꝫ lyſanie et abyline tribueret: et regem in iudeam
impoſito dyademate deſtinaret. Uidens herodias q̄ frater eius h̄ret no
men regis: viro ſuo moleſtis p̄cibus inſiſtebat: vt romā ꝑgeret et ſibi no
men regiū compararet. Ille vero cū multis diuitiis abundaret: acq̄ſcere
nolebat. magis diligens ocium q̄ honorem laborioſum. Tandē deuictꝰ
vxoris p̄cibus romā cum ipſa ꝑrexit. Qḋ agrippa intelligēs: ceſari lr̄as

deſtinauit ꝙ herodes cum rege pthoꝝ amicicias firmauerit. ⁊ romano
impio voluerit rebellare. Et in argumentũ huiꝰ rei ſignificauit ei ꝙ in
ciuitatibus ſuis habebat arma que ſufficerent. lxx. milibus armatorum
Lecta aũt ep̃la gaius q̄ſi aliunde incipiens herodem de ſtatu ſuo interro
gauit: ⁊ inter cetera vtrũ tanta copia armoꝝ eſſet in vrbibus q̄ntũ ipſe
audierat req̄ſiuit: Qđ ille minime negauit. Tunc gaius verũ eſſe credẽſ
qđ herodes agrippa ſcripſit: ip̃m in exiliũ relegauit. Vxori aũt eiꝰ quia
erat ſoror herodis agrippe quem maxi̇e diligebat: ꝑtãtem tribuit: vt in
terrã ſuam rediret. Ipſa aũt virum ſuũ voluit comitari: dicens ꝙ illum
cui ꝯmunicauerat in ꝓſperis nõ derelinq̄ret in aduerſ. Lugdunũ igitur
deportati fuerũt: ⁊ ibi vitã miſerabil'r finierũt. Hec in hiſtoria ſcolaſtica
¶ S Secundo ꝓpter oſſium ipſiꝰ ꝯcrematõem ⁊ collectõez q̄ ipſo die
ſm quoſdam fuerũt ꝯcremata: ⁊ a fidelibꝰ ex parte collecta. Unde q̄ſi ſm
martiriũ patitur q̄n ipſe in ſuis oſſibuſ cõcrematur. Et ideo eccl'ia tanq̄
ſm eius martiriũ hoc feſtum celebrat. Sicut eñ legitur in. xii. libro hi
ſtorie ſcolaſtice vel eccl'iaſtice: cum diſcipuli iohannis corpus eius apud
ſebaſten vrbem paleſtine inter heliſeũ et abdiaz ſepeliſſent. et ad eius tu
mulum m̃lta miracula fierent. iubente iuliano apoſtata. gentiles eiꝰ oſſa
ſparſerũt. et cũ miracula non ceſſarent. poſt collecta ⁊ igne concremata in
puluerẽ redegerũt ⁊ per agros ventilauerũt: ſicut dr̃ in hiſto. ſcol'. ⁊ eccleſ.
¶ Beda vero dicit: ꝙ ipſa oſſa collecta latius ſparſerũt: ⁊ ſic ſm marti
rium quodamodo paſſus videtur. Hoc quidã repñtant neſcientes dñ in
eius natiuitate oſſa vndecunq; collecta concremãt. Dum aũt ad concre
mandũ colligerẽtur. vt habetur in hiſto. ſcol'. et beda teſtatur. quidã mo
nachi a hieroſolimis venientes latenter colligentibꝰ ſe miſcuerũt. et ma
gnam eoꝝ partem tulerunt. Ipſa quoq; oſſa ad philippũ hieroſolimita
nuz ep̃m detulerũt: q̄ ea poſtmodũ anaſtaſio alexandrino ep̃o miſit. Poſtmo
dum vero theophilus eiuſdez vrbis ep̃us ea in templo ſerapis a ſordibꝰ
purgato repoſuit. ⁊ in honorem ſancti iohannis baſilicaz conſecrauit
Hec beda ⁊ hiſto. ſcol'. Nunc aũt apud ianuã deuote coluntur. ſicut alex
ander tercius. et innocentiꝰ quartus rei veritate cognita ſuis priuilegi
is approbarunt. Sicut aũt herodes qui eius caput amputari fecit ſuo
rum ſcelerũ penã pertulit. ſic et iulianũ apoſtatã qui eius oſſa cõburi iuſ
ſit vltio diuina ꝑcuſſit. De cuiꝰ ꝑcuſſione habetur in hiſtoria ſancti iuli
ani: que eſt poſt cõuerſionem ſancti pauli. ¶ D De cuiꝰ aũt iuliani
apoſtate origine imperio crudelitate et morte in hiſtoria tripertita plen
us edocetur. Conſtantinus nanq; frater magni conſtantini ex eodẽ prẽ
duos habuit filios ſcz gallum et iulianũ. Mortuo aũt cõſtantino: cõſtan
tinus eius filius gallum ceſarem fecit: quem tñ poſtmodũ interfecit. At
iulianus metuens monachus effectus eſt. Cepitq; magos conſulere ſi
poſſet adhuc ad imperiũ ꝑuenire Poſt hoc cõſtantiꝰ iulianũ ceſarẽ fecit

⁊ ad gallias miſit. vbi victorias multas exercuit. Corona aūt laurea in ter duas columnas dependens rupto funiculo ſup caput eius inde tranſ euntis decidit. cumqꝫ aptiſſime coronauit. cunctis clamātibꝰ q imperii ſignū eſſet. Nūqꝫ a militibꝰ appellaret auguſtꝰ: et corona cū q coronaret ibidem deeſſet. vnus torquē quem hēbat in collo. iuliani capiti impoſuit et ſic ab eis impator effectꝰ eſt. Nūc figmentū xpianitatis qd habebat: abiecit: et tēpla ydoloꝝ apiens: ⁊ eis ſacrificans. ſe paganoꝝ pontificē noīabat: ⁊ ſignū crucis vbiqꝫ deſtruebat. Quadā vice ros ſup eiꝰ veſti menta ceteroꝝqꝫ q cū eo erāt: cecidit: ⁊ gutta qlibet ſe in crucis ſignacu lum transformauit. Volēs aūt ꝯplacere oībus mortuo cōſtantio voluit vt vnuſqſqꝫ cui vellet ritui deſuiret. ac de curia ſua eunuchos tonſores ⁊ coquos fugauit. Eunuchos quidē: q vxor eiꝰ obierat pꝰ qm aliā nō du xerat. Coquos: q cibis ſimplicioribꝰ vteretur. Tonſores aūt: q vnꝰ in quit ſufficit multis. Multos libros dictauit: in qbus oēs ante ſe princi pes lacerauit. Ut ergo coqs atqꝫ tonſores expelleret: opꝰ pħi nō tn̄ impa toris egit. Ut aūt detraheret atqꝫ laudaret: neqꝫ philoſophi neqꝫ impa toris fuit. Dum aliqn̄ iulianꝰ ydol' ſacrificaret: in viſceribꝰ pecudis imo lati: ſignaculū crucis corona circūdatū eidem oñſum eſt: Qd miſtri vidē tes timuerūt. interptantes crucis futurā vnitatē victoriā ⁊ interminabi litatē: Quos iulianꝰ cōfortans: ait hoc eſſe ſignū xpiani dogmatis coer cendi: nec vltra circulū dilatādi. Dum cōſtantinopolim fortune iulianꝰ ſacrificaret. maris epūs calcidanie q pre ſenectute lumen amiſat. ad eū accedens ipm impiū ⁊ apoſtatā appellauit: Cui iulianꝰ ait. Neqꝫ galile us tuꝰ potuit te curare. Et ille. De hoc grās ago deo meo: q io luie me priuauit: ne te videā pietate nudatū. Julianꝰ aūt nil aliud rñdens abſceſ ſit. ¶ Apud anthiochiā vaſa ſcā ⁊ pallia colligens: ⁊ in terra pciēs ſup ea ſedit: ⁊ ignominiā addidit. Moxqꝫ in locis illis adeo eſt pcuſſus. vt inde vermes ſcaturirent: ⁊ carnes corroderēt a qua paſſione quouſqꝫ vixit liberari nō potuit. ¶ Et Julianꝰ qꝫ prefectꝰ dū ad pceptū impato ris eccl'iaꝝ vaſa abſtuliſſet: ſup ea mingēs: ait. Ecce in qbꝰ vaſ marie fi lio miſtratur: Cui repente os verſum eſt in anum: ⁊ egeſtionis organum eſt factū: ¶ Dum apoſtata iulianꝰ fortune templū intraret. ⁊ miſtri tem pli aqua vt mundarentur ingredientes aſpergerent Ualentinianꝰ aſper ſionis guttam vidit in clamide: et indignatꝰ pugno pcuſſit miſtrū: dicēs ſe maculatū potiuſqꝫ purgatū: Quod videns imperator: iuſſit eum in cu ſtodiā redigi: et ad heremū deſtinari. Erat eīm xpianꝰ: qui pro mercede meruit poſtmodū ad imperiū ſublimari. In odiū qꝫqꝫ xpianoꝝ iulianꝰ tē plum iudeoꝝ iuſſit reparari. ipſ iudeis ſumptus largiſſime ſubmiſtrās Sed dum maximā cementi copiā ſubmiſtraſſent: ſubito ventus maximꝰ veniens totā diſperſit. Deinde terremotꝰ maximꝰ eſt effectus. Poſtmo dum ignis a fundamentis egrediens: plimos cōcremauit. Alia vero die

ſignum crucis in celo apparuit: et iudeoꝝ veſtes nigro colore crucis ſig
naculo ſunt implete. ¶ Cum ad pſas vadens teſifontē veniſſet ⁊ regem
obſideret. rex ſue patrie partē obtulit ſi ab eo diſcederet. Ille aūt nulla
tenꝰ acqeuit. putabat enī ſm̄ pitagore platoniſqꝫ ſniam ex mutatōe cor
poꝝ alexādri aīam poſſidere. aut potius eſſe in alio corpe aliꝰ alexāder.
Sed iaculū repente diſcurrens eius lateri eſt infixū: quo vulnere termi
num vite ſuſcepit. Qui vero intulit actenꝰ ignoratur: ſed alii q̄ndā inui
ſibilē h̄ intuliſſe ferunt. alii vnū paſtorē yſmabelitaꝝ. alii militē fame ⁊
itinere fatigatū. Sed ſiue hō ſiue angelꝰ fuerit: palā eſt q2 diuinis iuſſioni
bus miniſtrauit. Calixtꝰ aūt eius familiaris dicit eum a demone fuiſſe per
cuſſum. Hec in hiſto. tripti. ¶ F Tercio ꝓpter ipiꝰ capitis inuentōem
Nam hac die. vt aiunt. caput eius reptū eſt. Sicut enī dr̄ in libro. xi. hi
ſtorie eccleſ. iohannes in caſtello arabie dicto macheronta fuit vinctus.
⁊ capite truncatus. Herodias aūt caput iohannis hier'lm fecit deferri.
et iux̄ herodis habitaculū caute ſepeliri: timens ne ꝓpheta reſurgeret ſi
cum corpe caput ſepultū fuiſſet. ¶ Tpe vero marciani principis. vt ha
betur in hiſtoria ſcol'. qui cepit anno dñi. cccliii. Iohannes caput ſuū du
obus monachis: qui hieroſolimā venerāt: reuelauit Qui ad palaciū qd̄
herodis fuerat ꝓperātes: caput eius inuenert̄ ſaccis ciliciis inuolutum
veſtibꝰ eſtimo qbꝰ in deſto fuerat obuolutꝰ. Qui dum cū p̄dicto capite
ad ꝓpria remearēt: quidā emiſſene ciuitatis figuluſ paupertatē fugiens co
mitem ſe eiſdem exhibuit. Hic dum peram ſibi creditā cum ſacro capite
portaret: admonitus nocte a ſancto iohanne ipſos fugiens emiſſenā vr
bem cū ipſo capite eſt ingreſſus. Ibiqꝫ q̄diu vixit in quodā ſpecu ſāctū
caput venerans: pſperitatem non modicā aſſecutus eſt. Moriens autē
illud ſorori ſue ſub fide reuelauit: ⁊ ſm̄ eundē modū ſibi inuicē ſucceſſo
res. ¶ Poſt multū vero tpis ſcō marcello monacho in eodem ſpecu degē
ti: beatꝰ iohannes caput ſuū h̄ mō reuelauit. Videbatur enī ſibi dormiē
ti: q̄ multe turbe pſallentes incederent: ac dicerent. Ecce ſanctꝰ iohānes
baptiſta venit. Deinde vidit beatū iohannem quem vnus a dextris aliꝰ
a ſiniſtris ducebat. Omneſqꝫ ad eum accedentes ab eo bn̄dicebant̄. Ad
quem cum marcellus acceſſiſſet ⁊ eius pedibus ſe pſtrauiſſet. eleuans eū
et per mentū apphendens: dedit ei oſculū pacis. Tunc marcellus interro
gauit eum: dicens. Dn̄e mi vnde ad nos veniſti. Et ille. De ſebaſte veni
Cum igitur excitatus fuiſſet. Et de hac viſione plimū miraretur. q̄dam
alia nocte cum dormiret quidā ad eū veniens: ipm̄ excitauit. Et ecce dū
excitatꝰ fuiſſet: vidit ſtellā fulgentē in oſtio cellule reſidere. Quā ſurgēs
cū palpare vellet: ſubito ī aliā ptē ſe trāſtulit Ille aūt cepit abire pꝰ ſtellā
quouſqꝫ ſtella ſtetit in loco vbi erat caput iohannis baptiſte. Vbi fodiēs
reperit vrnā et in ea ſanctū theſaurū. Quidā aūt cum nō crederet manū
ad ydriā miſit. Sed ſtatim manus exaruit: ⁊ ydrie adheſit. Orantibꝰ aūt

ſociis manū extraxit:ſed inualida remanſit. Apparuit aūt eidem iohan
nes:dicēs. Cū caput meū in eccl'ia deponet̄. ydriā cōtiges:et ſanitatem
recipies. Qđ et fecit:et ſanitatē integrā recepit. Hoc aūt cū marcellꝰ iu
liano eiuſdem vrbis epō indicaſſet. ab eis eſt eleuatū:⁊ in vrbem delatū
Ex quo tpe cepit in eadem vrbe decollatio iohannis celebrari ipō die ut
arbitramur:ſicut dr̄ in hiſto. ſcol'. quo caput eſt inuentū ſiue eleuatū. Qđ
poſtmodū ꝯſtantinopolim eſt trāſlatū. ¶ G Nam ſicut dr̄ in hiſto. trip.
cū valens impator iuſſiſſet ſacrū caput in vehiculo poni. et conſtātinopo
lim trāſferri. cū circa calcedoniā veniſſet:vehiculū nullatenꝰ trahi pote
rat:qntūcunqz boues ſtimulis vrgerentur. idqz ipſum ibidem deponere
ſunt coacti. Sed cū poſtea theodoſiꝰ ipm̄ inde auferre vellet:⁊ quendam
matronā virginē cuſtodie capitis deputatū reperiſſet ibidē rogauit eā
vt ſibi auferre dimitteret ſacrū caput. Illa aūt cōſenſit. credēs ꝙ ſicut tē
pore valentis:ita etiā et nūc n̄ p̄mitteret ſe auferri. Tunc deuotꝰ impa
tor purpura caput amplectēs:ꝯſtantinopolim trāſtulit:et ibi pulcerrimā
eccl'iam edificauit. Hec in hiſto. trip. Et inde gallias apud pictauiā reg
nante pipino poſtmodū eſt trāſlatū:vbi eius meritis multi mortui ſunt
reſuſcitati. Et ſicut punitꝰ eſt herodes qui iohannē decollauit:⁊ iulianꝰ
apoſtata qui eius oſſa cōbuſſit:ſic et herodias punita eſt:q̄ puelle vt ca
put peteret ſuggeſſit. ⁊ ipſa puella q̄ hoc petijt. Quidā em̄ dicūt ꝙ hero
dias in exiliū dānata nō eſt:nec ibi defuncta:ſed cū caput iohannis ī ma
nibus teneret:et eidē gaudens plimū inſultaret. diuino nutu caput ipm̄ in
eius faciē inſufflauit:⁊ illa ꝓtinus expirauit. Hoc quidē vulgariter dicit̄
Sed qđ ſupiꝰ dictū eſt ꝙ in exilio cū herode miſabilr̄ ꝯſūpta fuerit:ſan
cti tradunt in cronicis:⁊ ſic tenendū videtur. Filia vero eius cū ſup gla
ciem deambularet:ſub ea glacies reſoluitur:⁊ ipſa in aquis cōtinuo pre
focatur. In cronica vero qdā dr̄ ꝙ terra ipſam viuam deglutiuit:qđ po
teſt intelligi ſicut de egiptiis in mari rubro p̄focatis dr̄. Deuorauit eos
terra. ¶ D Quarto ppter digiti ipſiꝰ trāſlatōem ⁊ eccl'e dedicatōem.
Digitꝰ em̄ ſuus quo dn̄m oſ̄dit. vt fertur. cōburi non potuit. Vn̄ ipſe di
gitꝰ a p̄dictis monachis eſt reptus:quē poſtmodū. vt hr̄ in hiſto. ſco.
ſctā tecla inter alpes attulit:⁊ in eccl'a ſancti maximi collocauit. Hoc eti
am teſtatur iohānes beleth:dicens. ꝙ p̄dicta ſctā tecla ipm̄ digitū q̄ cō
buri n̄ potuit de vltra ptibꝰ marinis in normaniā attulit. et ibi in hono
re ſancti iohannis eccl'iam fabricauit. quā eccl'iam. vt ibidem dicit qdā
hac die dedicatā fuiſſe aſſert. Vn̄ a dn̄o papa ſtatutū fuit vt hec dies p
totū mundū celebris hr̄etur. ¶ Apud mariennā vrbem gallie matrona q̄
dam iohanni bap. valde deuota deum inſtantiꝰ exorabat:vt ſibi de reliq
is iohannis aliqn̄ aliqđ donaretur. Cū aūt orando nichil ꝓficere ſe vide
ret. ſumpta de deo fiducia iuramēto ſe aſtrinxit qđ actenꝰ non comederet
donec qđ petebat accipet. Cū aūt diebꝰ aliqbus ieiunaſſet:policem ſup

altare miri candoris vidit ⁊ dei domū leta ſuſcepit. ¶ Tres aūt epī illuc ac
currētes. cū ꝗlibet de illo pollice ꝑtem vellet accipe tres ſanguis guttaſ
ſtillare in lintheo ſuppoſito ſtupuerūt: ⁊ ſinguli ſingulas ſe meruiſſe letati
ſunt. ¶ Theodolina regina lōgobardoꝝ medoene iuxͣ mediolanū nobi
lem eccliaꝫ in honore ſancti iohannis baptiſte ↄſtruxit ⁊ ditauit. ¶ Proce
dente tpe. vt teſtatur paulus in hiſtoria longobardoꝝ. ↄſtātin⁹ ꝗ ⁊ ↄſtāſ
impator volens ytaliā a longobardis eripe: a quodā ſctō viro qui ſpūm
ꝓphetie habuit de exitu belli ꝗſiuit. ¶ Qui nocte orōni vacās mane rn̄dit
Iohanni ecclīam regina cōſtruxit: ⁊ ipē pro longobardis continue inter
cedit: ⁊ iō ſuperari nō pn̄t. ¶ Veniet tn̄ tps quo locuſ ille deſpicietur: ⁊ tūc
ſuperabūtur: ¶ Qd̄ tpe karoli fuit impletū. ¶ Vir quidā magne virtutis
vt ait grego. in dyalogo noīe ſanctulus cū ꝗndā dyaconū a longobardiſ
captū in ſua cuſtodia tali cōdicione recepiſſet. vt ſi fugeret: ipē pro eo ca
pitalem ſententiā ſubiret: coegit predict⁹ ſanctulus ipm̄ dyaconū vt fu
geret ⁊ ſe liberaret. ¶ Quapropter predict⁹ ſanctulus ad decollandū addu
citur. ⁊ ad hoc fortiſſim⁹ ſpiculator eligitur: d̄ quo dubiū nō erat ꝗn vno
ictu caput eius abſcideret. ¶ Extenſoqꝫ collo cū carnifex forti āniſu brach
ium cum enſe in altū leuaſſet: ille ꝓtin⁹ ait. ¶ Sācte iohannes ſuſcipe illuꝫ
ſtatimqꝫ brachiuꝫ percuſſoris irriguit. ⁊ erecto in celo gladio inflexibile
remanſit. ¶ Preſtitoqꝫ iuramēto ꝙ decetero nullū xp̄ianū feriret. vir dei ꝓ
eo orauit. ⁊ brachiū ſtatim depoſuit.

¶ cxxi.

¶ De ſcīs felice preſbitero ⁊ adaucto

Felix preſbiter ⁊ frater ſu⁹ ſilr̄ noīe felix ⁊ pb̄r dyocleciano et maximiano oblati ſunt. ¶ Quoꝝ ſenior cū ad templū ſerapis ut ibidem ſacrificaret adduct⁹ eſſet. inſufflauit in faciē ſtatue: et ꝓtin⁹ cecidit. ¶ Duct⁹ ſilr̄ ad ſtatuā mercurii ꝑiter iſufflauit ⁊ ꝓtin⁹
ſtatua cecidit ¶ Duct⁹ tercio ad ſimulacrū dyane ſilr̄ fecit ¶ Tort⁹ igiť ī ecu
leo. duct⁹ eſt ꝗrto ad arborē ſacrilegā. vt ibidē immolaret: ¶ Qui flexis ge
nibus orauit. ⁊ in arborem ſufflans eam a radice ſubuertit. ⁊ ſimulacrū
cū ara ⁊ templo arbore corruente cōtriuit: ¶ Quod cū p̄fect⁹ audiſſet: euꝫ
ibidem decollari precepit: et corpus eius lupis ⁊ canib⁹ dereliqt. ¶ Tūc ꝗ
daꝫ in mediū repente ꝓſiliens xp̄ianū ſe libere ↄfeſſus eſt. ¶ Ambo igitur
ſe inuicē oſculantes ibidem inſimul decollati ſunt ¶ Xp̄iani vero ei⁹ nomē
ignorātes eum adauctū vocauerūt: eo ꝙ ſctō felici auctus ſit ad coronaꝫ
martirii: ¶ Quos cum xp̄iani in fouea quā arbor effecerat ſepeliſſent. pa
gani eos fodere volentes ꝓtin⁹ a dyabolo ſunt arrepti. ¶ Paſſi ſunt circa
annos dn̄i. cclxxxvii.

¶ cxxii.

¶ De ſanctis ſauiniano et ſauina

Sauinianus ⁊ ſauina fuerūt filii ſauini viri nobiliſſimi: ſꝫ
pagani: Qui de prima vxore ſauinianū genuit. de ſcḋa ſauinā
filiā generauit: ⁊ ex noīe ſuo ambos vocauit. Legēs aūt ſauini
anus verſum illū. Aſperges me dn̄e ⁊c̄. q̄d h̄ eſſꝫ q̄rebat: ſed intelligere
non valebat. Vn̄ intrās in cubiculū in cinere ⁊ cilicio ꝓſtrat⁹ iacebat: di
cens ſe malle mori q̄ nō intelligere ſenſū verbi. Cui apparens angelus
dixit. Noli te vſqꝫ ad mortē affligere: q̄m inueniſti gr̄aꝫ apud deū: et cū
baptiſat⁹ fueris niue cādidior eris: ⁊ tūc intelliges qḋ nūc q̄ris. Recedē
te angelo letus efficitur: ⁊ ydola decetero venerari ꝯtemnēs a p̄re pluri
mū obiurgatur. Cum ergo p̄r ſepi⁹ ſibi diceret. Meli⁹ eſt vt q̄ deos nō
adoras tu ſolus moriaris: q̄ nos oēs in morte tua inſimul inuoluamur
latenter aufugit: ⁊ ad vrbem trecaſinā deuenit. Cūqꝫ ſup fluuiū ſecane
veniſſet: ⁊ vt ibi ex eo baptiſaret̄ dn̄m exoraſſet. ibidem baptiſat⁹ eſt. Di
xitqꝫ ei dn̄s. Nūc inueniſti qḋ tādiu q̄rendo laboraſti. Statimqꝫ i terra
baculū fixit. Et facta orōne baculus ille corā multis aſtantib⁹ frondes ⁊
flores produxit. ita q̄ .m.cviii. viri dn̄o crediderūt. Imꝑator aūt aurelia
n⁹ h̄ audiens: milites ad eū capiendū ꝑles direxit: Qui eū orantē inueni
entes: ad ip̄m accedere timuerūt. Imꝑator aūt ꝑles ꝓorib⁹ miſit: Qui ve
nientes cū eo orāte pariter orauerūt. Surgētesqꝫ dixerūt. Imꝑator deſide
rat te videre. Qui cū veniſſet ⁊ nollet ſacrificare: man⁹ eius et pedes fecit
ligari: ⁊ vectib⁹ ferreis cedi. Cui ſauinian⁹ Adauge tormenta ſi potes
Tunc iuſſit euꝫ in media ciuitate ligari ſup ſcannū: ⁊ ſuppoſitis lignis
oleo ⁊ igne: incēdio ꝯcremari Rex aūt intuens: vidit eū in media flama
ſtantē pariter et orantē. Stupefact⁹ in faciē ſuā cecidit: ⁊ ſurgens ei dix
it. Fera mala nō tibi ſufficiūt anie q̄s decepiſti: niſi ⁊ nos ꝑ magicā ar
tem decipe moliaris: Cui ſauinian⁹. Adhuc multe anime ⁊ tu ipſe ꝑ me
ſunt dn̄o crediture. Cū aūt imꝑator ex h̄ nomē dn̄i blaſphemaſſet: in cra
ſtinū iuſſit eum ad ſtipitē ligari: et ſagittari. Sagitte aūt a dextris ⁊ ſini
ſtris in aere ſuſpendebātur: nec aliq̄ eū leſit. Altera die imꝑator ad eum
veniens: dixit ei. Et vbi eſt de⁹ tu⁹. Veniet nūc et de ſagittis iſtis te libe
ret. Statimqꝫ vna de illis ſagittis exiliens: regeꝫ in oculo ꝑcuſſit. ⁊ penī
tus excecauit. Vn̄ irat⁹ iuſſit eū in carcere recipi: et in craſtino decollari.
Sauinian⁹ aūt orans vt ad locū vbi baptiſat⁹ fuerat transferret̄. ꝯfrac
tis cathenis et aptis oſtiis ꝑ medios milites trāſiens illuc venit. Quod
audiens imꝑator iuſſit eū illuc inſequi: et capite trūcari. Videns aūt ſa
uinian⁹ milites inſeq̄ntes: ſup aquā velut ſuper petrā ambulauit. quouſ
qꝫ ad locū ſui baptiſmi peruenit. Cū igitur milites trāſuadaſſent: et euꝫ
percutere formidarent: ait illis. Securi me percutite: et de ſanguine meo
ad imꝑatorē vīm deferte: vt lumen recipiat ⁊ dei virtutē agnoſcat. Per
cuſſus igitur: caput ſuū leuauit: et paſſib⁹. xlix: illud portauit. At impera
tor cū de ei⁹ ſanguīe oculū tetigiſſꝫ: cōtinuo ſanat⁹ eſt: dicēs. Vere bon⁹

⁊ magnus eſt deus xpianoꝝ: Quo audiens quidam qui annis .xl. lumen amiſerat: ad locum portari ſe fecit: et facta oõne priſtinum lumen accepit. Paſſus eſt aũt circa annos dñi .cclxx. ix. kal's feb. Sed hoc ideo inſerit vt hiſtorie ſororis ſue cuiꝰ feſtum hic precipue recolitur: hec quoqꝫ hiſtoria ꝯiungatur. Cum igitur ſoror eius ſauina fratrẽ ſuũ quotidie fleret: et pro eo ydol' ſupplicaret. tandem ſibi dormienti apparuit angelꝰ dicens. Sauina noli flere: ſed q̃cunqꝫ habes derelinque: ⁊ inuenies frẽm tuũ in honore maximo cõſtitutũ. Que euigilãs collactanee ſue dixit. Amica mea aliq̃d ne ſenſiſti. Et illa. Etiã dña. Nã video hoĩem tecũ loq̃ntẽ ſed neſcio q̃dem q̃d dicentem. Non me inq̃t accuſab. Et illa. Abſit dña Quecũqꝫ vis faciaſ. tñ non te occidas. Sicqꝫ in craſtino ambe receſſert. Cum ergo pꝫ diu feciſſet eã inq̃ri: et nõ inueniſſet. eleuatis ad celũ manibus ait. Si tu es deus potens in celo. ydola mea cõminue q̃ natos meoſ ſaluare ñ potuert. Nũc dñs intonãs oĩa cõminuit: ⁊ ꝯfregit. Quo m'ti videntes: crediderũt. Uerũ btã ſauina romã veniẽs ab euſebio papa baptiſatur. et duos cecos duoſqꝫ ꝯtractos ſanãs. quinqꝫ annis ibi permãſit. Cui dormienti apparens angelus dixit. Sauina quid eſt quod facis. vt tuas diuitias deſerens: nũc in delicijs hic epuleris. Surge ⁊ vade i cretas ciuitatẽ vt frẽm tuũ ibidẽ inuenias. Dixit ergo famule ſue. Nõ oportet nos hic ãpliꝰ hitare. Et illa. Dña quo vis ire. ecce oĩs valde te diligunt. et tu ꝑegre mori cupis. Et illa. Deus nobis ꝓuidebit. Et accipiens panem ordeaceũ in vrbẽ rauennã deuenit. Clemenſqꝫ ad domũ cuiuſdã diuitis cuiꝰ filia q̃ſi mortua plangebat. ſe ibidem a famula hoſpicio recipi poſtulabat. Que ait. Dña mea q̃uo hic hoſpitari vales cum filia dñe mee moriatur. et oĩs ſe grauiter affligant. Non ꝓpter me inq̃t moriet. Intrãs igitur domũ manũ puelle apprehendit: et ſanã ipã erexit. Et cũ vellent eã retinere: nullatenꝰ acquieuit. Cũ ergo iux̃ crecas ad miliare veniſſet: dixit famule ſue vt paꝝ repauſarent. Et ecce vir q̃dam nobil' noĩe Liceriꝰ de ciuitate veniẽs: dixit eis. Unde eſtiſ. Cui ſauina. hinc ſũ de iſta ciuitate. Et ille. Cur mentiris. Cum loq̃la tua indicat te eſſe ꝑegrinã. Et illa. Dñe vere ꝑegrina ſum. ⁊ frẽm meũ ſauinianũ diu ꝑditum q̃ro. Qui ait. Uir ille quem queris ante paululũ pro xpo decollatꝰ eſt. ⁊ in tali loco ſepultus. Tunc ſe ꝓſternẽs in orõne ait. Dñe q̃ me ſꝑ in caſtitate ſeruaſti. non ꝑmittas me ampliꝰ duris itineribꝰ fatigari. aut corpus meũ vlteriꝰ de loco iſto moueri. Cõmendo tibi famulã meã que ꝓpter me tanta ſuſtinuit. frẽmqꝫ meũ quẽ hic videre nõ potui. fac vt in regno tuo videre merear. Finita orõe: migrauit ad dñm: Quod vidẽſ eius famula cepit flere q꞉ ad ſepeliendũ neceſſaria nõ habebat. Predictꝰ aũt vir preconem ꝑ ciuitatem miſit. vt hoĩes ad ſepeliendũ mulierẽ peregrinã venirent. Qui venientes honorifice eam ſepelierũt. Hac quoqꝫ die fit feſtum ſancte ſabine que fuit vxor valentini militis: cũ nollet ſacrificare ſub adriano

imperatore decollata eſt.

De ſancto lupo

a

Lupus apud Aurelianū ex genere regali ortus. dum cunctis
virtutibus emiteret. ſenonenſis archiepiſcopus eſt electus.
Qui cum omnia fere pauperibus erogaret: ⁊ quadam die plu
rimos ad conuiuia inuitaſſet. cum vinum ad mediuꝫ non haberet: ſic re
ſpondit miniſtro. Credo ꝙ deus qui volatilia paſcit: noſtram perficiet
charitatem. Et ſtatim nunciuſ affuit qui centum vini modios adeſſe pre
foribus nunciauit. Cuꝫ omnes de curia ſibi vehementer detraherent
ꝙ virginem dei famulam et filiam predeceſſoris ſui nimis immoderate
amaret. coram detrahentibus ipſam virginem apprehendens: oſculatuſ
eſt eam: dicens. Nichil nocent homini verba aliena: quem propria non
maculat conſcientia. Quia enim ipſam deum amare ardenter cognoue
rat. eam mente puriſſima diligebat. Cuꝫ rex francoꝝ Lotharius burgū
diam intrans ſeneſcallum ſuum contra ſenones direxiſſet: ⁊ ciuitatē obſi
deret: ſanctus lupus eccleſiā ſancti ſtephani ingreſſus campanā pulſare
cepit. Quam hoſtes audientes tantus eos terror inuaſit: vt niſi fugerēt
mortem ſe euadere non putarent. Tandem obtento regno burgūdie
cum rex alium ſeneſcallū ſenonem miſiſſet: et beatus lupus ei cuꝫ mune
ribus non occurriſſet. indignatꝰ nimis adeo eum apud regem infamauit
vt rex beatum lupum in exilium deſtinaret. Qui ibi in doctrina et mira
culis valde emicuit. Interea ſenonici quendā epm qui locum ſancti lupi
inuaſerat occidentes: vt ſanctꝰ lupus de exilio rediret a rege impetraue
runt: Quem rex videns exilio tabefactū ita diuinitꝰ eſt mutatꝰ vt coraꝫ
illo proſtratꝰ veniam peteret. multiſqꝫ auctum muneribꝰ ſue reſtituit ci
uitati. Qui dum per pariſius remearet: ei multa incarceratoꝝ turba ap
tis hoſtiis: ſolutiſqꝫ vincul' obuiauit. Quadam die dñica dum miſſaꝫ ce
lebraret: lapſa eſt celitus gemma in eius ſancto calice quam rex inter ſu
as reliquias collocauit. Rex clotarius audiens ꝙ campana ſancti ſte
phani in ſono mirā hēret dulcedinem. miſit vt pariſius deferretur. vt ab
ipſo ſepius audiretur. Sꝫ cum hoc ſancto lupo diſpliciuſſet: mox vt de vr
be ſenonica delata eſt: ſoni ſui dulcedinē perdidit. Quod rex audiens ſta
tim reſtitui eaꝫ iuſſit. ſtatimqꝫ ſono reddito inſonuit ſeptimo ab vrbe mi
liario. Itaqꝫ ſanctꝰ lupus obuiam perrexit: et quod dolens perdiderat
cum honore recepit. Nocte quadam cum oraret. inſtinctu dyaboli ve
hementer ſitiens: iuſſit ſibi aquam frigidam deportari. Dolos auteꝫ in
telligens inimici. puluinar ſuum ſuper vas poſuit. ⁊ ibi dyabolum intus
incluſit: qui tota nocte vociferādo vlulare cepit. Facto autem mane: qui
clam temptare venerat in die confuſus abſceſſit. Quadam autem vi
ce dum more ſolito ciuitatis eccleſias circumiſſet: rediens domū audit

clericos ſuos ritantes:eo ꝙ mulieribus fornicari vellent:Qui eccleſiaʒ
intrans pro eis orauit:et mox ab eis omnis ſtimulus temptatōis abſceſ
ſit.venienteſqꝫ ante illum:veniam poſtulauerīt.Tandem multis clarus
virtutibus in pace quieuit.Claruit circa annos dñi.dc.x.tpe eraclii

CCXXIIII

De ſancto mamertino

Mamertinus prius paganus cum ydola quadam vice
colceret:vnum oculum perdidit.⁊ vnius manus ariditatem in
currit.Qui dum ſe deos offendiſſe putaret.et ad templuʒ ad
adorandum ydola pergeret.obuiabat ei vir quidam religioſus nomine
Sauinus qui eum vnde ſibi tanta acciderit infirmitas requiſiuit.
Qui ait.Deos meos offendi:et ideo eos orare vado.vt que mihi abſtu
lerunt irati:reddant propicii.Qui ait.Erras frater.erras.ſi demones
deos putes.ſed vade ad ſanctū germanū antiſiodorenſem epiſcopum:et
ſi eius conſilio acquieueris continuo ſanus eris.Qui ſtatim iter arripi-
ens venit ad ſepulcrum ſancti amatoris epiſcopi ⁊ plurimoruʒ epiſcopo
rum ſanctorum.Receſſitqꝫ propter pluuiam nocte illa ad quandam cel
lulam ſuper tumbam ſancti concordiani collocatam.Cum autem obdor
miſſet.apparuit ei viſio quedam mirabilis:ꝙ quidam ſcilicet vir venit
ad hoſtium celle.vocauitqꝫ ſanctum concordianum vt veniret ad feſtuʒ
quod ſanctus peregrinus ⁊ ſanctꝰ amator cum aliis epiſcopis faciebāt.
Qui ille de tumulo reſpondit.Non poſſum modo venire:quia hoſpitem
quendam me cuſtodire oportet:ne a ſerpentibꝰ qui hic habitant occidat.
Abiens ille:que audierat nunciauit.Reuerſuſqꝫ ait.Sancte concordi
ane veni et adduc tecum viuianum ſubdyaconum ⁊ iuuianum acolitum:
vt officium ſuum faciant.Alexander autem hoſpitem tuum cuſtodiet.
Uiſumqꝫ eſt igitur mamertino ꝙ ſanctus concordianꝰ apprehenſa ma
nu duceret eum ſecum.Cumqꝫ ad eos veniſſet:dixit ei ſanctꝰ amator.
Quis eſt iſte qui tecum ingreſſus eſt.Qui ait.Hoſpes meus eſt.Et ille.
Expelle eum.quia pollutus eſt.et nobiſcum non poteſt eſſe.Qui cum ex
pelleretur:proſtratus coram eis.ſancti Amatoris gratiam impetrauit:
qui iuſſit eum ad ſanctum Germanū pergere feſtinaret.Euigilans igi
tur:ad ſanctum Germanum venit:Et coram eo proſtratus veniam po
ſtulabat.qui cum ea que ſibi contigerant enarraret:perrexerunt am-
bo ad tumbam ſancti Concordiani:Et remoto lapide:viderunt plu-
res ſerpentes:qui decem pedum longitudinem excedebant.Cumqꝫ om
nes diffugerēt:beatus Germanus eis imperauit:vt ad talem locum per
gant:vbi decetero nemini preſumant nocere.Sicqꝫ Mamertinus ba-
ptiſatus eſt:et ſanatus.Factuſque eſt monachus monaſteri ſancti

germani.vbi poſt ſanctum allodium abbas factus fuit. ¶ Hui⁹ tpe in eius monaſterio ſctūs marin⁹ extitit:cui⁹ obedientiā ſctūs mamertinus ꝓbare volens vilius officiū monaſterii ei cōmiſit.paſtorē ſcꝫ eum faciens bubaloꝝ. Cum igitur in ſilua q̄daꝫ boues ⁊ vaccas libenter cuſtodiret.tanta ſanctitate pollebat ꝙ etiā aues ſilueſtres ad ſe venientes manu propria nutriebat. Nam et aprū qui ad cellam eius ꝯfugerat a canibus eripuit:⁊ abire fecit. Latrones q̇dam cum eum expoliaſſēt:⁊ veſtem eius ſecum ferentes abirent.ſolum ei palliolū dimiſerāt. Qui ſtatim poſt eos clamauit:dicens. Reuertimini dn̄i mei.ecce denariū colligatū in medio pallio inueni:qui vob̄ forſitan neceſſari⁹ erit: Qui primus reuertēteſ palliolū cuꝫ denario abſtulerāt:⁊ nudū penit⁹ dimiſerāt. Sed cū feſtinātes ad ſuas latebras ꝑperarēt.tota nocte euntes:in ip̄o crepuſculo ad eius cellulam ſunt repti: Quos ille ſalutās:in cellam ſuā benigne recepit.pedeſqꝫ eoꝝ lauās:neceſſaria q̄ntū potuit miſtrauit. Qui ſtupefacti de eo qd̄ fecerāt doluerāt:⁊ vnuſq̄ſqꝫ eoꝝ ad fidem ꝯuerſus ē. Quadā vice cū quidā iuniores monachi ſecū manētes:vrſe cuidā q̄ ouib⁹ inſidiabatur laqueos tetendiſſent:illa in laq̄os nocte irruens capta tenebat: Qd̄ ſanctus mamertin⁹ ꝑſciens de lecto ſurrexit:⁊ eā inueniēs:dixit illi. Quid facis o miſera. Fuge cito ne capiaris. Naqꝫ diſſoluēs dimiſit. Verū cuꝫ mortu⁹ fuiſſet:⁊ corp⁹ eius antiſiodoꝝ deportarent:⁊ cū fuiſſent in q̄daꝫ villa.nullo mō illud inde mouere potuerāt:quoaduſqꝫ q̇dā incarcerat⁹ ſubito fractis vincul' liber exiliens:venit ad corp⁹:⁊ cū aliis vſqꝫ ad vrbeꝫ portauit. Ubi in eccl'ia ſancti germani honorifice eſt ſepultus

CXXV.

De ſancto Egidio

Egidius dr̄ ab e qd̄ eſt ſine:⁊ geos qd̄ eſt terra ⁊ dyan quod eſt claꝝ ſiue diuinū. Ipſe nāqꝫ fuit ſine terra ꝑ terrenoꝝ deſpectionem.clarus per ſcientie illuſtratōem.diuinus per amorem:q̄ aſſimilat amantem amato.

¶ Egidius athenis ex regia ſtirpe progenit⁹:⁊ ſacris literis ab infantia eruditus.dum quadam die ad eccleſiam pergeret.cuidam egro in platea iacenti ⁊ elemoſinam petenti:tunicam ſuam tribuit:qua indutus:ſanitatem integram mox recepit. Poſt hoc parentibus ſuis in domino quieſcētibus.patrimonii ſui chriſtum fecit heredem. Quadam vice dum ab eccleſia rediret: Quidaꝫ vir a ſerpente percuſſus eidem obuius extitit. Sed oratione fuſa Egidius protinus virus fugauit. Quendam demoniacum in eccleſia cum ceteris exiſtentem.et fideles clamoribus ſuis turbantem.egidius demone fugato ſanauit. Verū humani fauoris formidans periculū.clam litus maris petiit:⁊ nautas quoſdam in mari periclitantes cōſpexit:et facta oratōe

tempeſtatem omnem ſedauit. Applicantibus aūt nautis audito q̄ romā
tenderet grās eius meritis egerunt: et q̄ cum ſecū gratis veherent pro
miſerūt. Cum igitur arelatē veniſſet: et biennio cū ſācto ceſario eiuſdem
ciuitatis epō manſiſſet. et ibidē q̄ndā triennio febricitantē curaſſet. here
mum cupiens clam diſceſſit. et cū veredonio heremita ſanctitate conſpi
cuo diu manſit: vbi ſterilitatē terre ſuis meritis fugauit. Sed dum vbiqꝫ
miracul' choruſcaret. humane laudis timens periculū relicto eo interiorē
heremū penetrauit. vbi quoddā antrum et q̄ndā fonticulū reperiens. q̄n
dam nichilominꝰ diuinitꝰ ceruā p̄paratā ibidem habuit in nutricē que
certis horis lactis alimoniā ſibi p̄bebat. Sed cum ibidem regis pueri
venarentur. p̄dictā videntes ceruā ceteris veris cōtemptis hāc cū cani
bus inſequūtur. A quibꝰ dum vehementer vrgeretur ad pedes ſui ꝯfugit
alūni. Ille vero admirās cur preter ſolitū ſic mugiret. exiens et venato
res audiens dn̄m exorauit: vt quā ſibi tribuerat nutricem ſuaret. Canū
aūt nullꝰ infra lapidis iactū ſibi appropinq̄re auſus ē: ſed cū nimio vlula
tu ad venatores reuertebāt. Nocte igitur ſupueniēte: domū redeunt: et
ſeq̄nti die illuc reuertentes caſſo labore domū iterū redierūt. Quod dū rex
audiſſet. rem vt erat ſuſpicatꝰ. cū epō et multitudine venatorū illuc p̄pe
rauit. Sed cū canes vt priꝰ accedere nō p̄ſumerent: ſed oīes vlulando
redirent. locū veprium denſitate inacceſſibilē in girū circūdederūt. Vnꝰ
autē incaute ſagittā dirigens: vt inde ceruā expelleret. viro dei p̄ cerua
orāti graue vulnꝰ inflixit. Sed milites ſemitā ferro aperientes ad ipſius
deuenerūt ſpeluncā. Et videntes ſenē habitu monachali veſtitū. canicie
autem et etate venerabilē. ceruā quoqꝫ ad eiꝰ genua p̄uolutā ſolus epꝯ
et rex eum pedites adierūt. ceteris retro ſtare iuſſis. Et interrogauerūt eū
quis eſſet: vel vnde veniſſet. aut cur tam denſā heremi vaſtitatē petiſſet
ſeu quis eum vulnerare tam grauiter preſumpſiſſet. Quibꝰ cū ad ſingl'a
r̄ndiſſet. et illi ab eo humil'r veniā poſtulaſſent. medicos ſanando vulneri
ſpoponderūt. et multa donaria obtulerūt. Sed ipe nec medicinā adhibere
voluit: et munera contemnens ad ipſa etiā nō reſpexit. q̄n potius ſciens
virtutē in infirmitate perfici. dn̄m exorauit. ne q̄diu viueret ſanitati pri
ſtine redderetur. Sed cum rex eū freq̄nter viſitaret. et pabulum ſalutis
ab eo reciperet. immēſas diuitias obtulit: ſed eas ille recipe recuſauit. ad
monēs vt inde monaſteriū ꝯſtrueret. vbi monaſtici ordinis diſciplina vi
geret. Quod cum rex feciſſet: victus egidiꝰ lacrimis et precibus regis pꝰq̄
plimū renuiſſet: illius monaſterii curā ſuſcepit. C Huius ſancti fa
mam rex karolus vt audiuit eius impetrato aduentu reuerenter eum ſu
ſcepit. Inter cetera ſalutis colloquia rex eum rogauit: vt p̄ eo dignaret̄
orare: q2 quoddā facinꝰ enorme cōmiſerat: qd̄ nulli vnq̄ nec ipſo ſancto
confiteri auderet. Sequenti igitur dn̄ica dum egidius celebrans pro re
ge orarē. angelus dn̄i eidem apparens: cedulā ſuper altare poſuit in qua

ſcriptū erat ꝑ ordinē. ⁊ regis peccatū. ⁊ egidii ꝓcibus dimiſſum. ſi tn̄ penitens ⁊ ꝯfitens ab illo deinceps abſtineret. Adiunctūqȝ erat in fine ut quiſqȝ ſcēm egidiū pro quocūqȝ cōmiſſo inuocaret ſi tn̄ ab illo deſiſteret eius meritis ſibi remiſſuz n̄ dubitaret. Oblata igitur regi cedula peccato ſuo rex agnito veniā humil'r poſtulauit. Egidiꝰ aūt cū honore rediens apud neumaſenſem vrbem filiū prīcipis q̄ tūc obierat ſuſcitauit. Poſt aliquātulū vero tp̄s ꝓnuncians mōaſteriū ſuū nō longe ab hoſtibꝰ euertendū. romā adiit. ⁊ puil'm eccl'ie ſue. duoqȝ hoſtia cipreſſina in qbꝰ ſculpte erant imagines apl'orū a papa impetrās dimittenſqȝ ea in tiberim: diuio regimini ꝯmendauit: et ad monaſteriū rediens: cuidā ꝯcto apud tiberonem greſſum reſtituit. Cūqȝ ad monaſteriū rediſſet: ꝑdicta hoſtia in portu inuenit. ⁊ grās agens deo q̄ inter tot maris pericula illeſa huaſſet. ea in liminibꝰ eccl'ie ſue ad decus eccl'ie et monimentū pacti romane ſedis erexit. Tandē dn̄s diem ſui obitus imminere ſibi p ſpūm reuelauit. Q̄d ille fratribꝰ indicās ⁊ p ſe orare ſuadēs: in dn̄o feliciter obdormiuit. vbi choros angelorū eius animā in celū ferentiū plīmi ſe audiſſe teſtati ſunt. Claruit circa annū dn̄i. dcc

CXXVI.

De natiuitate glorioſe virginis marie

Natiuitas gl'ioſe virginis marie ex tribu iuda et regia ſtirpe dauid duxit originē. Mattheus aūt ⁊ lucas nō generatōez marie: ſed ioſeph deſcripſerunt qui tn̄ a ꝯceptōe xp̄i penitꝰ alienꝰ fuit: q2 ꝯſuetudo ſcripture dr̄ fuiſſe. vt non mulierū: ſed virorū generatōis ſeries texeretur. Veriſſime tn̄ virgo btā ex ꝓgenie dauid deſcēdit. Qd̄ precipue patz ex hoc. Qm̄ vt ſepe ſcriptura teſtatur xp̄s de ſemine dauid duxit originē. Cū igitur xp̄s de ſola virgine natus ſit: manifeſtū eſt ⁊ ip̄am virginem ex dauid natam eſſe. et hoc ex cathena nathan. Dauid em̄ inter ceteros habuit duos filios. ſcȝ nathan ⁊ ſalomonē. Ex cathena igitur nathan filii dauid. vt teſtatur iohannes damaſcenꝰ. leui genuit melchi ⁊ panther. panther genuit barpāther. barpanther genuit ioachim. ioachim virginem mariā. Ex cathena aūt ſalomonis mathan habuit vxorem ex qua genuit iacob. Defuncto aūt mathan melchi ex tribu nathan: qui filiꝰ quidem leui: frater aūt pantheris. nupſit vxori mathan matri autē iacob et genuit ex ea hely. Facti ſunt aūt frēs vterini iacob ⁊ heli. Iacob q̄dem ex tribu ſalomonis. hely ex tribu nathan. Defunctus eſt autem heli ex tribu nathan ſine liberis. et accepit iacob frater eius qui ex tribu ſalomonis vxorē eiꝰ: ⁊ ſuſcitauit ſemen fratris ſui: et genuit ioſeph. Ioſeph igitur natura eſt filius iacob ex deſcenſione ſalomonis. ſm̄ legem autem hely qui ex nathan. Nam filius qui naſcebatur: ſm̄ naturā erat quidem generantis: ſm̄ autem legē defuncti. Hec damaſcenꝰ. ¶ Sicut aūt in eccl'iaſtica hiſtoria dicitur et

Beda in ſua cronica teſtatur: cũ oĩs generatões hebreoꝝ ⁊ alienigena
rum in archiuis tẽpli ſecretõrib⁹ ſuarent. herodes oĩes iuſſit incendi:
exiſtimãs ſe nobilem poſſe videri ſi deficientibus ꝓbaõñis ꝓgenies ſua
ad iſrl̃ ꝑtinere crederetur. Fuerũt tñ q̃dã dicti dñici ſic dicti ob ꝓpinq̃ta
tem xp̃i q̃ ⁊ nazarei fuerẽt: q̃ ordinẽ generatõis xp̄i ꝑtim vt a pauis didi
cerãt. ꝑtim vt a q̃buſdã libris hũerunt quos domi hẽbant q̃ntũ poterãt
ꝑdocebãt ¶ Ioachim aũt accepit vxorẽ noĩe annã: q̃ habuit ſororẽ
noĩe hiſmeriã. Hec aũt hiſmeria genuit elizabeth et eliud. elizabeth io
hannẽ baptiſtã. De eliud natus eſt eminen. de eminen natus eſt ſanct⁹
ſeruaci⁹: cui⁹ corp⁹ eſt in opido traiecti ſup fluuium moſan in eꝑatu leo
dienſi. Anna autẽ tres viros habuiſſe dr̃. ſ. ioachĩ. cleophaz. et ſalome.
De primo aũt viro. ſ. ioachim vnã filiã ſcȝ mariã mrẽm dñi genuit: quã
ioſeph nuptui dedit: que xp̄m dñm genuit et peperit. Mortuo ioachim
accepit cleophã fratrẽ ioſeph: ⁊ genuit ex eo aliam filiam quã ſil'r mari
am vocauit: ⁊ alpheo poſtmodũ in coniugem ſociauit. Hec aũt maria ex
alpheo viro ſuo quattuor filios genuit. ſcȝ. iacobũ minorẽ. ioſeph iuſtum
qui et barſabas. ſimonem. et iudam. Mortuo ſecundo viro anne: terciũ
cepit nomine ſalome. ex quo aliam filiam genuit quam rurſus mariam
vocauit. et zebedeo in coniugem tradidit. Hec aũt maria ex zebedeo vi
ro ſuo duos filios genuit. ſ. iacobuȝ maiorem et iohannem euangeliſtã.
Unde et de hoc extant verſus. Anna ſolet dici tres concepiſſe marias
Quas genuere viri. ioachim. cleophas. ſalomeq̄ȝ. Has duxere viri. io
ſeph alpheus. zebedeus. Prima parit chriſtum. iacobũ ſecunda minorẽ
Et ioſeph iuſtum. peperit cum ſimone iudam. Tercia maiorem iacobũ
volucremq̄ȝ iohannem. ¶ Sed mirum videtur q̃uo beata maria potuit
eſſe cognata elizabeth: vt ſuperius dictum eſt. Cõſtat enim elizabeth vx
orem fuiſſe zacharie: qui erat de tribu leui. et ſm legem quilibet de ſua
tribu ⁊ familia ducere debebat vxorem. ⁊ ipſam de filiabus aaron lucas
fuiſſe teſtatur. Anna aũt fuit ſm hieronimũ de bethleem que erat d' tri
bu iuda. Sed ſciendum ꝙ ipſe aaron ⁊ ioiada ſummus ſacerdos ambo
de tribu iuda duxerunt vxores. Unde tribus ſacerdotalis et regalis co
gnatõne ſemper ad inuicem probantur fuiſſe coniuncte. Potuit autem
vt dicit Beda huiuſmodi coniunctio recentiori tempore fieri datis nup
tui feminis de tribu in tribum vt manifeſte beataȝ mariam que ex tribu
regia deſcendit cum tribu ſacerdotali cognatõnem generis habuiſſe
conſtaret. Et ita beata Maria de vtraq̄ȝ tribu erat. Uoluit enim do
minus vt hee tribus priuilegiate propter myſterium ad inuicem miſce
rentur: quia de eis dominus naſciturus erat: qui vere rex et ſacerdos
pro nobis ſeipſum offerret. Et fideles ſuos in milicia huius vite pug
nantes regeret: et poſt victoriam coronaret. Quod etiã ex nomine chri
ſti. id eſt. iuncti innuitur: quia ſoli ſacerdotes ⁊ reges ⁊ prophete ĩ lege

veteri vngebantur. Unde ⁊ nos a xpo xpiani dicimur: ⁊ genus electum
⁊ regale ſacerdotiuz appellamur. Sed ⁊ qd dicebať ꝙ mulieres tm̃ ſue
tribus hoibus iungerentur dictũ fuiſſe conſtat: ne diſtributio ſortiũ con
funderetur: qa vero leuitica tribus ſortem inter ceteras non habebat.
mulieres de illa tribu nubere poterant cui volebant ¶ C Hiſtoriã
autẽ natiuitatis beate marie virginis beatus hieronimꝰ: vt in prologo
refert adoleſcentulus in quodam libello legit. Sed poſt multum tempo
ris vt ſe ibidem legiſſe recoluit: primo rogatus tranſcripſit. Joachim
nanqz ex galilea ⁊ ciuitate nazareth: ſanctã annam ex bethleem duxit
vxorem. Ambo aũt iuſti erant: ⁊ ambo ſine rephenſione in omnibꝰ man
datis dñi incedebant. omnẽqz ſuã ſubſtantiã tripharie diuidebãt. Unaz
partem templo et templi ſeruitoribꝰ impendebant. Aliam peregrinis ⁊
pauperibus erogabant. Terciam ſibi ⁊ familie ſue vſibus reſeruabant
Et ita per annos viginti prolem ex coniugio non habentes. vouerunt
dño: ꝙ ſi eis ſobolem concederet: eam ſeruitio dñi manciparent. Cuius
rei gr̃a cum ſingulis annis in tribus feſtis ꝑcipuis hieruſalem frequen
tarent. in feſto enceniorꝫ ioachim cum contribulibꝰ ſuis hieruſalem aſcẽ
dit. et cum ceteris ad altare accedens oblatõem ſuam offerre voluit
Quem videns ſacerdos: cum indignatõne nimia repulit. Et cur ad alta
re dei accedere ꝑſumeret increpauit: aſſerens non eſſe cõueniens maledi
cto legis obnoxium oblatõnem dño legis offerre: nec inter fecundos in
fecundum: ⁊ qui populuz dei non auxit aſtare. Joachim igitur ſic confu
ſum ſe videns pre pudore domum redire noluit: ne ſimiliter a contribuli
bus ſuis qui hoc audierãt tantum opprobrium ſuſtineret. Secedens igi
tur ad paſtores ſuos cum ibi aliquãdiu fuiſſet. quadam die ei ſoli ange
lus cum magna claritate apparuit: et de eius viſione turbatũ ne timerẽ
admonuit: dicens. Ego ſum angelus dñi miſſus ad te: vt annunciez tibi
preces tuas exauditas eſſe: et elemoſinas tuas in conſpectu dñi aſcendiſ
ſe. Uidi eniz pudorem tuuz. ⁊ audiui ſterilitatis opprobriũ non recte tibi
obiectum. Peccati quippe non nature vltor eſt deus. Et ideo cum alicuꝰ
ius vterum claudit: ad hoc facit: vt mirabilius denuo aperiat. ⁊ non libi
dinis eſſe quod naſcitur: ſed diuine fore muneris cognoſcatur. Prima
gentis veſtre mater ſara nonne vſqz ad nonageſimũ annum ſterilitatis
opprobriũ pertulit: et tamen yſaac cui repromiſſa erat omniũ gentiuz be
nedictio generauit. Rachel etiã nonne diu ſterilis fuit. ⁊ tamen ioſeph
genuit qui totius egipti dñium habuit. Quis fortior ſamſone. vl' ſancti
or ſamuele. et tamen hi ambo matres ſteriles habuere. Ratõe igitur et
exemplis crede dilatos diu conceptus ⁊ ſteriles partus mirabiliores eẽ
ſolere. Proinde anna vxor tua pariet tibi filiam. Et vocabis nomen eiꝰ
mariaz. Hec vt vouiſtis erit ab infantia dño conſecrata. ⁊ adhuc ex vte
ro matris ſue ſpirituſancto plena. nec foriſecus inter populares: ſed in

templo dñi ſemꝑ morabitur: ne quid ſiniſtrum de ea aliquis ſuſpicetur. Et ſicut ipſa ex ſterili mr̄e naſcetur: ita mirabilr̄ ex ea altiſſimi filius generabitur: cuiꝰ nomen erit iheſus: ꝛ ꝑ eū oībꝰ gentibꝰ erit ſalus. Et hoc tibi ſignū. Cū ꝑueneris hieroſolimis ad aureā portā. annā vxorē tuam obuiā habebis: q̄ de tua tardatōe modo ſolicita. tunc in ꝯſpectu tuo gaudebit. His dictis angelꝰ ab eo diſceſſit. Anna autē cum amare fleret: et quonā vir ſuus iuiſſet ignoraret. idem angelus eidem apparuit: ꝛ ſibi eadem q̄ viro annūciauerat patefecit. addens vt ꝓ ſigno hierl'm ad aureā portā pergeret: et ibidem viro ſuo redeūti obuiaret. Igitur iux̄ āgeli ꝓceptū ambo ſibiinuicem obuiātes: de mutua viſione letati. ꝛ de prole promiſſa ſecuri. adorato dn̄o domū redierūt. diuinū ꝓmiſſū hilariter expectātes. Anna igitur ꝯcepit: ꝛ filiā peperit: ꝛ nomen eius mariā vocauit. Cōpleto igitur ꝑ triennium ablactatōnis tp̄e. ad templū dñi virginē cū oblatōnibꝰ adduxerunt. Erāt aūt circa templū iux̄. xv. graduū pſalmos. xv. aſcenſionis gradus. Nam qꝛ templū in monte erat cōſtitutū. altare olocauſti qđ forinſecꝰ erat adiri niſi per gradus non poterat. In hoꝝ itaqꝫ nouiſſimo virgo conſtituta. cunctos ſine alicuiꝰ adiutorio ita conſcendit ac ſi iam etatis perfecte eſſet. Perfecta igitur oblatōne: filiā cum aliis virginibꝰ in templo dimittentes: ad ꝓpria redierūt. Virgo aūt quotidie in oī ſanctitate ꝓficiēs: ꝛ ab angel' quotidie viſitabat: ꝛ viſione diuina q̄tidie fruebatur. Ait enī hiero. in quadā ep̄la ad cromaciū ꝛ heliodoꝝ ꝙ btā virgo hāc regulā ſibi ſtatuerat. vt a mane vſqꝫ ad terciā orōnibꝰ inſiſteret. a tercia vſqꝫ ad nonā textrino operi vacaret. a nona ab orōnibꝰ nō recedebat quouſqꝫ angelus apparens ſibi eſcā daret. ¶ Quarto autem decimo etatis ſue anno pontifex publice denunciauit: vt virgines q̄ in tēplo inſtruebātur: ꝛ etatis tpꝰ impleſſent: domū reuerterētur. ꝛ viris legitime iungerent: Cuiꝰ mādato cum cetere paruiſſent ſola btā maria virgo h̄ ſe facere nō poſſe rn̄dit. tum qꝛ parentes ſui eā dn̄i ſuicō mācipaſſent. tum qꝛ virginitatē ſuā dn̄o ipa vouiſſet. Tunc anxiatꝰ pontifex eo ꝙ neqꝫ ſm̄ ſcripturā q̄ dicit. Vouete et reddite. votum infringēdum putaret: nec morem genti inſuetum introducere auderet. ad imminentem feſtiuitatem iudeoꝝ ſeniouibꝰ conuocatis. omnium hec vna fuit ſententia: vt in re tam dubia conſiliū dñi q̄reretur. Cum aūt orōni inſiſterent: ꝛ pontifex ad conſulendū dñm acceſſiſſet. mox de loco oratorii cūctis audientibꝰ vox inſonuit: dicens. vt quicūqꝫ de domo dauid nuptiis habiles ꝯiugati nō eſſent. ſinguli virgas ſingulas ad altare deferrēt. et cuiuſcūqꝫ virgula germīaſſet: ꝛ in cacumīe eius: ſm̄ eſaie vaticiniū ſpiritusſanctus in columbe ſpecie cōſediſſet: ipſe ꝓculdubio eſſet cui virgo deſponſari deberet. Erat inter ceteros ioſeph de domo dauid: Cui cum incōgruū videretur ſi vir tam ꝓuecte etatis tam tenerā virginem duceret in vxorem. ceteris virgas ſuas afferētibꝰ ſolus ipe virgā ſuam ſubtrꝫit

Unde cum nil diuine voci conſonum appareret. pontifex iterato dñm cõ
ſulendum putauit. Qui rñdit ꝙ ſolus ille virgã ſuam non attulit: cui vir
go deſponſari deberet. Proditus itaqꝫ ioſeph cũ virgã ſuã attuliſſet: et
ipſa ilico florem germinaſſet: et in eius cacumĩe columba de celo veniẽs
conſediſſet. liquido oib⁹ patuit ipſi virginẽ deſpõſandã fore. Deſponſata
igitur virgine ioſeph ipſe q̃deꝫ in ſuã ciuitatẽ bethleẽ receſſit domũ ſuã
diſpoſitur⁹: et nuptiis neceſſaria ꝓuiſur⁹. Uirgo aũt maria cũ. vii. virgi
nibus coeuis et collactaneis ſuis quas ob oſtenſionẽ miraculi a ſacerdo
te acceperat ad domũ parentũ in nazareth reuerſa eſt. In diebus aũt illis
angelus gabriel ei oranti apparuit: et de ea naſcituꝝ dei filiuꝫ nũciauit
¶ Dies aũt natiuitatis virginis aliq̃nto tp̃e fideles latuit. Contigit
igitur: ſicut refert iohannes beleth: vt q̃dã vir ſcũs ſedule ꝯtemplatõni
inſiſtens ſingulis annis. vi. ydus ſeptembris in orõne poſit⁹ iocundiſſi
mam angeloꝝ ſocietatẽ ſolenniſantẽ audiret. Cũqꝫ deuotiſſime ſibi reue
lari peteret cur quolibet anno illo tm̃ die ⁊ nõ alio hoc audiret. diuinum
accepit reſpõſum: ꝙ virgo gl'ioſa maria tali die fuerit mundo nata. ⁊ iõ
hoc manifeſtaret filiis ſancte eccl'ie: vt cõcordes fierent in hac celebrita
te celeſti curie. Cum aũt hoc ſummo pontifici ⁊ aliis intimaſſet: ⁊ illi ora
tionib⁹ ⁊ ieiuniis. ſcripturis ⁊ antiq̃tatũ teſtioniis veritatẽ comperiſſent.
hunc diem in honore natiuitatis virginis celebrandũ vniuerſal'r ſtatue
runt. ¶ Octaua aũt natiuitatis beate marie olim nõ celebrabatur: ſed
dñs innocenti⁹ q̃rt⁹ natõe ianuenſ ipſam inſtituit celebrandã: Cui⁹ hec
cã fuit. Gregorio eni nono p morte ſublato de medio: romani oẽs cardi
nales in quodã conclaui incluſerũt: vt citi⁹ eccl'ie ꝓuideretur. Sed cum p
pl'es dies cõcordare nõ potuiſſent. ⁊ ipſi a romanis multas moleſtias ſu
ſtinuiſſent: vouerũt regine celi ꝙ ſi eius meritis cõcordarent: ⁊ liberi abi
re poſſent. octauas ſue natiuitatis diu neglectas de cetero ſtatuerent ce
lebrandas. Sicqꝫ in dñm celeſtinũ cõuenerũt: et liberati p dñm innocenti
um votum adimpleuerũt. Celeſtin⁹ eni modico tp̃e ſuperuixit: ⁊ iõ p eũ iple
ri nõ potuit. ¶ Et nota ꝙ tres natiuitates eccl'ia ſolennizat. ſ. natiuita
tem xp̃i. marie. ⁊ iohannis bap. Que tres deſignãt tres ſpũales natiuita
tes. Cum iohanne nanqꝫ in aqua. cum maria in penitẽtia. cũ xp̃o renaſci
mur in gl'ia. Cũ igitur natiuitatẽ baptiſmi in adultis oporteat ꝓcedere
contritõem ⁊ gl'ie ſil'r. iõ ille due merito vigilias hñt. Sed cũ penitentia
tota ſit p vigilia nõ oportuit: vt vigiliam hẽet. Octauas vero oẽs hñt.
q² oẽs ad octauã reſurrectõis anhelãt ¶ Miles q̃daꝫ valde ſtre
nuus: ⁊ beate marie valde deuot⁹ ad torneamentũ vadens. primo quod
dam monaſteriũ ad honorẽ beate marie cõſtructũ in itinere repꝑtũ miſſaꝫ
auditurus intrauit. Cũ aũt miſſa miſſe ſuccederet. ⁊ ille ob honorem vir
ginis nullam pretermittere vellet. tandem monaſteriũ exiens ad locum
concitus ꝓperabat. Et ecce redeuntes eiũ occurrerũt: ⁊ ipm ſtrenuiſſime

militaſſe referunt. Qđ dū omnes q̄ aderāt aſſererent. ⁊ vniuerſi eū ſtre
nuiſſime militaſſe vnanimiter acclamarēt. necnō ⁊ q̄dam qui ſe ab eo ca
ptos dicebāt ſe eidē offerrent. ꝑpendens vir diſcretꝰ vrbanā reginā vr
bano modo ſe honoraſſe. quid acciderit manifeſtauit. ⁊ ad monaſteriuꝫ
rediens filio virginis decetero militauit. Epiſcopus quidā qui beatā
mariā in ſumma reuerentia ⁊ deuotōne habebat. q̄ndam eccl'iam beate
marie in nocte media ex deuotōe adibat. Et ecce virgo virginū comita
ta vniuerſo virginū choro venienti viro occurrit. et cuꝫ ſummo honore
ſuſceptum ad eccl'iam ad quā tendebat ducere cepit. p̄cinentibꝰ duabuſ
de choro puellis atqꝫ dicentibꝰ. Cantemus domino ſocie. cantemus ho
norem. Dulcis amor xp̄i reſonet ore pio. Quos verſus totus aliꝰ chorꝰ
virginum reſumendo ꝑcantat. Predicteqꝫ bine cantatrices binos q̄ ſe
quuntur in ordine verſus ſubſecute ſunt. Primus. Ad ima ruit magna
de luce ſuꝑbus. Sic homo cū tumuit p̄mus. ad ima ruit. Sicqꝫ virū dei
cum tali ꝓceſſione vſqꝫ ad eccl'iam ꝑduxerunt. duabus ſemꝑ incipiētibꝰ
⁊ ceteris reſpondentibꝰ. Quedā mulier ſolatō viri ſui deſtituta vnicū
filium habebat quē tenerrime diligebat. Quadam aūt vice filius eiꝰ ab
inimicis capitur. ⁊ in cuſtodia vinculatur. Quod illa audiens incōſola
biliter flebat. ⁊ beatā virginē cui multū deuota erat ꝓ liberatōe filii im
portunis p̄cibus exorabat. Tandē videns ꝙ ſic nihil ꝓficeret. eccl'iaꝫ in
qua erat ſculpta imago beate marie ſola intrauit. ⁊ corā imagine ſtans
ipſam ſic alloquit̄ dicenſ. Virgo beata ꝓ liberatōe filii mei te ſepe roga
ui. ⁊ adhuc nequaq̄ꝫ matri miſere ſubueniſti. Patrocinīū tuum pro filio
meo imploro. ⁊ nullum adhuc ſentō fructū. Igitur ſicut filiꝰ meus mihi
ablatus eſt. ſic et ego filium tuū tibi auferā. ⁊ obſidē ꝓ filio meo in cuſto
diam ponā. Et hec dicens ꝓpius acceſſit ⁊ imaginē pueri quā virgo in
gremio baiulabat auferens domū abiit. Accipienſqꝫ imaginē pueri ip
ſam in lintheo mūdiſſimo inuoluit. et in archa recōdens ipſam cuꝫ claue
diligentius obfirmauit. bonū obſidē ꝓ filio ſuo habere gaudens. et ipm
diligenter cuſtodiens. Et ecce ſequēti nocte beata virgo iuueni appar
uit. ⁊ ianuā carceris apiens inde vt exeat p̄cepit. eiqꝫ dixit. Matri tue fi
li dices. vt meū mihi reddat filiū. ex quo reddidi ſibi ſuū. Qui exiens ad
matrem venit. ⁊ qualiter beata virgo eū liberauerit enarrauit. Illa aūt
plurimū exultans imaginē pueri accepit. et ad eccl'iaꝫ vadens beate ma
rie reddidit dicēs. Gratias vobis dn̄a refero. quia mihi meū vnicū filiū
reddidiſtis. ⁊ nunc vobis filiū veſtꝝ reddo. qꝛ meū me recepiſſe ꝓfiteor.
Erat q̄dam fur q̄ ſepe latrocinia exercebat. ſꝫ beatā mariaꝫ pluri
mum in deuotōe habebat ⁊ eā crebrius ſalutabat. Quadā igit̄ vice fur
tim quedā rapiens capitur. ⁊ ſuſpendio adiudicatur. Cum aūt ſuſpende
retur cōtinuo beata virgo ei affuit. ⁊ ſuſpenſum tribus diebꝰ vt ſibi vi
debatur ſuis manibꝰ ſuſtentauit. ita ꝙ nullā leſionē ꝑſenſit. Illi vero q̄

cum ſuſpenderūt. caſu inde tranſeūtes eum viuentē ⁊ vultu hilari repe
rerunt. ⁊ arbitrātes ꝙ nō bene fuiſſet laqueo aſtrict⁹ gladio ipm̄ iugu
lare volebant. Sȝ beata maria ferientiū gladio manū opponebat. ⁊ illi
ſibi nil nocere poterant. Cognoſcētes ergo illo referente ꝙ beata ma
ria ſic eum iuuabat. mirātes eum depoſuerūt. et amore virginis abire li
berum dimiſerunt. Qui abiens monaſteriū intrauit ⁊ quo aduixit in ſer
uitio dei genitricis ꝑmanſit. ¶ Fuit q̄dam clericus q̄ beatā mariaȝ val
de diligens horas eius ſedule decantabat. Cum aūt ꝑentes eius more
rentur. aliū nō habētes heredē. eidē hereditatē dimiſerūt. Cōpulſus eſt
igitur ab amicis vt vxorē acciperet. ⁊ hereditatē ꝓpriā gubernaret. Qua
dam aūt die cū ad celebrādas nuptias tenderet. in itinere q̄ndam eccle
ſiam repit. ⁊ recordat⁹ ſeruicii beate marie in ipam ingrediens horas
eius dicere cepit. Et ecce beata maria eidē apparuit ⁊ quaſi ſeuer⁹ ei
dixit. O ſtulte et infidelis cur me amicā ⁊ ſponſam tuā relinquis. et mi
hi aliam feminā anteponis. Ad hoc ille cōpunctus ad ſocios redit. et
totum diſſimulans celebratis nuptiis media nocte omnibus relictis de
domo aufugit. ⁊ monaſteriū intrans beate marie deuote ſeruiuit. Sa
cerdos cuiuſdā parochie ⁊ honeſte vite nullā miſſam niſi miſſam beate
marie ſciebat. quā in ei⁹ honorē ſedule decātabat. Apud ep̄m igitur ac
cuſatur. ⁊ ab eo citius accerſit. Cum vero coram ep̄o ſe aliā miſſaȝ neſci
re diceret. ep̄s ipm̄ quaſi ſeductorē dure redarguit. et ab officiō cū ſuſpē
dens ne decetero eā miſſam cantare audeat interdixit. Sequenti aūt no
cte beata maria ep̄o apparens eū plurimū increpauit. ⁊ cur ſuū male ſic
tractaſſet famulū requiſiuit. Addidit quoqȝ ꝙ die trigeſima moreretur
niſi ille ad ꝯſuetū officiū reſtitueret. Tremefact⁹ ep̄s p̄ſbiterū accerſi
uit. ⁊ veniā poſtulās vt nullā miſſam p̄ter illā quā ſciebat de beata ma
ria celebrare debeat impauit. Quidā cleric⁹ vanus ⁊ lubric⁹ erat. ſȝ tm̄
dei genitricē plurimū diligebat. ⁊ eius horas ſanctas deuote et alacri
ter decātabat. quadā igitur nocte in viſione vidit ſe an̄ tribunal dei aſta
re. ⁊ dn̄m circūſtantib⁹ dicere. De illo q̄ vos aſpicit quo iudicō dignus
ſit vos ipi decernatis quē tādiu toleraui ⁊ nullū adhuc in eo emendatō
nis ſignū inueni. Tūc dn̄s omnib⁹ approbātibus ſup eū damnatōis tu
lit ſniam. Et ecce virgo beata ſurrexit. ⁊ filio ſuo dixit. Pro iſto pie fili
clementiā tuā rogo vt ſup eū damnatōis ſniam mitiges. Viuat ergo h
ob grām mei. qui ob ꝓpria merita addicit morti. Cui dn̄s. Quis eñ pe
titōnibus cū tribuo ſi vel ſaltē nunc ei⁹ correctōȝ inſpexero. Et cōuerſa
virgo ad hominē dixit. Vade ⁊ amplius noli peccare ne deteri⁹ tibi cō
tingat. Ille igitur excitatus vitā mutauit. et religionē petiit. et ibi i bo
nis opibus vitā finiuit. ¶ H Apud ſiciliam anno dn̄i. dxxxvii. fuit qui
dam vir nomīe theophil⁹ cuiuſdā ep̄i vicedomin⁹. vt ait fulbertus car
notenſis ep̄s. q̄ tam prudenter ſub ep̄o res eccleſiaſticas diſpenſabat. ꝙ

moꝛtuo epo eū dignū epiſcopatu oīs populꝰ acclamabat. At ille vicedo
minatu ꝯtentꝰ aliū in epm maluit oꝛdinari. Tandē ab ipo officio inuite
ab epo depoſitꝰ in tantā impatientiā eſt delapſus. vt ad ſuā recupandā
dignitatē cuiuſdā iudei malefici ꝯſiliū expeteret. Ille igit dyabolū ad
uocauit. ⁊ aduocatꝰ ꝯcitus venit. Theophilꝰ ḡ iuſſu demonis chriſtū et
matrē eiꝰ abnegauit. xpiani pfeſſioni abrenūciauit. ⁊ ipiꝰ abrenūciatō
nis ⁊ abnegatōis cyrographū ſuo ſanguine ꝓꝓrio ſcripſit. ⁊ ſcriptum
anulo ſigillauit. ⁊ ſigillatū demoni tradidit. ⁊ ſic eiꝰ ſeruitō ſe addixit.
In craſtinū igitur ꝓcuratōe demonis theophilꝰ in grām epi recipit. et
in ſui dignitatē officii reſtituitur. Tandē ad ſe reuerſus de eo qđ fece
rat. valde ingemuit. ⁊ ad virginē glōſam vt ſibi in adiutoriū fieret tota
mētis deuotōe cōfugit. Quadā igitur vice beata maria i viſione illi ap
parens de impietate ipm redarguit. ⁊ dyabolo abrenūciare precepit. ac
xpm dei filiū ⁊ omē xpianitatis ꝓpoſitū ꝯfiteri fecit. ⁊ ſic ipm in ſui et
filii grām recupauit. ⁊ ad indiciū indulte venie iterū ſibi apparens cyro
graphū qđ dyabolo dederat ſibi reddidit. ⁊ ſup pectꝰ poſuit. vt iā nō ſe
dyaboli ſeruū timeret. ſ3 p virginē ſe liberū factū gauderet. Quo theo
philus recepto. vehemēter exultās corā epo omīqꝫ populo qđ ſibi acci
derat retulit. ⁊ cūctis admirātibus ⁊ virginē glōſam laudātibꝰ ipe poſt
triduū in pace quieuit. C Quidā vir et vxoꝛ ſua ꝓpe lugdunū circa ānū
dnī. M. c. filiā vnicā habētes. eā cuidā iuueni nuptui tradiderunt. Ob
amoꝛē aūt filie generū ſuū ſecū in domo tenebāt. Mater aūt puelle iuue
nem amoꝛe filie ſue tā diligenter colebat. vt n̄ maioꝛ eſſ3 amoꝛ puelle ad
puerū q̄ ſocrus ad generū. Inter hec malicioſi dicere ceperūt. qꝛ hoc nō fi
lie cā faceret. ſ3 vt eidē p filia ſeſe ingereret. Cū igit mulieris animū tā
ta falſitas cōcuſſiſſet. timens ne in vulgi fabulā verteret. duos ruſticos
alloqt vt ſi occulte generū ſtrāgulare vellēt. cuilibet. xx. ſolidos pollicet
Quadā igitur die eos i cellario recludēs maritū ſuū ex induſtria aliquo
ire cōſuluit. ⁊ filiā alio trāſmiſit. Tūc adoleſcēs iuſſu dñe ſue cellariū vt
vinū afferret ingredit. ⁊ mox a latronibꝰ ſtrāgulatur. Mox ſocrꝰ ipm
in lectū filie detulit. ⁊ q̄ſi doꝛmientē veſtibꝰ circūtexit. Redeūtibꝰ ḡ ma
rito ⁊ filia ⁊ ad mēſam poſitis. iubet mater filie vt maritū debeat exci
tare ⁊ ad menſam vocare. Quē cū defunctū reperiſſ3. ⁊ hoc ꝯcita nūciaſſ3
tota familia in lamentū vertit. At illa mulier homicida q̄ſi dolēs cū cete
ris lamētatur. Tandē mulier de ꝑpetrato ſcelere valde ingemuit. et ſa
cerdoti omīa p oꝛdinē ꝯfeſſa fuit. Poſt aliqđ tps inter mulierem ⁊ ſacer
dotem litigiū oꝛitur ⁊ a ſacerdote ſibi generi homicidiū irrogatur. Qđ
cū ad ꝑentū iuuenis noticiā deueniſſet. adducitur ad iudicē. ⁊ ab eo igni
bus cōcremāda dānatur. Finē ergo ſuū imminere ꝯſiderās. ad beatam
virginem ſe ꝯuertit. ⁊ eius intrās eccleſiā in oꝛatōe cū lacrimis ſe ꝓſtra
uit. Poſt modicū exire cōpellitur. et in magnū ꝓiectā ignem oēs ibidem

ſtare illeſam et incolumē contueantur. At ꝑentes pueri ignem ꝑuuz eſſe
putātes.ad ſarmenta cōcurrunt et in ignem ꝓiciunt. Videntes autem
ꝙ nec ſic in aliquo lederetur.lāceis et haſtis eam impugnare ceperunt.
Tunc iudex q̄ aderat vehementer obſtupuit.⁊ eos ab ipiꝰ impugnatōe
cōpeſcuit. Eam aūt diligēter ꝯſiderās nullū in ea ſignū incendii ꝑter ſo
la vulnera lanceaꝝ inuenit. Cū aūt ꝑentes eius domū eam reduxiſſent.
⁊ eam fomentis et balneis recrearent.nolens eam deus vlterius huma
na ſuſpitōne fedari.poſt triduū in laude virginis ꝑſeuerantē ex hac vi
ta vocauit CXXVII

De ſancto adriano

Adrianus a maximiano impatore regnāte martirium CA
paſſus eſt. Cū em̄ ꝑdictus maximianꝰ i nichomedia vrbe ydol
immolaret.iuſſu eiꝰ cuncti xp̄ianos ꝑquirētes.alii timore pe
ne.alii amore ꝓmiſſe pecunie.vicini vicinos.propinqui domeſticos ad
ſuppliciū trahebāt. Inter quos.xxxiii.a ꝑquirētibus ꝯphenſi an̄ regem
adducti ſunt. Quibꝰ rex. Non audiſtis qualis pena aduerſus xp̄ianos
poſita ſit. Cui illi. Audiuimꝰ et ſtulticie tue iuſſionē irriſimꝰ. Tunc rex
iratus neruis crudis eos cedi iuſſit.et lapidibꝰ ora eoꝝ cōtundi manda
uit.ac annotata vniuſcuiuſq; ꝯfeſſione.ferro vinctos in carcere recludi
p̄cepit. Quoꝝ adrianꝰ ꝯſtantiā prior officii militaris cōſiderans dixit
eis. Adiuro vos ꝑ deū veſtꝝ vt mihi dicatis.que eſt remuneratō quā
expectatis ꝑ iſta tormēta. Ad h̄ dixerunt ſancti. Oculꝰ nō vidit. nec au
ris audiuit.nec in cor hominis aſcēdit q̄ preꝑauit dn̄s diligentibꝰ ſe ꝑfe
cte. Tunc adrianꝰ in mediū ꝓſiliens ait. Annotate me cū iſtis.q2 ⁊ ego
xp̄ianus ſum. Qd̄ cum impator audiſſet.nolentē ſacrificare vinctū fer
ro in carcerē poſuit. Natalia vero vxor eius audiens virꝝ ſuū incarcera
tum.ſcidit veſtimēta ſua.flens plurimū et eiulans. Sz cū audiſſet.ꝙ ꝓ
pter fidem xp̄i incarceratꝰ fuiſſet.gaudio repleta ad carcerē cucurrit.et
vincula viri ſui ⁊ alioꝝ oſculari cepit. Erat em̄ xp̄iana.ſz ꝓpter perſecu
tionem ſe nō publicauerat. Et dixit ad virꝝ ſuū. Beatus es dn̄e mi adri
ane.q2 inueniſti diuitias q̄s nō dimiſerūt parētes tui.q̄bus egebunt hi
q̄ multa poſſidēt qn̄ nō erit fenerādi tēpus.nec mutuo accipiēdi.dū nul
lus de pena alium liberabit.nec pr̄ filiū.nec mr̄ filiā.nec ſeruꝰ dominū.
nec amicus amicū.nec diuitie poſſeſſorem. Cūq3 eū admonuiſſet vt om
nem gl'am terrenā ꝯtemneret.et amicos et parentes ſperneꝛ.et ſemper
ad celeſtia cor haberet.dixit ad eā adrianus. Vade ſoror mea.tempore
paſſionis nr̄e accerſiā te vt videas finem noſtꝝ. Sicq3 virꝝ ſuū aliis ſan
ctis recōmendans.vt eū ſcʒ cōfortarent.rediit in domū ſuā. CB Poſt
modum audiens adrianꝰ diem paſſionis ſue adeſſe.dās munera cuſtodi
bus et ſanctos q̄ ſecū erant in fideiuſſores.abiit domū vocare nataliam

ſicut ei iuramēto ꝓmiſerat. vt eoꝝ paſſionibus pn̄s eſſet. Quidā aūt euꝫ
videns ꝑcucurrit ⁊ nūciauit natalie dicēs. Abſolut⁹ eſt adrian⁹. et ecce
venit. Qd̄ illa audiēs nō credebat dicens. Et q̇s potuit euꝫ abſoluere a
vinculis. Nō mihi ꝯtingat vt ſoluaꝛ a vincul'. et ſeꝑetur a ſanctis. Dū
h̄ loq̄retur puer domeſtic⁹ venit dicēs. En dn̄s me⁹ dimiſſus eſt. Illa āt
putans ꝙ martiriū refugiſſet. amariſſime flebat. Et cū vidiſſet euꝫ. ſur-
gens veloci⁹ hoſtiū dom⁹ ꝯtra eū clauſit ⁊ dixit. Lōge a me efficiatur. q̇
a deo corruit. Nō mihi ꝯtingat loq̇ ori illi⁹. ꝑ qd̄ dn̄m ſuum abnegauit.
Et cōuerſa ad eū dixit. O tu miſer ſine deo. q̇s te coegit apphendere.
qd̄ nō potuiſti ꝑficere. Quis te ſeparauit a ſanctis. aut q̇s te ſeduxit vt re
cederes a ꝯuentu pacis. Dic mihi cur fugiſti anteq̄ pugna fieret. anteq̄
repugnantē videres. Quō vulnerat⁹ es nōdū emiſſa ſagitta. Et ego mi
rabar ſi ex gente ſine deo ⁊ de genere impioꝝ aliq̇s offeretur deo. Heu
me infelicē ⁊ miſerā. q̇d faciā q̄ ꝯiuncta ſum huic ex genere impiorum.
Nō eſt cōceſſum mihi vt vni⁹ hore ſpacio vocarer vxor martiris. ſꝫ vt
dicerer vxor trāſgreſſoris. Ad modicū q̇dem exultatō mea fuit. ⁊ ecce ꝑ
ſecula opprobriū meū erit. Hec aūt beat⁹ adrianus audiēs vehementer
gaudebat. admirās de femina iuuene pulcerrima ⁊ nobili ⁊ an̄. xiiii. mē
ſes nupta. quō talia loq̇ poſſet. Vn̄ ex hoc ad martiriū ardētior effectus
verba ei⁹ libētiſſime audiebat. Sꝫ cū eam nimis affligi videret. dixit ei.
Aperi mihi dn̄a mea natalia. Nō eīn vt putas martiriū fugi. ſꝫ te vt ꝑ
miſſi vocare veni. Que nō credens ait. Vide quō me ſeducit trāſgreſſor.
quō mētitur alter iudas. Fuge a me miſer meipſam iā interficiā vt ſatie
ris. Et dū moraretꝛ ad apiendū ei dixit. Apri citi⁹ Nā vadā ⁊ vltra non
videbis me ⁊ poſt h̄ lugebis ꝙ me an̄ exitū meū nō videbis. Fideiuſſo-
res dedi ſcōs martires. et ſi miſtri me req̇rentes nō inuenerint. ſuſtine-
bunt ſancti ſimul tormēta ſua ⁊ mea. Hec audiēs natalia apuit. ⁊ ſibuin-
uicem pſtrati ad carcerē ſimul abierūt. Ubi natalia ꝑ. vii. dies ſcōꝝ vl-
cera cū linteis ꝑcioſis extergebat. ¶ Statuta aūt die impator eos
pn̄tari iuſſit. Qui reſoluti penis. qꝛ ambulare nō poterāt velut aīalia
portabātur. Adrian⁹ vero retro vinctis manib⁹ ſeq̄batur. Deinde adri
anus portās ſibi eculeū ceſari pn̄tatur. Natalia vero adiungens ſe ei di
cebat. Vide dn̄e me⁹. ne forte trepides cū tormēta videbis. Modicū q̇
dem nūc patieris. ſꝫ ꝯtinuo cū angel' exultabiſ. Adrian⁹ igiꝛ ſacrificare
nolēs grauiſſime ceſus eſt. Curreſq3 natalia cū gaudio ad ſcōs q̇ erāt ī
carcere ait. Ecce dn̄s me⁹ inchoauit martiriū. Cū aūt rex ne deos ſuos
blaſfemaret moneret ille ait Si ego torq̄or qꝛ eos q̇ nō ſūt dii blaſfemo
q̄liter ipe torq̄beris q̇ veꝝ deū blaſfemas. Cui rex. Hec verba te illi ſe
ductores docuerūt. Ad quē adrian⁹. Quare ſeductores eos dicis q̇ ſūt
doctores vite eterne. Currēs natalia hec reſpōſa viri ſui aliis cuꝫ gau
dio referebat. Tunc rex a q̄ttuor validiſſimiſ viris fecit eū grauiter cedi

Omēs aūt penas ⁊ iterrogatōes ⁊ reſpōſiōes : natalia aliis martirib⁹
q̄ erāt i carcere ꝯtinuo referebat. Jnt͞m āt ceſus eſt. vt ei⁹ viſcera effun
derenť. Tunc ferro vinct⁹ cū aliis martirib⁹ in carcerē recludiť. Erat āt
adrian⁹ iuuenis. delicat⁹ valde. ⁊ decor⁹. ānoꝝ. xxviii. Natalia vero vi
rum ſuū ſupinū iacentē ⁊ totū laceratū ꝯſiderās. mittens manū ſub ver
tice ei⁹ dicebat. Beat⁹ es dn̄e me⁹. qꝛ dign⁹ effectus es de numero eſſe
ſcōꝝ. Beat⁹ es lumē meū. vt patiaris ꝓ eo q̄ ꝓ te paſſus eſt. Perge nūc
dulcis me⁹ vt videas glām ei⁹ Audiēs āt impatoꝛ q̄ mlte matrone ſan
ctis in carcere miſtrarent p̄cepit ne vlteri⁹ ad eos ingredi ꝑmittāť. Qđ
audiens natalia ſeipam tonſorauit. et habitū virilem aſſumens ſanctiſ
in carcere miſtrabat. alias q̄ʒ exemplo ſuo ad h̄ induxit. Rogauitq; vi
rum vt cum eſſʒ in gl'a hāc precē ꝓ ſe faceret. vt ſe intactā cuſtodiens ab
hoc ſeculo citi⁹ euocaret. Audiens aūt rex q̄ matrone feciſſent. iuſſit in
cudeʒ afferri vt fractis ſup eū crurib⁹ ſancti martires interirēt Timēs
aūt natalia ne vir ſu⁹ ex alioꝝ ſuppliciis terreret. rogauit miſtroſ vt ab
eo inciperēt. Abſciſis igiť ab eo pedib⁹. cruribuſq; fractis. rogauit eū
natalia vt manū ſibi abſcidi ꝑmitteret. q̄tinus aliis ſanctis q̄ plura paſ
ſi fuerāt ꝯpar eſſʒ. Quo facto adrian⁹ ſpūm reddidit. Ceteriq; vltro pe
des ꝯtendentes ad dn̄m migrauerūt. Rex āt eoꝝ corpa cremari māda
uit. Natalia vero manū adriani in ſinu ſuo abſcōdit. Cum āt corpa ſan
ctoꝝ in ignem p̄cipitarenť. voluit ⁊ natalia ſe cū eis in ignē p̄cipitare.
Sʒ ſubito vehementiſſim⁹ imber erupit. ⁊ ignē extinguens corpa ſcōꝝ
illeſa ſeruauit. Chriſtiani vero cōſilio inito corpora eoꝝ ꝯſtātinopolim
trāſferri fecerunt. quouſq; pace eccl'ie reddita cum honore referrentur.
Paſſi ſunt āt circa ānū dn̄i. cclxxx. Natalia vero domi remanenſ manū
ſancti adriani ſibi retinuit. quā in ſolatiū vite ſue ſp̄ ad caput lectuli ſui
tenebat. ¶ Poſt hoc aūt tribun⁹ videns nataliā tā pulcrā. tāq; diui
tem et nobilē. de voluntate impatoris honeſtas matronas ad eam miſit
vt in ſuū ꝯiugium cōſentiret. Quib⁹ natalia r̄ndit. Quis mihi preſtare
poterit vt ꝯiunger tali viro. Sʒ peto vt trium dieꝝ mihi denť inducie.
vt me valeā p̄parare. Hoc āt dicebat vt inde fugere poſſʒ. Cuʒ āt dn̄m
exoraret vt ſe intactā cōſeruaret. ſubito obdormiuit. Et ecce vn⁹ marti
rum ei apparuit. ⁊ eā dulciter cōſolans. vt ad locuʒ in q̄ ſunt corpa mar
tirum veniat imperauit. Euigilās igitur. et manum adriani ſolā accipi
ens. cum mltis xp̄ianis nauē aſcendit. Qđ tribun⁹ audiēs. cum multis
militib⁹ eā per nauigiū inſecut⁹ eſt. Exurgens āt vent⁹ cōtrari⁹. multis
eoꝝ ſubmerſis eos redire cōpulit. Media āt nocte dyabol⁹ i ſpecie nau
cleri cum naui fantaſtica hiſ q̄ erāt cum natalia apparuit. ⁊ quaſi voce
naucleri ait eis. Vn̄ venitis. ⁊ q̄ pergitis. Et illi. Ex nicodemia veni
mus. ⁊ ꝯſtantinopolim pergim⁹. Quibus ille ait. Erratis. Ad ſiniſtrā
pergite vt rectius nauigetis. Hoc āt dicebat. vt eos in pelag⁹ mitteret

et perirēt. Cū āt vela mutarēt. ſubito adrian⁹ ĩ nauicula ſedēs eiſdẽ apparuit. ⁊ eos nauigare ſicut p̄uſ ceperāt admonuit aſſerēs malignū ſpū; fuiſſe q̇ ſibi locut⁹ fuerat. ponēſq; ſe an̄ eos. p̄cedebat illos. ⁊ viā eis oñdebat. Natalia vero adrianū p̄cedere vidēs ĩmenſo gaudio repleta eſt. Sicq; an̄q̃ illuceſceret ↄſtātinopolim aduenerūt. Cū aūt natalia in domū vbi erāt corpa martir̄ introiſſ;. et manū adriani ad corp⁹ poſuiſſ;. ⁊ poſt orōẽ dormitaſſ;. adrian⁹ ei apparuit ⁊ ſalutās eā vt in eternā pacē ſecū veniret p̄cepit. Que cū euigilaſſet et ſomniū aſtātib⁹ retuliſſet vale faciens omnib⁹ emiſit ſpūm. Fideles aūt corp⁹ eius accipientes. iuxta corpa martir̄ illud poſuerunt

CXXVIII.

De ſanctis gorgonio ⁊ dorotheo

Gorgonius et dorothe⁹ apud nichomediā p̄mi in palatō dyocleciani antiq̃ militie renunciāt. vt liberi⁹ regē ſuū ſequantur. ⁊ xp̄ianos ſe voce libera ↄfitent̄. Qđ ceſar audiens. plurimū anxiebat̄. egreferēs p̄dere tales viros. q̄s ītra palatiū nutritos morum ⁊ generis nobilitas decorauit. Cū igitur nec minis nec blandiciis mouerētur. in eculio diſtendūtur. ⁊ flagellis et vngulis toto corpe lacerati. aceto ⁊ ſale nudatis pene cor̄ viſcerib⁹ p̄fundūtur. ⁊ cū hec alacriter tolerarent. ĩ craticula aſſantur. vbi q̄ſi in lecto flor̄ videbātur iacere nihilq; leſione ſentire. Deinde iuſſu ceſaris laq̄o ſuſpendūtur. et corpa lupis ⁊ canib⁹ exponūtur. ſ; tñ intacta a fidelib⁹ colligūtur. Paſſi ſunt circa ānū dñi. cclxxx. P⁹ multos ānos corp⁹ ſancti gorgonii romā trāſlatū eſt. Anno āt dñi. dcclxiii. ep̄us meten̄ nepos pipini regis ip̄m ad gallias trāſtulit. ⁊ in gorgociēſi monaſterio collocauit

CXXIX

De ſanctis protho et iacincto

Prothus et iacinct⁹ fuerūt domicelli et in ſtudio p̄hie ſocii eugenie filie philippi nobiliſſimi romanor̄ genere. Qui q̄dẽ philipp⁹ a ſenatu p̄fecturā alexādrie accepat. ⁊ illuc claudiā vxorem ſuā; et filios auitū ⁊ ſergiū; filiā q̄; eugeniā ſecū duxit. Porro eugenia omib⁹ liberis artib⁹ ⁊ lr̄is erat p̄fecta. Proth⁹ q̄; ⁊ iacinct⁹ ſecū ſtuduerāt et ad p̄fectōẽ omniū ſciar̄ deuenerāt. Eugenia igitur. xv etatis ſue āno ab aq̄lino aq̄lini ↄſulis filio petitur vxor. Cui illa. Et maritus nō natalib⁹; ſ; morib⁹ eſt eligendus. Peruenit igitur ad man⁹ ei⁹ doctrina pauli. ⁊ cepit aīo fieri xp̄iana. Permiſſum erat tūc xp̄ianis iuxta alexandriā habitare. Vñ illa q̄ſi ſolatiādo p̄gens ad villā. tranſiens audiuit xp̄ianos cantātes. Oēs dii gentiū demonia. dñs āt celos fecit. Tunc dicit ad pueros ꝓthū et iacinctū q̇ ſecū ſtuduerāt. Phor̄ ſilogiſmos ſcrupuloſo ſtudio trāſegim⁹ Ariſtotelica argumēta. ⁊ platōis ydeas. ⁊ ſocratis monita ⁊ breuiter q̇dquid cātat poeta. q̇dquid orator. et

quidq̄d p̄bus cogitat. hac ſnia excludū ē. Añam me vobis vſurpata po
teſtas. ſororē vero ſapia fecit. Simꝰ ergo fratres ⁊ xp̄m ſeq̄mur. Pla-
cet cōſiliū. ⁊ aſſumpto habitu viri ad monaſteriū cui elenꝰ vir dei p̄erat
venit. q̄ nullam ad ſe feminā venire ſinebat. Qui etiā quadā vice cū he
retico diſputās. cū vim argumentoꝝ ferre nō poſſet. magnū ignē accen
di fecit. vt ille q̄ nō cōbureret̄ verā fidē ꝓbaretur hr̄e. Qd̄ cum factum
eſſet. ꝑor intrauit ⁊ illeſus exiuit. Hereticus āt cū intrare nollet. ab om
nibus expulſus eſt. Ad hūc igitur cū acceſſiſſet ⁊ ſe viꝝ diceret. ille ait.
Recte vir diceris. q2 cū ſis femīa viriliter agis. Nam ſibi eiꝰ ↄdicō a
deo fuit reuelata. Ab eo igitur cū ꝓtho et iacincto monaſticū habitum
ſuſcepit. et ſe fratrem eugenium ab omnibus appellari fecit. Pr̄ āt eiꝰ
et mr̄ videntes curꝝ eugenie domū vacuū rediſſe. merentes vndiq3 fili
am inq̄ri fecerūt. ſ3 minime inuenire potuerūt. Interrogāt vates q̄d de
filia factū ſit. Qui r̄ndent eam a diis inter aſtra tranſlatam. Quocirca
pater imaginē filie fecit. ⁊ ipſam ab omnibꝰ adorari mādauit. Ipa vero
cum ſociis i dei timore ꝑmāſit. ⁊ mortuo p̄poſito ipa p̄ficitur. CB
Erat tūc alexandrie matrona quedā diues ⁊ valde nobilis melācia no-
mine. quā ſancta eugenia oleo pungens a quartana liberauit i nomine
ieſu xp̄i. Tū multa ei miſit munera ſed non recepit. Predicta igit̄ ma-
trona fratrē eugeniū viꝝ eſſe arbitrās ſepiꝰ eū viſitabat. Videſq3 ele-
gantiā iuuētutis et pulcritudinē corporis. in eius amorē vehemēter exar
ſit. ⁊ q̄liter cū eo ↄmiſceri poſſet anxia cogitare cepit. Simulans igitur
languorē. miſit vt ad eā veniret. ⁊ ſe inuiſere dignaret̄. Qui cū veniſſet
apuit ſibi q̄liter eius amore capta eſſet. ⁊ q̄liter in eius ↄcupiſcētia eſtu
aret rogās vt ſecū carnaliter ↄmiſceret̄. Statimq3 eū app̄hendens am
plectitur. ⁊ oſculat̄. et ad crimen hortatur. Qd̄ factū frater eugeniꝰ ab
horruit dicens ei. Recte melantia nomen habere cognoſceris. nigredi
nis eīn repleta ꝑfidia nigra diceris ⁊ obſcura. filia tenebrarū. amica
dyaboli. dux pollutōis. fomētū libidinis. ſoror anxietatis ꝑpetue. ⁊ mor
tis filia ſempiterne. Illa vero ſe deceptā videns. ⁊ timens ne forte ſcelꝰ
publicaret. voluit ipa ꝑor detegere. clamareq3 cepit q͡ eugeniꝰ ſe volu
it violare. Abiit igitur ad philippū p̄fectum et cōqueſta eſt dicens. Iu
uenis q̄dam ꝑfidus xp̄ianus ad me medendi cā ingreſſus i me irruens
impudenter voluit me violare. et niſi vniuſ ancille q̄ intra cubiculū erat
fuiſſem liberata ſuffragio. ſue me libidini ſociaſſet. Audiens h̄ p̄fectus
ira accenditur ⁊ miſſa appitoꝝ multitudine eugeniā ceteroſq3 ſuos xp̄i
ferro vinctos adduci fecit. diemq3 ſtatuit i quo omēs tradi deberēt mor
ſibus beſtiaꝝ. Accerſitis āt eis corā ſe dixit ad eugeniā. Dic nobis eīn
ſceleratiſſime. hoc vos xp̄c veſter quē colitis docuit. vt opam corruptio
nibus detis. ⁊ matronas impudēti veſania violetis. Cui eugenia demiſ
ſa facie ne agnoſceretur r̄ndit. Dominꝰ nr̄ caſtitatē docuit. et integrita

tem ſeruantibus eternã vitam ꝓmiſit. Hanc autẽ melantiã falſaʒ teſtẽ
mõſtrare poſſumus. ſed meli⁹ eſt vt nos patiamur ꝙ ꝙ illa cũ ꝯuicta fu
erit puniat̃. et fruct⁹ patiẽtie noſtre depeat. Verũtñ adducat ancillam.
quã dicit noſtri ſceleris eſſe teſtem vt ex ore eius poſſint refutari mẽda
cia. Que cũ adducta eſſet. illa a dña ſua docta cõſtanter ſibi opponebat
ꝙ dñam ſuã opprimere voluit. Cunqʒ omnes de familia ſiĺr depꝛauari
ſic eſſe teſtarent̃. ait eugenia. Temp⁹ tacendi trãſiit. ⁊ tps loquẽdi adue
nit. Nolo vt impudica in ſeruos xp̃i crimẽ imponat nec fallacia glorie
tur. Vt ãt mendaciũ veritas ſupet. ⁊ ſapia maliciã vincat. veritatẽ oſtẽ
dam nõ ꝓpter iactantiã ſʒ ꝓpter dei gl'am. Et hec dicẽs tunicã a capite
vſqʒ deorſum ſiue vſqʒ ad cingulũ ſcidit et femina apparuit. Dixitqʒ p̃
fecto. Tu mihi pater. claudia mater. fratres hi duo qui tecum ſedẽt aui
tus et ſergius. ego eugenia filia tua. Hi duo ꝓthus et iacinct⁹. Quõ pr̃
audiens. ⁊ filiã cognoſcere incipiens. in amplexus cũ matre arruit. ⁊ la
crimas multas effudit. Eugenia aũt veſtib⁹ aureis induitur. ⁊ in ſubli
me tollitur. Ignis aũt de celo venit. et melanciã cũ ſuis cõſumpſit. Sic
qʒ eugenia patrẽ et matrẽ: fratres ⁊ totã familiã ad fidem xp̃i cõuertit.
ita ꝙ pater a p̃fectura depoſit⁹. a xp̃ianis ep̃us ordinatur. et in orõne p
ſiſtens ab ĩfidelib⁹ occidit̃. Claudia ãt cũ filiis ſuis et eugenia romã re
uertitur et ibi multi ab eis ad xp̃m ſunt ꝯuerſi. Eugenia aũt iuſſu impa
toris ligata grãdi ſaxo in tiberim precipitat̃. Sʒ rupto ſaxo ſup vndas
incolumis gradiebatur. Tũc in fornacẽ ardentẽ ꝓiicit̃. ſʒ extincta forna
ce refrigerio vtebatur. Recluditur deinde in tenebroſum carcerẽ. ſʒ lu
men ſpendidiſſimũ radiabat eidem. Cũqʒ p. x. dies ſine cibo fuiſſet. ſal
uatoꝛ eidẽ apparuit. et panẽ candidiſſimũ ſibi porrigens dixit. Accipe
cibũ de manu mea. Ego ſum ſaluatoꝛ tu⁹ quẽ tota mentis intentõe ama
ſti. Eodem die q̃ ad terras deſcẽdi ipſe te eripiã. In die igit̃ natalis dñi
ſpiculatoꝛ mittitur. ⁊ caput ei⁹ abſciditur. Que poſtmodum matri appa
ruit. et ꝙ die dominica ſe ſequeretur predixit. Veniente igitur dominica
die claudia in oratõe poſita emiſit ſpũm. Prothus aũt et iacinctus cuʒ
ad templum ydoloꝝ traherentur. oratõne ſimulacꝝ ꝯminuerunt. Et cũ
ſacrificare nollent capitis obtruncatõne martiriũ poſtmodũ compleue
runt. Paſſi ſunt aũt ſub valeriano et gallo. circa annos dñi. cclvi.

De exaltatione ſantce crucis.

Exaltatõ ſancte crucis dr̃. eo ꝙ tali die fides ⁊ ſcã crux C A
plurimũ exaltata fuit. Notandũ aũt ꝙ añ xp̃i paſſionem lignũ
crucis fuit lignũ vilitatis. qꝛ huiuſmõi cruces de lignis vilib⁹
parabantur. Infructuoſitatis. qꝛ q̃ntũcunqʒ in mõte caluarie plãtabat̃
fructũ minime faciebat. Ignobilitatis quoqʒ. qꝛ erat ſupplicũ latronũ.

Tenebroſitatis.qꝛ tenebroſum et ſine omni decore erat. Mortis.qꝛ ibi
hoīes morti tradebātur. Fetoris qꝛ in medio cadauerꝝ plātabatur. Poſt
paſſionem vero fuit multipliciter exaltata.qꝛ vilitas trāſiit in ꝑcioſitatē
Unde dixit andreas. Salue crux ꝑcioſa ⁊c. Infructuoſitas in fertilitatē
Cant.vii. Aſcendā in palmā ⁊ app̄.fru.eiꝰ. Ignobilitas in ſublimitatē.
Augꝰ. Crux q̄ erat ſuppliciū latronū trāſiit ad frontes impatoꝝ. Tene
broſitas in claritatem. Ambroſ. Crux et cicatrices xp̄i radius ſolis in iudi
cio erūt lucidiores. Mors in vite ꝑpetuitatem. Unde cātat. Ut vn̄ mors
oriebatur ⁊c. Fetor in odoris ſuauitatē. Cant.i. Cum eſſet rex in accubi
tu ſuo nardus.i.crux ſancta dedit odorē ſuū CB

Exaltatō ſācte crucis ſolēniter ab eccl'ia celebratur. qꝛ in ea fi
des q̄plurimū exaltata fuit. Anno em̄ dn̄i.dcxv.ꝑmittēte do
mino flagellari populū ſuū ꝑ ſeuiciā paganoꝝ. coſdroe rex ꝑ
ſarum oīa regna terraꝝ ſuo imperio ſubiugauit. Ieruſalē āt veniēs a
ſepulcro dn̄i territus rediit.ſꝫ tn̄ ꝑtem ſancte crucis quā ſancta helena
ibidem reliquerat aſportauit. Volens aūt ab omnibus coli vt deus.tur
rim ex auro et argento ⁊ interlucentibꝰ gēmis fecit.et ibidē ſolis ⁊ lune
⁊ ſtellaꝝ imagines collocauit. Per ſubtiles etiā et occultos ductus q̄ſi
deus aquā deſuper infundebat.et in ſubterraneo ſpecu equi quadrigas
trahentes in circuitu ibant.vt quaſi turrim mouerent ⁊ tonitruū ſimula
rent. Filio igitur ſuo regno tradito.vt tali ꝓphano ꝓphanus reſidet. ⁊ iu
xta ſe crucem domini collocans appellari ab omnibus ſe deuꝫ iubet. Et
ſicut legitur in libro de mitrali officio.ipſe coſdroe in throno reſidens tā
q̄ pater lignum crucis ſibi a dextris poſuit loco filii.et gallū a ſiniſtris
loco ſp̄ūſſancti.ſe vero iuſſit patrem nominari. Tūc eraclius imperator
exercitum copioſum collegit.et cōtra filiū coſdroe iuxta danubiū fluuiū
dimicaturus aduenit. Tandem vtriſqꝫ ꝓncipibꝰ placuit vt ſup pontē
ſoli cōfligerent.⁊ qui victor exiſteret ſine damno vtriuſqꝫ exercitus im
perium vſurparet. Decretum etiā exiit vt quicunqꝫ ꝓncipem ſuū iuua
re ꝑſumeret.cruribus abſciſis et brachiis.ob hoc cōtinuo i flumie mer
geretur. At eraclius totum ſe deo obtulit.et ſancte cruci deuotōne qua
potuit cōmendauit. Ambobus itaqꝫ in cōflictu durātibꝰ. eraclio victo
riam dominꝰ cōtulit.et cōtrariū exercitū ſuo imperio ſubiugauit. adeo
q̄ vniuerſus populus coſdroe fidei xp̄iane ſe ſubdidit.et ſacꝝ baptiſma
ſuſcepit. Coſdroe aūt ignorabat exitum belli.qꝛ cum ab omnibꝰ odiret.
ſibi a nemine intimaret. Eraclius aūt ad eum peruenit.et i throno aureo
eum ſedere reperiēs eidem dixit. Quia lignū ſcē crucis ſm̄ tuū modulū
honoraſti.ſi baptiſmuꝫ et fidem xp̄i ſuſceperis.adhuc vitam et regnum
paucis a te acceptis obſidibus obtinebis. Si autē hoc implere contem
pſeris.gladio meo te feriā.⁊ caput tuū ꝑcidam. Cum igitur ille acqeſce
re nollet.extracto gladio eū ꝓtinus decollauit. Et qꝛ rex fuerat ſepeliri

p̄cepit. Filiū vero ſuū .x. annoꝝ quē cū eo repit baptizari fecit. ⁊ d̄ ſacro
fonte ipm̄ ſuſcipiēs regnū paternū ei dimiſit. Turrim vero illā deſtru-
ens. argentum in ꝑdam ſui exercit⁹ tribuit. auꝝ vero et gemmas ad re-
parandum eccl'ias q̄s tirānus deſtruxerat reſeruauit. Sacrā igitur cru
cem ſuſcipiens hieroſolimā reportauit. ¶ Cunqꝫ aūt de mōte oliue
ti deſcendēs ꝑ portam qua dn̄s paſſurus intrauerat in equo regio et or-
namento impiali ingredi vellet. repente lapides porte deſcenderūt. ⁊ in
uicem quaſi murus vel vnus paries ſe clauſerunt. Sup quo cunctis ſtu
pentibus. angelus dn̄i ſignū crucis in manibus tenens ſup portā appa
ruit dicens. Cum rex celoꝝ ad paſſionem ꝑ hāc portā intraret. nec cul-
tu regio ſed humili aſello ingrediens. humilitatis exemplū ſuis cultori
bus dereliquit. Et his dictiſ angelus abſceſſit. Tunc impator lacrimiſ
infuſus ſeipſum diſcalciauit. et veſtimenta vſqꝫ ad camiſiam exuit. cru
cemqꝫ dn̄i accipiēs vſqꝫ ad portā humiliter baiulauit. Moxqꝫ duricia
lapidum celeſte ꝑſenſit impium. ſtatimqꝫ porta ſe ſuberigens. liberꝫ in-
trantibus patefecit ingreſſum. Odor aūt ſuauiſſimus. q̄ eodē die. eodē
qꝫ momento quo de turri coſdroe ſacra crux fuit ablata. hieroſolimis d̄
pſaꝝ ꝓuintia ꝑ tam longa terraꝝ ſpacia fuerat elapſus: tūc redit. Om
neſqꝫ mirabili ſuauitate refecit. Rex aūt deuotiſſim⁹ in has crucis lau
des ꝓrupit. O crux ſplendidior cunctis aſtris mūdo celebris. hominib⁹
multū amabilis. ſanctior vniuerſis. q̄ ſola fuiſti digna portare talentuꝫ
mundi. Dulce lignū. dulces claui. dulcis mucro. dulcis haſta. dulcia fe-
rens pondera. ſalua p̄ntem cateruā in tuis hodie laudib⁹ ꝯgregatā. tuo
vexillo ſignatā. Sicqꝫ p̄cioſa crux in ſuo loco reſtituitur. ⁊ antiq̄ mira-
cula renouanť. Mortui q̄dam vite reſtituūtur. paralitici q̄ttuor curantur
leproſi decē mundātur. ccci. xv. illuminātur. demoneſ effugātur. ⁊ a va
riis lāguorib⁹ plurimi liberātur. Et ſic impator eccias repans et regiiſ
munerib⁹ cumulās ad ꝓpria remeauit. In cronicis aūt hoc geſtū aliter
fuiſſe narratur. Dicitur eñi ꝙ dū coſdroe occupās vniuerſa regna. hie-
ruſalem cū zacharia p̄triarcha et ligno crucis cepiſſꝫ. ⁊ eracli⁹ cuꝫ eo pa
cem facere vellet. iurauit ſe cū romaniſ pacē nō facturꝫ. donec crucifixū
abnegarēt ⁊ ſolē adorarēt. Tūc eracli⁹ zelo armat⁹ ꝯtra cū exercitū mo
uit. ⁊ pſas multis p̄liis deuaſtauit. ⁊ coſdroe vſqꝫ teſifontē fugere com-
pulit. Tandem coſdroe diſſenteriā incurrens medaſan filiū ſuū in regē
coronare voluit. Qd̄ ſirois p̄mogenit⁹ eius audiens. cum eraclio fedus
iniit. patrēqꝫ cum nobilib⁹ pſequens in vinculis iecit. Queꝫ pane tribu
latōnis ⁊ aqua anguſtie ſuſtentans. tandem ſagitari et occidi fecit. Poſt
modum aūt omnes incarceratos cuꝫ patriarcha et ligno crucis eraclio
deſtinauit. Ille aūt p̄cioſum lignū crucis hieruſaleꝫ detulit. ⁊ poſtmodū
cōſtātinopolim deportauit. Hec i multis cronicis leguntur. De hoc au
tem ligno crucis ſic dixit ſibilla apud paganos. ſicut dicitur in hyſtoria

triptita. O ter beatū lignū in q̃ deuſ extēſus eſt. Hoc forte dictū eſt pro
pter vitā nature gr̃e et gl'e q̃ ex cruce ꝓuenit. ℭ Apud cōſtantinopo
lim iude⁹ q̇dam eccliam ſancte ſophie ingreſſus q̄ndam imaginē chriſti
ibidē cōſpexit. Qui ſe ibi ſolū cōſiderās gladiū arripuit et appropians
imaginē chriſti in gutture ꝑcuſſit. ſtatimqʒ inde ſanguis exiuit. et iudei
faciem ⁊ caput aſperſit. Qui territ⁹ imaginem accepit ⁊ ipſam in puteū
ꝓiciēs ſtatī aufugit. Quidā aūt xp̄ian⁹ eidē obuiauit ſibiqʒ dixit. Vn̄ ve
nis iudee. Aliquē hominem occidiſti. Et ille. Falſum eſt. Cui rurſus hō
ille dixit. Vere homicidiū perpetraſti. et ideo ſanguie aſperſus es. Et iu
deus. Vere deus xp̄ianorum magnus eſt. ⁊ fides eius firma ꝑ oīa ꝓpro
batur. Nequaq̄ em̄ hominē percuſſi. ſʒ xp̄i imaginē. ⁊ cōtinuo ſanguis
emanauit de eius gutture. Duxit aūt iudeus hominem illū ad puteum.
et inde ſanctā imaginem extraxerunt. Plaga aūt in gutture xp̄i vt fert
adhuc hodie cernitur. ⁊ iudeus cōtinuo fidelis efficitur. Apud ſiriam
in ciuitate berith q̇dam xp̄ianus ſub ānua penſione hoſpitium habens
imaginem domini crucifixi cōtra lectuli faciē in pariete affixerat. et ibi
oratōes ſuas ꝯtinue faciebat. Poſt annū vero aliā domū locauit ⁊ ima
ginem ibidē ex obliuione reliquit. Quidā aūt iudeus p̄dictā domū cōdu
xit. ⁊ quadā die vnū de ſuis ꝯtribulib⁹ ad ꝯuiuiū inuitauit. Inter epu
las aūt ille q̇ inuitat⁹ fuerat caſu circūſpiciens. imaginē infixaʒ parieti
cōtuetur. et in illū q̇ ſe inuitauerat ira fremēs. cur imaginē ieſu xp̄i naza
reni tenere audeat cōminatur. Ille aūt cū adhuc p̄dictā imaginem non
vidiſſet. ſacramētis q̇bus poterat affirmabat ꝙ illā de qua dixit imagi
nem penit⁹ ignorabat. Tunc ille placatū ſe ſimulās valefecit ⁊ ad p̄nci
pem ſue gētis abiens iudeū illū de eo qđ viderat accuſauit. Iudei igr̄
cōgregati ad domū ei⁹ cōuenerūt. ⁊ viſa imagine illū contumeliis diris
afficiūt. ⁊ extra ſinagogā ſemiuiuū ꝓiciūt. imaginē vero cōculcantes
pedib⁹. cuncta in ea dn̄ice paſſionis oppbria renouarūt. Cū vero lat⁹ lā
cea pforaſſent. ꝓtin⁹ ſanguis et aq̄ vbertim exiuit. ⁊ ſuppoſitū vas iple
uit. Stupefacti iudei. ſanguinē illum ad ſinagogas detulerūt. ⁊ oēs i
firmi ex ip̄o iuncti ꝓtin⁹ curabātur. Tunc iudei ep̄o terre illi⁹ omnia ꝑ
ordinem narrauerūt. et baptiſmū ⁊ fidē xp̄i vnanimiter ſuſceperūt. Epi
ſcopus aūt ſanguinem illum i ampullis chriſtallinis ⁊ vitreis cōſuauit
Chriſtianum etiā illū accerſiuit ad ſe et q̇s tā pulcrā imaginē cōpoſuiſ
ſet inq̇ſiuit. At ille dixit. Nicodemus illā compoſuit quam moriens ga
malieli. gamaliel zacheo. zache⁹ iacobo. iacobus ſimoni reliquit. Sicqʒ
in hiel'm vſqʒ ad excidiū vrbis fuit donec inde a fidelib⁹ i regnū agrip
pe delata. ⁊ inde ad patriā meā deducta. a parentib⁹ meis ad me heredi
tario iure deuenit. Factū eſt hoc anno dn̄i. dcc.l. Tunc oēs iudei ſina
gogas in eccleſias cōſecrarunt. Et ex tunc hic mox inoleuit vt eccl'e cō
ſecrarentur. qʒ ante tantuʒ altaria cōſecrabant. Propter iſtō miraculū

ordinauit eccīa .v. kalen̄. decembris memoriā fieri dñice paſſionis. vel
vt alibi legitur .v. yd⁹ nouembris. Vn̄ ꝛ rome cōſecrata eſt eccīa in ho
nore ſaluatoris. vbi ampulla cum illo ſanguie reſeruatur. ꝛ ſolenne feſtū
tunc agitur. ¶ Virt⁹ crucis etiā apud infideles maxima ꝓ omia com
probatur. Nā vt grego. in .iii. dyalogoꝝ libro ꝯmemorat. andreas fun
dane ciuitatis eṗs. dum q̄ndā ſanctimonialem feminā ſecū habitare ꝑ
mitteret. antiqu⁹ hoſtis cepit illi⁹ ſpeciem oculis mentis eius impmere
vt ī lecto nephāda cogitarz. Quadā vero die iude⁹ q̄dam romā veniēs
cum iā diem declinare cerneret. ꝛ vbi manere poſſet minime repiſſet. in
quodā templo apollinis ad manendū ſe ꝯtulit. Qui ipm loci illius ſacri
legium pertimeſcens. q̄uis fidem crucis minime haberet. ſigno crucis tn̄
ſe munire curauit. Nocte aūt media euigilans vidit malignoꝝ ſpiritu-
um turbā quaſi in obſequiū cuiuſdā poteſtatis ꝑire. cumq₃ qui ceteris
p̄erat in coꝝ medio ꝯſedere. q̄ cepit ſinguloꝝ ſpirituū ſibi obſequentiū
cauſas actuſq₃ diſcutere. quatinus vnuſquiſq₃ q̄ntum egiſſet neq̄cie in
uenirer. Modū aūt diſcuſſionis gregori⁹ cā breuitatis ptranſit. Sz et
ſimili in quodā exemplo qd̄ legitur in vitaſpatꝝ innoteſcere poteſt. Nā
dum q̄dam in templū ydoloꝝ intraſſet. vidit ſathanā ſedentē. et omnem
eius militiā ei aſſiſtentē. Et veniens vn⁹ de malignis ſpiritibus adora
uit eum. Cui ille. Vnde venis. Et ille. In illa ꝓuintia fui. ꝛ ibi bella plu
rima ſuſcitaui. ꝛ ꝑturbatōes multas feci. ꝛ ſanguinem copioſuz effudi.
ꝛ veni nunciare tibi. Et ſathan ait. Quāto tempe hoc feciſti Et ille. In
xxx. diebus. Et ſathan. Quare tāto tpe hoc feciſti. Et ait aſſiſtentibus
Ite ꝛ flagellis cū cedite ꝛ durius verberate. Et ſcd̄us veniēs adorauit
eum dicens. In mari dn̄e eram ꝛ cōmotōes maximas excitaui. ꝛ naues
multas demergens. homines q̄ꝑlures occidi. Et ait. Quanto tpe hoc
feciſti. Et ille. In .xx. dieb⁹. Et iuſſit hunc ſimiliter flagellari dicēs Ita
modicum tāto tpe laboraſti. Et tercius veniens ait. In q̄dam ciuitate
fui. ꝛ rixas in quibuſdā nuptiis excitaui. et multā ſanguīs effuſionē fe-
ci. ꝛ ſponſum ipm occidi. ꝛ veni nunciare tibi. Cui dixit. Quāto tempe
hoc feciſti. Et ille. In .x. diebus. Et ille ait. Nonne plura in tot diebus
opatus es. Et iuſſit eum a circumſtātibus verberari. Et quartus veni
ens ait. In heremo manſi ꝛ ꝑ .xl. annos circa q̄ndam monachū labora
ui. ꝛ vix tandē ipm in lapſum carnis precipitaui. Quod ſathan audiēs
de ſolio ſuo ſurrexit. et eum oſculans de capite ſuo coronam abſtulit. et
capiti illius impoſuit. Ac ipſum ſecum conſedere fecit dicens. Ma-
gnam rem fortiter egiſti. Et plus omnibus laboraſti. Hic igitur vel
ſimilis poteſt eſſe modus illius diſcuſſionis. quem gregorius preter-
mittit. Cum ergo ſinguli ſpiritus exponerent quid egiſſent. vnus
in medium proſiliit. et quanta carnis temptatione de illa ſanctimo-
niali femina andree animum commouiſſet. aperuit. Addens q̄ heri

hora veſperaꝝ vſqȝ ad hoc eius mentē traxerit. vt in tergū eius blandi
ens alapā daret. Tunc malignus ſpūs eū hortatus eſt vt pficeret qd̄ ce
piſſet. vt illi⁹ ruine ſingularem inter ceteros palmā teneret Preceptqȝ
vt q̄rerent quiſnam eſſet ille q̄ iacere in templo eodem pſumpſiſſet. Cuȝ
autem ille vehementi⁹ palpitaret et miſſi ſpūs euȝ crucis miſterio ſigna
tum viderent. territi clamauerunt Vere vas vacuū ſed ſignatū Ad hāc
vocem ꝓtinus illa malignoꝝ turba diſparuit ſpirituū. Iudeus autē cō
citus ad epiſcopum venit. et ei omnia p ordinem enarrauit. Quod ille
audiens vehementer ingemuit. ⁊ omnē mulierem a domo ſua ꝓtinus re
mouit. et iudeum baptiſauit. ¶ Refert quoqȝ gregori⁹ in libro dyalog.
ꝙ quedā ſanctimonialis ortū ingrediens et lactucā ꝯſpiciens cōcupiuit
eam. q̄ ſigno crucis benedicere oblita auide momordit. Sȝ arrepta a dy
abolo ꝓtinus cecidit. Cū aūt beat⁹ equicus ad eam veniſſet dyabolus
clamare cepit ac dicere. Ego q̄d feci. ego q̄d feci. Sedebā hic ſup lactu
cam. illa venit ⁊ momordit me Ad imperiū aūt pdicti viri dyabol⁹ moꝝ
de ea exiuit. ¶ Legitur in hiſtoria eccleſiaſtica ꝙ gentiles p alexandriā
arma ſerapis in parietib⁹ depinxerāt. Theodoſius vero illis deletis ſi
gnum crucis depingi mādauit. Quo viſo gentiles ⁊ ſacerdotes ydoloꝝ
baptiſati ſunt. dicētes traditum eſſe ab antiquis ꝙ ea que colebant ſta
rent donec veniret ſignum illud in quo eſt vita. Quedam tunc lr̄a apud
illos quā ſacram vocabant habebat formam crucis. quā dicebant inter
ptari vitam futuram

¶ CXXXI

¶ De ſancto iohāne chriſoſtomo

Iohānes cognomie chriſoſtom⁹ anthiocen⁹. fili⁹ ſecūdi ¶ A
et anthure nobiliū fuit. Cui⁹ vita gen⁹. cōuerſatō. ⁊ pſecutio.
in hiſtoria tripita pleni⁹ declaratur. Qui cū phie ſtudiū ipen
diſſet. tandē hāc deſerēs diuinis lectōibus incūbebat. Qui pſbiter ordi
natus ꝓpter caſtitatis zelū ſeuerioꝛ habebatur. et feruori magis ꝙ̄ man
ſuetudini fuiebat. Et ꝓpter vite rectitudinē incaut⁹ ad futura ꝓſpicere
neſciebat. In cōfabulatōe arrogās a neſcientib⁹ putabatur. In docen
do erat pcipuus. in exponēdo egregi⁹. ad mores corrīgēdos optim⁹. Re
gnātibus igit̄ archadio et honorio auguſtis. et damaſo in romana ſede
pſidente. fact⁹ eſt ep̄s. Qui dū vitā clericoꝝ repēte corrigere voluit. oēs
in ſui odiū cōcitauit. ⁊ eū velut furioſum declinabant. et apud omnes ei
detrahebāt. Et quia nunꝙ̄ aliquē ad prandiū inuitabat. nec ab aliq̄ inui
tari volebat. dicebant eum hoc ideo facere. quia turpiter manducaret.
Alii ꝓpter excellentē ⁊ exq̄ſitum vſum ciboꝝ hoc eū facere pdicabant.
Reuera āt ꝓpter abſtinētiā ſtomachū ⁊ caput ſepe dolebat. ⁊ iō prādio
rum epulas euitabat. Popul⁹ āt ꝓpter ſermones q̄s in eccleſia faciebat
eū plurimū diligebat. ꝑuipendēs ꝙ ꝯtra eū emuli loq̄rentur Appoſuit

quoqȝ iohēſ ⁊ quoſdā ꝑceꝝ obiurgare. ⁊ iō ꝯtra eū maioꝛ inuidia eſt ac
cenſa. Aliud q̄ȝ fecit. qđ cūctos valde ꝯmouit. Eutropi⁹ nāqȝ p̄poſitus
impatoꝛis ⁊ habēs ꝯſulis dignitatē. volens in q̄buſdam ad eccleſiā fu
gientibus ſe vindicare. ſtuduit vt lex ab impatoꝛe poneretur. vt nullus
ad eccl'iam ꝯfugeret. imo q̄ dudum refugerant extraherētur. Poſt pau
cos aūt dies cum eutropius regem offendiſſet. ad eccl'iam mox cōfugit
Ep̄us aūt hoc audiens ad eū ſub altari latitantē acceſſit. ⁊ omeliā incre
patoꝛiā cōtra eum faciens ip̄m duriſſime obiurgauit. Ex qua re multos
offendit. eo qꝫ homini infelici noluit miſericoꝛdiā impendere. Sȝ inſup
nō deſtitit obiurgare. Impatoꝛ ergo eutropiū rapiens. eius caput abſci
dit. Pro diuerſis igitur cauſis multos homines fiduciali⁹ obiurgabat
⁊ ideo erat plurimis odioſus Theophilus aūt alexandrin⁹ ep̄s iohan
nem deponere volebat. ⁊ p̄ſbiterum quendā nomie yſidoꝝ intrudere af
fectabat. ⁊ ideo cauſas depoſitōnis diligenter querebat. Popul⁹ autē
defendebat iohannē. ⁊ ei⁹ doctrina mirabili auiditate paſcebat Sacer
dotes quoqȝ iohēs ſ̄m eccleſiaſticas ſanctōēſ viuere cogebat. dicēs nō
debere frui honoꝛe ſacerdotii q̄ eoꝝ vitā ꝯtemnerent imitari. Nō ſolū
aūt ciuitatē cōſtantinopolitanā ſtrenue gubernabat. ſed ⁊ p̄les circūad
iacētes ꝓuintias impali auctoꝛitate ꝓuidis legib⁹ oꝛdinabat. Cūqȝ co
gnouiſſet in fenice adhuc demonibus ſacrificia miniſtrari. cleros illuc ⁊
monachos deſtinauit. oſaqȝ tēpla ydoloꝝ deſtrui fecit. Eodē tp̄e gai
mas quidā erat genere celtic⁹ cōſilio barbar⁹. ſtudio tirānico vehemen
ter elatus. arriana hereſi deprauat⁹. mgr̄ tn̄ militū fact⁹ Hic impatoꝛē
rogauit vt intra ciuitatē ſibi ſuiſqȝ eccl'iam vnā daret. Qđ cū ꝑmiſiſſet.
rogauit iohannē vt eccleſiā vnā illi ꝯcederet. vt ſic eius tirannidē refre
naret. At iohānes virtute foꝛtiſſim⁹ ac totus zelo ignitus. noli inquit
o impatoꝛ h̄ ꝑmittere. nec ſanctū camb⁹ dare. nec hūc barbaꝝ metuas
Sȝ ambos nos iube vocari ⁊ ſub ſilētio inter nos q̄ dicunt̄ audi. Ego
nāqȝ hui⁹ linguā ſic refrenabo. vt hui⁹modi petere nō p̄ſumat. Qđ au
diens impatoꝛ gauiſus eſt. ⁊ vtrūqȝ altera die vocauit. Cūqȝ gai
mas vnum pro ſe oꝛatoꝛiū peteret. ait iohannes. Vbiqȝ tibi diuina do
mus apta eſt vt nullus te vetet oꝛare. At ille. Ego alterius ſecte ſum. ⁊
vnum templū cum meis habere depoſco. Multos quidem pro romana
re publica laboꝛes aſſumpſi. et ideo non debeo in mea petitōe contemni
Cui iohannes. Plurima p̄mia ⁊ que tranſcendūt tua certamina rece
piſti. Magiſter militū factus es. conſulari toga inſup exoꝛnat⁹. ⁊ opoꝛ
tet te conſiderare quid dudū fueris. ⁊ qualis modo cōſpiciariſ. Que pri
ſca paupertas. ⁊ que modo ſubſtantia. Quibus veſtimentis ante vteba
ris. et quibus oꝛnaris modo. Igit̄ qꝛ pauci laboꝛes maxima tibi p̄mia
cōtulerunt. ꝯtra honoꝛantē te nō ſis ingrat⁹. His ſermonibus eius os
obſtruxit. ipſumqȝ compulit vt taceret. Dū igitur conſtantinopolitanā

vrbem ſtrenue gubernaret. Gaimas imperiū ambiens cū in die nihil age
re poſſet nocte barbaros miſit vt palatium cōcremarent. Tunc apte mō
ſtratum eſt quō ſanctus iohānes cuſtodiebat ciuitatē. Barbaris enī an
gelorum armatorꝝ ingens corpus habentiū copioſa turba apparuit. q̄
ipſos ꝓtinus effugauit. Quod cum dn̄o ſuo nunciaſſent. ille valde mira
tus eſt ſciens exercitū militum ꝑ ciuitates alias cōſtitutū. Cū igitur ſe
quenti nocte eos iterꝝ deſtinaſſet. a viſione angelorꝝ ſunt ſimiliter effu
gati. Nouiſſime ille egreſſus miraculū vidit ⁊ fugit. eſtimās milites in
die latere ⁊ nocte ciuitatē cuſtodire. Egreſſus inde ad traciā iuit. et ma
gno cōgregato exercitu cūcta vaſtabat. timentibꝰ cunctis barbaricā fe
ritatem. Imꝑator ergo iohāni ſanctiſſimo onꝰ legatōis impoſuit. Ille
aūt inimiciciarꝝ immemor alacriter eſt ꝓfectus. Gaimas vero agnoſcēſ
eius fiduciā. pietate aſſumpta longo itinere eidē occurrit. ſuiſqꝫ oculis
dexterā eiꝰ circumpoſuit. ⁊ filios ſuos ſacra eius genua oſculari p̄cepit
Huiꝰ nanqꝫ virtutis iohānes fuit vt etiā valde terribiles humiliari co
geret ⁊ timere. ¶ Eodem q̄ꝫ tp̄e queſtio mota eſt. vtrꝝ deus corpus
haberet. ex qua queſtione ꝯtentōes et certamina ſurrexerunt. aliis hoc.
aliis aliud affirmātibus. maxime tn̄ monachorꝝ turba ſimpliciū eſt dece
pta. dicentiū deū forma corporea eſſe diſtinctū. Theophilus aūt ep̄us
alexandrinꝰ ꝯtrariū ſapiebat. ita vt in eccl'ia cōtra eos q̄ humane forme
deum aſſeruerāt. ꝯtenderet ⁊ deū incorporeū p̄dicaret. Quō egiptiorꝝ mo
nachi agnoſcētes habitacula ſua reliquerunt. ⁊ alexandriā venientes ſe
ditōem ꝯtra theophilū excitarunt. ita vt eū occidere niterentur. Quod
ille cognoſcēs ⁊ timens ait illis. Sic vos inq̄t video ſicut dei vultū. Et
illi ſi vere inquiunt dicis. qꝛ vultꝰ dei ſic eſt vt noſter. anathematiza libroſ
origenis q̄ noſtre opinioni aduerſant̄. Quō ſi nō feceris. q̄ imꝑatoribus
⁊ deo rebellis es. a nobis opprobriū ſuſtinebis. Et ille. Nolite in me ſe
uire. Ego q̄dem que vobiſ placent facio. Et ſic monachos a ſuo impetu
reuocauit. Exercitati vero ⁊ ꝑfecti monachi in h̄ ſeducti nō ſunt. ſꝫ ſim
plices ardore fidei ꝯtra fratres ꝯtrariū ſapiētes inſurrexerūt ⁊ multos
occidi fecerunt. Dū hec in egipto fierēt. iohēs apud ꝯſtantinopolim do
ctrina florebat. ⁊ apud oīs admirabilis habebat̄. Uerꝝ cū arriani plu
rimū pullularent ⁊ extra ciuitatē eccl'iam haberēt. ſabbato tn̄ et domini
ca intra portas ⁊ porticꝰ cōgregati himnos ⁊ antiphonas nocte canta
bant. Diluculo aūt cū ipſis antiphonis ꝑ mediā ciuitatē portas egreſſi
ad ſuā eccl'iaꝫ cōcurrebāt. Hec aūt ad vituperatōꝫ orthodoxorꝝ facere n̄
ceſſabāt. frequēter hoc decantātes. Ubi ſunt q̄ dicunt tria virtute vnū
Iohānes aūt metuens ne ſimplices his cantibuſ traherent̄. inſtituit vt
fidelium turba nocturnis himnis inſiſteret. vt et illorꝝ opus obfuſcaret̄
⁊ fideliū ꝓfeſſio firmaretur. Fecitqꝫ cruces argēteas q̄ cū argenteis ce
reis portabātur. Tūc arriani zelo accenſi inuidie vſqꝫ ad necē inſurgūt

Una igitur nocte petra ꝑcuſſus eſt briſon eunuchꝰ auguſte. qui ad hym
nos exercēdos a iohē fuerat deputatꝰ. Sȝ etiā quidā de populo vtriꝰqȝ
ꝑtis extincti ſunt. Ex his motus imperator ꝓhibuit arrianos hymnos
publice decantare. Eo tpe ſeuerianꝰ gabalenſis eps honorabilis apd̄
multos ꝓceres et ab ipſo imperatore ⁊ auguſta multū dilectus cōſtan-
tinopolim venit. ⁊ a iohāne gratāter ſuſceptꝰ eſt. Cūqȝ iohānes aſyam
ꝑtranſiſſet: ſuam eidem eccleſiā ꝯmendauit. Ille aūt nō fideliter ambula-
bat. ſȝ ſemetipſum populo cōmendabat. Serapion aūt clericꝰ iohānis:
hoc iohāni ſtuduit nūciare. Trāſeunti aūt ſeueriano nō aſſurrexit ſera-
pion. Ille aūt indignatꝰ clamauit. Si ſerapion clericꝰ nō mortuꝰ fuerit
xpc in humana natura natꝰ nō eſt. Hec audiēs iohānes redijt. et ipſum
tanq̄ blaſfemū de ciuitate eiecit. Qd̄ auguſte multū diſplicuit ⁊ ipm re
uocari fecit rogās iohannē vt ipm ſibi recōciliaret. Qui nullatenus ac-
qeuit donec auguſta filiū ſuū theodoſiū eius genibꝰ imponeret ſuppli-
cans ⁊ ꝯiurans vt ſeuerianū recōciliaret. ¶B Eodem qȝ tpe theophi-
lus alexandrinus eps dyoſcoꝝ viꝝ ſanctiſſimū et yſidoꝝ prius ſibi ami
ciſſimū iniuſte eiecit. Qui ꝯſtantinopolim venerunt et ꝑncipi ⁊ iohāni
eius facta narrarēt. Iohānes aūt eos qdem honorabat. ſed an̄ cauſe co
gnitōem cū eis ꝑticipare nolebat. Falſus tñ rumor ad theophilum ve-
nit q iohānes cū illis cōmunicaret. et eis auxiliū ferret. At theophilus
indignatus nō ſolum in illos vindictā exercere ſȝ iohannē deponere for
titer ſe armabat Celans igitur intentōem ſuā miſit ad ſingulaꝝ epos ci
uitatum dicēs ſe velle origenis libros dānare. Epiphaniū qȝ epm cypri
viꝝ ſanctiſſimū et famoſiſſimū circūuenit et amicū fecit. rogās vt ⁊ ipſe
ſimiliter libros origenis dānaret Epiphanius ꝓpter ſui ſanctitatē eius
fallacias nō attendens: apud cypꝝ ſuos epiſcopos ꝯuocauit. et lectōeȝ
origenis interdixit. rogans iohannē ꝑ lrās vt ſe ab hoꝝ lectōne libroꝝ
ſuſpenderet. ⁊ q̄ ordinata fuerāt cōfirmaret. Iohannes aūt hoc ꝑuipen-
dens in doctrina eccleſiaſtica laborabat. et in ea florebat. nihilqȝ de his
q̄ cōtra eū cogitabātur curabat. Demū theophilus odiū diu celatū ma
nifeſtauit. et ſe velle iohannē deponere indicauit. Mox inimici iohānis
multiqȝ clerici et ꝓceres palatij tps oportunū inueniētes: nitebantur vt
cōtra iohānem apud ꝯſtantinopolim ꝯſiliū fieret. Poſt hoc aūt epipha
nius cōſtantinopolim venit. damnatōem libroꝝ origenis ſecum ferens
et inuitatōnem iohānis cauſa theophili declinauit. Et qdam ꝓpter epi-
phanij reuerentiā damnatōi libroꝝ origenis ſubſcribebāt. plurimi aūt
hoc facere recuſabant. quoꝝ vnꝰ fuit theotinus ſichie p̄ſul vir rectitu-
dine vite famoſiſſimus. Qui ita reſpondit. Ego inquid o epiphani eius
qui dudū bene requieuit. iniurias non fero. neqȝ rem blaſfemā tēptare p̄
ſumo. dānans ea que ꝑores noſtri reſpuere noluerūt Nam neqȝ malam
doctrinā in libris eiꝰ eſſe cōſpicio. Qui his ꝯtumelias inferunt neſciunt

ſemetipſos. Athanaſi⁹ aūt defenſor nicenı cōſılıı cōtra arrianos teſtem
ſue fidei hūc vir̄ appellat. illi⁹ libros ſuis ꝯiungēs et dicens. Mirabi
lis inqt et laborioſiſſımus origenes hoc de filio dei nobis teſtimoniū ꝑ
hibet. aſſerens coeternū eum patri. Iohānes aūt indignatus nō eſt cur
abſqꝫ regulis in ecclia ſua epiphani⁹ ordinatōeꝫ fecerit. Sꝫ tn̄ rogabat
vt inter ep̄os cū eo maneret. At ille nec ſe cū eo manere nec orare reſpō
dit. niſi dyoſcoꝝ eiiceret. ⁊ damnatōi libroꝝ origenis ſubſcriberꝫ Iohe
hoc facere renuente. aduerſus iohannē ab ei⁹ inuidis epiphani⁹ incita
tur. Vn̄ epiphani⁹ libros origenis dānauit. et dyoſcoꝝ adiudicauit. et
iohāni tanq̄ hoꝝ defenſori detrahere cepit. Cui iohānes mādauit Cō
tra regulas multa feciſti o epiphani. Primū qꝛ ordinatōꝫ feciſti ī eccle
ſia ſub meo iure cōſtituta. Deinde qꝛ in ea auctoritate ꝓpria ſacra cele
braſti. At rurſus qꝛ inuitat⁹ excuſaſti. et nūc denuo qꝛ in teipm̄ cōfidis.
Quapꝑter obſerua ne ī populo ſeditō oriat̄. et hui⁹ rei ꝑiculū ip̄e ſuſci
pias. Hoc aūt audiēs epiphani⁹ diſceſſit Qui cū ad cypꝝ reuerſur⁹ eſſꝫ
mādauit iohāni. Spero qꝛ ep̄us nō morieris. At ille remādauit. Spe
ro qꝛ ad patriā tuā nō redibis. Qḋ ſic euenit Nā epiphani⁹ in via obiit
Et iohānes poſtmodū de ep̄atu depoſitus in exilio vitā finiuit. ¶ E
Ad ſepulcꝝ āt hui⁹ epiphanii viri ſanctiſſimi demones expellunt̄ Fuit
āt vir mire liberalitatis ad paupes. Qui cū quadā vice totā ecclīe pecu
niam erogaſſet. et nihil ſibi remāſiſſet. qdā ſubito veniens ſacculū mlta
rum pecuniaꝝ ſibi obtulit ac diſceſſit Nec vn̄ venerit aut q̄ abierit ſcitū
fuit. Paupes quidā volētes epiphaniū decipe vt aliqd eis daret. vn⁹
coꝝ ſupinū ſe in terra ꝓſtrauit. alter ſup eū ſtans q̄ſi mortuū flebat. et
ꝙ nihil vn̄ eū ſepelire poſſet hr̄et q̄rulis vocibus clamabat. Epiphani⁹
igitur ſupueniēs vt in q̄ete dormiret orauit. ⁊ ſepulture neceſſaria mini
ſtrauit. Dominēqꝫ cōſolat⁹ abiit. Ille āt ſociū pulſans dicebat. Surge
hodie tuis laborib⁹ epulemur. Quē cū crebro pulſaſſet. ⁊ mortuū agno
uiſſet. ad epiphaniū cucurrit et qḋ acciderit nūciauit. ac vt euꝫ reſuſcita
ret rogare cepit. Ille aūt benigne cū cōſolatus eſt. nō tn̄ euꝫ reſuſcitare
voluit ne miſtris dei facile illudat̄. Verꝫ cū epiphani⁹ diſceſſiſſꝫ relatū
eſt iohāni ꝙ eudoxia auguſta ꝯtra eū epiphaniū incitaſſꝫ. Qui ſolito ꝫe
lo accenſus ſmonē ad populū fecit. q̄ cunctaꝝ mulieꝝ vituperatōꝫ omino
dā cōtinebat. Hic ſermo ab omnib⁹ eſt accept⁹. vt q̄ſi cōtra auguſtā ſit
ꝓlat⁹. Qḋ cū auguſta ꝯgnouiſſꝫ impatori cōqueſta eſt: dicēs cōtumeliā
illatā vxori in eū poti⁹ redūdare. Mot⁹ ad hec impator cōtra iohem ꝓ
cepit ſinodum celebrari. Theophil⁹ igit̄ feſtine ep̄os cōuocabat Omēs
qꝫ iohānis inimici alacriter cōfluebāt. ſupbum et ipium eum vocantes
Uniuerſi igit̄ ep̄i apud cōſtantinopolim cōſtituti non iā de libris orige
nis tractabāt ſꝫ cōtra iohānē ſe manifeſti⁹ erigebāt. Mittētes igitur ꝓ
iohāne ipm̄ citauerūt q̄ eos velut inimicos vitare cēſuit. ac vniuerſalē

ſinodū fieri ꝓclamauit. Illi vero q̄ter cū denuo citauerūt. Qui cū eos re
fugeret ⁊ ſinodū fieri ꝓclamaret: dānauerunt eū. in nullo eū culpantes.
niſi ꝙ vocat⁹ noluit obedire. Qḋ popul⁹ audiēs ad ſeditōes maxias ex
citatus eſt. ⁊ eum trabi ab eccl'ia nō ſinebat. ſ ꝫ vt h̄ ad mai⁹ referref cō
ciliū ꝓclamabat. Iuſſio āt ꝑncipis ꝯpellebat eū velociter eici: et in exili
um deportari. Iohēs āt timēs ne in populo ſeditō orref. neſciēte popu
lo ſemetipm̄ tradidit i exiliū deferendū. Qḋ cū popul⁹ ꝯgnouiſſ ꝫ impor
tabili s ſeditō eſt exorta. ita vt etiā multi inimicoꝝ ei⁹ ad miſericordiam
mouerent: dicētes eū calumniā paſſum quē paulo añ deſiderabāt videre
depoſitū. C Seuerian⁹ aūt de quo ſup̄ ſermo habit⁹ eſt. in eccia docēs
iohi detrahebat dicēs. Et ſi nullū aliud crimē hr̄et. ei⁹ tñ ſupbia depoſi
tionis ei⁹ cā ſufficiēs eſſe poſſet. Orta igiť ꝯtra impatorē et ep̄os immē
ſa ſeditō i populo. auguſta impatorē rogauit vt iohēm de exilio reduci
faceret. Terremot⁹ q̄ꝫ maxim⁹ ciuitatē inuaſit dicentib⁹ cūctis h̄ acci
dere ꝓpter iniuſtā electōꝫ iohis. Miſſi igitur ſūt legati ad iohannē ꝫ ro
gātes vt cito rediret. ⁊ ciuitati ꝑeunti ſuis orōib⁹ ſubueniret. ⁊ i popu
lo ſeditōꝫ excitatā ſedaret. Alii q̄ꝫ poſt illos. et rurſus alii deſtinati ſūt
q̄ eū cito redire ꝯpellerēt. Qui eū redire nolentē ad ꝓpria cito reduxerūt
eidē cū cereis ⁊ lampadib⁹ vniuerſo populo occurrēte. Ipe aūt in ep̄ali
ſede reſidere nolebat. dicēs oportere hoc fieri iudicō ſinodali. ⁊ eos qui
damnauerāt ſuā ſniam reuocare. Popul⁹ āt miro mō accēdebatur eū in
ep̄ali ſede reſidentē videre. et verba doctoris audire. Preualuit igitur
popul⁹: coactuſq ꝫ eſt ſermonē facere ad populū. ac i ſua cathedra reſide
re. Theophil⁹ igitur aufugit. Qui cū ierapolim aduenitſſ ꝫ: mortuus eſt
eiuſdē ciuitatis ep̄s. ⁊ ibi lamon ſanctiſſim⁹ monach⁹ eſt elect⁹. At ille
cū crebro refugeret: ei theophil⁹ ſuadebat vt ſue electōi ꝯſenſū p̄beret.
Tūc ille ꝓmiſit dicēs. Cras qḋ dn̄o placet iplebitur. Craſtina ḡ die ve
nientes ad cellā ſuā eū vt ep̄atum ſuſcipet inſtārer rogabāt: q̄ ait. Ore
mus p̄mo ad dn̄m. Qui dū oraret: mox cū ip̄a orōe terminū vite ſuſcepit
Iohānes itaq ꝫ doctrine ſedule inſiſtebat. Eo āt tp̄e ſtatua argētea cla
mide circū amicta i platea iuxta eccl'iam ſancte ſophie ad honorē ꝫ eudo
xie auguſte cōſtituta erat. vbi milites ⁊ ꝓceres luſus publicos exercebāt
Qḋ quidā iohāni plurimū diſplicebat. cū videret hoc ad eccie ſpectare
iniuriā. C G Cōſueta igitur fiducia rurſus linguā ſuā armauit. Et cū ꝫ
oporteret ꝑncipes ſupplicatōis verbo deflectere vt a tali luſu recederēt
hoc nō fecit: ſ ꝫ impetu ſui vſus eloquii iubentes fieri talia maledicebat.
Auguſta vero rurſus ad ſuā hoc trahebat iniuriā. et denuo laborabat.
vt aduerſus eū ſinod⁹ iteꝝ celebraretur. Hoc ſentiēs iohānes: illā famo
ſiſſimā in eccia ꝓtulit omeliā cui⁹ initiū eſt. Rurſus herodias veſanit.
rurſus turbatur. denuo caput iohānis i meſſorio ꝯcupiſcit accipe. Qḋ
factū ad iracundiā pl⁹ incitauit auguſtā. Dum āt q̄dam iohānem vellet

occidere a populo eſt ꝯp̄henſus. ⁊ ad iudicandū tradit⁹. Sꝫ a p̄fecto ne
occideret arrept⁹ eſt. Quidā etiā ſeru⁹ cuiuſdā p̄ſbiteri in eū impetū fa
ciens ip̄m occidere molit⁹ eſt. Qui dū a quodā teneret. ip̄m q̄ tenebat. ⁊
aliū aſtantē ⁊ terciū p̄cuſſit. Tūc clamore facto m̄ltis cōcurrētib⁹ pluri
mos interfecit. Ex illo tp̄e popul⁹ iohēꝫ cuſtodiebat. ei⁹ domū dieb⁹ ac
noctib⁹ muniēs. Suadēte igit̄ auguſta ep̄i ꝯſtātinopolim ꝯuenerunt. ⁊
accuſatores iohīs fortiter inſiſtere ceperūt. Cū āt feſtiuitas natal' dn̄i
ſup̄ueniſſet. mādauit ip̄ator iohi qꝛ niſi p̄us crimib⁹ exueret n̄ ꝯmunica
ret eidē. Ep̄i āt nihil ꝯtra eū reperūt niſi ꝙ p⁹ depoſitōꝫ reſidere i ſede
ep̄ali ſine decreto cōcilii p̄ſumpſiſſet. Et ſic dānauerūt eū. Appropin
q̄nte tandē ſolēnitate paſchali mādauit ei imp̄ator n̄ poſſe ſecum i eccle
ſia manere. cū eū duo cōcilia cōdemnaſſent. Vacabat igit̄ iohānes ⁊ ne
quaq̄ in ecc̄iam deſcēdebat. Illi q̄ iohāni fauebāt iohānite dicebāt̄. P⁹
hoc āt imp̄ator iohānē de ciuitate expelli fecit. ac duci in exiliū in q̄ndā
ciuitatē p̄uā vbi fines ſunt pōti imp̄iiq3 romani. q̄ loca crudelib⁹ barba
ris ſunt vicina. Sꝫ clemēs dn̄s nō p̄miſit diu i locis talib⁹ athletā ſuūꝫ
fideliſſimū cōmorari. Hoc innocēti⁹ papa audiēs moleſte ferebat. volēſ
qꝫ cōciliū celebrare ſcripſit clero ꝯſtātinopolitano ne iohāni ſucceſſoreꝫ
aliquē ordinarēt. ¶ Cū igit̄ lōgo fuiſſꝫ itinere fatigat⁹. ⁊ dolore capitiſ
vehemētiſſime cruciat⁹: necnō ⁊ ardorē ſol' intolerabileꝫ pateret̄. ſcā illa
aīa in cumanis. xiiii. die menſ ſeptēbris e carne ſoluta eſt. Quo defūcto
grādo vehemens i ꝯſtātinopolim ⁊ oīa ſuburbana deſcendit dicentib⁹
cūctis h̄ dei iracūdia geſtū eſſe eo ꝙ iiuſte iohēs fuerit cōdemnat⁹. Qui
bus verbis fidē fecit mors auguſte ꝓtin⁹ ſubſecuta. Quarta nanqꝫ die
p⁹ grādinem eſt defuncta. ¶ Mortuo q̄ꝫ omniū doctore terraꝝ. occidēta
les ep̄i cū orientalib⁹ nullaten⁹ cōicare voluerūt. donec illi⁹ ſacratiſſimi
viri nomen iter p̄deceſſores ep̄os poneret̄. Rex theodoſi⁹ xp̄ianiſſimus
fili⁹ p̄dicti archadii q̄ aui ſui nomen ⁊ pietateꝫ tenebat. ſacras h⁹ docto
ris reliq̄as i menſe ianuario in regiā ciuitateꝫ trāſferri fecit. Cui fideliſ
ſimus popul⁹ cū lāpadib⁹ ⁊ cereis obuiauit. Theodoſi⁹ āt ſuppliciter e⁹
adorās reliq̄as. ꝓ archadio et eudoxia genitorib⁹ ſupplicauit. vt ignorā
ter delinq̄ntib⁹ veniā cōdonarꝫ. Dudū ei p̄entes ei⁹ mortui fuerāt. Hic
theodoſius clementiſſim⁹ fuit. adeo vt nullū ſe ledentiū morti adiudica
ret dicens. Vtinā eſſꝫ mihi poſſibile ad vitā etiā mortuos reuocare. Ei⁹
curia mōaſteriū videbat̄. matutinas laudes agebat. codices diuinos lege
bat. Huic erat vxor noīe eudoxia q̄ heroyco metro poemata m̄lta cōfe
cit. Habuitq3 filiā noīe eudoxiā quā valētiniano quē ip̄atorē fecerat de
dit vxorem. Hec oīa de hiſtoria triptita extracta ſūt. ¶ Mortuus eſt aūt
circa annos dn̄i. cccc.

¶ cxxxii

¶ De ſanctis cornelio ⁊ cipriano

Cornelius interpretatur intelligens circūciſionē. Ipſe eñi intelle
xit et intelligēdo ſeruauit circūciſionē a ſupfluis licitis ⁊ etiā
neceſſariis. Uel cornelius dr̄ a cornu. et leos qḋ eſt populus .q̄ſi
cornu.i. fortitudo populi. Cyprianus dr̄ a cypro qḋ eſt mixtura. ⁊ ana
qḋ eſt ſurſum. Uel dr̄ a cypro qḋ eſt meſticia vel hereditas. Ipſe eñi ha
buit ſupnam mixturā grē ⁊ virtutum. meſticiā peccatoꝝ. et hereditatē
celeſtium gaudiorum ¶ A

Cornelius papa ſucceſſor ſancti fabiani a decio ceſare cū ſuis
clericis in exiliū relegat. Ibiq; a ſancto cypriano carthagineñſi
epō lr̄as ꝯfortatōis accepit. Tandē de exilio reductus decio p̄
ſentatur. ⁊ dū immobil' pmanerē. iuſſit eū decius plūbatis cedi. p̄cepitq;
vt ad templū martis duceret. et ibi aut ſacrificaret. aut ſniam capitalē
ſubiret. Cū ḡ illuc duceretur: miles qdā rogauit eū vt ad domū ſuā di
uerteret. ⁊ p vxore ſua ſaluſtia. q̄ p. v. ānos paralitica iacebat orarē. Que
dū ad orōēs eius ſanata eſſet. xx. milites cū ipa ⁊ viro ſuo dn̄o crediderūt
Qui omēs iubēte decio ad templū martis deducti. ⁊ in illud expuentes
cū ſancto cornelio martirizati ſunt. Paſſus eſt aūt circa ānos dn̄i. ccliii.
¶ Cyprianus aūt carthaginenſis epūs in eadē ciuitate patrono pconſuli p̄
ſentatur. Qui cū a fide nullatenus mutari poſſet: in exiliū mittitur. Inde
q; reuocatus ab anglirico pcōſule. q̄ patrono ſucceſſerat: ſniam capitalē
accepit. Qua ſnia lata dixit cyprianus. Deo grās. Cum aūt ad locū cū
ſpiculatore veniſſet. p̄cepit ſuis vt eidem ſpiculatori p mercede. xv. aure
os darent. Accipienſq; linteū. manu ſua oculos texit. et ſic coronam ſu
ſcepit circa annos domini. cclvi. ¶ ccxxxiii

¶ De ſancta eufemia ¶ A

Eufemia dr̄ ab eu qḋ eſt bonū. et femina. q̄ſi bona femina. i. vtil'
honeſta. ⁊ delectabilis. q2 hoc triplici mō dr̄ bonū. Fuit eñi vti
lis aliis p ꝯuerſatōē. honeſta ſibi p moꝝ ꝯpoſitōē. delectabilis
deo p celeſtē ꝯtemplatōē. Uel eufemia dr̄ q̄ſi eufonia qḋ eſt ſuauis ſono
ritas. Suauis āt ſonus fit tribus mōis. ſ. voce vt in cātu. pulſu vt in cytha
ra. flatu. vt i organo. ſic beata eufemia fecit deo dulcē ſonum cū voce p̄
dicatōis. cū pulſu bone opatōis. ⁊ cū flatu interne deuotōis ¶ B

Eufemia filia ſenatoris vidēs xp̄ianos tpe dyocleciani tā di
uerſis penis laniari. ad priſcū iudicē pperauit. ⁊ xp̄m publice
cōfitens exēplo ſue ꝯſtātie etiā viroꝝ aīos cōfortabat. Cum
igitur iudex xp̄ianos ſucceſſiue occideret. alios p̄ñtes eſſe iubebat vt ſal
tem territi immolarent. dum cōſtantes tam crudeliter laniari viderent.
Cum ergo coram eufemia ſanctos crudeliter detruncaret. ipa coꝝ ꝯſtā
tia amplius puocata iniuriā a iudice ſe pati clamabat. Tunc iudex ga
uiſus eſt. putans eā ſacrificiis velle cōſentire. Uñ cum ab ea quam ſibi

iniuriã faceret reqſiſſet: illa ait. Cũ ſim genere nobil'. cur mihi ignotos
⁊ aduenas añponis et ꝓores facis ad xp̄m ꝑtingere. ⁊ ad ꝓmiſſaȝ glãm
peruenire. Cui iudex. Putabã te ad mẽtem rediſſe. et gaudebaȝ te tue
nobilitatis vł' ſex⁹ meminiſſe Recluſa igiť in carcere. et ſequenti die cũ
vinctis ſine vinculis adducta. iteꝝ grauiſſime eſt conqueſta. cur ꝯtra le
gem imperatoꝝ ſibi ſoli a vinculis pceref. Tũc alapis duriſſime cediť
et in carcere recludiť Quã iudex ſecut⁹ ex libidine opp̄rimere voluit. Sȝ
illa viriliter reluctãte. manũ ei⁹ virt⁹ diuina cõtraxit. Tũc putãs ſe in
cantatũ. ꝓpoſitum dom⁹ ſue ad ip̄am direxit multa ꝓmittẽs ſi eã facerȝ
cõſentire. Sed ille carcerẽ clauſuȝ nec clauib⁹ apire potuit nec ſecurib⁹
frãgere. donec a demone arrept⁹. clamãs et ſeip̄m dilanians vix euaſit
Deinde educta poſita eſt ſuper rotã. cui⁹ vectes carbonib⁹ pleni erãt. et
artifex intra rotã tale ſignũ trahentibus dedit. vt qñ ſonũ faceret ſimul
traherent. et ſic exeunte igne vectes corp⁹ eius diſſiparẽt. Sȝ nutu dei
ferramentũ quo rota ꝑpabať de manu eius decidẽs ſonum fecit. et cõti
nuo illis trahẽtibus rota artificẽ cõminuit. et eufemiã ſtantẽ ſuper eam
illeſam ſeruauit. Tũc parẽtes artificis lamẽtantes ſuppoſito igne ip̄am
cum rota cõburere voluerũt. Sed rota cõbuſta. eufemia ab angelo ſolu
ta in quodã loco excelſo incolumis ſtare cõſpiciť. Appellian⁹ iudici ait
Virtus xp̄ianoꝝ nõ niſi in ferro vincitur. Unde cõſulo vt eã facias de
collari. Erectis igitur ſcalis. cũ q̄dam ad eã capiendã manũ mittere vel
let. mox tot⁹ paraliſi ſolutus vix inde ſemiuiu⁹ educt⁹ eſt. C. Ali⁹ au
tem nomĩe ſeſtenes aſcendẽs cõtinuo mutat⁹ ab ea veniam petiit. ⁊ eua
ginato gladio ad iudicẽ clamauit ꝙ ſeip̄m libenti⁹ occideret q̄ȝ eã quaȝ
angeli defendebãt cõtingeret. Deniqȝ inde educta. iudex cãcellario ſuo
dixit vt ad eũ omẽs petulãtes iuuenes cõuocaret. Qui tã diu eã illude
rent donec fatigata deficeret. Sed ille ad eã ingrediens. et multas vir
gines ſplendidiſſimas circa eã orantem videns. monitis ei⁹ primus xp̄i
anus effectus eſt. Preſes vero per capillos virginẽ ſuſpendit. Sȝ imo
bilẽ permanentẽ negato cibo in carcerẽ recludi fecit. vt. vii. die inter q̄t
tuor magnos lapides ſicut oliua conſtringeretur. Illa vero quotidie ab
angelo ſatiata. dum. vii. die intra lapides duriſſimos poſita eſſet. ad ei⁹
orõem ip̄i lapides in cinerẽ tenuiſſimũ ſunt redacti. Tũ p̄ſes ſe victuȝ a
puella erubeſcens eã in foueã ꝓici iuſſit. vbi tres tãte imanitatis beſtie
erãt. q̄ omnẽ hominẽ deglutirent. Que ſtatim blandiendo ad virginem
cõcurrentes et iunctis ad inuicem caudis ei quaſi cathedrã ad ſedẽduȝ
prebentes iudicem hoc videntẽ vehementius cõfuderunt. Unde cũ pre
ſes fere pre anguſtia moreretur. ingreſſus carnifex vt dñi ſui iniuriam
vindicaret. gladiũ in latus ſuũ fixit. et xp̄i martirem fecit. Quẽ iudex ꝓ
mercede veſte ſerica induit. et torquea aurea circũdedit. Sȝ egrediẽs a
leone arripitur. ⁊ ab eo penit⁹ deuoratur. Unde ſui cum diuti⁹ q̄rẽtes

vit pauca eiꝰ oſſa cũ veſte ſerica ⁊ torq̄ aurea repierunt. Priſcus ꝗ3 iu
dex ſeipſum comedens mortuꝰ ē inuentꝰ. Sancta aūt eufemia in calcedo
nia cū honore ſepulta eſt. Meritis cuiꝰ oīs iudei et gētiles calcedonie
in xp̄m crediderūt. Paſſa eſt aūt circa ānos dn̄i. cclxxx. Ambroſiꝰ de
hac virgine in p̄fatōe ſic ait. Uirgo alma triūphatrix eufemia. virgini
tatis retinēs mitrā. paſſionis meruit veſtiri corona. Cuiꝰ p̄cibus hoſtiſ
inimicꝰ euincit. p̄ſcus aduerſariꝰ ſupat. a fornaciſ igne virgo ſoſpes eri
pitur. duri lapides in puluerē ꝯuertūtur. Fere māſueſcunt. collaq3 ſub-
mittunt. atq3 oīa penaꝝ ſupplicia eiꝰ orōne ſupantur. Nouiſſime gladii
mucrone cōfoſſa. carnea relinq̄ns clauſtra. celeſti choro iūgit leta. Hec
ſacra virgo tibi dn̄e ecciam tuā cōmendet. hec ꝓ nobis peccatoribus in
terpellet. hec etiā vox a nr̄a vt virgo vernula illibata tibi p̄ſtet

CXXXIIII

De ſancto lamperto

LAmpertus nobilis genere ſ3 nobilior ſanctitate vite. ⁊ a p̄me
uo etatis ſue lr̄is eruditꝰ adeo ꝓ ſui ſanctitate ab omībꝰ ama
batur. ⁊ pꝰ theodardū mgr̄m ſuū trecenſ eccie in ep̄m meruit
ꝓmoueri. Quē childericus rex plurimū diligebat. ⁊ p̄ omnibꝰ ep̄is carꝰ
ſemꝑ habebat. S3 creſcente inuidoꝝ malicia. eū ſine cā impii expellēteſ
honore debito priuauerūt. et feramundū in eius cathedrā ſtatuerunt.
At lampertꝰ monaſterū ingreſſus ꝑ. vii. ānos ibidē optime cōuerſatuſ
eſt. Quadā vero nocte ad orōz ſurgens in pauimento ꝑ ignorantiaz ſo
num fecit. Qd̄ audiens abbas dixit. Quiſquis hūc fecit ſonū ſtatim va
dat ad crucē. Tūc lampertꝰ ilico nudis pedibꝰ i cilicio ad crucē cucurrit
ibiq3 tādiu ⁊ in niue ⁊ gelu ac glacie fixus ſtetit donec fratribus pꝰ ma
tutinas ſe calefaciētibus abbas eū deeſſe cognouit. ⁊ audiēs a quodaz
fratre ꝙ ille eſſet q̄ ad crucē iuſſ3: eū introduci fecit: et ab eo cū monach
is veniā poſtulauit Ille vero nō ſolū clemēter indulſit: ſ3 ⁊ de bono pati
entie eis ſublimiter p̄dicauit. Pꝰ. vii. ānos feramundus expulſus eſt. ⁊
ſanctꝰ lamptus iubente pipino ad ſedē ꝓpriā eſt reductꝰ. Cū aūt ſicut p̄
us verbo ⁊ exemplo polleret. inſurgenteſ in eū duo maligni: eū grauiter
inſectare ceperūt. Quos amici pōtificis eos ſicut meruerāt occiderunt
Eo tp̄e lamptus pipinū de quadā meretrice quā tenebat plurimū incre-
pauit. Dodo aūt cōſanguineꝰ eoꝝ q̄ occiſi fuerant. et frater ipiꝰ meretri
cis domeſticꝰ aule regie cōgregato exercitu domū ep̄i circūquaq3 obſe-
dit: volens occiſoꝝ necē in ſanctū vindicare lampertū. Et cū puer lam
pto i orōe poſito nūciaſſet. ille cōfiſus in dn̄o vt eos expugnaret mucro
nem arripuit. S3 ad ſe rediens gladiū de manu ꝓiecit: melius iudicās:
vt ꝑſiſtendo ⁊ moriendo vinceret. ꝙ̄ vt ſacratas manus de impioꝝ ſan-
guine maculares. Tunc vir dei ſuos ammonuit. vt ꝓtā ſua ꝯfiterentur

et mortem patienter ſuſtineret. Statimqꝫ impii irruētes. ſanctū in orōe lamptum pſtratū pemerunt. circa annos dñi. dcxx. Quib⁹ diſcedētib⁹ q̄dam ex eius famulis euadētes. corp⁹ eius occulte ad cathedralē eccīam nauigio pduxerūt. ⁊ cū multa ciuitatis meſticia ſepulture dederūt

CXXXV

De ſancto matheo

Matheus binomius extitit ſcꝫ matheus ⁊ leui. Mathe⁹ aūt interp̄tatur donū feſtinatōis. vel donator cōſilii. vel dr̄ mathe⁹ a magn⁹ ⁊ theos qđ eſt de⁹ q̄ſi magnus deo. vel a man⁹ ⁊ theos quaſi manus dei. Fuit em̄ donū feſtinatōis p feſtinā ꝯuerſionem. donator cōſilii p ſalubrem p̄dicatōem. magn⁹ deo p vite pfectōem. manus dei p euāgelii ꝯſcriptōem. Leui interp̄tatur aſſumptus vel applicatus ſiue additus aut appoſitus. Fuit em̄ aſſumptus ab exactōe vectigalium applicatus numero apoſtoloꝝ. additus cōſortō euāgeliſtaꝝ. et appoſitus cathalago martirum

Matheus ap̄l'us in ethiopia p̄dicans in ciuitate q̄ dr̄ nadaber. duos magos noīe zaroen ⁊ arphaxat repit. q̄ ita homies ſuis artib⁹ demētabāt vt quoſcūqꝫ vellēt mēbroꝝ officō ⁊ ſanitate puare viderent. Qui in tantā ſupbiā eruperūt vt ſe q̄ſi deos ab hominibus facerēt adorari. Mathe⁹ aūt ap̄l'us p̄dictā ciuitatē ingreſſus. et apud eunuchū cādacis regine quē philipp⁹ baptiſauerat hoſpitat⁹. ita magoꝝ p̄ſtigia detegebat. ꝙ q̄dq̄d ipi faciebāt hominib⁹ in pnicie. hoc ipſe cōuerteret in ſalutē. Eunucho āt ſanctū matheū interrogante quō tot linguas loq̄retur et intelligeret. expoſuit ei mathe⁹ ꝙ ſpūſancto deſcendente omniū linguaꝝ ſciam recepiſſet. vt ſicut illi q̄ p ſupbiā turrim vſqꝫ in celū edificare volebāt. p̄ ꝯfuſione linguaꝝ ab edificatōne ceſſauerunt ſic ap̄li p omnium linguaꝝ ſciam turrim n̄ de lapidib⁹ ſꝫ d̄ virtutibus cōſtruāt p quā oēs q̄ crediderint in celū aſcendāt. Nūc venit q̄ diceret magos illos cū duob⁹ aduenīſſe draconib⁹. q̄ ignē ſulphureū ex ore ⁊ narib⁹ euomentes cūctos homies occiderēt. Ap̄l's āt ſigno crucis ſe muniens ad eos ſecure exiuit. Quē mox vt dracones viderūt an̄ eius pedes ptinus dormierūt. Dixitqꝫ magis. Ubi eſt ars vr̄a. Excitate eos ſi poteſtis. Ego aūt niſi dñm rogaſſem. qđ in me cogitaueratis inferre. in vos ptinus retorſiſſem. Cū āt pp̄l'us ꝯueniſſet. in noīe ieſu draconibus vt abirent p̄cepit. ⁊ nullū ledentes ptin⁹ abierunt. Cepit q̄ꝫ populo de gl'a padiſi terreſtris magnū ſermonem cōtexere. aſſerēs ipm omnibus mōtibus eminere. ⁊ pximū celo eſſe. ſpinas vel tribulos ibi nō eſſe. lilia vel roſas ibi nō marceſcere. ſenectutē ibi nō euenire. ſed hominem ibi iuuenē ſp manere angeloꝝ organa ibidem ſonare. aues vocatas cōtinuo obedire. De hoc āt padiſo terreſtri dixit hominē eiectū eſſe. ſꝫ p

xp̄i natiuitatē in ꝑadiſum celeſtē reuocatū fuiſſe. Et cū hec populo loq̄
retur, ecce ſubito tumultꝰ exortus eſt. in q̄ regis filiꝰ mortuꝰ plāgebat.
Quē cū magi ſuſcitare nō poſſent. ſuadebāt regi ꝙ in deoꝝ conſortium
raptus fuiſſet. ⁊ iō ſimulacꝝ ⁊ templū ſibi ꝯſtrui oporteret. Predictus
aūt eunuchꝰ magos cuſtodire faciens: apl'um aduocauit. Qui orōne fu
ſa cum ꝓtinus ſuſcitauit. Quapropter rex nomie egippus hoc viſo ꝑ vni
uerſas ſuas ꝓuincias miſit dicens. Venite et videre deū in effigie hoīs
latentem. Venerūt igit cū coronis aureis ⁊ diuerſis ſacrificioꝝ generi
bus volētes ſacrificare ei. Quos mathꝰ cōpeſcuit dicēs. Viri q̄d faci
tis. Ego deꝰ non ſum. ſꝫ ſeruꝰ dn̄i ieſu xp̄i. Illi igit de auro et argento
q̄d ſibi attulerāt ipō iubente eccīam magnā fabricauerūt. quā infra. xxx.
dieꝝ ſpaciū ꝯſummauerūt. In qua apl'us. xxxiii. ānis ſedit ⁊ totam egi
ptum ad fidem cōuertit. Rex āt egippus cū vxore ſua et omni ppl'o ba
ptiſatus eſt. Ephigeniā āt filiā regis apl'us deo dicatā pluſq̄ ducentis
virginibus p̄fecit. CB Poſt hoc hirtacus regi ſucceſſit. et virginē
p̄dictam cōcupiſcens: dimidiū regni ſui apl'o ꝓmiſit: ſi eā in cōiugiū ſu
um ſibi faceret cōſentire. Cui apl'us ait vt iuxta morem p̄deceſſoris die
dn̄ica ad eccīam ꝯueniret ⁊ p̄ſēte ephigenia cū ceteris virginibus q̄ bo
na ſint iuſta cōiugia audiret. Quo rex cum gaudio feſtinauit putans ꝙ
ephigenie vellet cōiugiū ſuadere. Mathꝰ igit virginibꝰ et omi popu
lo cōgregatis de bono matrimonii diu locutꝰ. a rege plurimū eſt lauda
tus. credens ꝙ hoc ideo diceret vt virginis animū ad matrimonium ꝓ
uocaret. Deinde impato ſilentō ſermonē repetit dicens. Cū ḡ bonū ſit
matrimoniū. ſi ſaluo federe teneat. bn̄ ſcitis aſtātes ꝙ ſi regis ſponſam
aliq̄s ſeruoꝝ vſurpare p̄ſumeret. nō ſolum regis offenſam ſꝫ mortē in
ſuꝑ mereret. nō q2 vxorem duxiſſe ꝓbat. ſꝫ q2 ſpōſam dn̄i ſui accipiens
eius matrimonium violaſſe cōuincit. Ita ⁊ tu rex ſciēs ephigeniā regis
eterni ſpōſam effectā. et ſacro velamine cōſecratā. quō poteris ſpōſam
potentioris te tollere et tuo matrimonio copulare. Quo audito rex p̄e
ira inſaniens furibundꝰ abſceſſit. Apl'us āt intrepidus et ꝯſtās omnes
ad patientiā et cōſtantiā ꝯfortauit. et ephigeniā corā ſe ex timore ꝓſtra
tam cum ceteris virginibꝰ bn̄dixit. Poſt miſſaꝝ autē ſolēnia rex ſpicu
latorem miſit qui iuxta altare matheum ſtantem. et expāſis manibus in
celum orātem miſſo a tergo gladio interfecit ⁊ martirē fecit. Quō ppl'us
audiens ad palatium regis oīa icenſurꝰ ꝓperebat. Sꝫ a p̄ſbiteris ⁊ dy
aconibus vix detenti apl'i martiriū cum gaudio celebrauerūt. Rex ve
ro cum nec ꝑ matronas ad eā directas. nec ꝑ magos ephigeniam poſſet
aliquatenus immutare. totam eius domum igne copioſo vallauit. vt ip
ſam cū ceteris virginibꝰ cōcremaret. Apl's āt eiſdem apparens omnes
ignes ab eaꝝ domo excuſſit. Qui erūpens regis palatiū iuaſit. ⁊ ſolo re
ge euadente vix cū vnico filio cūcta cōſumpſit. Statimq3 filiꝰ arreptꝰ

a demenio patris crimīa ꝯfitēs ad ſepulcꝝ apl'i ꝑperauit. Hr vero tur‑
piſſimus leproſus effect⁹. cū curari nō poſſz. manu ꝓpria gladi o ſe pemit
Populus aūt fratrē ephigenie ab apl'o baptizatū regē ꝯſtituit. Qui p
ānos. lxx. regnauit. ꝛ filiū ſuū ſibi ſubſtituens xp̄ianū cultū magnifice
ampliauit: ꝛ totā ethiopie ꝓuinciā eccl'iis xp̄i repleuit. Zaroes aūt et ar
phaxat ab ea die q̄ regis filiū apl'us ſuſcitauit in ꝑſidem fugerūt. Sꝫ ſy
mon ꝛ iudas ibidē eos vicerunt. ¶ Notandū ꝙ in beato matheo q̄t
tuor principaliter cōſiderātur. Primū eſt obediencie velocitas. qꝛ mox
vt xp̄e eū vocauit: cōtinuo teloneū reliq̄t. nec dn̄os ſuos timens ratōnes
vectigaliū imꝑfectas reliq̄t. et xp̄o ꝑfecte adheſit. Pro hac velocitate
obediencie q̄dam occaſionē erroris ſibi aſſumpſerūt. ſicut recitat hiero
nim⁹ in originali ſup p̄dictū locū dicens. Arguit in hoc loco porphiri⁹
ꝛ iulian⁹ auguſtus vl' imꝑitiam hiſtorici mentiētis. vl' ſtulticiā eoꝝ q̄ ſta
tim ſecuti ſunt ſaluatorē. q̄ſi irratōnabiliter quēlibet vocantē hominem
ſint ſecuti. cum tāte virtutēs tātaqꝫ ſigna p̄ceſſerint q̄ apl'os ant̄q̄ crede
rent vidiſſe nō dubiū eſt. Certe fulgor ipē ꝛ maieſtas diuinitatis occul‑
ta. q̄ etiā in humana facie relucebat. ex primo ad ſe vidētes trahere po
terat aſpectu. Si eīn in magnete lapide hec eſſe virtus dr̄. vt anulos ꝛ fe
ſtucas ſibi copulet. q̄ntomagis dn̄s omniū creaturarū ad ſe poterat tra
here q̄s volebat. Hec hiero. ¶ Secūdū eſt eius largitas ſiue liberalitas.
qꝛ ſtatim fecit ei cōuiuiū magnū in domo ſua. Qd̄ q̄dem cōuiuiū ñ tm̄
fuit magnū ratōe laute ꝑparatōis. ſꝫ etiā fuit magnū primo rōe voti. qꝛ
cum magno affectu et deſiderio ip̄m recepit. Secūdo rōe miſterii. quia
illud fuit indicatiuū magni miſterii. Qd̄ miſteriū expont glo. ſup lucā
dicens. Qui domicilio chriſtū recipit interno. maximis exuberantiū pa
ſcitur delectatōibus voluptatum. Tercō rōne documentoꝝ. qꝛ ibi mag̃
documenta exhibuit. ſicut miſericordiā volo: et nō ſacrificium. ꝛ ñ egēt
q̄ ſani ſunt medico ꝛc. Quarto rōe inuitatoriū. qꝛ magni diſcumbētes:
etiā inuitati fuerunt. ſ. xp̄c et diſcipuli eius ¶ Terciū eius humilitas. q̄
apparuit in duob⁹. Primo in hoc ꝙ ſe publicanū manifeſtauit. Ceteri
euangeliſte vt dicit gloſa verecundie cauſa et euangeliſte honore nomē
vulgatum non ponunt. Ipē ſm̄ qd̄ ſcriptum eſt iuſtus in primis accuſa
tor eſt ſui. matheum ſe ꝛ publicanū nomiat. vt oñdat nullum cōuerſū de
here de ſalute diffidere. cū apl'us ꝛ euāgeliſta de publicano repente ſit
factus. Scd̄o in hoc ꝙ ad ſuas iniurias patiēs fuit. Qn̄ ei phariſei mur
murabāt ꝙ chriſtus ad hominem peccatorē diuertiſſet. potuiſſet eis ma
theus rn̄diſſe ac dixiſſe. Vos potius miſeri ac pctōres eſtis q̄ vos iuſtos
arbitrantes medicum refugitis. Ego aūt iam peccator dici nō valeo. q̄
ad medicum ſalutis cōfugio. ꝛ eidē vuln⁹ meū nō abſcōdo ¶ Quar
tum eſt euangelii ipſius in eccīa magna ſolēnitas Ei⁹ eīn euangeliū pre
ceteris euangeliis magis in eccleſia frequentat̃ ſicut ꝛ pſalmi dauid et

epl'e pauli p̄ ceteris ſcripturis ampli⁹ in eccl'ia recitant̄. Cui⁹ hec eſt rō.
q̄m teſte iacobo tria ſūt genera pctōꝝ. ſ. pctūm ſupbie. luxurie. ⁊ auari
cie. Pctō ſupbie peccauit ſaul⁹ a ſaule ſupbiſſimo rege dict⁹. q̄ eccl'iam
ſupra modū pſecutus eſt. Pctō luxurie peccauit dauid. q̄ et adulterium
cōmiſit. ⁊ ppter ipm adulteriū fideliſſimū militē vriā occidit. Pctō aua
ricie peccauit mathe⁹. q̄ p auariciā lucris turpibus inhiabat. Fuit eñ
teloncarius. Eſt aūt theloneū: vt dicit yſidor⁹. loc⁹ in portu maris. vbi
merces nauiū et nautaꝝ emolumenta reddunt̄. Telos aūt grece vt di-
cit beda latine dr̄ vectigal. Licet igit̄ iſti pctōres extiterint. eoꝝ tñ peni
tentia adeo placuit vt nō ſolū dñs eoꝝ culpis ignoſceret. ſ; etiam i eis
dona ſua multiplici⁹ cumularet. Nā ſeuiſſimū pſecutorem fecit fideliſſi
mum pdicatorē. adulteꝝ ⁊ homicidā fecit pphetā ⁊ pſalmiſtā. lucris in
hiantem ⁊ cupidū fecit apl'um ⁊ euāgeliſtā. Jō igitur hoꝝ trium victa
nobis tā frequētius recitant̄. vt null⁹ q̄ ꝯuerti voluerit deſpet de venia
qñ tātos in culpa tales cōſpicit fuiſſe in grā. ¶ Notandū inſup ꝗ ſm be
atum ambro. circa ꝯuerſionē beati mathei q̄dā ex pte medici. q̄dā ex pte
infirmi ſanati. q̄dam ex pte modi ſanādi cōſiderātur. In medico tria fu
erunt. ſ. ſapia qua radicē morbi cognouit. bonitas q̄ medicamēta adhi-
buit. potēcia qua ipm tā ſubito mutare potuit. De his tribus ſic idem di
cit ambro. in pſona ipi⁹ mathei. Hic poteſt auferre cordis mei dolorē ⁊
aīe pallorem q̄ nouit occulta. Et hoc q̄ntū ad pmū. Inueni medicu; q̄
in celis habitat ⁊ in terris ſpargit medicamenta. Hoc q̄ntū ad ſecundū
Hic poteſt ſol⁹ ſanare vulnera mea q̄ neſcit ſua. Hoc q̄ntū ad tercium
¶ In ipo aūt infirmo ſanato. ſ. in beato matheo tria ꝯſiderant̄ ſm qd̄ di
ctus ambro. oñdit. Ipe nāq; morbū perfecte exuit. curāti grat⁹ extitit.
⁊ in ſanitate recepta ſp mundū ſe huauit. Vñ ait. Seq̄batur matheus
iam let⁹ et alacer ⁊ exultabat dicēs. Iā nō publicanū gero. iā non porto
leui. Exui leui poſtq̄ xp̄m indui. Et hoc q̄ ad pmum. Odio gen⁹ meum
fugio vitā meā. ſolū te ſequor dñe ieſu q̄ ſanas vulnera mea. Hoc q̄ ad
ſecundū. Quis eſt q̄ me ſepat a caritate dei q̄ in me eſt tribulatō an an-
guſtia. an fames. Hoc quo ad tercium. ¶ Mod⁹ aūt ſanādi ſm beatū am
broſiū triplex fuit. Primo eñ xp̄c ipm vinculis ligauit. Scd̄o cauteriū
ipm impſſit. Tercō omnē putredinē emūdauit. Vñ ait ambro. loquēs in
perſona mathei. Ligat⁹ ſū fidei clauis et bonis cōpedib⁹ caritatis. Au
fer ieſu meorum putredines peccatoꝝ dum habes vinculis caritatis li-
gatum. Seca quodcūq; inueneris vicioſum. Hoc q̄ntu; ad primū. Om
ne mandatum tuū ſicut cauterium impreſſum tenebo. et ſi vrit cauteri-
um mandati. tamen putrefacta carnis exurit. ne ad virus ſerpat conta-
gio. Et ſi mordet medicamentum tamen vlceris tollit vicium. Quantū
ad ſecundum. Veni cito domine incidens occultas et latentes varias
paſſiones. Aperi cito vulnus. ne noxius ſerpat humor. emunda omne

qd̄ fetidū eſt pegrino lauacro. Hoc q̄ntū ad terciū. Eius aūt euangeliū anno dn̄i. d. qd̄ manib9 ſuis ſcripſerat cū oſſib9 beati barnabe reptū eſt. Qd̄ q̄dem euangeliū beat9 barnabas ſecū ferebat. et ſup infirmos illō ponens. omnes tam fide barnabe. q̄ꝫ merito mathei continuo liberabat

CXXXVI

De ſancto mauricio

Mauric9 dr̄ a mari et cis qd̄ dr̄ vomēs. vel dur9 et us qd̄ interꝑtatur cōſiliatoꝛ vl' feſtinās. Vel dr̄ a mauron qd̄ ſm yſidoꝝ grece dr̄ nigꝝ. Ipe nāqꝫ habuit amaritudinē ꝑ incolatu miſerie ⁊ dilatōe patrie. Fuit vomēs ꝑ ſupfluoꝝ abiectōꝫ. dur9 ⁊ firmus per tormentoꝝ ꝑpeſſionē. cōſiliatoꝛ ꝑ ꝯmilitonū exhoꝛtatōeꝫ. feſtinās ꝑ feruoꝛem et bonoꝝ opeꝝ multiplicatōeꝫ. niger ꝑ ſui deſpectōꝫ. Hui9 paſſionem ſcripſit et cōpilauit beat9 euchari9 lugdunēſis archiepus

Mauricius in ſacratiſſima legione q̄ thebea dr̄ dux extitiſſe perhibetur. Dicti āt ſunt thebei a ciuitate ſua q̄ thebea nūcupata eſt. Eſt āt ipa regio in ptib9 oꝛiētis vltra fines arabie habilis opib9. fructib9 fertilis. arboꝛib9 delectabil'. Habitatoꝛes vero illius regionis dicunt̄ eſſe magni coꝛpibus. armis ſtrenui. in bello foꝛtiſſimi. callidi ingenio. ſapia locupletiſſimi. Ipa āt ciuitas centū poꝛtas habuit ⁊ ſup nilū fluuiū q̄ de padiſo egredit̄ et gyon dr̄ ſita fuit. De qua dr̄. Ecce vetus thebea centū iacet obꝛuta poꝛtis. His iacob9 frater dn̄i verbū ſalutis p̄dicauit. et fidē chꝛiſti pfecte eos docuit. Dyoclecian9 aūt ⁊ maximianus q̄ ceperūt anno dn̄i. cclxxvii. volētes fidē chꝛiſti penitus extirpare. tales ep̄l'as ꝑ omnes ꝓuintias in q̄bus chꝛiſtiani moꝛabātur trāſmiſerunt. Si aliq̄d determinari opoꝛteret aut ſciri. et tot9 mūd9 ex vna pte cōgregatus eſſet. et ſola roma ex alia pte cōſiſteret. mūdus totus victus fugeret. et ſola roma in culmine ſcientie remaneret. Cur ergo vos parua plebecula ei9 p̄ceptis reſiſtitis. ⁊ cōtra ipſius ſtatuta tā ſtolide ſuperbitis. Aut igitur deoꝝ immoꝛtaliū fidē ſuſcipite. aut immutabil' de vobis ſentētia ꝓfertur dānatōis. Chꝛiſtiani aūt huiuſmōi l'ras ſuſcipientes. nuncios omēs vacuos remiſerunt. Tunc dyoclecian9 ⁊ maximianus in ira cōmoti. ꝑ om̄es ꝓuintias miſerūt. vt om̄es bellicis armis apti ad romā venirēt. et om̄es rebelles romano imꝑio ſubiugarēt. Iſte autē auguſtoꝝ ad populū thebeoꝝ delate ſunt. Qui popul9 ſm dei p̄ceptū q̄ dei erant deo: ⁊ q̄ erant ceſaris ceſari reddebāt. Congregantes igit̄ electam militū legionem. ſcꝫ. vi. milia. dclxvi. eos ad imperatoꝛē miſerunt. vt in bellis iuſtis imperatoꝛē iuuarent. nō vt ꝯtra xp̄ianos arma mouerent. ſꝫ eos poti9 defenſarent. Huic aūt ſacratiſſime legioni dux erat inclitus vir mauricius. ſigniferi aūt cādidus innocenti9. exupius. victor. et cōſtantius. Dyoclecian9 igit̄ maximianū quē ſibi in collegaꝫ imperii

aſſumpſerat cõtra gallias cū infinito exercitu miſit. ⁊ ei legionem thebe
am ſociauit. Hi a ſancto marcellino papa exhortati ſunt vt añ gladiis i
terirent ꝙ fidē xpi quā acceperant violarent. ¶ Cū igitur vniuerſus
exercitus mõtes alpium trāſmeaſſent: ⁊ ottodoꝝ aduenisset. iubet impe
rator vt oĩes q̇ ſecū erant ydolis immolarēt. ⁊ ꝯtra rebelles imperio ⁊
maxime cõtra xpianos vnanimiter cõiurarent. Quod ſancti milites audi
entes octo miliaribus ab exercitu ſeceſſerunt. et in quodam loco ameno
cui agauū nomen eſt iuxta rodanū cõſederunt. Quod audiens maximi
anus. miſſis militibus p̄cepit vt ad deoꝝ ſacrificia cum aliis feſtinarēt.
Qui ſe nõ poſſe facere rñderunt vtpote q̇ fidem xpi haberent. Tunc im
perator ira ſuccēſus ait. Iungitur deſpectui meo celeſtis iniuria. et me
cum religio romana ꝯtemnitur. Sentiat cõtumax miles nõ ſolum mihi
ſed etiā diis meis me poſſe dare vindictam. Tunc ceſar miſſis militibꝰ
ſuis iuſſit vt aut diis ſacrificare eos cõpellerent. aut decimū quēqꝫ coꝛ
ꝓtinus decollarent. Sancti igitur cum gaudio capita extendentes. vnꝰ
ante alteꝝ feſtinabat. ⁊ ad morte̅ ꝑuenire certabat. Tunc ſanctus mau
ricius aſſurgens inter cetera ſic concionatus eſt. Cõgratulor vobis. qꝛ
pro fide chriſti omnes mori parati eſtis. Commilitones veſtros necari
ſuſtinui: quia vos ad paſſionem pro chriſto paratos vidi. et dñi manda
tum ſeruaui qui ait petro. Mitte gladium tuū in vaginam. Quia ergo
iam cõmilitonum corporibus vallati ſumus. et socioꝝ ſanguinibus ru
bricatas veſtes habemus nos ip̄os ad martirium ſequamur. Hec ergo
ſi placet ceſari mandemus reſponſa. Milites tui imperator ſumus. et ad
defenſionem reipublice arma ſuſcepimus. Non eſt in nobis proditõ ꝗ
formido. ſed chriſti fidem nullatenus deſeremus. Cum hoc imperator au
diſſet. iuſſit iterum vt decimuꝫ trucidarent. Quo facto: exuperius ſigni
fer vexillum arripiens. et inter commilitones ſtās dixit. Glorioſus dux
noſter mauricius de noſtrorum cõmilitonum gloria eſt locutus. nec exu
perius ſignifer noſter ideo hec arma arripuit vt talibus reſiſtamꝰ. Pro
iciant dextre noſtre arma hec carnalia. et armētur virtutibus. ⁊ talia ſi
placent ceſari remādemus. Milites ſumus imperator tui: ſerui aũt q̃d li
bere ꝯfitemur xpi. Tibi debemꝰ militiā. illi innocentiā. A te laboris ſti
pendium. ab illo exordium ſumpſimus vite. Omnia ꝓ ip̄o tormenta ſuſ
cipere parati ſumus. et ab eius fide nunꝗ̄ diſcedemus. Tunc impiꝰ ce
ſar iuſſit ſuum exercitum totam legionem circundare ita vt vnus eua
dere nõ poſſet. Vallantur igitur milites xpi a militibus dyaboli. et ne
phandis manibus trucidantur. et pedibus equorum cõculcantur. ⁊ xpo
p̄cioſi martires cõſecrātur. Paſſi ſunt aũt circa ānos dñi. cclxxx. Dei aũt
nutu ꝗ̄plures euaſerunt. vt in regiones alias veniētes xpi nomē p̄dica
rent. et glorioſiſſime in locis aliis triumpharent. Ex quibus fuiſſe di
cuntur ſolutor. auentor. et octauius apud thaurinum. alexander apud

ꝑgamum. ſc̄ꝰ apud vintinū. necnō et beatꝰ ꝯſtantiꝰ et victor ⁊ vrſus et ꝙplures alii. Cū igit̄ carnifices p̄dā diuiderēt: et inſimul epularētur quendā ſenē noīe victorem inde caſu tranſeūtem ad ſecū cōuiuandum inuitant. Ille aūt requirere cepit quō inter tot milia occiſoꝝ poſſent cum gaudio epulari. Cū āt a quodā audiſſet ꝙ ꝓ fide xp̄i mortui eſſent. ſuſpirans ille vehemēter ingemuit beatū omino ſe clamitans ſi cū illis fuiſſet occiſus. Cum aūt ꝯperiſſent qm̄ xp̄ianus eſſet: in eum impetū fecerūt. et ipm̄ ꝓtinꝰ trucidarunt. C Poſt hec aūt maximianꝰ apud mediolanū dyocleciamus vero apud nichomediā vna die purpurā depoſuerunt. vt p̄uatam vitā agerent et adoleſcentiores. ſ. cōſtantius et maximꝰ et galerius quos ceſares fecerāt imparent. Sed cum maximianꝰ iteꝝ tirānice impare vellēt a cōſtantio genero ſuo pſecutus ſuſpendio vitam finiuit. Tandem corpꝰ ſancti innocentii de eadem legione in vndam rodani immerſum a domiciano genauenſi et gratho auguſtano ⁊ ꝓthaſio eiuſdez loci epis cū aliis in eccīa eſt ſepultū. In cuꝰ cōſtructōe q̄dam gentil' artifex erat q̄ aliis die dn̄ico ſolennizantibꝰ ſolus opꝰ ſuum exercebat. Ad eſt ſanctorum exercitus. rapitur. ceditur. et arguitur ꝙ opꝰ ſuū ꝓphanꝰ aſſumpſerit. ⁊ die dn̄ica cum aliis diuinis intenderent ipe opibꝰ mechanicis inhiaret. Correctus ad eccl'iam cucurrit. ⁊ ſe fieri xp̄ianū poſtulauit. C Ambroſius in p̄fatōne de his martiribus ſic ait. Caterua fidelium diuino luſtrata lumine. ab extremis terre finibus veniens tibi fideliter ſupplicauit. Et tā corporeis bellatoꝝ legio mucronibꝰ circumſepta ꝙꝗ ſpūalibus etiā armis vallata. ad martiriū vigili ꝯſtantia ꝓperauit. Quos peſtifer tirānus vt eos metu pterreret ad internetionē ſupplici gladio decimauit. atq3 poſtmodū cōſtanter eos ꝑdurantes i fide vniuerſos pariter capite plecti p̄cepit. Sed hi tāto caritatis ardore feruebāt. vt eiectis armis. flexo poblice paſſim geniculātes. ſpiculatoꝝ tela hilari corde ſuſciperent. Inter quos beatꝰ mauriciꝰ tue fidei amore ſuccēſus. decertando martirii eſt coronā adeptus. Hec ambroſiꝰ. Mulier q̄dā filium ſuū abbati monaſterii in quo ſanctoꝝ martiꝝ corpa requieſcunt erudiendum tradidit. quē in breui defunctum irremediabili luctu plāgebat. Cui apparens mauricius cur filiū ſuū ſic fleret: queſiuit. Que ſibi rn̄dit ꝙ ꝙdiu viueret a lacrimis nō ceſſaret. Cui ille. Noli eum flere vt mortuū. ſz ſcias eū habitare nobiſcum. Qd̄ ſi ꝓbare deſideras. cras ⁊ in omnibus diebus vite tue ſi ad matutinas ſurrexeriſ vocē eius inter monachorum pſallentiū voces audire valebis. Qd̄ illa ſemꝑ fecit et vocem filii cum monachis cantantem ſemꝑ diſcernēs audiuit. Rex gaturamicus cum theſauros ſuos relictis ſeculi pōpis paupibus et eccl'iis erogaret. q̄ndaꝫ p̄ſbiteꝝ miſit vt ſibi de ſacroſanctis ipoꝝ reliquiis aſportarꝫ. Qui cum reliquiis impetratis rediens. dum nauis orta tempeſtate i lacu lauſanenſi periret. capſam cum reliquiis fluctibus oppoſuit. et mox

ſecuta fuit trāquillitas magna. ¶ Anno dn̄i. dccclxiii. cum quidam mona-
chi obtētu karoli a nicolao papa corpa ſancti vrbani pape ⁊ ſancti ti-
burcii martiris impetraſſent. et redeūtes ſanctoꝝ martiꝝ ecclīam viſi-
taſſent. ab abbate ⁊ monachis impetrarūt vt corpus ſancti mauricii. et
caput ſancti innocētii apud antiſiodoꝝ in eccia quā ſanctus germanus
eiſdem martirib⁹ dudū dedicauerat trāſportarēt. ¶ Refert petr⁹ dami-
ani q in burgundia erat quidam cleric⁹ ſupbus et ambitioſus. q quandā
eccleſiā ſancti mauricii ſibi vſurpauerat. quodā potēte milite ſibi pluri-
mum obſiſtente. Dū aūt quadā die miſſa cantaret ⁊ in fine euāgelii di-
ceretur. oīs q ſe exaltat humiliabit. deriſit miſer et ait falſum eſt. Nā ſi
ego meis hoſtib⁹ me humiliaſſem. tot hodie diuitias eccie nō haberem
Et ecce fulmen inſtar gladii in os ei⁹ p qd blaſfemie verba euomuit in-
troiuit. ⁊ ſubito eum extinxit

¶ CCXXXVII

¶ De ſancta iuſtina

Juſtina a iuſticia dicta ē. Ipa em̄ p iuſticiā vnicuiqꝫ qd ¶ A
ſuū eſt reddidit. ſ. deo obedientiā. ſupiori plato reuerentiā. pa-
ri cōcordiā. inferiori diſciplinā. inimicis patientiā. miſeris ⁊
afflictis ꝯpaſſionē operoſam. ſibi ſanctimoniā. ⁊ pximis caritatē ¶ B
Juſtina virgo de ciuitate anthiochie. filia ſacerdotis ydoloꝝ. I
quotidie ad feneſtrā ſedens. plum dyaconē euāgeliū legentē
audiebat. a quo tandē ꝯuerſa eſt. Quō cū mater pr̄i in lecto re-
tuliſſet: et ambo dormiſſent. chriſtus cū angelis apparuit eis dicens Ue-
nite ad me: et dabo vobis regnū celoꝝ. Qui euigilātes ſtatim cū filia
ſua ſe baptiſari fecerūt. Hec ergo iuſtina virgo a cypriano plurimū mo-
leſtata. ipm tādē ad fidē ꝯuertit. Ciprian⁹ ei a ſua puericia mag⁹ extite-
rat Nā cū. vii. ānoꝝ eſſet a parentib⁹ dyabolo cōſecrat⁹ eſt. Hic igit ma-
gice arti inſeruiebat. ⁊ matronas i iumenta ꝯuertere videbat. et multa
alia pſtigia exercebat. Ardens igit in amore iuſtine virginis. ad magi-
cas artes ſe cōtulit. vt ipam p ſe vel p viro quodā acladio q ſil'r in eius
amorē exarſerat poſſet hr̄e. Aduocat igitur demonez vt ad ſe veniat et II
iuſtinā p eam valeat hr̄e. Adueniens demon dixit ei. Quid me vocaſti.
Cui cyprian⁹. Amo virginē de galileis. potes ne facere vt ipam habe-
am. ⁊ voluntatē meā ſecum pficiā. Cui demon. Ego q hominē de para-
diſo eiicere potui. cayn fratrem ſuū occidere pcuraui. iudeos xp̄m occi-
dere feci. homies pturbaui. ⁊ nō potero facere vt vnā puellā habeas. ⁊
ea iuxta tuū placitū fruaris. Unguentū hoc accipe et circa domū eius
deforis ſparge. et ego ſuperueniens cor ei⁹ in tuū amorē incendam ⁊ tibi
eam aſſentire ꝯpellā. Sequēti nocte demon ad eā ingredit: et cor ei⁹ ad
amorē illicitū incitare conatur. Quō illa ſentiēs. deuote ſe dn̄o cōmenda-
uit. ⁊ totū corpus ſuū ſigno crucis muniuit. Ad ſignū āt ſancte crucis

dyabolus territꝰ fugit:et ad cyprianū veniens añ eū ſtetit. Cui cyprianꝰ
dixit. Quare nō adduxiſti ad me virginē illā Cui demon. Vidi in ea quod
dam ſignū ⁊ ꝯtabui.et omīs virtꝰ in me defecit. Cyprianus aūt eum di
miſit.et aliū fortiorē vocauit. Cui demon. Audiui tuā iuſſionē.⁊ vidi il
lius īpoſſibilitatē. Sꝫ ego emēdabo ⁊ tuā cōplebo voluntatē. Aggredi
ar eā ⁊ cor eiꝰ vulnerabo in amorē libidinis.et ea iuxta deſideriū tuū ꝑ
III fruerīs. Ingrediēs igit̄ dyabolꝰ nitebatur ei ꝑſuadere ⁊ animū eius ad
amorē illicitū inflamare. Illa aūt ſe deo deuote recōmendans ſigno cru
cis omnē temptatoꝛ̄ repulit.⁊ inſufflans in demonē ꝓtinꝰ eū abiecit. De
mon aūt cōfuſus abiit ⁊ aufugit.et añ cyprianū ſtetit. Ad quē cyprianus
Et vbi eſt virgo ad quā te trāſmiſi. Et demō. Victū me fateor et q̄liter
dicere ꝯtimeſco. Quoddā enī ſignū terribile in ea vidi et continuo robur
omē amiſi. Tunc cyprianꝰ eū deridens dimiſit.et ipm̄ ꝓncipē demonum
aduocauit. Cunqꝫ veniſſet ad eū dixit Que eſt virtus vr̄a tā modica vt
vincatur ab vna puella. Dixit demō. Ecce egrediens variis febribꝰ eā
vexabo.⁊ animū eius ardentiꝰ inflamabo.⁊ totū corpus eiꝰ vehementi
ardore reſpergā.et freneticā illā faciā.et varia ſibi fantaſmata offeram
IIII et media nocte eā adducā tibi. Tunc dyabolus in ſpēm virꝰ virginis ſe
trāſfigurauit.et ad virginem veniens dixit. Ecce ad te venio.q2 tecū in
caſtitate viuere cōcupiſco. Verūtñ dic queſo te.q̄ non certaminis noſtri
merces erit. Cui ſancta virgo reſpōdit. Merces quidem multa.labor
modicus. Dixit ei demon. Quid eſt ergo qđ deꝰ ꝓcepit. Creſcite ⁊ mul
tiplicamini:⁊ replete terrā. Timeo ergo bona ſocia q2 ſi in virginitate
māſerimus.verbū dei irritū facieṁꝰ.et velut ꝯtemnētes ⁊ inobediētes
in graue iudiciū decidemꝰ.⁊ vnde videbamur ſperare ꝓmiū:graue icur
remus tormentū. Cepit aūt cor virginis grauibꝰ cogitatōibꝰ ꝑ immiſſi
onem demonis cōcuti.et ardore cōcupiſcentie fortiꝰ inflamari.adeo vt
iam ſurgens abire vellet. Tunc ſancta virgo ad ſe reuerſa.et quis eſſet
q̄ ſecū loq̄ret̄ intelligens.cōtinuo ſe cruce muniuit.et in dyabolum ſuf
flans ipm̄ inſtar cere ꝓtinꝰ liq̄fecit.⁊ ab omi temptatōe ſtatim liberatā
V ſe ſentit. ¶ Poſtmodū dyabolus in ſpēm iuuenis pulcerrimi ſe trāſ
figurauit.et thalamū eiꝰ ingrediens cū ipa in lectulo iaceret.impuden
ter in eius lectulū ꝓſiliuit.et in eius amplexꝰ ruere voluit. Quod vidēs iu
ſtina et malignum ſpūm adeſſe cognoſcens.mox ſignū crucis edidit.⁊ i
ſtar cere dyabolum liq̄fecit. Tunc dyabolꝰ ꝑmittente deo febribꝰ eā fa
tigans.et plures cum gregibꝰ ⁊ armentis occidens.maximā mortalita
tem in tota anthiochia futurā ꝑ demoniacos ꝓdicebat.niſi iuſtina cōiu
gio cōſentiret. Quapꝓpter tota ciuitas morbo languens ad ianuā parē
tum iuſtine cōuenit.clamās vt iuſtinā cōiugio traderent.et ſic ciuitatē
a tāto ꝑiculo liberarent. Sꝫ cū iuſtina nullatenꝰ cōſentiret.et ex h' mor
tem eidem oēs̄ minarent̄.vii.āno mortalitatis ipa ꝓ eis orauit ⁊ omnē

peſtilentiā ꝓpulſauit Videns dyabol⁹ ꝙ nihil ꝓficeret in formā iuſtine VI
ſe trāſmutauit vt famā iuſtine polluerꝫ. ⁊ cyprianū deludens ſe iuſtinā
ad ſe adduxiſſe iactabat. Pergens igitur dyabol⁹ ad cyprianū in ſpē iu
ſtine. ad ipm̄ cucurrit. ⁊ cū quaſi ꝗ eius amore langueret oſculari voluit
Quā cyprian⁹ videns: ⁊ iuſtinā eſſe credenſ. gaudio repletus ait. Bene
veniſti iuſtina omnium feminaꝝ decora. Mox vt cypͣanus nomen iuſti
ne nomiauit. dyabol⁹ nomē illud ferre nō potuit. ſꝫ ad ei⁹ ꝓlatōeꝫ inſtar
fumi ſtatim euanuit. Quapꝓter cyprian⁹ deluſum ſe vidēs triſtis remā
ſit. Vñ ⁊ amplius in amorē iuſtine eſtuās ad hoſtiū virginis diu vigila
uit. ⁊ qñqꝫ in feminā. qñqꝫ in auē vt videbatur arte magica ſe ꝯmutās.
cū veniſſet ad hoſtiū virginis neqꝫ femia neqꝫ auis: ſꝫ cyprian⁹ ꝓtinus
apparebat. Acladius qꝫ arte dyabolica mutatus in paſſerem cū ad fe VII
neſtrā iuſtine volaſſet. mox vt virgo eū aſpexit. nō paſſer ſꝫ acladius ap
paruit. anguſtiariqꝫ nimis cepit: ac tremere. qꝛ nec fugere poterat nec
ſalire. Timens vero iuſtina ne caderet ⁊ creparet. eū ꝑ ſcalā deponi fe
cit. ⁊ admonens vt a ſua veſania ceſſaret. ne iuxta leges tanꝙ malefic⁹
puniretur. Iſta oīa ſm̄ figmenta dyabolica ad q̄ndā apparentiā fiebāt
Victus igit̄ ꝑ omia dyabolus ad cyprianū redijt. ⁊ an̄ eū ꝯfuſus
ſtetit. Cui dixit cyprian⁹ Nunq̄d ⁊ tu victuſ es Que eſt miſer virt⁹ vr̄a
vt vnā puellā nō poſſitis vincere. nec in eā poteſtatē hr̄e. ſꝫ ecōuerſo ipa
vos vincat. ⁊ tam miſerabiliter vos ꝓſternat. Dic tn̄ mihi obſecro in q̄
eſt eius tam maxima fortitudo. Cui demon ait. Si mihi iuraueris vt a
me nequaꝙ recedas. virtutē eius victorie tibi pandam. Cui cyprianus
Per q̄d tibi iurabo Cui demon Iura mihi ꝑ virtutes meas magnas ꝙ
a me nunquā diſcedas. Dicit ei cyprianuſ. Per virtutes tuas magas ti
bi iuro. ꝙ a te nunꝙ diſcedā Tunc dyabolus quaſi ſecurus ei dixit. Pu
ella illa ſignū crucifixi edidit. ⁊ ſtatim cōtabui ⁊ omnē virtutem amiſi.
⁊ quaſi cera a facie ignis effluxi. Dicit ei cyprian⁹. Ergo crucifix⁹ ma
ior te eſt. Et demon Vtiqꝫ maior omnib⁹ ē. et nos ⁊ oēs quos hic deci
pimus tradet igni inextinguibili cruciādos. Cui cyprian⁹. Ergo ⁊ ego
amicus debeo fieri crucifixi. ne tantā aliqñ penā incurrā. Cui dyabol⁹.
Iuraſti mihi ꝑ virtutes mei exercit⁹ ꝑ q̄s nemo periurare valet ꝙ a me
nunꝙ diſcederes. Ad quē cyprian⁹. Te ⁊ oēs fumigātes tuas virtu
tes ꝯtemno. et tibi ⁊ omnib⁹ dyabolis tuis abrenūcio. et crucifixi ſaluta
ri ſigno me munio. Statimqꝫ ab eo dyabol⁹ cōfuſus diſceſſit. Tunc cy VIII
prianus ad epm̄ iuit. Quē videns eps. ⁊ credens eū veniſſe vt xp̄ianos
in errorē mitteret: ait ei. Sufficiāt tibi cypriane hi q̄ foris ſunt. Nihil
eñ poteris aduerſus eccl̄iam dei. Inuicta eſt eñ virt⁹ xp̄i. Cui cypͣan⁹.
Certus ſum qꝛ inuicta eſt virtus xp̄i. Narrāſqꝫ q̄ ſibi acciderāt ab eo
ſe baptizari fecit. Qui poſtmodū tā in ſcia ꝙ in vita valde ꝓficiēs mor
tuo epo ipſe in epm̄ ordinat⁹ eſt. Beatā vero virginē iuſtinā in monaſte

rio poſuit. ⁊ multis ſacris virginib⁹ eã ibidẽ in abbatiſſã pfecit. Scũs
aũt cyprian⁹ martiribus ep̄las ſepe mittebat. ⁊ eos in certamie robora
bat. Comes aũt regionis illi⁹ audiẽs famã cypriani et iuſtine. eos ad ſe
pñtari fecit. ⁊ an ſacrificare vellẽt reqſiuit. Qui dũ in fide xp̄i pſiſterẽt
firmi. iuſſit eos in ſartaginẽ plenã cera pice et adipe poni. Que tñ eis
mirũ refrigeriũ pſtitit. nec aliqđ ſuppliciũ irrogauit. Sacerdos aũt ydo
loꝶ pfecto dixit. Iubeas me añ ſartaginẽ ſtare. et cõfeſtim vincã omnẽ
virtutẽ eoꝶ. Cũ q̄ iuxta ſartaginẽ veniſſet dixit. Magn⁹ es de⁹ hercu
les: ⁊ pr̄ deoꝶ iupiter. Et ecce cõtinuo de ſartagine ignis exiuit. ⁊ peni
tus eũ ꝯſumpſit. Tũc cyprian⁹ ⁊ iuſtina d̄ ſartagine extrahunt. et data
ſup eos ſnia pariter decollant. Quoꝶ corpa cuz. vii. dieb⁹ ad canes piecta
mãſiſſẽt. p⁹ modũ romã trãſlata ſũt. Nũc aũt vt d̄r placẽtie reqeſcũt. Paſ
ſi ſunt aũt. vi. kalen. octobris circa annos dñi. cclxxx. ſub dyocleciano.

De ſanctis coſma ⁊ damiano

Coſmas dicit a coſmos qđ eſt forma vl' ornat⁹. Vl' ſm yſido
rum coſmos grece d̄r mũdus latine. Fuit eñ forma aliis i ex
emplis ornat⁹ virtutib⁹ bonis. mũdus ab omnib⁹ viciis. Da
mianus dict⁹ eſt a dama q̄dã beſtia. q̄ humilis eſt et mãſueta. Vl' dami
anus a dogma qđ eſt doctrina. ⁊ ana qđ eſt ſurſum. Vel a damũ qđ ẽ ſa
crificiũ. Vel damian⁹ q̄ſi dñi man⁹. Ipe eñ mãſuetudinẽ habuit in cõ
uerſatõe. doctrinã ſupnã habuit in pdicatõe. ſacrificium fuit in carnis
maceratõe. dñi man⁹ fuit i medicinali curatõe

Coſmas et damianus germani fratres in ciuitate egea ex re
ligioſa matre noĩe theodora nati ſunt. Hi arte medicine edoc
ti tantã a ſpũſcõ grãm acceperũt. vt omnes languores non
ſolum ab hominib⁹ ſz etiã a iumentis curarẽt. gratis omnia tribuẽtes.
Matrona aũt quedã nomie palladia cũ omĩa ſua in medicis cõſumpſiſ
ſet. ad ſanctos acceſſit. et ab eis ſanitatẽ integrã reportauit. Tunc illa
quoddã munuſculũ ſancto damiano obtulit. Et cũ nollet recipe. illa cũ
ſacramentis terribilibus adiurauit. Qđ ille acquieuit recipe. nõ q̄dem
ductus cupiditate muneris. ſz ⁊ deuotõi ſatiſfaciẽs offerentis. et ne no
men domini videretur ſpernere p qđ videbat ſic ſe adiuratũ eẽ. Hoc vbi
ſanctus coſmas ꝯpit pcepit ne corp⁹ eius vna cum ipſius corpe ponere
tur. Sed ſequenti nocte dominus coſme apparuit. et fratrẽ de ſuſcepto
munere excuſauit. Audiens eoꝶ famã pconſul liſias eos ad ſe accerſi
ri fecit. ⁊ que eoꝶ ſunt nomia que patria q̄ fortuna inquirere cepit. San
cti martires dixerunt. Nomĩa noſtra ſunt coſmas et damianus. ⁊ alioſ
tres fratres habem⁹ quoꝶ nomĩa ſunt antimus. leontius. et euprepius.
Patria aũt noſtra arabia eſt. Porro fortunã xp̄iani neſciũt. Iuſſit ergo

ꝓconſul vt fratres ſuos adduceret. ⁊ ſimul ydolis imolarent. Sȝ cū omi-
no imolare cōtemnerēt. ꝑcepit eos in manibꝰ ⁊ pedibꝰ dire torqri. Cum
aūt eiꝰ tormēta deriderēt. iuſſit eos catena ligari. ⁊ in mare ꝑcipitari Sȝ
ſtatim ab angelo de mari liberant. ⁊ añ ꝓſidē ſtatuūtur. Quod ꝓſes cōſi-
derās ait. Per deos magnos maleficiis vincitis. q: tormenta ꝯtēnitis
⁊ mare ſopitis. Docete ergo me hec vr̄a maleficia. ⁊ in noīe dei adriani ſe-
quar vos. Et hoc dicto ſtatim duo demones affuerūt. ⁊ eū grauiſſime ī fa-
ciem ceciderūt. Et ille clamās dixit. Deprecor vos o boni viri vt ꝓ me ad
dñm veſtꝝ oretis. Quibꝰ orātibus ꝯtinuo demones diſceſſerūt Preſes
aūt dixit. Videtis qualiter aduerſum me dii indignati ſunt. q: eos relinq-
re cogitabā. Jā ergo deos meos vos nō patiar blaſſemare. Tūc eos i
ignē copioſum iactari ꝑcepit: ſȝ tñ eos nil leſit. q̇n potius flamma ꝓſiliit
longe. et multos de aſtātibus interemit. Jubent ergo in eculeo ſuſpēdi. Sȝ
ab angelo ipoſ cuſtodiente. fatigatis ad modū incedendo miniſtris. añ ꝓ-
ſidem deponūtur illeſi. Tres igitur fratres ī carcerē fecit recludi et coſ-
mam et damianū crucifigi. ⁊ a populo lapidari Sȝ in ſuos lapides redi-
bant autores. ⁊ ꝙ̄ plurimos vulnerabāt. Tūc ꝓſes furore repletꝰ. eductis
tribus fratribꝰ et ſtātibus iuxta crucē iuſſit coſmā ⁊ damianū ſupra cru-
cem a quattuor militibꝰ ſagittari. Sagitte vero cōuerſe plurimos vulnera-
bant. ſȝ ſanctos martires nō ledebāt. Vidēs aūt ꝓſes in omnibꝰ ſe ꝯfu-
ſum. vſqȝ ad mortē anguſtiatꝰ omnes quinqȝ fratres fecit ſimul decollari.
Memores aūt xp̄iani verbi quod dixerat ſanctus coſmas ne in vnū ſepeli-
rentur. cogitabāt quō vellēt martires ſepeliri. Et ecce ſubito camelꝰ ad-
uenit ⁊ humana voce ꝓclamās. ſcōs in vno loco ſepeliri precepit. Paſſi
ſunt ſub dyocleciano qui cepit circa ānos dñi. cclxxxvii. ¶ Ruſti-
cus quidā cū poſt laborē meſſis in cāpo apto ore dormiret. ſerpens in eius
ventrē ingreſſus eſt. Euigilās aūt cū nihil ſentiret domum rediit. ⁊ ſero
facto grauiſſime torqri ſe ſenſit. Voces igitur miſerabiles emittebat. ⁊ ſan-
ctos dei coſmā ⁊ damianū in ſui auxiliū inuocabat Sȝ cū dolor ſēꝑ incre-
ſceret ad eccliam ſcōꝝ martirꝝ ꝯfugit. et ibidē eo ſubito dormiēte ſerpēs
ſicut ꝑ os eiꝰ intrauerat ſic exiuit Vir quidam lōge ꝓfecturus. ſanctis
martiribꝰ coſme ⁊ damiano vxorē ſuā ꝯmēdauit. dās ei ſignū cui ꝓtinꝰ
deberet ānuere ſi aliqñ eā vocaret. Poſt hoc aūt ſciens ſignū dyabolꝰ
quod ei maritꝰ dederat. ſe in hominē trāſfigurauit. ⁊ ſignū viri offerēs di-
xit. Vir tuꝰ ab illa ciuitate me miſit ad te: vt ducā te ad eum. At illa ad-
huc ire formidās ait. Signū quidem agnoſco. ſȝ q: ſanctis martiribꝰ coſ-
me et damiano ꝯmendata ſum. ſuꝑ eoꝝ altare mihi iura ꝙ ſecuram me
duces. ⁊ tūc ꝓtinus ꝓficiſcar. Ille āt ꝯtinuo vt dixerat ſibi iurauit Se-
cuta ergo eū. cū ad quendā locū ſecretū veniſſent. voluit eā de iumēto dyabo-
lus ꝑcipitare vt eā occideret. Quod illa ſentiens exclamauit. Deꝰ ſcōrum
coſme ⁊ damiani adiuua me Vobis enī credidi. ⁊ ſecuta ſū eū Confeſtim

ūt ſancti cū multitudine de albatoꝝ ibidem affuerūt. ⁊ eā liberauerūt.
Dyabolꝰ vero ſtatim euanuit. Et dixerūt ei. Nos ſumꝰ coſmas ⁊ dami
anus quoꝝ iuramento credidiſti. ideoq; feſtinauimus venire in auxiliū
tibi. Felix papa attauus ſancti gregorii in honore ſanctoꝝ coſme et
damiani nobilē eccīam rome cōſtruxit. In hac eccīa q̄dam vir ſanctis
martiribus ſeruiebat. cui cācer vnum crus totum ꝯſumpſerat. Et ecce
dormiente illo. ſancti coſmas ⁊ damianꝰ deuoto ſuo apparuerūt. vnguē
ta ⁊ ferramenta ſecū portātes. Quoꝝ vnꝰ alteri dixit. Vbi carnes ac
cipiemus vt abſciſa carne putrida locū vacuū repleamꝰ Tunc ait alter
in cimiterio ſancti petri ad vincula hodie ethiops recens ſepultus eſt.
De illo ergo affer vt huic ſuppleamꝰ. Et ecce ad cimiteriū ꝑperauit. et
coxā mauri attulit. p̄cidenteſq; coxā īfirmi. loco eiꝰ coxam mauri īſeru
erunt. ⁊ plagā diligēter vnguentes coxā infirmi ad corpus mauri mor
tui detulerunt. Euigilās aūt cū ſe ſine dolore ſenſiſſet. manū ad coxām
appoſuit. et nil leſionis inuenit. Apponēſq; candelā cum in crure nihil
mali videret. cogitabat an nō ipſe q̄ erat ſ; alius alter eſſet Rediēs aūt
ad ſe p̄ gaudio de lectulo ꝓſiliit. ⁊ q̄d in ſomnis viderat. et q̄liter ſanatꝰ
fuerat omnibꝰ enarrauit. Qui cōciti ad tumulū mauri miſerūt. ⁊ coxā
mauri p̄ciſam. ⁊ coxā p̄dicti viri loco illiꝰ in tumulo poſitam repererunt
Paſſi ſunt āt circa ānos dn̄i. cclxxx. ſub dyocleciano. CLXXXIX

De ſancto Forſeo

Forſeus ep̄us cuiꝰ hiſtoriā beda ſcripſiſſe credit̄. dum Cum
omni virtute ⁊ bonitate polleret. ad extremū veniens ſpiritū
emiſit. Vidit q̄; duos angelos ad ſe veniētes. et eiꝰ animā de
ferentes. terciū vero armatū ſcuto cādido et gladio fulgureo ſe p̄ceden
tem cōſpexit. Deinde demones clamātes audiuit. Precedamus. et an
faciem eiꝰ bella cōmoueamꝰ. Cū ergo p̄ceſſiſſent. cōuerſi iactabant in
eū ignita iacula. Sed angelꝰ p̄cedens ſcuto ea ſuſcipiebat. et ꝓtinus ex
tinguebat. Tūc demones angelis opponētes dixerūt. Ocioſos ſmones
ſepe dixit. ⁊ ideo illeſus nō debet ꝑfrui vita beata. Quibꝰ angeli. Niſi
p̄ncipalia vicia cōtra eū ꝓtuleritis ꝓpter minima n̄ ꝑibit. Tūc dixit eis
demon. Si iuſtus eſt deꝰ. homo hic nō ſaluabitur. Scriptū eſt eñ. Niſi
cōuerſi fueritis. ⁊ efficiami ſicut puuli. nō intrabitis in regnum celoꝝ
Cui angelus excuſans ait. intelligentiam in corde habuit. ſ; cōſuetudo
hominū cōcitauit. Cui demon. Sicut accepit maluz ex cōſuetudine. ita
accipiat vindictā a ſupno iudice. Sanctus angelus dixit. Iudicemur
añ deū. Preliāte angelo aduerſarii territi ſunt. Tunc demō dixit Ser
uus qui ſcit voluntatē dn̄i ſui et nō facit. plagis vapulabit multis Cui
angelus. Quid eñ iſte de dn̄i ſui voluntate nō impleuit. Et demon Do
na iniquoꝝ recepit. Cui angelus. Credidit q̄ vnuſquiſq; eorum p̄ſiam

egiſſet. Demon dixit. Ante debuit pbare penitētie pſeuerantiam. et ſic
fructus ſuſcipe. Angelus rn̄dit. Iudicemur an̄ deū. Sz demō ſuccubu
it. Iterū aūt ad bellādū ſurrexit dicēs. Uſqz nūc deū exiſtimabam⁹ vera
cem q̄ omne delictū qđ in terris nō purgat ſe ineternū punitur pmiſit.
Hic ergo hō quādam veſtē a quodā vſurario recepit. nec de h punit⁹ fu
it. Ubi eſt ḡ iuſticia dei. Cui angel⁹. Silete qꝛ occulta dei iudicia igno
ratis. Quādiu enī ſperat penitētia. comitat hominē diuia miſericordia
Demon rn̄dit. Sed null⁹ hic locus eſt penitētie. Cui angel⁹. Profundi
tatem iudicioꝝ dei ignoratis. Erit etenī. Nūc dyabol⁹ tā grauiter eū p
cuſſit. vt poſtmodū vite reſtitutus ſemp pcuſſionis veſtigium retineret.
Arripiētes enī demones vnū de his quos in ignib⁹ torqbant. ipm i eū
iactauerunt. q̄ ei⁹ humeꝝ maxillāqz incēdit. Cognouitqz hominem. qꝛ
ille erat cui⁹ veſtē acceperat. Dixitqz angelus. Quod incendiſti arſit te.
Si enī hui⁹ viri in peccatis mortui donum nō accepiſſes. nec pena in te
arderet. Et hāc pcuſſionē pmittēte deo p receptōne veſtimenti illi⁹ pce
pit. Alter āt demō dixit Adhuc reſtat illi anguſta porta vbi illū ſupare
poterim⁹. Diliges pximū tuū ſicut teipm. Rn̄dit angel⁹. Uir iſte in p
ximos ſuos operatus eſt bona. Aduerſari⁹ rn̄dit. Nō ſufficit h. niſi etiā
ſicut ſeipm dilexerit. Cui angel⁹ Fruct⁹ dilectōis eſt bn̄ opari. qꝛ deus
reddet vnicuiqz ſm opa ſua. Dixitqz demon. Sed qꝛ verbū dei diligen
do nō impleuerit damnat⁹ erit. Pugnante turba nefanda. ſancti ange
li victores fuerunt. Dixit iteꝝ demō Si deus iniquus nō eſt. et verbi il
lius tranſgreſſio ei diſplicet. iſte penaꝝ expers nō erit. Promiſit enī ſe
culo abrenunciare. ⁊ ecōtrario ſeculum dilexit cōtra id qđ dictū eſt No
lite diligere mundū neqz ea q̄ in mundo ſunt. Sanct⁹ angelus reſpōdit
Nō ſibi ea q̄ ſunt ſeculi ſz hominib⁹ indigentibus diſpenſanda dilexit.
Dyabol⁹ rn̄dit. Qualicūqz mō diligat ꝯtra pceptū diuinuz eſt. Uictis
aduerſarius rurſus dyabol⁹ ad callidas ꝯuertit accuſatōes dicēs. Scri
ptū eſt. Si nō annūciaueris iniq̄ iniqtatē ſuā: ſanguinē ei⁹ de manu tua
reqram. Hic nō annūciauit digne pctōrib⁹ pniam. Scūs angel⁹ rn̄dit.
Qn̄ auditores deſpiciūt verbū. lingua doctoris loq̄ ipeditur. dū videt
q̄ pdicatō audita deſpicit. Un̄ prudētis eſt dū nō eſt loquēdi tps. noſſe
tacere. In omi vero ꝯtradictōe demonū ꝑualida nimis extitit pugna.
donec iudice dn̄o triumphātib⁹ angel'. deuictiſqz aduerſarius. immenſa
claritate vir ſanct⁹ circūfuſus ē. Un⁹ āt vt beda teſtat ex angelis dixit
ei. Reſpice mundū. Reſpiciēſqz vidit vallē tenebroſam ⁊ q̄ttuor ignes
in aere aliq̄bus ſpaciis ad ſe diſtātes. Dixitqz ei angel⁹. Hi ſunt q̄ttu
or ignes q̄ mundū ſuccendūt. Un⁹ eſt ignis mēdacii. cū hoc q̄ abrenūci
are dyabolo ⁊ omnib⁹ pōpis ei⁹ in baptiſmo hoies pmiſerūt. minime i
plent. Secūdus cupiditatis. cū mūdi diuitias amori celeſtiū preponūt.
Tercius eſt diſſenſionis. cū aios pximorū in ſuprvacuis reb⁹ offendere

nō formidāt. Quartꝰ impietatis. cum infirmiores expoliare ⁊ eis frau
dem facere ꝓ nihilo ducūt. Deinde illi ignes appropinquātes in vnū re
dacti ſunt. ⁊ illi appropinquabāt. Timēſqꝫ angelo dixit. Dn̄e ignis mi
hi appropinq̄t. Cui angelꝰ. Qđ nō accēdiſti nō ardebit in te. Ignis em̄
iſte ſcḋm merita operū hominū ſingulos examinat. Naꝫ ſicut corpꝰ ardet
ꝑ voluntatem illicitā. ita etiā ardebit ꝑ debitā penā. Tandē ad ꝓprium
reductus eſt corpꝰ. plāgentibꝰ ꝓpinqs q̇ eū mortuū eſtimabāt. Ille autē
aliquāto tp̄e ſupuixit. ⁊ in bonis opibus laudabiliter vitam finiuit

¶ CXL.

¶ De ſcō michaele

Michael interp̄tatur q̇s vt deꝰ. Et quotiēs ſicut ait gre ¶ A
gorius mire virtutis aliq̇d agitur michael mitti ꝑhibetur. vt
ex ipſo actu ⁊ noīe detur intelligi q̄ nullꝰ pt̄ facere qđ facere ꝑ
valet deꝰ. Et idcirco eidē michaeli multa q̄ ſunt mire virtutis attribuū
tur. Ipſe em̄ vt daniel teſtatur in tp̄e antixp̄i ɔſurget et ꝓ electis tanq̄
defenſor ⁊ ꝓtector aſtabit. Ipſe cū dracone ⁊ angelis eiꝰ pugnauit. ⁊ ip
ſum d̄ celo eiciēs victoriā fecit magnā. Ipſe cū dyabolo d̄ moyſi corpe
altercatꝰ eſt. eo q̄ dyabolꝰ eiꝰ corpꝰ ꝓdere voluit vt ipm̄ ꝓ deo iudeorū
populꝰ adoraret. Ipſe ſanctorū aīas recipit ⁊ in ꝑadiſum exultatōnis ꝑ
ducit. Ipſe olim ꝑnceps fuit ſynagoge ſꝫ nūc cōſtitutꝰ eſt a dn̄o in ꝑnci
pem eccl̄ie. Ipſe vt dr̄ plagas egiptiis intulit. mare rubrū diuiſit. populū
ꝑ deſertū duxit. et in terrā ꝓmiſſionis introduxit. Ipſe inter ſcōꝝ acies
angelorū ſignifer xp̄i habetur. Ipſe ad dn̄i imperiū antixp̄m exiſtentem
in mōte oliueti ꝑpotēter occidet. In voce ipiꝰ archangeli michaelꝭ mor
tui reſurgent. Ipſe crucem clauos. lanceam et coronam ſpineam. in die
iudicii preſentabit ¶ B

Michaelis archangeli ſacra ſolēnitas dr̄ apparitō. dedicatio.
victoria et memoria. Apparitō ipſius angeli multiplex eſt.
Prima qua in mōte gargano apparuit. In appulia nāqꝫ eſt
quidā mons noīe garganꝰ iuxta ciuitatē q̄ dr̄ ſypontꝰ. Anno autē dn̄i
cccxc. iii. ꝑdicta vrbe ſyponto erat q̇dam vir noīe garganꝰ. q̇ ſcḋm q̄ſdam
libros e mōte illo nomē acceꝑat. vel a q̄ mons ille nomen acceꝑat. Qui
ouiū et boum infinita multitudine pollebat. Cū aūt circa ꝑdicti montis
latera paſcerētur. ɔtigit quendā thaurū alios relinq̄re. ⁊ verticē montis
ɔſcēdere. Cū domū aliis redeūtibꝰ nō rediſſet. collecta dn̄s mltitudine
famulorū ꝑ deuia q̄qꝫ req̇rens. ipſum tandē in vertice mōtis iux̄ hoſtiuꝫ
cuiuſdā ſpelūce inuenit. Permotꝰ itaqꝫ cur ſoliuagꝰ incederet. mox in
ipſum ſagittā toxicatā direxit. Qꝫ ſtatim velut a vēto retorta ipſum qui
iecerat repcuſſit. Turbati ſuꝑ hoc ciues. ep̄m adeunt. ⁊ ſuꝑ retā ſtupenda
ipſꝫ req̇rūt. Qui triduanū ieiunū eis idixit. ⁊ a deo q̄rendū eē admonuit

Quo pacto ſcūs michael ep̄o apparuit dicens. Sciatis hominē illū vo
luntate mea ſuo telo eſſe ꝑcuſſum. Ego em̄ ſum michael archangel⁹. q̄
locū hūc in terris incolere tutūq3 ſeruare ſtatuēs. hoc volui ꝓbare indi
cio. ipius me loci inſpectorē eſſe atq3 cuſtodē. Statimq3 ep̄s atq3 ciues
cū ꝓceſſione locū adeunt. ⁊ ingredi nō p̄ſumentes. orōi p̄ forib⁹ inſiſtūt
¶ Scd̄a apparitō eſt. q̄ circa annū dn̄i. dccc. accidiſſe deſcribit̄. Nā i lo
co q̄ tumba dr̄ iuxta mare. vi. milib⁹ ab vrbe abrīacenſi michael ep̄o pre
dicte ciuitatis apparuit iubens vt in predicto loco eccīam ꝯſtrueret. et
ſicut fit in mōte gargano ita ⁊ ibi in memoriā ſancti michaelis archan
geli celebraret. Cū āt ep̄s de loco in q̄ eccīam cōſtrueret dubitaret. ab
ipſo edocet̄ vt ibi ꝯſtrui eā faceret vbi thaurꝫ a latronib⁹ abſconditū in
ueniret. Iterꝫ q3 de loci amplitudine dubitās iubet̄ modū in amplitudi
ne ſtatuere q̄ntū videret thaurꝫ ī circuitu pedib⁹ intriuiſſe. Duc autē ru
pes ibidē erāt. q̄s nullaten⁹ virtus humana mouere poterat. Tūc mich
ael cuidā viro apparuit. ꝑcipiens vt ad p̄dictū locū accedat ⁊ ipſas ru
pes remoueat. Quo accedēte tā facile rupes mouit vt nihil hr̄e ponde
ris viderent̄. Edificata igit̄ ibidē eccl'ia. de mōte gargano ptē pallii q̄d
ſanct⁹ michael ſup altare poſuit. ⁊ ptem marmoris ſup q̄ ſtetit. ad ſuā
eccleſiā detulerūt. Cū vero ibidē aque penuriā paterent̄. monitu angeli
quoddā foramē in quodā ſaxo duriſſimo fecerūt. et tāta aquarꝫ copia ꝑ
tinus emanauit. vt vſq3 nunc ei⁹ bn̄ficio copioſi⁹ ſuſtentent̄. Hec āt ap
paritō in predicto loco. xvii. kalen̄. nouēbris ſolēniter celebratur. In eo
dem aūt loco quoddā memoria dignū cōtigiſſe refert̄ miraculū. Ille em̄
mons vndiq3 occeano cingitur. S3 bis in die ſancti michaelis iter p̄bet̄
populo apitur. Cū g̊ copioſa turba ad eccl'iam ꝑgeret. ꝯtigit ⁊ quandā
mulierē grauidā vicināq3 ꝑtui ſecū ire. Et ecce magno impetu vnda re
dit ⁊ omis turba timore ꝯcuſſa ad lit⁹ fugit. ſola āt mulier pregnās fu
gere nō valuit. ſ3 a marinis fluctib⁹ capta fuit. At michael archangel⁹
mulierē ſeruauit illeſam. ita etiā ꝙ in medio pelagi filiū ꝑturiuit. quē in
vlnis ſuſcipiens lactauit. ⁊ mari iterꝫ ſibi iter prebente cū puero leta exi
uit. ¶ Tercia apparitō eſt. q̄ rome tp̄e gregorii pape legitur accidiſ
ſe. Nā dū idem gregori⁹ papa ꝓpter peſtē inguinariā letanias maiores
inſtituiſſet. ⁊ deuote ꝓ ſalute populi exorarꝫ. vidit ſup caſtrꝫ q̄d olim me
moria adriani dicebatur. angelū dn̄i. q̄ gladiū cruentatū tergebat et in
vaginā mittebat. Vn̄ ſanct⁹ greḡ. intelligens preces a dn̄o exauditas
eccl'iam in honorē angelorꝫ ibidē cōſtruxit. Vn̄ et caſtrꝫ illud vſq3 nunc
caſtrꝫ ſancti angeli vocatur Hec āt apparitō cū illa q̄ in mōte gargano
apparuit cū ſypōtanis victoriā dedit. viii. ydus maii celebrat̄. Quar
ta apparitō eſt. q̄ cōſiſtit in gerarchiis ipſorꝫ angelorꝫ. Nam prima ge
rarchia dr̄ epiphania. i. ſupior apparitō. media dr̄ yperphania. i. media
apparitō. vltima dr̄ ypophania. i. inferior apparitō. Et dr̄ gerarchia a

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

gerar quod eſt ſacꝝ. ⁊ archos ꝑnceps. q̃ſi ſacer principatus. Quelibet
aũt gerarchia continet tres ordines. Nã ſuperior cõtinet ſeraphin che
rubin et thronos. Media cõtinet ſm aſſignatõem dyoniſii dñationes
virtutes ⁊ poteſtates. Ultima cõtinet ſm aſſignatõem eiuſdẽ. ꝑncipat⁹
archangelos et angelos. Et horꝝ ordinatõ et diſpoſitõ poteſt videri ꝑ
ſimile in terrenis poteſtatib⁹. Nã miniſtrorꝝ q̃ ſunt ſub vno rege q̃daꝫ
opantur immediate circa pſonam regis. ſicut cubicularii. cõſiliarii. et
aſſeſſores. Similes his ſunt ordines ꝑme gerarchie. Quidã vero habẽt
officia ad regimẽ regni in ꝯmuni. non deputati huic vel illi puĩtie. vt
ꝑncipes militie ⁊ iudices curie. Similes his ſunt ordines ſecũde gerar
chie. Quidã vero ꝑponuntur ad regimen alicui⁹ ptis regni. vt ꝑpoſiti
⁊ balliui et hui⁹modi minores officiales. Et his ſiles ſunt ordines ter
cie gerarchie. Tres igitur ordines ꝑme gerarchie accipiunt̃ inq̃ntuꝫ
deo aſſiſtunt ⁊ ad ipm ꝯuertũtur. Ad hec tñ tria neceſſaria ſunt. ſ. ſum
ma dilectõ. ⁊ hoc q̃ntum ad ordinẽ ſeraphin qḋ interpretatur ardentes.
Perfecta cognitõ. ⁊ hoc q̃ntum ad cherubin qḋ interꝑtatur plenitudo
ſcientie. Perpetua cõprehenſio ſiue fruitõ. et hoc q̃ntum ad thronos.
quod interꝑtatur ſedes. q2 in eis ſedet deus et q̃eſcit. dum eos in ſe q̃
eſcere facit. Tres aũt ordines medie gerarchie accipiuntur inq̃ntũ ha
bent ꝑeſſe et regere vniuerſitatem hominũ in cõmuni. Hoc aũt regimẽ
cõſiſtit in tribus. Primo in ꝑſidendo ſiue imꝑando. et hoc ꝑtinet ad or
dinem dominationũ. ad quẽ ſpectat aliis inferioribus ꝑeſſe et eos i om
nibus miniſteriis diuinis dirigere. ac eis oĩa imꝑare. Qḋ innuit̃ zach.
v. vbi vnus angel⁹ alteri dixit. Curre et loquere ad puerꝝ iſtũ dicens ⁊c̃.
Secũdo in opando. ⁊ hoc ꝑtinet ad ordinem virtutũ. q̃bus nihil eſt im
poſſibile exequi qḋ impatur. q2 eis datũ eſt poſſe ſup oĩa difficilia ad
diuinũ miniſterium ꝑtinentia. et ideo attribuitur eis miracula facere.
Tercĩo in arcendo. vt ſcꝫ impediẽtia et infeſtãtia arceãtur. et hoc ꝑtiꝫ
ad ordinẽ poteſtatũ. q̃ habẽt coercere ꝯtrarias poteſtates. qḋ ſignatum
eſt thobie. viii. vbi d2 q̄ raphael religauit demoniũ in deſerto ſuꝑioris
egipti. Tres vero ordines vltime gerarchie accipiũtur ſm qḋ habent
regimen determinatũ ⁊ limitatũ. Quidã eñi eorꝝ ꝑſunt vni puĩtie. Hi
ſunt de ordine ꝑncipat⁹. ſicut erat ꝑnceps pſarꝝ q̃ ꝑerat pſis. de q̃ habe
tur dañ. x. Quidã vero deputati ſunt ad regimen multitudinis. vtputa
vnius ciuitatis. Et hi dicuntur archangeli. Quidã vero ad regimẽ pſo
ne ſingularis. Et hi dicũtur angeli. Uñ ⁊ dicuntur minima nunciare.
ex eo q̄ eorum miniſteriũ ad vnũ hominẽ limitatur. archangeli vero di
cuntur maiora nũciare. q2 bonũ vni⁹ multitudinis digni⁹ eſt q̄ bonum
vnius hoĩs. In aſſignatõe aũt ordinũ prime gerarchie greg. ⁊ berñ.
cũ dyoniſio cõcordãt. q2 accipitur penes eorꝝ fruitõꝫ q̃ ꝯſiſtit in ferue
ti dilectõe quo ad ſeraphin. ꝑfunda cognitõe quo ad cherubin. ꝑpetua

retentōe quo ad thronos. Sed in aſſignatōe medie ⁊ vltime in duob⁹
ordinibus: ſcȝ principatu et virtute diſſentire videntur. grego. enim et
berñ. aliā ꝯſideratōȝ habuerūt. put ſcȝ media gerarchia accipit penes
platōem. vltima penes miniſtratōȝ. Prelatō aūt in angelis triplex eſt.
Preſunt eñ angeli angelicis ſpiritib⁹. et hi dñatōnes dicūtur. Preſūt
etiā angeli bonis hominib⁹. ⁊ hi dicūtur principatus. Preſunt demoni
bus. et hi dicūtur poteſtates. Et ordo ⁊ grad⁹ dignitatis ī his ptȝ. Mi
niſteriū aūt triplex eſt. quoddā qȝ ꝯſiſtit in opando. qddā in docēdo aut
maiora aut minora. Primū eſt virtutū. ſecundū archangeloꝝ. tercium
angelorum. ¶ B ¶ Quinta apparitō eſt de qua legitur in hiſtoria tripti
ta. Nā iuxta cōſtantinopolim eſt q̇dā loc⁹ vbi olim dea veſta colebatur
Sed nunc ecc̄a in honorē ſancti michaelis fabricata eſt. q̇ etiaȝ loc⁹ mi
chaeliū nuncupatur. Cū igitur quendā nomīe aquilinū ardentiſſima fe
bris rubeis colorib⁹ mota ꝯphendiſſet. eſtuanti poculuȝ medici dederūt
quod euomuit adeo vt poſtmodum quidquid comederet vel biberȝ euo
meret. Hū aūt iam morti vicin⁹ eſſet. ad locū hūc ſe duci fecit credens
ſe illuc aut mori aut languore priuari. Cui michael apparēs dixit vt cō
fectōem ſibi ex melle ⁊ vino ⁊ pipe faceret. et omīa que comederet ibi ī
tingeret. et ſic plenā ſanitatē reciperet. Qd̄ cum feciſſet plene liberat⁹ eſt
Licȝ tñ ſm medicine ratōȝ ꝯtrariū eſſe videatur calida pocula colericis
exhibere. Hec in hiſtoria triptita. ¶ Secūdo dr̄ victoria. Multiplex aūt
victoria tpi⁹ archangeli michaelis et angeloꝝ inuenitur. ¶ Prima eſt
quā archangelus michael p̄dictis ſypontanis hoc modo preſtitit. Poſt
aliquod eñ tempus ab inuento loco. neapolite adhuc gentiles cōtra ſy
pontanos et beneuentanos qui quinquaginta milibus a ſyponto diſtāt
ordinato exercitu bellare ceperunt. Qui de epiſcopi cōſilio triduo indu
cias petierunt vt ieiunio triduano vacarent et patronum ſuum michae
lem in ſui auxilium implorarent. Tercia autem nocte michael epiſcopo
apparet. preces dicit exauditaſ. victoriam promittit affuturam. ⁊ quar
ta diei hora iubet hoſtibus occurrendū. Quibus occurrentibus mons
garganus immenſo tremore cōcutitur. fulgura q̄ȝ crebra volant. ⁊ cali
go tenebroſa totum montis cacumen obduxit. ita vt. dc. viri de aduer
ſariis tam ex ferro hoſtium q̄ ex ſagittis igneis interirent. Reliqui ve
ro virtute archangeli comperta. ydolatrie reliquerunt errorem. et cōti
nuo colla chriſtiane fidei ſubmiſerunt. ¶ Secunda victoria eſt quam mi
chael archangelus obtinuit quando draconem. id eſt luciferum cuȝ om
nibus ſuis ſequacibus de celo expulit. De quo exponitur illud qd̄ habe
tur in apocal'. Factum eſt prelium magnum in celo. Michael ⁊c. Cū ei
lucifer dei equalitatem appetiſſet. archangelus michael celeſtiſ exercit⁹
ſignifer adueniens. ipſum luciferum cum ſuis ſequacibus de celo expu
lit. Et in hunc aerem caliginoſum vſqȝ in diem iudicii retruſit. Nō eñ

ꝑmiſſum eſt eis in celo habitare ſiue in ſupiori pte aeris.qꝛ locus clarꝰ
ꝛ amenus eſt.nec in terra nobiſcū.ne nimis nos infeſtarent.ſʒ in aere in
ter celum et terrā.vt dū ſupius reſpiciunt.et vident glãm quā amiſerūt
inde dolorem habeāt.et dum inferiꝰ reſpiciunt.et vident homines illuc
aſcendere vñ ipſi ceciderūt.inde inuidia frequēter torqãntur. Freqñter
tñ ex diuina diſpenſatōe ad noſtꝝ exercitium ad nos deſcendunt. Vñ ſi
cut aliquibus viris ſanctis monſtratū eſt.frequenter circa nos volitant
ſicut muſce. Innumerabiles eñi ſunt ꝛ velut muſce totū aerē repleuerīt
Vñ dicit haymo vt phi dixerunt et doctores noſtri opinantur. aer iſte
ita plenus eſt demonibꝰ et malignis ſpiritibus.ſicut radius ſolis minu
tiſſimis puluiſculis. Licet ãt tot ſint tñ iuxta ſniam origenis eoꝝ exerci
tus minuitur cū eos vincimus.ita vt q̇ ab aliquo ſancto viro victus fu
erit.deinceps ille de vicio de quo victus eſt ipſum nō valeat temptare
¶ Tercia victoria eſt quā angeli quotidie de demonibꝰ obtinent dū ꝓ
nobis cōtra eos pugnantes ab eorum temptatōe nos liberant. Tribus
aūt modis ab ipſoꝝ temptatōe nos liberant. Primo poteſtatē demonū
refrenādo.apocalipſ.xx.de angelo qui demonem ligauit et in abiſſum
miſit.et thobie.viii.de dyabolo in deſerto ſupiori religato Huiꝰ eñi re
ligatō nihil aliud eſt ꝙ poteſtatis eiꝰ refrenatō. Secūdo cōcupiſcentiā
refrigerādo. Qđ ſignificatū eſt geñ.xxxii.vbi dꝛ ꝙ angelus tetigit nerꝰ
uum iacob et ſtatim emarcuit. Tercō memoriā dñice paſſionis nr̄is mē
tibus imprimendo. Hoc ſignificatum eſt apocal'.vii.vbi dꝛ. Nolite no
cere terre et mari nec arboribꝰ quouſqʒ ꝛc. Item ezech.ix. Signa thau
in frontes viroꝝ gementiū. Thau eñi lr̄a ad modum crucis eſt fcā. Et
qui hoc ſignati ſunt non timent angelum ꝑcuſſorem. Vñ ibidē dꝛ. Sup
per quem videris thau nō occides. Quarta victoria eſt quā archāge
lus michael de antixp̄o habiturus eſt qñ ipſum occidet. Tūc eñi micha
el ꝑnceps magnus vt dꝛ dañ.xii.cōſurget.ꝛ ꝓ electis tanꝙ adiutor ꝛ ꝓ
tector.cōtra antichriſtū fortiter ſtabit. Deinde antichriſtus vt dicit glo
ſa apocal'.xiii.ſup illud.vidi vnū de capitibꝰ eius occiſum ꝛc.mortuum
ſe finget.et ꝑ triduū latens.poſtea apparebit:dicēs ſe ſuſcitatū. arteqʒ
magica ferentibus eū demonibus in aera aſcēdet. ꝛ vniuerſis mirātibꝰ
adorabūt eū. Tandē in mōte oliueti aſcendēs.vt dicit glo. ſup illud.ii.
theſ.ii.quem dñs ieſus interficiet ꝛc.dū ſtabit in papilione ꝛ i ſolio ſuo
in illo loco contra quem dñs aſcendit.michael adueniens ipſum interfi
ciet. De quo prelio ꝛ victoria intelligitur ſcḋm grego.illud qđ dꝛ apocal'.
xii. Factum eſt prelium magnū in celo mi.ꝛc. Illud eñi verbū de triplici
prelio michaelis intelligitur.ſcʒ de prelio quod habuit cum lucifero cū
ipſum de celo repulit.et de prelio quod cum demonibus habet nos infe
ſtantibus.et de iſto. ¶ Tercio hec ſolennitas dicitur dedicatō.et eo
ꝙ hac die predictum locum in monte gargano a ſe dedicatum fuiſſe

michael archangelus reuelauit. Reuerſi eñ ſypontani a cede aduerſa-
riorum. ⁊ tã magnifica potiti victoria. adhuc dubitare ceperũt. vtꝝ ꝑdi
ctum locũ ingredi vel dedicare deberẽt. Tunc epus ſup his duxit papã
pelagium cõſulendum. Qui reſpõdit dicens. Si homo illam eccl'iam de
dicare deberet. hoc maxime die quo victoria data eſt fieri oporterꝫ. Si
vero aliter ſancto michaeli placuerit. ab ipſo eſt ſup hoc eius requiren
da voluntas. Inſtantibus igitur papa ⁊ epo cum ciuibus triduano ieiu
nio. michael in hac die apparuit epiſcopo dicens. Non eſt opus vobis
quã ego edificaui dedicare eccl'iam. Ipſe eñ q̃ condidi dedicaui. Prece
pitq; vt die ſequẽti locũ cũ populo ingrediens ipm̃ ꝑcibus frequẽtarẽt
⁊ ſe ſp̃ealem ſuũ patronũ ſentirẽt. Deditq; ei ꝑdicte cõſecratõis ſignũ
vt ſcꝫ ab oriẽte ꝑ poſterulã aſcenderẽt. ⁊ ibidẽ veſtigia hominis impreſſa
marmori inuenirẽt. Mane igitur epſ ⁊ vniuerſus popul9 ad locũ veni
unt. ⁊ introgrediẽtes criptã magnã ⁊ tria altaria inuenerũt. quoꝝ duo
in auſtrali pte poſita erãt. terciũ vero in orientali venerandũ q̃dẽ et ru-
beo pallio circũtectũ. Celebratis igiꝰ ibidem miſſaꝝ ſolennijs. cũ ſacrã
cõmunionem ſinguli accepiſſent. omnes ad ꝓpria cũ immenſo gaudio
redierunt. Epiſcopus aũt ibidẽ ſacerdotes et clericos delegauit. qui iu
giter diuinum officiũ celebrarent. In eadem ſpelunca aqua lucida et ni
mium dulcis emanat. qua poſt cõmunionem populus potatur. et diuer
ſe egritudines ſanantur. Tunc ſummus pontifex his auditis hũc dieꝫ
in honore ſancti michaelis ⁊ omniũ beatorum ſpirituũ per totum orbẽ
vniuerſaliter ſtatuit celebrandum. Quarto hec ſolennitas diciꝰ me
moria ſancti michaelis. In qua tamen ſolẽnitate omnium angeloꝝ me
moriam agimus. ⁊ omnes generaliter honoramus. Decet namq; nos
eiſdem laudem ⁊ honorem impendere multiplici ratõne. Ipſi enim ſũt
cuſtodes noſtri. miniſtratores noſtri. fratres et conciues noſtri. anima
rum noſtrarum in celum portitores. oratõnum noſtrarũ apud deum re
preſentatores. regis eterni nobiliſſimi milites. et tribulatorum conſola
tores. Primo igitur debemus eos honorare. quia ſunt cuſtodes no
ſtri. Cuilibet eñ homini dantur duo angeli. Unus malus ad exerciti
um. Alius bonus ad cuſtodiendũ. Cuſtodia enim boni angeli deputaꝰ
homini et in natiuitate et in vtero. ⁊ ſtatim poſt natiuitatem ex vtero.
⁊ ſemꝑ eſt cum ipo iam adulto. In hoc enim triplici ſtatu neceſſaria eſt
homini cuſtodia angelica. Nam dum puulus adhuc eſt in vtero poteſt
interim et damnari. Dum eſt extra vterum ante adultam etateꝫ poteſt
a baptiſmate impediri. Dum eſt in adulta etate poteſt ad diuerſa pecca
ta pertrahi. Dyabolus eñ in homine adulto ratõnem reducit ꝑ aſtuti
as. voluntatem allicit per blandicias. virtutem opprimit ꝑ violentiam.
ideo neceſſe fuit vt bonus angelus eidem ad cuſtodiaꝫ deputetur. vt ho
minem erudiat ⁊ dirigat cõtra fallaciã. exhortetur et incitet ad bonum

contra blandicias.et defendat ab oppreſſione contra violentiã. ¶ Effe
ctus autem angelice cuſtodie in homine quadruplicit̃ aſſignari poteſt
Primus eſt vt ꝓficiat anima in bonum gratie.et hoc facit angelus in
anima tribus modis. Primo omne impedimentũ ad bonũ remouendo.
Hoc ſignatum eſt exo.xii.vbi angelus ꝑcuſſit primogenita egipti. Se
cundo pigriciam excitando. Quod ſignatum eſt zach.iiii.vbi dr̃. An
gelus domini excitauit me.quaſi hominem qui excitatur a ſonno Ter
cio in via penitentie ducendo ⁊ reducendo Quod ſignatum eſt thobie.
v.in angelo qui eum duxit et reduxit ¶ Secundus eſt vt nõ cadat in ma
lum culpe. Et hoc facit angelus tribus modis. Primo impediendo pec
catum futurꝫ ne fiat. Hoc ſignatum eſt nũeri.xxii.in balaam.q̇ ad male
dicendum iſrael pergens ab angelo impeditus eſt. Secundo increpãdo
ꝓteritum vt ab eo quis recedat. Hoc ſignatum eſt iud.ii.vbi cũ angel⁹
filios iſrael de preuaricatõne increpaſſet.ipi eleuauerunt vocem ⁊ fle
runt. Tercio violentiam q̃ſi inferendo vt a pn̄ti peccato eripiat. Hoc
ſignatum eſt in violenta eductõne loth et vxoris eius de ſodomis.id eſt
de peccati conſuetudine ¶ Tercius effectus eſt ſi cadat q̄ poſtmodum
reſurgat. Et hoc facit angelus tribus modis. Primo mouendo ad con
tritõnem. Hoc ſignatum eſt thobie.xi.vbi ad documentum angeli d̃ fel
le per quod intelligitur contritõ liniuit patri oculos ſcꝫ cordis. Secun
do purgando labia ad confeſſionem. Quod ſignatur eſa.vi.vbi ꝑ ange
lum labia eſaie purgantur. Tercio gaudendo ad ſatiſfactõnem. Lu.xv.
dicitur q̄ maius gaudium eſt in celo ſuper vno peccatore ⁊c. ¶ Quar
tus effectus eſt ne totiens vel in tot mala cadat.quotiẽs vel ad q̃t dya
bolus incitat. Et hoc facit tribus modis.ſcꝫ poteſtatem demonis refre
nando.concupiſcentiam debilitando.et memoriam dominice paſſionis
noſtris mentibus imprimendo. De quibus ſupra dictum eſt. ¶ Se
cundo debemus eos honorare.quia ſunt miniſtratores noſtri. Omnes
enĩ ſicut dr̃ hebre.i.ſunt adminiſtratorii ſpiritus. Omnes enim propter
nos mittũtur.quia ſuperiores ad medios.medii ad infimos.infimi mit
tuntur ad nos. Hec autem miſſio competit bonitati diuine. In hoc enĩ
manifeſtatur diuina bonitas quantum noſtram ſalutem diligat.duꝫ no
biliſſimos ſpiritus qui ei intima caritate iunguntur.dirigit et tranſmit
tit ad ꝓcurandum ſalutem noſtrã. Secundo caritati angelice. Cum enĩ
caritatis ardentis ſit maxime deſiderare alioꝝ ſalutẽ.ob quã etiã dixit
eſaias.ecce ego dñe mitte me.⁊ angeli poſſunt nos iuuare.ꝓ eo q̄ vidẽt
nos ſuo auxilio indigere ⁊ malos angelos nos impugnare.iõ q̄ ad nos
mittuntur lex exigit angelice caritatis. Tercõ humane indigẽtie. Mit
tuntur enĩ boni ãgeli ad inflamandũ affectũ ad amorẽ. Vñ in figuram
hui⁹ legũtur miſſi fuiſſe ĩ curru igneo. Scđo ad illuminandũ intellectuꝫ
ad ꝯgnitõꝫ. Hoc ſignatũ eſt apocal'.x.ĩ angelo q̇ habebat librꝫ apertuꝫ

in manu ſua. Tercio ad corroborandū in nobis omne impfectū vſqȝ i fi
nem. Hoc ſignatū eſt .iii. Regū .xix. vbi angelꝰ portauit helie panē ſub
cinericiū ⁊ vas aque ⁊ comedit. ⁊ ambulauit in fortitudine cibi illiꝰ vſ
qȝ ad montē dei oreb. Tercō honorādi ſunt. qꝛ ipſi ſunt fratres ⁊ cōci
ues nr̄i. Om̄es eīm electi aſſumunt ad ordines angelorꝝ. q̇dā ad ſupio
res. q̇dam ad inferiores. q̇dā ad medios ꝑ diuerſitate ſuorꝝ meritorum
licet beata virgo ſup om̄es ſit. Qd̄ beatꝰ greg. in omelia inſinuare vi
det. Nā vt ait ſunt nōnulli q̇ ꝑua capiūt. ſȝ tn̄ hoc annūciare fratribuſ
nō deſiſtūt. Iſti in angelorꝝ numero currūt. Et ſunt q̇ ſecretorꝝ celeſtiū
ſumma et cape ꝑualent ⁊ nūciare. Hi cū archangelis Et ſunt qui mira
faciūt ſigna ⁊ valēter opantur. Et hi cū virtutibꝰ. Et ſunt q̇ malignos
ſpūs virtute oratōis ⁊ vi accepte poteſtatis fugant. Et hi cū poteſtati
bus. Et ſunt q̇ acceptis virtutibꝰ electorꝝ merita tranſcendūt. ⁊ electiſ
fratribꝰ ꝑncipanſ. Et hi cū ꝑncipatibꝰ meritū ſortiūtur. Et ſunt qui ſic
in ſemetipſis omnibꝰ viciis dn̄antur. vt ipo iure mūdicie dii inter hoīeſ
vocentur. Vn̄ ad moyſen dr̄. Ecce cōſtitui te deū pharaonis. Et hi cuȝ
dominatōibus. Et ſunt in q̇bus velut in throno ſuo dominꝰ ꝑſidēs alio
rum facta examinat. ꝑ quos dum ſancta eccia regitur plerūqȝ de ſuis
quibuſdā infirmis actibꝰ alii electi iudicanſ. Et hi cū thronis. Et ſunt
qui dei ⁊ ꝓximi caritate amplius ceteris pleni ſunt. Et hi meritorꝝ ſuo
rum ſorte inter cherubin numerꝝ acceperunt. quia cherubin plenitudo
ſcientie dr̄. et iuxta paulum plenitudo legis eſt caritas. Et ſunt qui ſup
ne contemplatōis amore accenſi in ſolo conditoris ſui deſiderio anhe
lant. Nihil iam in hoc mūdo cupiunt. ſolo eternitatis amore paſcuntur
terrena q̇qȝ abiiciunt. cuncta tempalia mente tranſcendūt amant et ar
dent atqȝ ipo ſuo ardorere q̇eſcūt. amando ardent. loquendo accendunt
⁊ quoſcūqȝ verbo tangūt. ardore ꝓtinus in dei amore faciūt. Quo iſti
niſi inter ſeraphin numerꝝ ſortē ſue vocatōis acceperūt. Hec gregoriꝰ.

Quarto honorādi ſunt. qꝛ ipſi ſunt aīarꝝ noſtrarꝝ in celū portitores Et
hoc faciunt triplici modo. Primo viā ꝑparādo. Malach .iii. Ecce ego
mitto angelum meū. q̇ ꝑparabit viā an̄ faciē meā. Secūdo ꝑ viā prepa
ratam in celū baiulādo. Exo .xxiii. Ecce ego mitto angelum meū qui te
cuſtodiet in via ⁊ inducat te in terrā quā ꝓmiſi patribus tuiſ. Tercō in
celo collocando. Luce .xvi. Factum eſt vt moreretur mēdicus ⁊ portare
tur ab angelis in ſinum abrahe. CB Quinto honorādi ſunt. qꝛ ipſi
ſunt oratōnum noſtrarꝝ apud deū repſentatores. Ipſi nāqȝ ꝑmo orōes
noſtras deo repn̄tant. Thobie .xii. Quādo orabas cum lacrimis ⁊ ſepe
liebas mortuos ego obtuli orōem tuā domino. Secundo ibidē ꝑ nobis
allegant. Job .xxxiii. Si fuerit pro eo angelus loquens vnum de ſimili
bus vt annunciet hominis equitatem. miſerebitur eius ⁊c. Itē zach .i.
Et reſpondit angelus domini et dixit. Domine exercituū vſqȝquo non

miſereberis hier̄l'm ⁊ vrbiū iuda q̄bus iratus es. iſte iā ſeptuageſimꝰ an-
nus eſt. Tercō dei ſniam nobis renunciāt. Dan̄. ix. vbi dꝛ ꝙ gabriel ad
eū volās dixit. Ab exordio p̄cum tuaꝝ egreſſus eſt ſermo. gloſa. i. ſnīa a
deo. Et ſeq̄tur. Ego aūt veni vt indicarē tibi. q2 vir deſideriorꝝ es De
his tribus dicit bern̄. ſup can̄. Diſcurrit angelꝰ medꝰ inter dilectū ⁊ di-
lectam. vota offerens. referēs dona. Excitat iſtam. placat illū. Sexto
honorādi ſunt. q2 ipi ſunt regis eterni nobiliſſimi milites ſcḋm q̄d dꝛ iob.
xxv. Nunquid eſt numerus militum eius. Sicut aūt videmus in militi-
bus alicuiꝰ regis. ꝙ quidam coꝝ ſemꝑ in aula regia cōmorantur. et re-
gem aſſociant. ⁊ ad eius honorem et ſolatium cantāt. q̄dā aūt ciuitates
⁊ caſtella regni cuſtodiunt. q̄dam vero regis inimicos expugnant. Ita
⁊ horum militum chriſti. q̄dam in aula regia ſcȝ in celo empireo ſemꝑ re-
gem regum aſſociant. ⁊ ad eius honorem cantica leticie et glorie ſemꝑ
cantant dicentes. Sanctus ſanctus ſanctus ⁊c. Itē. Benedictio et cla-
ritas et ſapientia ⁊c. apocal'. vii. Alii aūt cuſtodiunt ciuitates. ſuburba-
na villas et caſtra. illi ſcȝ q̄ nobis ſunt ad cuſtodiam deputati. cuſtodien-
tes ſtatum virginum. cōtinentiū. cōiugatoꝝ. et caſtra religionū. Eſaie
xii. Sup muros tuos hieruſalē cōſtitui cuſtodes ⁊c. Alii vero dei inimi-
cos. i. demones expugnant. Apocal'. xii. Factū eſt p̄lium magnū in celo
id eſt. ſm vnā expoſitōem in eccleſia militanti. Michael et angeli eius
p̄liabantur cū dracone. Septimo ⁊ vltimo honorandi ſunt. q2 ipi ſunt
tribulatoꝝ cōſolatores. zach. i. Angelus q̄ loquebat' in me verba bona
⁊ cōſolatoria. Itē thobie. v. Forti animo eſto ⁊c. Et hoc faciunt tribus
modis. Primo cōfortando et roborādo. Dan̄. x. vbi cum daniel corruiſ-
ſet tetigit eum angelus dicens. Noli timere. pax tibi. et cōfortare ⁊ eſto
robuſtus. Secūdo ab impatiētia cōſeruando. Pſal'. Angelis ſuis māda-
uit de te ⁊c. In mani. por. te ⁊c. Tercō ipam tribulatōz refrigerādo et
minuendo. Et h̄ ſignat' dan̄. iii. vbi angelus dn̄i cum tribuſ pueris i for-
nacem deſcendit. et fecit medium fornacis quaſi ventum roris flantem

CXLI

De ſcō hieronimo

Jeronimꝰ dꝛ a gera q̄d eſt ſanctū. ⁊ nemꝰ. q̄ſi ſanctū ne-
mus. vel nomia q̄d eſt lex. Vn̄ dꝛ in legēda ſua ꝙ hiero. interp-
tatur ſacra lex. Fuit em̄ ſanctꝰ. i. firmꝰ vel mūdus. vl' ſanguie
tinctus. vel vſui ſacro deputatꝰ. ſicut vaſa templi dicebantur ſancta. q2
ſacro vſui deputata. Fuit em̄ ſanctꝰ. i. firmus in bono ope. ꝓpter ꝑſeue-
rantie lōganimitatē. ⁊ mūdus in mēte ꝑ puritatē. et ſanguine tinctus ꝑ
dn̄ice paſſionis meditatōz. ſacro vſui deputatꝰ ꝑ ſcripture ſacre expoſi-
tionem et interp̄tatōem. Dicitur et nemꝰ a nemore. vbi aliq̄n̄ ꝯuerſatꝰ
fuit. ⁊ lex ꝓpter regularē diſciplinā quā monachos ſuos docuit. vl' quia

ſacram legem expoſuit ⁊ interp̄tatus fuit. Hieronimus etiā interp̄tat
viſio pulcritudinis. vel diiudicans locutōnes. Eſt aūt triplex pulcritu
do. Prima eſt ſpūalis que eſt in anima. Secunda moralis que cōſiſtit ī
honeſtate moꝝ. Tercia intellectualiſ que eſt pulcritudo angelica. Quar
ta ſupſubſtantialis que eſt diuina. Quinta celeſtis que eſt ſanctoꝝ ī pa
tria. Hāc q̄ntuplicem pulcritudinem hiero. in ſe vidit ⁊ habuit. Nā ha
buit ſpūalem in virtutū varietate. Moralem in vite honeſtate. Intelle
ctualem in excellenti puritate. Supſubſtantialem in ardenti caritate
Celeſtem in eterna vel in excellenti claritate. Diiudicauit etiā locutōeſ
ſiue verba tā ſua ꝙ̄ alioꝝ. ſua examinate ꝓferēdo. alioꝝ vera cōfirman
do. falſa cōfutando. dubia vero exponendo

Ieronimus euſebii viri nobilis filius ab opido ſtridonis qđ
dalmacie et pānonie cōfinia tenet: extitit oriundꝰ. Hic adhuc
iuuenis romam adiit. ⁊ lr̄is grecis ⁊ latinis ⁊ hebraicis ple-
ne eruditus eſt. In arte grammatica donatū habuit p̄ceptoꝛē. In rhe
torica aūt victorinū oratorē. In ſcripturis aūt diuinis exercitabat die
ac nocte. ⁊ inde hauſit auide qđ poſtmodū effudit abunde. Quodam ve
ro tp̄e ſicut ip̄e in ep̄la ad euſtochiū ꝑhibꝫ cum de die tulliū ⁊ de nocte
platonem auide legeret. eo ꝙ ſermo incultus ſibi in libris ꝓpheticis nō
placeret. circa mediā quadrageſimā tam ſubita et ardenti febre corripi
tur. vt toto frigeſcente iam corp̄e vitalis calor in ſolo pectore palpitaret
Dum ergo exequie funeris pararētur. ſubito ad tribunal iudicis trahi
tur. et interrogatus cuius condicionis eſſe. xp̄ianum ſe eſſe libere ꝯfitet
Ad quē iudex. Mentiris inquid. Ciceronianus es: nō xp̄ianus. Ubi ei
eſt theſaurus tuꝰ ibi eſt et cor tuū. At hieronimus obmutuit. ⁊ cōtinuo
ip̄m iudex duriſſime cedi iuſſit. Tunc exclamauit ⁊ dixit Miſerere mei
domine. miſerere mei. Tunc q̄ aſtabant p̄cabantur iudicē vt veniā tri
bueret adoleſcenti. Ipſe eīn iurare cepit ac dicere. Dn̄e ſi vnq̄ habue-
ro codices ſeculares ſi legero te negabo. In hec igitur iuramēti verba
dimiſſus ſubito reuiuiſcit. Tunc lacrimis totum ſe inuenit ꝑfuſū. ⁊ ex
verberibus que ante tribunal ſuſceperat. ſcapulas terribiliter repit liui
entes. Tanto aūt ſtudio libros diuinos legit extunc. q̄nto libros genti-
lium vnq̄ legerat. Dum aūt eſſet annoꝝ. xxix. in romana eccl'ia cardina
lis preſbiter ordinatus eſt. Mortuo aūt liberio papa hieronimꝰ dignꝰ
ſummo ſacerdotō ab omnibus acclamatur. Sꝫ dum quorundā clericoꝝ
et monachoꝝ laſciuiā increparet. illi nimiū indignati ei inſidias paue
runt. Sꝫ ⁊ p veſtem muliebrē vt ait iohannes beleth ab eis turpiter eſt
deriſus. Nam cū hiero. ad matutinas ſolito more ſurgeret. veſtē mulie
ris quā emuli iuxta lectū poſuerāt repit. ſuāq̄ꝫ eſſe credens induit. et in
eccl'iam ſic ꝓceſſit. Hoc aūt emuli faciebāt. vt mulierē hr̄e ī thalamo cre
deret. Qđ ille videns. tāte coꝝ veſanie locū dedit. ⁊ ad greg. nazāzenum

cōſtantinopolitane vrbis ep̄m ꝑuenit. Poſtq̄ aūt ab ipſo ſacras lr̄as didicit in heremū ꝓperauit. vbi ꝓ xp̄o q̄nta ſuſtinuerit ipſe ad euſtochium narrat dicēs. Quotiēs in heremo cōſtitutus. ⁊ in illa vaſta ſolitudine q̄ exuſta ſolis ardoribꝰ horridū monachis p̄ſtat habitaculū. putaui me romanis delicijs intereſſe. Horrebāt ſacco mēbra deformia. ſqualida cutis ſitū ethiopice carnis adduxerat. q̄tidie lacrime. quotidie gemitꝰ. ⁊ ſi q̄n repugnantē ſomnus iminēs oppreſſiſſet. nuda humo vix oſſa herētia collidebant. De cibis ⁊ potu taceo cū etiā languentes aq̄ frigida vtātur et coctū aliq̄d accepiſſe luxuria ſit. ⁊ dū ſcorpionū tm̄ eſſem ſocius et ferarꝝ ſepe choreis intererā puellarꝝ. ⁊ in frigido corpe ⁊ carne p̄mortua libidinum incendia pullulabāt. Itaqꝫ cōtinuo flebā. et repugnantē carnē hebdomodarꝝ inedia ſubigebā. Diē crebro ꝯiunxi cū nocte. nec prius a pectoris ceſſabā verberibꝰ q̄ a dn̄o trāquillitas redderet. Ipam q̄ꝫ cellulā meā q̄ſi cogitatōnū ꝯſcientiā ptimeſcebā. et mihi iratus ⁊ rigidus ſolꝰ deſerta penetrabā. Et vt mihi teſtis eſt dn̄s. poſt multas lacrimas ⁊ nōnunq̄ videbar intereſſe agminibꝰ angelorꝝ. Per q̄driennū igit̄ ibidem penitentia ſic pacta ad bethleē opidū remeauit. Vbi q̄ſi domeſticū aīal apud p̄ſepe dn̄i ſeſe obtulit ꝑmanſurꝝ. Bibliothecā aūt ſuā quā ſummo ſtudio ſibi cōdiderat clauſam. alioſqꝫ libros iterꝝ relegens diē ieiunꝰ ducebat ad veſperuꝫ. Multos aūt ibidē diſcipulos coadunās in ſcō ꝓpoſito et trāſlatōe ſcripturarꝝ q̄nquagintaq̄nqꝫ ānis ⁊ ſex menſibꝰ deſudauit. et vſqꝫ ad finem vite virgo ꝑmanſit. Licet aūt in hac legenda dicatur q̄ ſp̄ virgo fuerit ipſe tn̄ de ſe ita ſcribit ad pammachiū. Virginitatem in celo prefero. nō q2 habeo. Tāta deniqꝫ laſſitudine fatigatus eſt. vt in ſtratu ſuo iacens funiculo ad trabē ſuſpēſo ſupinus manibus ſeleuaret. vt ſcꝫ officiū monaſterii ꝓ vt poterat exhiberet. ¶ Quadā vero die aduesperaſcente cū hieronimꝰ cū fratribꝰ ad ſacrā lectōem audiendum ſederet ſubito leo q̄dā claudicās monaſteriū ingreſſus eſt. Quo viſo cū ceteri frēs fugerent. hieronimꝰ ei q̄ſi hoſpiti obuiauit. Leo igit̄ dū pedem ſibi leſum oñderet. vocatis fratribus pedes ſibi precepit ablui. et diligenter eius plagā inq̄ri. Quod cū factū fuiſſet inuenerūt leonis plantā a ſentibus vulneratā. Adhibita igitur diligenti cura leo conualuit. ⁊ omni feritate depoſita inter eos q̄ſi domeſticū animal habitauit Tūc hiero. videns q̄ non tā ꝓ ſanitate ſui pedis q̄ ꝓ eorꝝ vtilitate dn̄s leonem miſiſſet. de fratrꝝ cōſilio eidē hoc iniūxit officiū. vt aſinū quē habebant q̄ ligna de nemore deferebat. ipſe leo ad paſcua duceret ⁊ ducū ibidē cuſtodiret. Quod factū eſt. Nā iniuncta leoni aſini cura more paſtoris induſtrii eūdo ad paſtū ſocius inceſſanter itineris rure paſcendo vndecūqꝫ defenſor tutiſſimus erat. Verūtn̄ vt ſe cibaret. et aſinus ſolituꝫ ꝑficeret opus. cōſuetis ſp̄ horiſ cū eo domū redibat. Quadā igitur vice paſcente aſino. et leone grauiter ſoporato. mercatores cuꝫ camelis inde

tranſeūtes aſinū ſolū viderunt. ⁊ eū ꝗ̄citius rapuerūt. Expgefact⁹ ita
q̄ʒ leo cū ſociū nō inueniret rugiēdo huc illucq̄ʒ ibat. Quē tandē nō iue
niens ad portas monaſterii triſtis adiit. ⁊ intus vt ſolit⁹ erat ꝑ verecū
dia ingredi nō p̄ſumpſit. Et vidētes fratres ꝙ tardi⁹ more ſolito et ſi
ne aſino veniſſet. putauerūt ꝙ fame ꝯpulſus aſinū comediſſet. nolentes
q̄ʒ ei annonā tribuere ꝯſuetā dicebāt. Uade et reliquā ptem aſelli que
tibi remanſit māde ⁊ tuā ingluuiē reple. Heſitātes tn̄ vtꝝ hoc malum
ppetraſſet. exierūt ad paſcua ſi forte aliquod mortis indiciū inuenirent
Et nihil inueniētes hoc hieronimo retulerūt. Tunc monitis eius offi
cium aſini leoni iniungūt. ⁊ ligna cedentes leoni imponūt. Qd̄ cum leo
patienter ferret. quadā die expleto ope agꝝ exiit. hac illacq̄ʒ diſcurrit.
ſcire deſiderās q̄d de ſuo fuiſſet ſocio factum. Et ecce vidit a longe ne
gociatores cum onuſtis camelis p̄cedente aſino venientes. Mos enim
illi regioni eſt vt q̄n̄ cum camelis longi⁹ gradiunt̄. cameli vt directius
vadāt. p̄cedentē ⁊ collo funiculū geſtātem aſinū ſubſequunt̄. Recogni
to igitur leo aſino. cum ingenti rugitu ſup eos irruit. et oēs homies in
fugam cōuertit. Et leo terribiliter rugiēs ꝑcutiebat cauda fortiter ter
ram. pterritoſq̄ʒ camelos ſicut erāt onuſti an̄ ſe ad cellā ire coegit. Qd̄
cum fratres vidiſſent ⁊ hieronimo nunciaſſent ille ait. Hoſpitib⁹ nr̄is
fratres cariſſimi pedes abluite. eſcas p̄bete. ⁊ ſup hoc voluntatem dn̄i
expectate. Tunc leo p monaſteriū cepit vt ſolebat letus diſcurrere. ſin
guloꝝ fratꝝ veſtigiis ſe pſternens. et q̄ſi de ppetrata quaʒ nō fecerat
culpa cauda alludens veniā poſtulabat. Hieronim⁹ aūt futuroꝝ p̄ſci⁹
ait fratrib⁹. Ite frēs et venientib⁹ hoſpitibus neceſſaria p̄parate. Ad
huc eo loquēte nunci⁹ ad eū venit. annūcians an̄ fores hoſpites adeſſe
q̄ abbatē vellēt videre. Ad q̄s cū ille iuiſſet. ptin⁹ illi eius pedib⁹ ꝓuol
uuntur. p culpa veniā poſtulātes. Quos ille benigne eleuās. p̄cepit vt
ſua recipent. ⁊ aliena nō vſurparēt. Rogabāt igit̄ illi beatū hieronimū
vt medietatē olei p bn̄dictōe accipiat. Quib⁹ vix aſſentiēs. tādē coact⁹
ſuſcipi iubet. Promiſerūt aūt ſe ānuatim candē olei menſurā fratrib⁹
ip̄is daturos. ⁊ a ſuis dare heredib⁹ p̄cepturos. CB Cū aūt olim in
eccia vnuſquiſq̄ʒ caneret qd̄ volebat. theodoſi⁹ impator vt ait iohānes
beleth. damaſum papā rogauit vt alicui viro docto officiuʒ eccleſiaſti
cum cōmitteret ordinandū. Ipſe igitur ſciens hieronimū in lingua lati
na greca et hebraica pfectū. ⁊ in omi ſapia ſummū. eidē officiū p̄dictū
cōmiſit. Hiero. igit̄ pſalteriū p ferias diſtinxit. ⁊ vnicuiq̄ʒ ferie noctur
num ppriū aſſignauit. ac gl'a patri in fine cuiuſlibet pſalmi dicendū in
ſtituit. vt ait ſigibertus. Deinde epl'as ⁊ euāgelia p āni circulū decātā
das. ceteraq̄ʒ ad officiū ptinentia p̄ter cantum ratōnabiliter ordina it
Miſitq̄ʒ illud de bethleē ad ſummū pontificē. et ab eo ⁊ cardinalib⁹ ſu
is fuit valde approbatū ⁊ ppetuo autenticatū. Poſt hoc autem in ore

ſpelunce in qua dñs iacuit monumētū ſibi cōſtruxit. vbi expletis nona-
gintaocto ānis ⁊ ſex mēſibus ſepult⁹ fuit. In quāta reuerētia cū augu
ſtinus habuerit. patꝫ p̱ ep̄l'as quas ſibi miſit. In quarū vna ei tali mō
ſcripſit. Dño dilectiſſimo ⁊ cultu ſinceriſſimo caritatis obſeruādo atqꝫ
amplectēdo hieronimo auguſtin⁹ ⁊c̄. Alibi qꝫ de eo ſic ſcribit. Sanct⁹
hiero. p̄ſbiter greco latino ⁊ hebreo eloq̄o erudit⁹ in locis ſanctis atqꝫ
l'ris ſacris vſqꝫ ad decrepitā vixit etatē. Cui⁹ nobilitas eloquii ab ori
ente in occidentē inſtar ſolis lāpas reſplēduit. Beatus āt p̄ſper i ſuis
cronicis de eo ſic ait. Hieronim⁹ p̄ſbiter in bethleē toto iā mūdo clar⁹
habitabat. egregio ingenio et ſtudio vniuerſe eccl'e ſeruiens. Ipſe qꝫ d
ſe ſic ait ad albigenſem. Nihil a puericia ita vitare conat⁹ ſū vt animū
tumentē ⁊ erectā ceruicē: dei ꝯtra ſe odiū ꝓuocantē. Idē. Ego etiam tu
ta omīa timeo. Idem. In monaſterio hoſpitalitati ex corde intēdim⁹. ⁊
oīes ad nos venientes p̄ter hereticos leta frōte ſuſcipim⁹. ac venientī
um pedes abluim⁹. Iſidor⁹ vero in li. ethymo. ait. Hiero. triū linguarū
extitit peritus. Cui⁹ interp̄tatō ceteris āfferꝭ. qm̄ et verboꝝ tenacior ē.
et p̄ſpicuitate ſnīe clarior. tāqꝫ vtpote a xp̄iano interp̄te verior. In dy
alogo qꝫ ſeueri diſcipuli ſancti martini q̄ ei⁹ tp̄e fuit ſic de hieronimo
ſcriptum habeꝭ. Hiero. p̄ter fidei meritū dotemqꝫ virtutū nō ſolum la
tinis atqꝫ grecis ſꝫ etiā hebreis ita l'ris inſtructus eſt. vt ſe illi in omni
ſcientia nemo audeat ꝯpare. Cui iugis aduerſus malos pugna. ꝑpetu
umqꝫ certamē. Oderūt euꝫ heretici q2 eos impugnare non deſiit. Ode
runt clerici. q2 vitā eoꝝ inſectaꝭ ⁊ crimia. Sꝫ plane boni oīes ⁊ mirā
tur et diligūt. Nā q̄ eū hereticū eſſe arbitrātur inſanūt. Tot⁹ ſemp in
lectōe. tot⁹ in libris eſt. nō die. nō nocte req̄eſcit. aut legit aliq̄d. aut ſcri
bit. Hec ſeuer⁹. Et ſicut ex his verbis patꝫ. et ſicut etiā ip̄e ſepe teſtaꝭ.
multos p̄ſecutores ⁊ multos detractores ꝑpeſſus eſt. Quas tn̄ p̄ſecutō
nes q̄ꝫ libēter ſuſtinuerit. patꝫ ex eo q̄ ſic dicit in ep̄l'a ad aſellā. Gratias
ago deo q2 dign⁹ ſum habit⁹ quē oderit mūdus. ⁊ maleficū me garriūt
Sꝫ ſcio ad regnū ꝑuenire p̱ infamiā et bonā famā. Itē. Utinaꝫ ob dñi
mei nomē atqꝫ iuſticiā vniuerſa me infideliū turba p̄ſeq̄tur. Utinaꝫ in
opprobriū meū ſolidi⁹ exurgat hic mūdus. tm̄ vt merear a xp̄o laudari
⁊ ſue pollicitatōis ſperare mercedē. Grata vtiqꝫ ⁊ deſiderata temptа
tio eſt. cui⁹ p̄miū a xp̄o ſperatur in celo. Nec maledictō grauis eſt q̄ di
uina laude mutaꝭ. Obiit circa ānos dñi. cccxcviii.

De ſancto remigio

Remigius d̄r a remige q̄ eſt nauis ductor vel rector. Et Ca. Et
dicitur a remis. q̄ ſunt inſtrumenta q̄bus nauis ducitur. ⁊ gy
on q̄d eſt luctatio. Ipſe eñ eccl'iam gubernauit a p̄iculo nau
fragii. eā duxit ad portū paradiſi. p̱ ea luctat⁹ eſt cōtra dyaboli inſidias.

CCXLIIII.

Remigius regem ⁊ gentem francoꝝ ad chriſtum cōuertiſſe di
citur Habebat eñ rex vxorē nomine clotildim xp̄ianiſſimam
que viꝝ ſuū nitebatur ad fidē cōuertere. ſed nequibat. Que
cum filium genuiſſet ipſum baptiſare voluit. ſʒ rex omino ꝓhibuit Illa
autem quieſcere non valens. tandem vix hoc a rege obtinuit. ⁊ filiū ba
ptiſauit. Qui dum baptiſatus eſſet: ſubito eſt defunctus. Cui rex ait.
Nunc apparet qꝛ xp̄c vilis eſt deus. q̄ eum ꝑ quē fides eiꝰ poterat ſub
limari in vita cōſeruare nō potuit. Cui illa. Imo in hoc a deo meo val
de me diligi ſentio ꝙ primū fructū ventris mei ipſum recepiſſe cogno
ſco. q̄ regnū in infinitū tuo melius filio meo largitus eſt. Concepit igit̄
iteꝝ et filiū aliū pepit. quē ſicut primū cū multa inſtantia baptiſari fe
cit. Sʒ ecce ſubito infirmat̄. ita ꝙ de eius vita deſperat̄. Dixitqʒ rex
vxori. Vere debilis eſt deꝰ tuus. q̄ nullū in ſuo noīe baptizatū ī vita cō
ſeruare poteſt. Nā ſi mille genueris ⁊ cūctos baptizaueris omēs ſimꝉ
peribūt. Sʒ tñ puer cōualuit ⁊ ſanitatē recepit: ita ꝙ poſt patrē regna
uit. At fidelis mulier viꝝ ſuū ad fidem reducere conabat̄. ſʒ ille modiſ
omnibus reſiſtebat. Qualiter aūt ad fidē cōuerſus eſt. in alio feſto qđ
eſt poſt epiphaniā dictū eſt Volens aūt p̄dictus rex clodoueus factus
chriſtianus remēſem ecc̄iam dotare. beato remigio dixit vt q̄ntū circū
iret dum ipſe in meridie dormiret ſibi daret. Qđ et factū eſt. Sʒ cū qui
dam molendinū ſuū habebat intra fines beati remigii. molendinarius
ip̄m dum circūiret cū indignatōe repulit. Cui dixit remigius. Amice
nō ſit tibi duꝝ vt hoc molendinū ſimul habeamꝰ At ille vt eum reiecit
ſtatim rota molendini in cōtrariū verti cepit. clamauitqʒ poſt ſanctum
remigiū dicēs. Serue dei veni ⁊ habeamꝰ p̄iter molendinum Cui ille.
Nec mihi nec tibi. Statimqʒ ſe terra aꝑuit. ⁊ molendinū penitꝰ deglu
tiuit. Preuidens remigius famē futurā. cum in villa quadā bladi cu
mulos cōgregaſſet. inebriati ruſtici ſenis prudentiā deridētes ignē ſup
poſuerunt. Qđ illi audiēs illuc venit. ⁊ p̄ frigore etatis ⁊ veſptini tp̄is
ſe calefacere cepit. et trāquillo corde dixit. Semꝑ focus bonus eſt. Ve
rūtamē q̄ hoc fecerūt et poſteri eiꝰ. viri in genitalibꝰ rupti. femīe guttu
roſe erūt. Qđ ſic in illis euenit quouſqʒ ꝑ karolū ſunt diſperſi. Notā
dum aūt ꝙ illud feſtū ſancti remigii qđ agit̄ in menſe ianuarii eſt feſtū
de felici obitu illius. Illud aūt dꝛ eſſe de eiꝰ ſacri corpis trāſlatōe. Cuʒ
eñ corpus eiꝰ poſt ipiꝰ obitū ad ecc̄iam ſanctoꝝ thimothei ⁊ apollina
ris cū feretro deferretur. ſecuſ eccleſiā ſancti chriſtoferi cepit adeo pō
derare ꝙ nullatenꝰ moueri potuit. Tandē coacti rogauerūt dn̄m vt eiſ
oñdere dignaret̄. ſi forte in ecc̄ia illa ſancti chriſtoferi vbi nulle reliq̄e
ſanctoꝝ quieſcebāt ſepeliri vellet. Statimqʒ corpꝰ leuiſſime ſuſtulerūt.
et ip̄m ibi honorifice poſuerūt Ubi cum multa miracula fierent eccle
ſiam ampliauerunt Et facta cripta retro altare. cū effoſſum corpus ibi

reponere vellēt. mouere nullatenꝰ potuerūt. Cū aūt in oratōibꝰ ꝑnocta-
rent. et media nocte oēs ꝑiter obdormiuiſſent. in craſtinū ſcʒ kalen.
octobris inuenerūt ſepulcꝝ cū corꝑe ſancti remigii in illam criptā ab an-
gelis deportatum. Quod tū̄ poſt longum tꝑs in pulcriorē criptā eadē
die cum capſa argentea tranſlatum eſt. Floruit circa annum dñi q̄drin-
genteſimū nonageſimum

CXLIII.

De ſancto leodegario

Leodegariꝰ dum om̄i virtute polleret. eduenſi eccl̄ie me-
ruit in pōtificē ꝓmoueri. Qui dū clotario rege decedēte cura
regni grauiꝰ ꝑmeret. voluntatē dei et ꝓncipū cōſilio childeri-
cum fratrē clotarii adoleſcentē valde ydoneū ꝑfecit in regē. Sʒ ebroinꝰ
theodoricū ipiꝰ childerici germanū ꝑficere nitebat. nō ꝓpter regni cō-
modum ſʒ qꝛ de poteſtate eiectꝰ ⁊ omnibꝰ odioſus irā regis ⁊ ꝓncipum
verebat. Timēs igit̄ ebroinꝰ licentiā a rege petiit ⁊ monaſteriū introi-
uit. Quo cōcedente: et fratrē ſuū theodoricū ne cōtra regnū aliq̄d mo-
liretur in cuſtodia detinente. ſanctitate et ꝓuidentia ep̄i pace mirabili
oēs gaudebāt. Sʒ poſt aliq̄d tꝑs rex malignoꝝ conſilio deprauatus
intm̄ in viri dei odiū incitatur ꝙ oportunitatē et modū mortis eiꝰ atte-
tius inq̄rebat. Sʒ ep̄s blāde ferens. ⁊ oēs inimicos ſuos vt amicos
amplectens. egit cū rege vt diē paſche in vrbe cui ꝑerat celebraret. Et
ecce illa die nunciatū eſt ei ꝙ rex in illa nocte quidquid de morte eiꝰ tra-
ctauerat ꝑficere decreuiſſet. At ille nihil trepidans. ſʒ illa die cuʒ rege
in menſa cōmunicās ꝑſecutorē ſic fugit ꝙ i luxunienſi monaſterio dño
ſeruiens etiā ebroino q̄ in monaſterio habitu latitabat ſedula caritate
ſeruiuit. Poſt modicū rex moritur et theodoricꝰ in regnū ſublimatur.
Qua ꝓpter leodegariꝰ populi ſui lacrimis ⁊ ꝑcibꝰ motꝰ ⁊ abbatis ipſo
cōpulſus ad ſedē ſuā rediit. ac ebroinꝰ ꝓtinus apoſtotauit ⁊ regis ſeneſ-
ſcallus ordinatꝰ eſt. Qui licet ꝓus malꝰ fuerit. tū̄ poſtea fuit peior. toto
qʒ ſtudio leodegariū occidere nitebatur. miſſis igitur militibꝰ q̄ euʒ ca-
perent. cū hoc leodegariꝰ ꝯperiſſet coꝝ furori cedēs dū in habitu ponti-
ficali de vrbe egrederetur a militibꝰ capitur q̄ ei ſtatim oculos eruerūt

¶ Poſt biennū ſcūs leodegariꝰ cum fratre ſuo garino quē ebroinꝰ ex-
ulauerat in palatiū regis eſt adductus Cū ad irriſionē ebroini ſapiēter
et pacifice r̄ñderet. nequā ille iuſſit garinū lapidibꝰ obrui ſanctūq́ʒ ep̄m
tota die nudis pedibꝰ ꝑ quendā fluuiū ſup acutiſſimos lapides decurrē-
tem deduci. Et audiēs ꝙ in his tormentis deū laudaret. linguā eius p̄-
ſcidi fecit. ⁊ poſtmodū cū cuidā cuſtodi tradidit vt ipm̄ nouis ſupplicijs
reſeruaret. Ille aūt vſum loquendi nō ꝑdidit: ſed p̄dicatōni et exhorta-
tioni ꝓut poterat vacabat. p̄dixitq́ʒ qn̄ et q̄liter ipſe et ebroinus ex hac
vita migrarent. Lux aūt in mēſa in modū corone caput eius circūdedit.

Quã cum multi vidiſſent quid hoc eſſet ab ipo epo queſierũt. At ipe ſe
in oratõe ꝓſternens grãs deo retulit. et omẽs aſtãtes vt meliꝰ vitã mu
tarent admonuit. Qḋ ebroinꝰ audiens ⁊ inuidẽs miſſis q̃ttuor ſpicula-
toribus ipm decollari p̃cepit. Cum ḡ ipm ducerẽt ait eis. Nõ eſt inq̃t
opus fratres vos diutius fatigari. Sȝ hic implete deſideriũ eiꝰ q̇ vos
miſit. Ad hoc tres illoꝝ adeo ſunt ꝯpuncti ꝙ ad pedes eiꝰ ꝓcidẽtes ve
niam p̃cabant. Quartꝰ vero cũ eũ decollaſſet: ꝓt inꝰ a demone arreptꝰ
⁊ in ignem ꝓiectus vitã miſerabiliter terminauit. Biẽnio expleto audi
ens ebroinus corpꝰ ſancti viri mltis miraculis illuſtrari. miſerabiliter
cruciatus inuidia. militẽ illuc miſit vt an ſi ſe haberet veritas intima-
ret. Miles aũt ſupbus et arrogãs cũ illuc veniſſet calce tumbã ſancti ꝑ
cutiens exclamauit. moriatur q̇ mortuum miracula facere poſſe credit.
mox ille arreptus a demonio ⁊ ſubito moriens. morte ſua ſanctũ ampli
us cõmendauit. His auditis ebroinus ampliꝰ inuidia torq̃batur et fa-
mam ſancti extinguere moliebatur. Sȝ iuxta p̃dicatõem ſancti gladio
nequiter nequã ipe occiditur Paſſus eſt aũt circa annũ dñi. dclxxx. tpe
conſtantini quarti

CXLIIII

De ſancto franciſco

Franciſcus prius dictꝰ eſt iohẽs. ſȝ poſtmodũ mutato nomie
franciſcus vocatꝰ eſt. Cuiꝰ mutatõis nomis multiplex cauſa
fuiſſe videt. Primo rõe miraculi cõnotãdi. Linguã em̃ galli
cam miraculoſe a deo recepiſſe ꝯgnoſcit Vñ dr in legẽda ſua ꝙ ſp cum
ardoꝝ ſpũſſancti repleretur ardẽtia foris verba eructãs gallice loq̃bat
Secũdo rõe officii diuulgandi. Vñ dr in legenda ꝙ diuina ꝓuidẽtia ſi
bi hoc vocabulũ indidit. vt ex ſingulari et inſueto noĩe opinio miſterii
eius toti citius innoteſceret orbi. Tercõ rõe effectꝰ cõſequẽdi vt ſcȝ ꝑ
hoc daretur intelligi ꝙ ipe ꝑ ſe ⁊ ꝑ filios ſuos multos ſeruos peccati ⁊
dyaboli debeat frãcos et liberos facere. Quarto rõe magnanimitatis
in corde. Nã frãci a ferocitate ſunt dicti. qꝛ eis ineſt naturalis feritas:
et magnanimitas aioꝝ. Quinto rõe virtuoſitatis in ſermone. qꝛ ciꝰ ſer
mo inſtar ſecuris vicia incidebat. Sexto rõe terroris ĩ demonũ fugati
one. Septimo rõe ſecuritatis ex virtute et opeꝝ ꝑfectõe. ⁊ honeſtatis ĩ
ꝯuerſatõe. Aiũt em̃ frãciſcas dici ſigna q̃dã inſtar ſecuriũ q̇ rome ante
cõſules ferebãtur. q̇ erãt in terrorẽ. in ſecuritatẽ. ⁊ in honorẽ CA

Franciſcus ſeruꝰ ⁊ amicꝰ altiſſimi ĩ ciuitate aſiſii ortus et ne-
gociatoꝛ effectꝰ fere vſq̨ ad. xx. etatis ſue annũ tps ſuuȝ va
ne viuendo cõſumpſit. Quem dñs infirmitatis flagello corri
puit. ac in viꝝ alteꝝ ſubito trãſformauit. ita ꝙ iã ſpũ ꝓphetico pollere
cepit. Nã cum quadã vice ipe cũ plurimis a ꝑuſinis captꝰ diro fuiſſet
carceri mãcipatus. dolentibus aliis hic ſolus exultat. et redargutꝰ ſuꝑ

hoc a cōcaptiuis rn̄dit. Ideo me exultare noueritis. qꝛ adhuc ſanctꝰ ꝑ
totū ſeculū adorabor ¶ Quadā vice romā cauſa deuotōis ꝓficiſcens
veſtimenta ſua depoſuit. ⁊ paupis cuiuſdā veſtimenta induēs an̄ eccle
ſiam ſancti petri inter paupes ſedit. et cum eis velut vnus ex illis auide
māducauit. Et sepiꝰ ſimile feciſſet niſi notoꝝ verecūdia impediſſet.
¶ Antiquꝰ hoſtis eū a ſalubri ꝓpoſito conabaꝛ auertere. ⁊ feminā qn̄
dam ſue ciuitatis mōſtruoſe gibboſaꝫ cordi eiꝰ imittit. ⁊ niſi reſipiſcat
a ceptis. ſimilem ſe facturꝫ minaꝛ. Sꝫ a dn̄o cōfortatꝰ audiuit. Franci
ſce amara ꝓ dulcibꝰ ſume. et teipm̄ cōtemne ſi me cupis agnoſcere.
¶ Quendā igiꝛ lebroſum obuiū habens. cū huiꝰmodi homies naturali
ter multū abhorrētur. diuini tn̄ memor oraculi accurrens in oſcula eiꝰ
ruit. ⁊ poſt hoc ille ſtatim diſparuit. Quapp̄ter ad leproſoꝝ habitacl̄a
ꝓperat. et eoꝝ manꝰ deuote oſculās pecuniā donat. ¶ Eccleſiā ſancti
damiani orōis cā ingreditur ⁊ imago xp̄i cū miraculoſe alloq̄tur. Frā
ciſce inquid vade repa domū meā q̄ vt ceꝑnis tota deſtruitur. ab ea igi
tur hora aīa eius liq̄facta eſt et crucifixi cōpaſſio eiꝰ cordi mirabiliter
eſt infixa. Inſiſtit ſolicite eccīe repande. et venditis q̄ habebat cū pecu
niam cuidā p̄ſbitero daret et ille timore parentū recipe recuſaret corā
ipō eā ꝓiciens tanq̄ puluerē vilipendit. Quapp̄ter a patre ligatꝰ ⁊ ca
ptus pecuniā eidem reſtituit ac veſtē pariter reſignauit. et ſic nudꝰ ad
dn̄m euolauit et cilicio ſe induit. Aduocat inſup ſeruus dei q̄ndaꝫ ſim
plicem viꝝ quem loco p̄ris ſuſcipiens rogat vt cū pater eiuſ maledicta
cōgeminet ipſe ſibi ecōuerſo bn̄dicat. ¶ Frater eius carnalis hyemali
tp̄e franciſcū vilibus pāniculis tectū oratōi vacantē et tremebundum
videns ait cuidā. Hic frāciſco vt de ſudore ſuo vnā tibi nūmatam ven
dat. Quod ille audiens alacriter rn̄dit. Reuera ergo hāc dn̄o meo vē
dam ¶ Quadā die dū audiret ea q̄ dn̄s diſcipulis ſuis ad p̄dicandum
miſſis locutꝰ eſt. ſtatim ad vniuerſa ſeruāda tota virtute ꝯſurgit. Sol
uit calciamenta de pedibus. tunica vna ſꝫ vili induitur. et pro corrigia
mutauit funiculū. ¶ Tempe niuis ꝑ ſiluā ambulās a latronibꝰ capitur
et ab eis q̄s ſit req̄ſitus p̄conē ꝫ dei ſe eſſe aſſeruit. Quē illi arripiētes in
niuem ꝓiciunt dicentes. Iace ruſtice p̄co dei ¶ B ¶ Multi nobiles et
ignobi les clerici et laici ſpreta ſeculi pompa eius veſtigiis adheſerunt
quos pater ſanctus docuit euangelicā ꝑfectōꝫ implere paupertatē ap
prehendere et per viā ſancte ſimplicitatis incedere. ¶ Scripſit p̄terea
euangelicā regulā ſibi et ſuis fratribus habitis et habendis quaꝫ dn̄s
papa innocentiꝰ ꝯfirmauit. Cepit extūc feruentiꝰ verbi dei ſem̄ia ſpar
gere et ciuitates et caſtella feruore miraculi circūire ¶ Frater quidam
erat. q̄ntum a foris videbatur. eximie ſanctitatis ſꝫ tn̄ admodū ſingula
ris. q̄ tanta diſtrictiōe ſilentiū obſeruabat. vt nō verbis ſꝫ nutibus cōfi
teretur Cūq̄ꝫ ſanctꝰ ab omnibꝰ laudaretur. vir dei illuc aduenīēs dixit

Simite fratres: nec mihi in eo dyabolica figmenta laudate. Moneatur
ſemel vel bis in hebdomada ↄfiteri. Q̄d ſi nō fecerit dyabolica tēptatō
eſt. ⁊ deceptō fraudulēta. Monētibuſq; illū fratrib⁹. digitū ori ſui ipo-
ſuit. et caput cōcutiēs ſe nullaten⁹ cōfeſſuꝝ innuit. Nō poſt multos dieſ
ad vomitū redijt. ⁊ in facinoroſis actib⁹ vitā finiuit. ¶ Fatigat⁹ in iti-
nere ſeruus dei dum aſinū eq̄taret. ſocius eius frater leonardus de aſi
ſio ſimiliter fatigat⁹ intra ſe cepit cogitare ac dicere. Nō de pari lude
bant hui⁹ parētes et mei. Et cōtinuo vir dei de aſino deſcendens dixit
fratri ſuo. Nō ↄuenit me eq̄tare. et te peditē venire. q; nobilior me fui-
ſti. Stupefactus frater ad pedes patris ꝓcidit et veniam poſtulauit.
¶ Tranſeunti ſibi aliq̄n mulier quedā nobilis cōcito gradu occurrit. cu᷒
laſſitudinē ⁊ intercluſos anhelitus miſerat⁹ quidnā req̄reret inquiſiuit.
Et illa. Ora p me pater. q; ſalubre ꝓpoſitū q̄d cōcepi: viro impediēte nō
exequor. ſed in ſeruitō xp̄i mihi plurimū aduerſatur. Cui illa. Vade fi
lia. q; cito de eo cōſolatōem recipies. et ex pte dei omnipotētis et mea
ſibi denuncies q̄ nūc eſt tps ſalutis. poſtmodū equitatis. Qua denunci
ante, vir ſubito immutatur. et cōtinentiā pollicetur. Cuidā ruſtico in q̄
dam ſolitudine ſiti deficienti. fontē aque ibidem ſuis oratōibus ipetra
uit. ¶ Cuidā fratri ſibi admodum familiari ſecretū hoc ſancto inſtigā
te ſpū retulit dicens. Hodie eſt aliquis ſeruus dei ſup terrā ꝓpter quē
quo aduixerit nō pmittet dn̄s famem ſup homines deſeuire. Sꝫ ſic p-
culdubio fuiſſe narratur. Sed illo ſublato tota in cōtrariū cōdicio per
mutatur. Nā poſt eius felicē tranſitū p̄dicto fratri apparuit dicenſ. Ec
ce iam venit fames: quā donec viuerē ego: venire ſup terrā dn̄s non p-
miſit. ¶ In feſto paſche cū fratres in heremo greci. menſam accurati⁹
ſolito albis et vitreis p̄paraſſent. et vir dei hoc cōſpexiſſet ꝓtinus greſ
ſum retrahens capellum cuiuſdā paupis q̄ tunc aderat capiti ſuo impo
nit. ⁊ baculū manu geſtās foras egredit. et ad hoſtiū p̄ſtolatur. Man-
ducantibus igitur fratribus clamabat ad hoſtiū vt amore dei pegrino
paupi et infirmo elemoſinā largiātur. Vocat⁹ paup ingreditur. ⁊ i ter
ra ſolus recūbens diſcum ponit in cinere. Q̄d videntes fratres ſtupore
nimio ſūt repleti. Quib⁹ ille ait. Menſam vidi paratā ⁊ ornatā. ⁊ pau
perum hoſtiatim euntiū vnicū nō eſſe cognoui. ¶ Paupertatem in ſe et
in aliis a deo diligebat. vt paupertatem dominā ſuā ſemp vocaret. Si q̄n
pauperiorē ſeipo videret ꝓtinus inuidebat. et ſe ab alio vinci timebat.
Nam et cū die quadā pauperculum quendā obuiū habuiſſet. ait ſocō ſuo
Magnā verecundiā intulit nobis hui⁹ inopia. et noſtrā paupertatem
plurimū reprehēdit. Nam p meis diuitiis meā dn̄am paupertatē elegi
⁊ ecce amplius relucet in iſto. ¶ Dum q̄dam paup coram eo tranſiret. ⁊
vir dei intima fuiſſet cōpaſſione commotus. dixit ei ſocius. Et ſi hic ſit
pauper ſed forſitan in tota ꝓuintia non eſt eo ditior voluntate. Cui vir

dei dixit. Cito tunicam tuã exue. et pauperi tribue. et ad eius pedes pro
ſtratus culpabilem te clama. Cui ille ꝓtinus obediuit. ¶ Quadã vice
tres mulieres facie ⁊ habitu ⁊ ꝑ omnia ſimiles obuias habuit. que eum
taliter ſalutauerunt. Beneueniat dñа paupertas. ⁊ cõtinuo diſparuerũt
⁊ vltra viſe nõ ſunt. ¶ Cum ad ciuitatẽ aretii deueniſſet. et ibi bellũ in
teſtinũ ꝯmotũ fuiſſet. vidit vir dei de burgo ſuꝑ terrã illam demões ex
ultantes. Vocanſq́ʒ ſociũ ſuũ nomine ſilueſtrũ: dixit ei. Vade ad portaʒ
ciuitatis et demonibus vt ciuitatẽ exeant ex ꝑte dei omnipotẽtis ꝑcipe
Qui feſtinans ante portam valenter clamauit. Ex parte dei ⁊ iuſſu pa
tris noſtri franciſci diſcedite demones vniuerſi. Sicq́ʒ omnes ciues
poſt modicum ad cõcordiam redierũt. Predictus aũt ſilueſter dum ad
huc ſacerdos ſecularis eſſet vidit in ſomnis crucem aureã de ore frãci
ſci ꝓcedentẽ. cuius ſummitas celos tangebat. cuius brachia ꝓtenſa in latũ
vtrãq́ʒ mundi ꝑtem amplexando cingebãt. Cõpunctus ſacerdos pro
tinus mundũ deſerit. ⁊ viri dei ꝑfectus imitator efficitur ¶ Exi
ſtente viro dei in orõe. dyabolus ter eũ ꝓprio noĩe vocauit. Cui cũ ſan
ctus r̃ndiſſet adiecit. Nullus eſt adeo in hoc mundo peccator. cui ſi cõ
uerſus fuerit. nõ indulgeat dñs. Sed q̇cunq́ʒ ſemetipſm̃ pñia durare
cauerit. miſericordiã in ꝑpetuo nõ inueniet. Continuo ſeruus dei ꝑ re
uelatõem cognouit hoſtis fallaciã. quõ niſus fuerit ad tepõrẽ eũ redu
cere. Cernens aũt hoſtis antiquus q2 ſic nõ ꝓualuit. grauẽ carnis tem
ptatõem eidẽ immiſit. Quõ vir dei ſentiẽs veſte depoſita cordula duriſ
ſima ſe verberat dicens. Eya frater aſine: ſic te manere decʒ. ſic ſubire
flagellũ. Sʒ cũ temptatõ nequaq̃ diſcederat. foras exiens in magnaʒ
niuem ſe nudũ demerſit. Accipiẽſq́ʒ niuẽ in modũ pile. vii. glebas com
pingit. q̃s ſibi ꝓponẽs cepit alloqui corpus. Ecce inquit hec maior vxor
tua. iſte quattuor duo filii ſunt et due filie tue. relique due ſunt ſeruus
et ancilla. Feſtina ergo om̃es induere. q̃m frigore moriunt̃. Si aũt eo
rum multiplex ſolicitudo te moleſtat. vni dño ſolicitus ſerui. Illico dya
bolus cõfuſus abſceſſit. et vir dei deũ glorificãs in cellã rediit Cum
apud dñm leonem cardinalem ſancte crucis ab eo rogatus aliq̃diu mo
raretur. nocte quadã demones ad ipm̃ venientes eũ grauiſſime verbe
rauerunt. Vocãſq́ʒ ſociũ. et rẽ ſibi apperiẽs ait. Demones ſũt caſtaldi
dñi noſtri. quos deſtinat ipe ad puniẽdos exceſſus. Ego vero offenſaʒ
nõ recolo quã ꝑ miſericordiã dei ſatiſfactõe nõ lauerim Sʒ forte ideo
caſtaldos ſuos ĩ me ꝑmiſit irruere. q2 maneo in curiis magnatũ. quod
fortitan fratribus meis pauperculis bonã ſuſpitionem nõ generat. quia
forte me extimãt deliciis abundare. Et ſurgens ſummo mane inde re
ceſſit. ¶ Exiſtente aliq̃n eo in oratõe: audiuit ſuꝑ tectũ domus cateruas
demonuʒ diſcurrentes cum ſtrepitu. Qui cõcitus foris exiẽs et crucis
ſignũ ſibi imꝑmens dixit. Ex ꝑte omnipotentis dei vobis dico demo

nes.vt quicq̄d vobis ꝑmiſſum eſt in meo corpe faciatis. Libēter enim
omnia ſuſtinebo.qꝛ cum maiorē inimicū nō habeā corpe.vindicabitis
me de aduerſario meo.dum in ipō vice mea exercebitis vltionē. Cōfu
ſi igitur demones euaneſcūt. ¶ Frater quidam ſociꝰ viri dei in extaſi
factus.inter ceteras celi ſedes vidit vnā digniſſimā et nobili glā ꝓful
gentem. Qui cū miraretur cui nā tā preclara ſedes ſeruaret̄ audiuit.
Sedeſ iſta vniꝰ de ruentibꝰ ꝑncipibus fuit.⁊ nūc humili frāciſco para
tur. Et exiens ab orōe vir dei interrogauit dicēs. Quid de te opina
ris pater. Et ille. Videor mihi maximꝰ peccatorum. Statimqꝫ in corde
fratris ſpūs dixit. Cognoſce ꝙ vera fuerit viſio quā vidiſti.qm̄ ad ſe
dem ꝑ ſupbiā ꝑditā humilitas leuabit humilimū. ¶ In viſione ſer
uus dī ſupra ſe ſeraphin crucifixū aſpexit.q̄ crucifixionis ſue ſigna ſic
euidenter ei impſſit vt crucifixus videret̄ et ipē. Conſignātur manꝰ ⁊
pedes et latꝰ crucis caractere. Sꝫ diligenti ſtudio ab omniū ocul' ipſa
ſtigmata abſcondebat. Quidam tn̄ hec in vita viderūt. Sed in morte
plurimi cōſpexerūt. Qd̄ aūt hec ſtigmata ꝑ omīa vera extiterint mul
tis miraculis oñſum eſt. Quorꝫ duo que poſt eius obitū ꝯtigerūt hic i
terſerere ſufficiat. ¶ In apulia vir quidā nomine rogeriꝰ añ imaginē
ſancti franciſci ſtans cepit cogitare dicens. Eſſet ne hoc verum vt ta
li claruiſſet miraculo.an pia fuiſſet illuſio ſiue ſuorꝫ fratrꝫ ſimulata in
uentio. Qd̄ dum mente reuolueret: ſubito audiuit ſonū quaſi ſpiculum
ꝓſiliens de baliſta.ſenſitqꝫ ſe in ſiniſtra manu grauiter vulneratū. Sꝫ
cum in cirotheca nihil leſionis appareret cirothecā de manu extraxit.
⁊ graue vulnus quaſi ſagitte in palma cōſpexit.ex quo tāta vis ꝓcede
bat ardoris vt totus ex dolore ⁊ ardore deficere videretur. Cumqꝫ pe
niteret.⁊ ſe beati franciſci ſtigmata credere veraciter teſtaret̄.pꝰ duoſ
dies dum ſanctum dei ꝑ ſua ſtigmata exoraſſet.fuit continuo liberatꝰ.
¶ In regno quoqꝫ caſtelle cum quidam vir ſancto franciſco deuotꝰ ad
completorium pergeret.ab inſidiis ad mortem alterius ibi paratis ex
errore impetitur.et letaliter vulneratus ſemiuiuus relinquitur. Dein
de gladium in gutture crudelis lictor infixit.et extrahere non valēs re
ceſſit. Fit vndiqꝫ cōcurſus et clamor.et ab omnibus plangitur mortuꝰ.
Cum aūt nocte media campana fratrum ad matutinas pulſaret̄.vxor
clamare cepit. Mi dn̄e ſurge.et vade ad matutinas qꝛ campana te vo
cat. Statim ille manum eleuans videbatur alicui innuere vt gladiū ex
traheret. Et ecce videntibꝰ omnibus gladius quaſi validiſſimi iactatꝰ
manu pugilis eminus ꝓſiliuit. Statimqꝫ ille pfecte ſanatus ſe erexit
dicens. Beatus franciſcus ad me veniens.ſuaqꝫ ſtigmata meis vulne
ribus apponēs.eorꝫ ſuauitate cūcta vulnera deliniuit.et ꝯtactu mirifi
ce ſolidauit. Qui cū vellet diſcedere.ſibi innuebā vt gladiū abſtraherꝫ
quia loqui aliter nō valebā. Quē ſtatim apprehendēs valide proiecit ⁊

ſtigmatibꝰ ſanctis vulneratū guttur demulcēs ꝑfecte ſanauit In vrbe
roma clara illa luminaria orbis ſcʒ beatꝰ frāciſcus et beatꝰ dominicus
corā dn̄o hoſtiēſe q̄ poſtea fuit ſummꝰ pōtifex aderant Dixitqʒ ei ep̄s
Cur nō facimus de veſtris fratribus ep̄os et ꝑlatos qui documento ⁊
exemplo ceteris ꝓualent. Fit inter ſanctos de rn̄dendo longa contentio
Uicit tandē humilitas franciſcū ne ſe ꝑponeret. Uicit ⁊ dominicum vt
ꝑmo rn̄dendo humiliter obediret. Dixit ergo beatꝰ dominicꝰ. Dn̄e gra
du bono ſi cognoſcūt ſublimati ſunt fratres mei. nec ꝑ meo poſſe ꝑmit
tam vt aliud aſſequanť ſpecimē dignitatis. Poſt hoc rn̄dens ſcūs frāci
ſcus dixit. Dn̄e minores ideo vocati ſunt fratres mei vt maiores fieri
nō ꝑſumant. ¶ Igitur beatꝰ franciſcus colūbina ſimplicitate plenꝰ om
nes creaturas ad creatoris hortať amorē. ꝑdicat auibꝰ. auditur ab eis
tāgunť ab ipo. nec niſi licēciate recedūt. Irūdines dū eo ꝑdicāte garri
rent. ipo imꝑante ꝓtinꝰ ꝯticeſcūt ¶ F Apud ꝑciunculā iuxta eiꝰ cellā
cicada in ficu reſidens frequēter canebat. Quā vir dei manū extendēs
vocauit dicēs. Soror mea cicada veni ad me. Que ſtatim obediēs ſup
eius manū aſcēdit. Cui ille. Canta ſoror mea cicada ⁊ dn̄m tuū lauda.
Que ꝓtinꝰ canēs nō niſi licēciata receſſit. Parcit lucernis lāpadibꝰ et
candelis nolēs ſua manu deturpare fulgorē. Sup petras reuerēter am
bulat intuitu eius q̄ dr̄ petra. Legit de via vermiculos ne tranſeuntiuʒ
pedibꝰ cōculcētur. Et apibus ne media pereāt glacie hiemali mel ⁊ op
tima vina iubet apponi. Fraterno nomine aīalia cuncta vocabat. Mi
ro et ineffabili gaudio replebať ob creatoris amorē cū ſolē lunā et ſtel
las intuebať ⁊ eas ad creatoris amorē inuitabat. Coronā ſibi magnā
fieri ꝓhibebat dicens Uolo ꝙ fratres mei ſimplices ꝑtem habeāt in ca
pite meo. ¶ Uir quidā ad modū ſecularis. cū ſeruū dei franciſcuʒ apud
ſanctū ſeuerinū ꝑdicantē inueniſſet. vidit deo ſibi reuelante ſanctū frā
ciſcum duobꝰ trāſuerſis enſibꝰ valde fulgentibꝰ in modū crucis ſigna
tum. quoꝝ vnꝰ a capite vſqʒ ad pedes. aliꝰ a manu in manū per pectus
tranſuerſaliter tendebatur. Quē cuʒ nunꝙ vidiſſet tali indicio recogno
ſcens cōpunctꝰ ordinē introiuit. et vitā feliciter cōſummauit Cum in
firmitatem oculoꝝ ex fletu cōtinuo incurriſſet. ſuadentibꝰ ꝙ abſtineret
a lacrimis ſic rn̄dit. Nō eſt ob amorem luminis qđ habemꝰ cōmune cū
muſcis eterne lucis viſitatō repellenda. Cū aūt a fratribus vrgeretur
vt pateretur infirmitati viſus remediū adhiberi et cyrurgicꝰ inſtrumē
tum ferreū igne candēs i manu teneret. vir dei ait. Mi frater ignis eſto
mihi in hac hora ꝓpicius et curialis. ꝓcor dn̄m q̄ te creauit vt tuuʒ mi
hi calorē temperet. Et hoc dicens ſignū crucis ꝯtra illud edidit. Pro
fundatoqʒ illo in tenera carne ab aure vſqʒ ad ſupciliū nullum vt retu
lit dolorem ſenſit. ¶ Apud heremum ſancti vrbani ſeruo dei egritudi
ne validiſſima laborante. cū ipe defectū nature ſentiens vini poculum

poſtulaſſet. nihilqȝ adeſſet. allatã ſibi aquã ſigno crucis edito bñdixit.
Mox in optimũ vinũ ꝯuerſa eſt. Quod deſerti loci pau ꝑtas impetrare ñ
potuit. viri ſancti puritas impetrauit. Ad cuiꝰ guſtũ ſubito cõualuit
Malebat de ſe vituperiũ audire q̃ laudẽ. Et ĩo cũ populi merita in eo
ſanctitatis extollerẽt ꝑcipiebat alicui fratri vt verba ipm̃ vilificantia
ſuis auribꝰ ꝯculcãdo ꝓferret. Cũqȝ frater ille licet inuitꝰ eũ ruſticũ et
mercenariũ imperitũ et inutilẽ diceret. exhilaratꝰ dicebat. Bñdicat ti
bi dñs. q2 tu veriſſima loq̄ris. et talia me decet audire. ¶ Nõ tã ſeruꝰ
dei ꝑeſſe voluit q̃ ſubeſſe. nec tã ꝑcipe q̃ ꝑere. Idcirco generali cedenſ
officio gardianũ petiit. cuiꝰ ꝑ oĩa voluntati ſubiaceret. Fratri q̃ȝ cũ q̃
ſolitus erat ire ſp̄ ꝓmittebat obedientiã ꝛ ſeruabat. ¶ Cũ frater q̃
dam et cõtra legẽ obedientie aliq̃d feciſſet. et pñie ſigna hrẽt. vir tamẽ
dei ad alioꝝ terrorẽ eiꝰ capuciũ in ignẽ ꝓici iuſſit. Cũqȝ ꝑ morã capu
cium fuiſſet in medio ignis. ꝑcepit ipm̃ extrahi et fratri reſtitui. Extra
hitur igit̃ capuciũ de medio flamaꝝ nullũ habens aduſtionis veſtigiũ.
¶ Quodã tp̄e ꝑ paludes venetiaꝝ ambulãs: inuenit maximã auiũ ml
titudinem cãtantiũ in palude. dixitqȝ ad ſociũ. Sorores aues laudãt
creatorẽ ſuũ. Eamꝰ et in eaꝝ medio horas canonicas dño decãtemuſ
Quibꝰ intrãtibꝰ. aues mote nõ ſunt. Sȝ q2 ob nimiũ garritũ ſe inuicẽ
audire nõ potuerũt ait. Sorores aues a cãtu ceſſate. donec laudes de
bitas dño pſoluamꝰ. Quibꝰ ſtatim tacentibꝰ finitis laudibꝰ licentiam
cantãdi dedit. et ſtatim cantũ ſuũ more ſolito reſumpſerũt. ¶ Inuitatꝰ
deuote a quodã milite dixit ei. Frater hoſpes meis monitis acquieſce.
ꝛ peccata tua cõfitere. q2 cito alibi mãducabis. Qui ſtatim acq̄ſcens
domui ſue diſpoſuit. et pñiam ſalutarẽ accepit. Cũ q̃ ad menſaȝ intraſ
ſent. hoſpes ſubito expirauit. Cum q̄ndã auiũ multitudinẽ repiſſet. ꝛ
eas velut rõnis ꝑticipes ſalutaſſet dixit. Fratres mei volucres multũ
debetis laudare creatorẽ veſtꝝ. q̃ plumis vos induit. pẽnas ad volan
dum tribuit. aeris puritatẽ cõceſſit. et ſine veſtra ſolicitudine vos gu
bernat. Aues ãt ceperũt verſus eũ extẽdere colla. ꝓtendere alas. apire
roſtra. ꝛ in illũ attẽte reſpicere. Ille vero ꝑ mediũ eaꝝ trãſiens. tunica
ꝑtingebat eaſdẽ. nec tñ aliq̃ de loco eſt mota. donec licẽtia data omneſ
inſimul auolauerũt. Cũ apud caſtꝝ almariũ ꝑdicaret. ꝓpter garritus
irundinũ ibidẽ nidificantiũ audiri ñ poterat. Quibꝰ ille. Sorores mee
irũdines iã tp̄s eſt vt loquar ego. q2 vos ſatis dixiſtis. Tenete ſilẽtiũ
donec verbũ dñi ꝯpleat̃. Cui cõtinuo obediẽtes ꝓtinꝰ cõticuerũt. ¶ Tr
Trãſeunte aliq̃n viro dei ꝑ apuliã. vnã burſam magnã repperit ĩ via
denariis tumeſcẽtẽ. Quã ſociꝰ vidẽs accipe voluit vt paupibꝰ erogarȝ
Sȝ nullatenꝰ ille ꝑmiſit dicẽs. Nõ licet fili alienũ auferre. Sȝ cuȝ ille
vehemẽter inſtaret. frãciſcꝰ paululũ orãs iubet vt burſam tollat. q̃ iam
colubꝝ ꝓ pecunia cõtinebat. Quod vidẽs frater timere cepit. Sȝ obedire

volens et implere mãdatũ. burſam manibꝰ capit. ⁊ inde magnꝰ ſerpens
ꝓtinus exiliuit. Et ait ſanctꝰ. Pecunia ſeruis dei nihil aliud eſt ꝙ dya-
bolus et coluber venenoſus. Cũ frater quidã grauiter tẽptaretur. cogi
tare cepit ꝙ ſi aliq̃d ſcriptũ de manu prĩs hr̃et ipa ꝓtinus tẽptatio fu-
garetur. Sꝫ cũ rem ſibi nullatenꝰ apire auderet. quadã vice vir dei vo
cauit eũ dicens. Porta mihi fili cartã et attramentũ. qꝛ laudes quaſdã
dei ſcribere volo. Quas cũ ſcripſiſſꝫ ait. Accipe cartã hãc: ⁊ vſqꝫ ad di
em mortis tue cuſtodias diligẽter. Statimqꝫ oĩs temptatõ ab eo receſ
ſit. Idem q̃ꝫ frater dñs ſanctꝰ infirmꝰ iacerꝫ cogitare cepit. Ecce mor
ti appropinquat pr̃. et ꝙ plurimũ cõſolarer ſi poſt mortẽ haberẽ tunicã
prĩs mei. Poſt modicũ ſanctꝰ franciſcus vocat eũ dicens. Tibi trado
tunicã iſtã. ⁊ poſt mortẽ meã ipam habeas pleno iure. Cũ apud alexã
driam lombardie cũ quodã honeſto viro hoſpitatus fuiſſet. ab eo roga
tur vt ꝓpter euãgelii obſeruantiã de omĩ appoſito mãducaret. Qui cũ
eius deuotõni aſſentiret. ille accurrẽs caponẽ ſeptennẽ ꝑparat mãducã
dum. manducãtibus illis: infidelis quidã amore dei elemoſinam petit.
mor vir dei nomen audiens bñdictũ: membꝝ ſibi tranſmittit caponis.
Reſeruat infelix datũ. ⁊ in craſtinũ dũ ſanctꝰ ꝑdicaret oñdit dicẽs. Ec
ce quales carnes comedit iſte frater quẽ vt ſanctũ honoratis. Nam mi
hi hoc in ſero tribuit. Sed cũ membꝝ caponis ab omnibꝰ piſcis videre
tur. velut inſanus ab omni populo increpatur. Qd cũ ille vidiciſſet eru
buit. ⁊ veniã poſtulauit. Redierũtqꝫ carnes ad ſui ſpẽm poſtꝙ redut ꝑ
uaricatoꝛ ad mentẽ. Dum quadã vice ad menſaꝫ ſederet ⁊ de paupta
te beate virginis ⁊ filie eius collatõ fieret. ꝓtinꝰ vir dei a menſa ſurgẽ
ſingultus ingeminat doloroſos. et pfuſus lacrimis ſup nudam humum
reliquum panem mãducat. Sacerdotalibus manibus quibus cõfici
endi dominici corpis ſacramentũ eſt collata poteſtas. magnaꝫ volebat
reuerentiam exhiberi. Unde ⁊ ſepe dicebat. Si ſancto cuiquaꝫ de celo
venienti et paupculo alicui ſacerdoti me cõtingeret obuiare. ad ſacerdo
tis manus deoſculãdas citius me cõferrẽ et ſancto dicerẽ. Expecta me
ſancte laurenti. qꝛ manus huiꝰ verbũ vite cõtrectãt et vltra humanum
aliquid poſſident. Miraculis multis in vita claruit. Nã panes ei
ad benedicendũ oblati multis infirmis attulere ſalutẽ. Aquã in vinum
ꝯuertit. ⁊ inde eger q̃dã guſtãs ꝓtinꝰ ſanitatẽ recepit. Et multa alia mi
racula fecit. Cũ vero ad dies iã appropinq̃ret extremos. longa infirmi
tate cõſectus. ſup nudã humũ poni ſe fecit. Fecitqꝫ oĩs fratres ibideꝫ
aſſiſtẽtes ad ſe vocari. ⁊ manꝰ ſingul' imponẽs omibꝰ ibi pñtibꝰ bñdixit
et inſtar cene dñice ſingulis buccellã panis diuiſit. Inuitabat vt moꝛi
ſui erat omnes creaturas ad laudẽ dei. Nã et morteꝫ ipam cũctis terri
bilem et exoſam hortabatur ad laudẽ. eiqꝫ letꝰ occurrit. ⁊ ad ſuũ inuita
bat hoſpitiũ dicens. Beneueniat ſoroꝛ mea mors. Ad extremã igitur

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

horā veniēs dormiuit in dn̄o. Cuiꝰ animā quidā frater vidit in modum
ſtelle ſilis lune in quātitate ſoli in ſplendore. ¶ Miniſter fratꝛ in ter
ra laboris noīe augꝰ. in hora iā vltima poſitꝰ. cū diu iā amiſiſſet loq̄lam
ſubito clamās dixit. Expecta me pater: expecta. ecce iam venio tecum.
Querentibus fratribꝰ quid diceret ait. Non videtis patrē noſtrū fran
ciſcum qui vadit in celum. Et ſtatim in pace obdormiuit: et patrē ſecu
tus eſt. ¶ Cum quedā dn̄a q̄ beato franciſco deuota extiterat viaꝫ vni
uerſe carnis fuiſſet ingreſſa. et clerici et p̄ſbiteri. feretro exequias cele
brantes aſtarēt. ſubito ſe mulier erigit ſup lectū. et vnū de aſtantibꝰ ſa
cerdotibus vocat dicēſ. Uolo p̄r cōfiteri. ego eīn mortua fuerā. ⁊ diro
erā carceri mācipanda. q̄m petūm q̄d tibi pandā nec dū ꝯfeſſa fueram
Sꝫ orāte ꝑ me ſancto frāciſco ad corpuſ mihi redire indultū eſt. vt illo
reuelato peccato veniam merear. Statimqꝫ vt iſtud manifeſtauero in
pace cernētibꝰ vobis quieſcā. Cōfeſſa igitur et abſolutōe recepta mox
in dn̄o obdormiuit. ¶ Cum fratres de vicera plauſtꝛ quoddā a quodā
viro mutuo peterent. Ille indignatus r̄ndit. Ego potius duos ex vob
cum ſancto franciſco excoriarem: q̄ꝫ plauſtꝛ meū vobis accōmodarem
Sed in ſe reuerſus ſemetipm̄ redarguit. et blaſfemie penituit. iram dei
formidans. Moxqꝫ filius eius infirmatur ⁊ ad extrema deducit̄. Qui
filium defunctū videns in terra volutabatur. et flens ſanctū franciſcū
inuocans dicebat. Ego ſum qui peccaui: me flagellari debuiſti. Redde
ſancte iā deuoti p̄cante. quē abſtuliſti impie blaſfemanti. mox filius eiꝰ
ſurrexit. et planctū ꝓhibens ait. Cum mortuus eſſem: ſanctꝰ frāciſcus
ꝑ quandā viā longā ⁊ obſcurā me ducēs. in quodā tandeꝫ me viridario
pulcerrimo collocauit. ac deinde dixit mihi. Reuertere ad patrē tuum
nolo te amplius detinere. ¶ Paup quidā cuidā diuiti debēs q̄ndaꝫ pe
cunie quātitatē rogauit vt ſancti franciſci amore ſibi terminū ꝓlonga
ret. Cui ille ſupbe r̄ndens. tali inquit loco te recludā. vbi nec frāciſcus
nec alius poterit te iuuare. moxqꝫ illū vinculatū in carcerem obſcuruꝫ
incluſit. Paulo poſt ſanctus franciſcus affuit. et fracto carcere ruptiſ
qꝫ vinculis hominē incolumē reduxit ad ꝓpria. ¶ k Quidaꝫ miles ſan
cti frāciſci opibus et miraculis detrahens. cum quadā vice luderꝫ ad
taxillos veſania et incredulitate plenus circumſtantibus ait. Si frāci
ſcus eſt ſanctꝰ. xviii. veniāt in taxillis. mox in eis ſenarius triplicatus
apparuit. et vſqꝫ ad nouem vices q̄libet ſuo iactu ter ſenos accepit. Sꝫ
inſaniā addens inſanie ait. Si verꝫ eſt q̄ franciſcꝰ iſte ſit ſanctꝰ cadat
hodie corpus meū gladio. Si vero ſanctꝰ nō eſt: euadā incolumis. Lu
do finito vt eius oratō fieret in peccatū. cum nepoti ſuo inferret iniuri
am ille gladium accipiens in viſcera patrui tranſfixit. et ꝓtinus inter
fecit. ¶ Uir quidam crure ſic perdito vt nullatenus ſe mouere poſſet.
ſanctum franciſcū talibus vocibꝰ inclamabat. Adiuua me ſcē frāciſce

memoꝛ deuotōis et ſeruitii qđ tibi impēdi. Nā in aſino meo te portaui
ſcōs pedes tuos et manꝰ oſculatꝰ fui. et ecce morioꝛ doloris hꝰ duriſſi-
mo cruciatu. Moxq; ille ſibi apparēs. cū ꝑuulo baculo q̇ thau i ſe figu
ram habebat locū doloris tetigit. ⁊ fracto apoſtemate ſanitatē ꝓtinus
recepit. Sȝ thau ſignū ſup locū remāſit. Hoc ſigno ſanctus franciſcus
lr̄as ſuas cōſueuerat cōſignare. ¶ Cum in caſtro pomereto in montanis
apulie puella quedā et patri et matri vnica fuiſſet defūcta. ⁊ mr̄ ſancto
franciſco deuota nimia triſticia fuiſſet abſoꝛpta. apparuit ei ſanctꝰ di-
cens. Noli flere. qꝛ lucerne tu lumen qđ deploras extinctū. mea eſt tibi
interceſſione reddendū. Mater igit̄ ſumpta fiducia: corpꝰ extinctū nō
ꝑmiſit efferri. ſȝ ſancti franciſci nomē inuocās: ⁊ mortuā filiā apprehē
dens eam incolumē alleuauit. ¶ In vrbe roma cum puer ꝑuulus de fene
ſtra palatii cecidiſſet: et penitꝰ expiraſſet. beatꝰ franciſcus inuocatur. ⁊
vite ꝓtinus reſtituitur. ¶ In ciuitate ſueſa cū quedā domꝰ corruēs q̄dā
iuuenē extinxiſſet. et cadauer iā in lecto ad ſepeliendū poſuiſſent. mater
beatū franciſcū tota deuotōe q̄ poterat inuocabat. Et ecce circa medi
am noctē puer oſcitauit: ⁊ ſanꝰ ſurrexit. et in laudis verba prorupit.
Frater iacobꝰ reatinꝰ cū in nauicula ꝑua fluuiū quendā cum fratribus
ꝑtranſiſſet. et ſociis iam ſup ripā poſitis poſtremo ſe ad nauis exitū ꝑ
pararet. reuoluta naue ipſe in ꝓfundū fluminis eſt dimerſus. Fratribꝰ
igitur ꝓ liberatōe ſubmerſi beatū franciſcū inuocātibus. ipo etiā cor
de vt poterat beati franciſci auxiliū implorāte. ecce ꝑdictus frater ꝑ ꝓ
fundum ſicut ꝑ aridā ambulabat. et demerſam nauiculā capiēs cū ea
ꝑuenit ad litus. Veſtimēta āt eiꝰ madida fcā nō ſunt. nec aque gutta ꝓ
ximauit ad tunicā ¶ CXLV

¶ De ſcā Pelagia.

Pelagia ꝑma feminaꝝ antiochie ciuitatis. rebꝰ et diui ¶ A
tiis plena. corpe pulcerrima. habitu ambicioſa ⁊ vana. aīo ⁊
corpe impudica. Quadā vice ꝑ ciuitatē cū ambitōe maxima
trāſibat. ita vt nihil ſup eā niſi auꝝ et argentū et ꝑcioſi lapides viderē
tur. ita vt quocūq; iret. aerē diuerſoꝝ aromatū odoꝛe repleret. quam ꝓ
cedebat et ſequebat̄ multitudo maxima puellaꝝ et pueroꝝ. q̇ et ipi ꝑcla
ris erant induti veſtimentis. Quā quidā ſanctꝰ pr̄ nōie veronus ep̄us
elyopoleos q̇ nunc damiana vocatur videns amariſſime flere cepit. ex
eo qꝛ maioꝛem curā habebat placere mūdo q̄ ipſe hr̄et placere deo. Pro
cidenſq; ſup pauimentū. faciem ſuā cū terra ꝑcutiebat. et ipam terram
lacrimis rigās dicebat. Altiſſime deꝰ ignoſce mihi peccatori. qꝛ vnius
diei meretricis oꝛnatꝰ totiꝰ vite mee induſtriā ſupauit. Ne me dn̄e con
fundat vnius meretricis oꝛnatꝰ ante cōſpectum tremende maieſtatis
tue. Illa ꝓ terrenis ſummo ſe ſtudio decoꝛauit. Ego tibi imoꝛtali dn̄o

placere ꝓpoſui ⁊ ꝑ meā negligentiā nō impleui. Dixitqꝫ his q̄ ſecū erāt
In veritate dico vobis qꝛ deꝰ hāc ꝯtra nos in iudicio ꝓducturꝰ eſt.qm̄
hec tā ſolicite ſe depingit: vt terrenis amatoribus placeat.⁊ nos celeſti
ſponſo placere negligimꝰ. Dū hec ⁊ ſilia diceret.ſubito obdormiuit. Vi
ſumqꝫ eſt ſibi ꝙ quedā colūba nigra et fetida nimis circa eū celebrantē
miſſam volaret. Qui dum cathecuminos abſcedere ꝑcepiſſet.colūba di-
ſparuit.⁊ poſt miſſam rediēs.⁊ ab ipō epō in vaſe quodam aque merſa
munda ⁊ cādida exiens tā alte volauit ꝙ videri nō potuit. Euigilās igi
tur dū quadā vice ad eccl'iam ꝓcedēs ꝑdicaret.⁊ pelagia pn̄s eſſet adeo
ꝯpuncta eſt ꝙ ei lr̄as ꝑ nunciū miſit dicens. Sancto epō diſcipulo xp̄i.
pelagia diſcipula dyaboli. Si vere xp̄i diſcipulus cōprobaris.q̄ vt au-
diui ꝓ pctōribus de celo deſcendit.me peccatricē ſꝫ penitentē ſuſcipe
digneris. Cui ille remiſit. Rogo vt humilitatē meā non tēptes.qꝛ hō
peccator ſum. Sꝫ ſi vere ſaluari deſideras ſolū me videre non poteris
ſꝫ inter alios me videbis. Cūqꝫ ad eū corā pluribꝰ aduenisſꝫ. pedes eiꝰ
apprehendit.⁊ amariſſime flēs dicere cepit. Ego ſum pelagia pelagus
iniq̄tatis.exundās fluctibꝰ pctōꝝ. Ego ſum ꝑditōis abiſſus.ego vora-
go et laqueus aīaꝝ.multos deceptos decepi.q̄ nunc cūcta perhorrui.
Tūc epſ interrogauit eā dicens. Quō tibi nomen eſt. Cui illa. A nati
uitate pelagia vocor. Sꝫ ꝓpter veſtimentoꝝ pompā oīes me marga
ritam appellāt. Tunc epſ clemēter eā ſuſcipiens pn̄iam ei ſalutarem in
iunxit.⁊ in dei timore diligēter inſtruxit.et ſacro baptiſmate regenera
uit. Dyabolus āt ibidē clamabat dicens. O violentia quā patior ab hꝯ
ſene decrepito. O violentia.o ſenectꝰ mala. Maledictus dies in q̄ con
trarius natꝰ es mihi qꝛ ſpem meā maximā abſtuliſti. Quadā inſup no
cte cū pelagia dormiret.dyabolꝰ ad eā venit.et eam excitās dixit ſibi.
Dn̄a margarita q̄d vnq̄ꝫ tibi male feci. Nunq̄d nō omnibus diuitiis ⁊
gl'a te ornaui. Queſo dic mihi in quo te contriſtaui.et ꝓtinus ſibi ſatiſ
faciam. Tantū obſecro ne me deſeras.ne opprobrium chriſtianis effi-
ciar. Ipſa aūt ſe ſignauit.⁊ in dyabolum inſufflauit.⁊ ſtatim euanuit.
Die tercio omnia que habebat congregauit.et paupibus tribuit. Pꝰ
aliquot autem dies cunctis ignorantibus pelagia inde noctu aufugit.
⁊ in montem oliueti deuenit.vbi habitum heremite accipiēs in parua
cella ibidem ſe collocauit.et deo in multa abſtinentia ſeruiuit. Maxi-
me autem fame ab omnibus habebatur.et frater pelagius dicebatur.
Poſt hoc quidam dyaconus ſupradicti epiſcopi hieroſolimā cauſa vi
ſitandi loca ſancta aduenit. Cui dixit epiſcopus vt poſt ſanctorum loco
rum viſitationem quendam monachum nomine pelagium quereret.
et ipſum viſitaret.cum verus dei ſeruus eſſet. Quod cum ille feciſſet.
mox ab illa cognitus nequaquā ipſam propter nimiam maciem cogno
uit. Cui dixit pelagia. Habes epm̄. Et ille. Imo domine. Et illa. Oret

ꝓ me ad dñm.qꝛ vere aplus xpi eſt. Recedēs aūt inde:die tercia ad cel
lam eius rediit. Sꝫ cū ad hoſtiū ꝑcuſſiſſet.⁊ null⁹ ei aperuiſſet feneſtraꝫ
aperuit.⁊ mortuū eum inuenit ac vidit. Currēſqꝫ cū h̄ epo nunciaſſet.
eps et cler⁹ omneſqꝫ monachi ꝯuenerūt.vt tā ſcō viro exeqas celebra
rent. Cumqꝫ de cella corp⁹ ei⁹ extraxiſſent:repererūt ꝙ mulier eſſet.et
plurimū admirātes deo grās reddiderūt.⁊ ſanctū corp⁹ honorifice ſe
pelierūt. Obiit āt ocaua die intrāte octobri circa annos dñi.cclxxx.

CLXLVI

De ſcā margarita

Margarita dicta pelagi⁹.virgo pulcerrima diues ⁊ no
bilis.tāta fuit parentū ſolicitudine cuſtodita ⁊ optimis mori
bus inſtructa.tātaqꝫ pudicicie honeſtate vigebat.ꝙ ab hoī
bus videri modis omnib⁹ renuebat. Deniqꝫ a q̄dā adoleſcēte nobili in
côiugiū querit̃.et vtriuſqꝫ ꝑentis aſſenſu cūcta nuptiis neceſſaria cum
immēſa diuitiaꝝ ⁊ deliciaꝝ gl'a ꝑparant̃. Cū ḡ nuptiaꝝ dies aduenit̃ꝫ
⁊ iuuenes ⁊ puelle ⁊ cūcta ſil' nobilitas añ thalamū iā paratū nuptiarū
feſta cū gaudio celebrarēt.virgo deo inſpirāte cōſiderās damnū virgi
nitatis tā dānoſis plauſib⁹ ꝯpari.ꝓſtrata in terrā cū lacrimis glaꝫ vir
ginitatis ⁊ nuptiaꝝ moleſtias tāta in corde ſua ꝯpenſatōe librauit.ꝙ
oīa hui⁹ vite gaudia q̄ſi ſtercora reſpuebat. Vñ nocte illa a viri côſor
tio abſtinēs.media nocte deo ſe recōmendāſ.tōſis crinib⁹ in virili habi
tu clam aufugit. Longe āt ad quoddā monaſteriū veniēs.⁊ fratrē pela
gium ſe appellās.ab abbate recept⁹ eſt.et diligēter inſtruct⁹. Qui tam
ſancte ac religioſe ſe habuit.ꝙ defuncto ſanctimonialiū ꝓuiſore de ſeni
orum cōſilio ⁊ abbatis imꝑio licet inuitus monaſterio virginū eſt ꝑlat⁹
Dū ḡ eis nō ſolū corpoꝝ ſꝫ etiā animaꝝ pabula continue ⁊ inculpabili
ter miniſtraret.dyabol⁹ ei inuidens ſtuduit q̄liter ꝓſpeꝝ eius curſū ob
iectu criminis impediret. Nā vnā virginē q̄ ꝑ forib⁹ erat in adulteriū
traxit.et intumeſcēte vtero cum iā celari nō poſſet.tantus pudor ⁊ do
lor omnes virgines ⁊ monachos vtriuſqꝫ monaſterii cōſternauit.ꝙ ſo
lus pelagi⁹ vtpote eaꝝ familiaris atqꝫ ꝑpoſitus ſine iudicio ⁊ examia
tione ab omnib⁹ cōdemnaret̃. Qui foras cum ignominia pellitur.ac in
quodā rupis ſpecu reduditur.ſibiqꝫ monachoꝝ ſeueriſſimus deputatur.
q̄ ſibi panē ordeaceū et aquā tenuiſſime miniſtraret. Quibus geſtis mo
nachi receſſerūt.et ſolum ibi pelagium reliquerūt. At ille omia patien
ter ſuſtinēs.in nullo turbatus fuit. Sꝫ ſemper grās deo referēs ꝑ ſcōꝝ
exempla ſe cōtinue cōfortabat. Tandē cū finem ſuū adeſſe cognouiſſet
abbati et monachis ꝑ lr̄as ſic mādauit. Nobili orta genere margarita
in ſeculo dicta fui.q̄ vt pelagus temptatōnum tranſirem pelagi⁹ mihi
nomen impoſui.vir ſum non ꝓ deceptōne mentita quod factis oſtendi.

De crimie virtutē obtinui. penitentiā egi innocens. ⁊ iam queſo vt q̄m viri feminā neſcierīt. ſancte ſorores ſepeliāt: ⁊ ſit expiatō viuentis. oſtē ſio morientis: vt feīe virgiem recognoſcant q̄m calūniatores adulterū iudicabant. His auditis mōachis ⁊ ſanctimōialibus ad ſpeluncā currentibus. pelagius a femis femina et virgo intacta cognoſcitur. ⁊ cunctis penitentiam agentibꝰ in mōaſterio virginum honorifice ſepilitur.

Finit legenda de ꝑma feminaꝝ antiochie ciuitatis abundātiſſima tādem pelagius appellata.

CCXLVII

De ſancta thaiſi meretrice

Ca

Thaiſis meretrix vt in vitaſpatꝝ legiť tante pulcritudiſ extitit vt mlťi propť eā venditis ſubſtātiis ſuis ad vltiaꝫ pauptatem deuenirent. Sꝫ amatores ſui pre zelo litibꝰ inter ſe ꝯſertis freq̄nter puelle limia ſanguie replebant. Quod cū audiſſꝫ abbas pafūciꝰ ſumpto hitu ſeculari: ⁊ vno ſolido ꝓfectꝰ eſt ad eā in q̄dam egipti ciuitate. ðditq̄ꝫ ei ſolidū q̄ſi ꝓ mercede peccādi. Illa accepto ꝑcio ait illi. ingrediamur i camerā. Cunq̄ꝫ ingreſſꝰ eſſet. ⁊ lectū ꝑcioſis veſtibꝰ ſtratū aſcendere inuitaret: dicit ad eā. Si eſt interiꝰ cubicl'm in ipm eamꝰ. Et cum duxiſſꝫ eū ꝑ plura loca. ille ſꝑ dicebat. q̄ videri timebat. Illa aūt dixit. Eſt q̄dā cubicl'm vbi nullꝰ igreditur. Si vero deū times: nō eſt locꝰ q̄ deitati eius abſcōdatur. Quod cuꝫ ſenex audiſſꝫ dixit ei. Et ſcis eſſe deū. Cunq̄ꝫ illa rn̄diſſꝫ ſe ſcire deū ⁊ regnuꝫ futuri ſeculi. necnon ⁊ tormēta peccatoꝝ: dixit ei. Si ḡ noſti. cur tantas aīas ꝑdidiſti. Et n̄ ſolum ꝓ aīa tua: ſꝫ pro illoꝝ reddituta rōneꝫ dānaberis. Illa vero h̄ audiens ꝓuoluta ad pedes abbatis pafūcii cū lacrimis exorabat dicens. Scio eſſe penitentiā pr̄. ⁊ cōfido remiſſiōem te orante ſortiri. Cm̄ peto tribꝰ horis inducias: ⁊ pꝰ hoc quo iuſſeris ibo. ⁊ q̄cunq̄ꝫ ꝑcepis faciaꝫ. Cūq̄ꝫ locū illi abbaſ cōſtituiſſꝫ vbi vēire deberꝫ. Illa collectiſ oībꝰ q̄cūq̄ꝫ ex peccato lucrata fuerat. platiſq̄ꝫ i mediā ciuitateꝫ pplo ſpectante igne combuſſit clamās. Venite oēs q̄ peccaſtis mecū ⁊ vidēte: quō ea q̄ mihi cōtuliſtis exurā. Erat āt preciū auri libraꝝ q̄dringentaꝝ. Que cum oīa incendiſſꝫ ad locum q̄m abbaſ pafuncīꝰ conſtituerat perrexit: Quā ille repto virginū mōaſterio in cellulā puaꝫ recludens hoſtiū cellule plumbo ſiguit. et puam reliquit feneſtrā ꝑ quam ei victus modicꝰ inferretur. Iuſſitq̄ꝫ ei oībꝰ diebꝰ paꝝ panis ⁊ paululuꝫ aque a ceteris miſtrari. Cū āt ſenex diſcederet. thaiſis ad eum ait. Quo iubes pr̄: vt ex naturali meatu aquā meā effundā. Et ille. in cellam ſicut digna es. Cunq̄ꝫ iteꝝ quō deū deberet adorare inq̄reret rn̄dit. Nō eſ digna nomiare deum. neq̄ꝫ in labiis tuis nom̄ trinitatis adducere. ſed nec ad celum manꝰ expādere. q̄m labia tua plena iniq̄tate ſunt: ⁊ manꝰ tue ſordibus inq̄nate. Sed tm̄mō incūbens cōtra orientem reſpice. hūc ſmōem

freq̄nter iterans. Qui plaſmaſti me miſerere mei. Cum ꝗ̃ tribꝰ annū
fuiſſet incluſa: cōdoluit abbas pafūciꝰ: ꝛ ꝓfectꝰ eſt ad abbatē āthonis
vt ab eo req̄reret ſi remiſiſſet illi deus peccata ſua. Et narrata cā ſcūs
anthoniꝰ cōuocatis diſcipul' ſuis. precepit eis vt illa nocte vigilātes in
orōe ꝑſiſterēt ſingillatī: q̄tinus alicui ex his declararꝫ deus cām ꝓ qua
abbas pafunciꝰ venerat. Cū igitur inceſſant' oraſſent abbas paulꝰ ma
ior diſcipulus āthonii vidit ſubito ī celo lectū precioſis veſtibꝰ ornatū
quē tres virgīes clara facie cuſtodiebāt. Tres iſte virgines fuerūt ti
mor pene future q̄ ipſā a malo retraxit. Pudor culpe cōmiſſe q̄ ei veniā
ꝓmeruit. Amor iuſticie q̄ eā ad ſupna trāſuexit. Cumq; paulus illis di
ceret ḡtiam illam tm̄ eſſe anthonii. vox diuina r̄ndit. Non eſt ꝑris tui
anthonii ſed thaiſis meretricis. Quod cū abbas paulꝰ mane retuliſſꝫ
cognita dei voluntate. abbas pafunciꝰ cum gaudio diſceſſit. Et mox ꝑ
fectus ad mōaſterium hoſtiū celle diſſipauit. Illa vero rogabat vt ad
huc maneret incluſa. Dixit aūt ei. Egredere qm̄ remiſit tibi deꝰ pecca
ta tua. Et illa r̄ndit. Teſtor deum q2 ex quo huc ingreſſa ſum. ex oībus
peccatis feci velut ſarcinā ꝛ ſtatui an̄ oculos meos. et ſicut nō diſcedit
anhelitus de naribus meis. ſic non diſceſſerūt peccata mea ab ocul' meis
ſed flebam ſp̄ illa conſiderans. Cui abbas pafunciꝰ dixit. Non ꝓpt'
penitentiam tuā remiſit tibi deus peccata tua. ſed q2 timorem ſp̄ ha
buiſti in animo. Et cum inde illā eduxiſſꝫ. xv. dies ſupuixit ꝛ pauſauit
in pace. Abbas quoq; effrem aliā meretricem ſimili fere mō ꝯuer
tere voluit. Nā cū illa meretrix ſanctū effrē ad peccandū allicerꝫ im
pudenter dixit ei effrem. Seq̄re me. qua ſeq̄nte cū ad q̄ndam locū vbi
erat m̄ltitudo hoīm veniſſet dixit ei. Sede huc ut cōmiſcear tecū. ꝛ illa
Quomō poſſum hoc facere tāta multitudīe hic ſtante. Et ille. Si homi
nes erubeſcis: nōne mag̃ tuum debes erubeſcere creatorem q̄ reuelat
occulta tenebrarꝫ. Illa autem cōfuſa receſſit.

CXLVIII

De ſancto dioniſio

Ca.

Dionisius interꝑtatur vehemēter fugiens. Uel dr̄ dyoniſiꝰ a dya
quod eſt duo: ꝛ niſus qd̄ eſt eleuatio quaſi ſm̄ duo eleuatꝰ ſcꝫ
ſm̄ corpꝰ ꝛ ſm̄ aīaꝫ. Uel dicitur a dyana quod eſt venꝰ ſcꝫ dea
pulcritudinis: ꝛ ſyos quod eſt deꝰ quaſi pulcer deo. Uel vt q̄dam aiūt
dicitur a dyoniſia q̄ vt dicit yſidorus eſt q̄daꝫ gemma nig̃ valens ꝯtra
ebrietatem. Fuit ergo vehemēter fugiens de mūdo, ꝓpter ꝑfectā abre
nunciatōem: Eleuatus ꝑ internorꝫ cōtemplatōeꝫ. pulcer deo ꝑ decorē
virtutum valens peccatoribꝰ cōtra ebrietatem viciorꝫ. Hic an̄ cōuer
ſiōem multa ꝑnoīa habuit: Uocatus eſt enī ariopagita a vico ī quo ha
bitabat. Item dictꝰ ē theoſophꝰ id eſt deum ſapiens Item a grecorum

ſapientibꝰ vſqʒ hodie dr̄ pterigion tuarami. quod latīe dicitur ala celi
qꝛ in celū ala ſpūalis intelligentie mirabilr̄ volauit. Item dictꝰ eſt ma
charius .i. beatus. Itē a patr[illegible] dictus eſt ionicꝰ. Ionica aūt vt ait pa
pias vna eſt ex linguis greco[illegible] vl̄ ionice ſunt genera rotundaꝝ colum
naꝝ: vl̄ ionicū vt idem dicit eſt pes q̄ hʒ duas correptas et duas lōgaſ
Per qd̄ oñditur ꝙ ipſe fuit ſapiens dñi ꝑ occultoꝝ inueſtigatōeʒ: ala ce
li ꝑ celeſtiū cōtemplatōem. beatꝰ ꝑ eternoꝝ poſſeſſiōem Per alia oſten
ditur ꝙ ipſe fuit mirabil̄ retboꝛ ꝑ eloq̄ntiā: eccleſie ſuſtentatoꝛ ꝑ doctri
nā: breuis ſibi ꝑ hūilitatē. lōgus alijs ꝑ caritateʒ. Aug. āt in li. viii. d̄
ci. dei dicit ꝙ ionicum eſt genus philoſophoꝝ. Diſtinguit enī ibidem
duo genera philoſophoꝝ. ſcʒ ytalicū quod eſt ex parte ytalie. ⁊ ionicuʒ
quod eſt ex parte grecie. Quia ergo dyoniſiꝰ ſūmꝰ erat phūs. ideo an
thonomaſice dicebatur ionicus. eius paſſiōeʒ ⁊ vitā grece dictauit me
thodiuſ conſtātinopolitanus. latine vero anaſtaſius apoſtolice ſedis bi
bliothecarius: vt dicit igmarus remoꝝ epiſcopus

Dyoniſius ariopagita a beato paulo apl̄o ad fideʒ xp̄i conuer
ſus fuit. Qui ariopagita a vico ciuitatis in q̄ hitabat dictꝰ
fuiſſe dicitur. Ariopagus ei erat vicus martis in q̄ ſcʒ erat
templū martis. Athenienſes enim ſingulos vicos denoīabant a dijs
quoſ colebāt vt vicū in quo colebatur mars vocabāt ariopagū: qꝛ ario
dicitur mars. Vicum ī quo colebāt pan vocabant panopaguʒ. Et ita
a ſingul̄ dijs ſingulos vicos denoīabant. Ariopagꝰ aūt erat vicus ex
cellentioꝛ: qꝛ ibi erat curia nobiliū et ſcole liberaliū artiū In h̄ g̃ vico
moꝛabaſ dyoniſiꝰ maximꝰ phuſ: q̄ ob plenitudiem diuinoꝝ numinū ⁊
ſapientie theoſophꝰ: id eſt deū ſapiens dicebatur. Erat et ſecū appollo
phanus eiꝰ cōphiloſophꝰ. ibi etiā erant epycuri q̄ ponebant felicitatē
homis in ſola corpis voluptate: ⁊ ſtoici q̄ in ſola animi virtute. In
die igitur dñice paſſionis cum tenebre facte fuiſſent ſup vniuerſaʒ ter
ram: philoſophi qui erant athenis: nō potuerūt huiꝰ cauſam in cauſis
naturalibꝰ inuenire. Nō fuit ei natural̄ eclipſis ſolis. Tum quia luna
fere erat eregione ad ſolem: eclipſis autem fieri ſolet in ſinodo ſolis et
lune Luna āt tunc erat q̄ntadecima: ⁊ ita in pfecta diſtātia a ſole. Tuʒ
quia eclipſis non aufert lumen vniuerſis ꝑtibus terre. Tum quia per
tres horas durare non pōt. Qꝫ autem illa eclipſis in vniuerſis ꝑtibus
terre lum̄ abſtulerit: patʒ ex eo ꝙ lucaſ euāgeliſta h̄ dicit. ⁊ ex eo ꝙ vni
uerſitatis dñs patiebatur: et ex eo ꝙ fuit apud eleopoliʒ egipti: ⁊ ex eo
ꝙ fuit rome et in grecia ſiue aſia miori. Qꝫ auteʒ fuerit rome: teſtatur
oroſius dicens. Cum dominus patibulo affixus eſt: maximo terremo
tu ꝑ orbem facto. ſaxa in montibꝰ sciſſa. maximaꝝqʒ vrbium plurime
ptes plꝰ ſolita cōcuſſione ceciderunt. Eodemqʒ die ab hora diei ſexta
ſol ī totū obſcuratꝰ eſt terra nox ſbito obducta terris eſt adeo. vt ſtellaſ

tunc diurnis horis: vł potiꝰ in horenda nocte toto celo viſas fuiſſe refe
ratur. Hec oroſiꝰ. ¶ Fuit etiā apud egiptū. Et huiꝰ meminit dyoni
ſius in ep̄l'a ad appollophanū dicens. Obfuſi nanqꝫ orbeſ vniformiter
tenebraꝝ caligine tabeſcente. vt purgatum redit ſolis dyametꝝ regu
lam philippi aridei aſſumpſimꝰ. Cunqꝫ repimꝰ quod et erat notiſſimū
ſolem pati moleſtias nō debere. aio ad te vaſte pitie ſacrariū adhuc ne
ſcimus tāte rei miſteriū. Quid inquā ſpecl'm doctrine appollophāi hiſ
ſecretis aſcribis ad q̄ tu mihi ore diuino ⁊ nō humāi ſenſus ſmōe. o bo
ne dyoniſi diuinaꝝ ꝑmutatōes ſunt reꝝ. Deniqꝫ notatū ferie diez ⁊ an
nū āanunciatōis quā paulꝰ nr̄is auribꝰ ſu ſpenſis intonuit. ſignis acda
mantibus recordari exptus. dedi veritati manꝰ ⁊ falſitatis ſum nexibꝰ
abſolutus. Hec dyoniſius. ¶ B Huiꝰ etiaꝫ meīt idem in ep̄l'a ad
policarpuꝫ loqns de ſe ⁊ appollophano dicens. Ambo apud elíopolíꝫ
tunc p̄ntes ⁊ coaſtantes inopiabil'r ſoli lunā incedentē videbamꝰ. Nō
enī erat cōueniens tempꝰ. Et rurſus ipſā a nona hora vſqꝫ ad veſpam
ad ſolis dyametꝝ ſupnaturalif reſtitutam. Eclipſim āt illā vidimuſ in
oriente incboatā: ⁊ vſqꝫ ad ſolarem terminū venientem: poſtea regredi
entem. Et rurſus nō ex eodē ⁊ defectū ⁊ purgatōem ſed econuerſo ſm
dyametꝝ factā. Tunc ei dyoniſiꝰ cum appollophano voto aſtrologice
diſcipline apud elyopolim egipti preerat: ⁊ poſtea inde reuerſus eſt.
Quod aūt fuerit in aſia teſtatur euſebius in cronica aſſerens ſe ī dictiſ
ethnicoꝝ legiſſe. ꝙ tunc in bithinia q̄ eſt ꝓuincia aſie minoris fuit terre
motus magnꝰ: ⁊ maior ſol' obſcuratio q̄̄ vnq̄ fuerit. ⁊ ꝙ dies hora ſeẋ
ita in tenebroſam noctē verſus ſit. vt ſtelle in celo viſe ſint: et ꝙ in nice
na q̄ vrbs eſt bithinie multas edes terremotus ſbuertit. ¶ Tandem
vt in hyſto. ſco. legitur philoſophi ad hoc adducti ſunt: vt dicerent ꝙ
deus nature patitur. Alibi tn̄ legit̄. ꝙ dixer̄t aut ordo nature puertif
aut elemēta mentiūtur: aut deus nature patitur: et elementa ſibi cōpa
ciuntur. Alibi quoqꝫ dicitur ꝙ dyoniſiꝰ dixit: Hec nox quā nouaꝫ mi
ramur totius mundi verā lucem aduenturā ſigt. Tunc athenienſes illi
deo aram cōſtruxer̄t. ⁊ ſuppoſitus eſt titulus. ignoto deo. Singulis ei
aris ſupponebatur titulꝰ indicās cui eſſent dedicate. Et cuꝫ vellent illi
offerri olocauſta ⁊ victimas: dixerunt phi. Honoꝝ noſtroꝝ non eget.
ſꝫ facietis genuflexiōes an̄ aram eiꝰ ⁊ ſupplicabitis ei: q2 nō querit ob
latōes pecoꝝ: ſed deuotōem animoꝝ. Cū ergo paulꝰ veniſſet athenas
epicuri et ſtoici phi cum eo diſputabāt. Quidam aūt dicebāt. Quid ſe
minator verboꝝ hic vl't dicere. Alii dicebāt: Nouoꝝ demōioꝝ videtur
annūciator eſſe. Adducentes ergo eū ad vicum phoꝝ: vt noua doctna
ibidem examen reciperet dixer̄t. Noua q̄dam infers auribus nr̄is. Vo
lumus ergo ſcire q̄dnam velint hec eſſe. Athenienſes autem ad nichil
aliud vacabāt: niſi aut dicere: aut audire aliquid noui. Cū ergo paulꝰ

ſingula deoꝝ altaria pluſtraſſꝫ:⁊ inter cetera ignoti dei altare vidiſſet
dixit ill' phs. Quē ignorātes colitis hūc ego ānuncio vob veꝝ deum
qui fecit celum ⁊ terrā. Deīn dixit dyoniſio q̄m pre ceteris mag doctū
in diuinis videbat Quis eſt dyoniſi ille deus ignotꝰ. Cui dyoniſiꝰ. Ipſe
eſt deus verꝰ q̄ inter ceteros deos nō eſt demōſtratus. Sed nob eſt ig
notus et ſeculo venturo futurꝰ:⁊ in ꝑpetuū regnaturꝰ. Et paulꝰ. homo
an tm̄ ſpūs eſt. Et dyoniſiꝰ. Deus et hō eſt. Sed iō incognitus eſt: q̄a
eius tm̄ in cel' cōuerſatio eſt.. Cui paulus. Ille eſt q̄m predico: q̄ de cel'
deſcendit. carnem ſuſcepit. mortē ſuſtinuit. ⁊ die tercia reſurrexit. Cū
aūt dyoniſiꝰ adhuc cum paulo diſputaret fortuitu trāſiit per viā cecus
corā eis. Statimqꝫ dixit dyoniſiꝰ paulo. Si dixeris huic ceco. in noīe
dei tui vide. ⁊ viderit. ſtatim credā. Sꝫ vitatis verb magicꝭ:qꝛ forte no
ſti verba que habent huiuſmōi efficaciā. ego formā verborum preſcri;
bam. In hac igitur forma verborum dices ei. In nomine ihesu christi
nati de virgine. crucifixi. mortui. q̄ reſurrexit:⁊ ad celum aſcendit vide
Sed vt oīs ſuſpicio tolleretur dixit paulus dyoniſio: vt hec ipſe verba
ꝓferret. Cum ergo in eadͦ forma dyoniſiꝰ ceco vt videret dixiſſꝫ: ꝓtinꝰ
viſum recepit. Stati dyoniſiꝰ cum damari vxore ſua ⁊ tota familia ba
ptizatus eſt:⁊ fidel' effectꝰ. Sicqꝫ a paulo ꝑ trienniū inſtructꝰ athenis
eps ordinatus eſt. Ubi ille predicatōi inſiſtens ipſā ciuitatē:⁊ maxīaꝫ
ꝑtem regiōis illiꝰ ad fidem christi adduxit. ¶ Huic paulꝰ ea q̄ i ter
cium celū raptus vidit reuelaſſe dr̄. ſicut ⁊ ipſe dyoniſiꝰ in pleriſqꝫ locis
inſinuare videtur. Uñ ⁊ dͤ gerarchiis ipſoꝝ āgeloꝝ ordinibus diſpoſitō
nibꝰ et officiis taꝫ luculenter ⁊ clare diſſeruit. vt non putares ipm̄ hoc
ab alio didiciſſe: ſed ipſū potiꝰ etiā vſqꝫ in terciū celū raptum eſſe. ⁊ ibi
hec oīa cōſpexiſſe. Prophetie ſpū claruit: ſicut patꝫ in epl'a quam miſit
ad iohānem euangeliſtā in pathmos inſulā in exilio relegatū vbi ꝓphe
tauit ꝙ iñ rediturus eſſet ſic dicens Gaude vere dilecte. vere amabilis
et deſiderabilis ⁊ diligibil' valde dilecte. Et infra. Ex cuſtodia q̄ eſt in
pathmos dimitteris. et ad terraꝫ aſie reuerteris: ⁊ facies ibi boni dei
imitatōes:⁊ his q̄ erunt poſt te trades ¶ Dormitōm beate marie inter
fuit ſicut ipſe i libro de diuinis noībus inſinuare videtur. ¶ Cuꝫ ergo
audiſſet petꝝ et paulum rome a nerōe in carceribus detineri epm ſibi
ſuſtituit et ad eos viſitādoſ acceſſit. Uerꝝ cuꝫ illi ad dn̄m feliciter migſ
ſent. ⁊ poſtmoduꝫ clemens preſideret. ab ipſo beato clemente pꝰ aliqͦd
ſpacium tp̄is in frāciā deſtinatur. ⁊ ſibi ruſticꝰ ⁊ eleuterius ſociantur.
Miſſus igitur pariſius venit. ⁊ multos ibidem ad fidem cōuertit:⁊ ec
cleſias plurimas fabricauit. et clericos diuerſi ordis collocauit. Tāta
autē in ea g̃tia celitus emicuit. ꝙ cum ſepius pōtifices ydoloꝝ contra
cum ſeditōem populi cōcitarent. et ppl's ad eum ꝑdendū ſepe cū armis
concurreret. mox illo viſo aut omni feritate depoſita ſe eius pedibus

pronoluebāt. aut nimio timore ſoluti ab eius pñtia fugiebant Sȝ dya:
bol⁹ videns et inuidens: ꝙ ꝗtidie ſui cultura decreſceret. ⁊ mltiplicatis
fidelibus eccl'ia triūpharet. domicianū imꝑatorem in tantā cōmouit ſe
uiciam vt ꝓceptuȝ daret. ꝙ ꝗcunqȝ cristianum aliꝗm reꝑiret: aut ipſuȝ
ſacrificare cogeret. aut diuerſis ſupplicijs cruciarȝ. Prefectus igitur
ſeſcenninus ꝯtra xpianos pariſius a roma directus. beatū dyoniſium
populo ꝑdicātem inuenit. ſtatimqȝ captū collaphizatum cōſputum de
riſum ⁊ loris duriſſimis alligatū. cū ſanctis ruſtico ⁊ eleuterio ſibi pre:
ſentari ꝓcepit. Cū ergo ſancti coram illo in cōfeſſiōe dei cōſtantes aſta
rent. ecce ꝗdam matrona nobilis aduenit. ⁊ virꝝ ſuū lubriū turpiter ab
bis magꝭ deceptū aſſeruit. Pro eius vtiqȝ viro citius mittitur: ⁊ in dei
confeſſiōe ꝑſeuerans iniuſte necatur. Sancti vero a duodecim militib⁹
flagellātur. Deinde magno pondere catenaꝝ conſtricti carceri manci:
pātur. Sequti die dyoniſius ſuꝑ cratem ferreā ſuppoſitis flāmis nud⁹
extenditur. vbi dño decantabat dicens Ignituȝ eloquiū tuū vehemēter
et ſuus tu⁹ dilexit illud. Inde aūt erigitur et ad beſtias ferociſſimas mł
to ieiunio excitatas ꝓijcitur. Sed cū in eum impetuoſe currerēt. ſignū
crucis oppoſuit. et māſuetiſſimaſ eas fecit. Deinde in clibanū iactatur
ſed extincto igne nil leditur. Cruci affigitur et diutius ibidem torꝗtur
Inde depoſitus cū ſuis ſocijs et mltis alijs fidelib⁹ carceri mancipatur.
Ubi dum miſſam celebraret: ⁊ pplm cōmunicaret. dñs iheſus eidē cū
immenſio lumīe apparuit. ⁊ panem accipiens ei dixit. Accipe h̄ care
meus. qꝛ mecū eſt maxima merces tua. Poſt hoc iudici pñtati iterꝝ nō
uis ſupplicijs mactātur. et iuxͣ ydolum mercurij cum ſecuribus. trium
capita in ꝯfeſſione trinitatis ꝑcidūtur. Statimqȝ corp⁹ ſancti dyoniſij
ſe erexit. ⁊ caput ſuū inter brachia. angelo duce. ⁊ celeſti lumīe ꝓceden
te. ꝑ duo miliaria deportauit. a loco ꝗ dicitur mons martirꝝ vſqȝ ad lo:
cuȝ vbi nunc ſua electiōe et dei ꝓuidentia requieſcit Tanta aūt ibidē
angeloꝝ melodya inſonuit. vt inter multos qui audierāt ⁊ crediderunt
etiā larcia vxor ꝑfati lubrij criſtianā ſe eſſe clamauit. Et mox ab ipſis
decollata et in ſuo ſanguīe baptizata occubuit. Filius aūt eius nomīe
virbius rome ſub tribus imꝑatoribus militauit. Deīn pariſi⁹ rediens
baptizatur. ⁊ religioſoꝝ numero ſociatur. Dum āt infideles metuerēt
ne ſcōꝝ ruſtici ⁊ eleuterij corpa xpiani ſepelirent. iuſſerūt vt in ſecana
mergerentur ¶ B ¶ Matrona aūt ꝗdaȝ nobił vectores ad ꝓndium in
uitauit: et illis epulātib⁹ ſcōꝝ corpa furtiue ſurripuit. et in agro ſuo oc
culte ſepeliri fecit. Que poſtea ꝑſecutōe ceſſante inde ſuſtulit. ⁊ corpori
beati dyoniſij honorifice ſociauit. Paſſi ſunt ſub domiciano anno dñi
xcvi. etatis vero beati dyoniſij. xc. ¶ Circa ānos dñi. dccc. xv. tempe
ludouici legati michaelis imꝑatoris ꝯſtātinopolitani inter cetera mu:
nera ōtulerūt ludouico filio Karoli magni libros dyoniſij ꝺ gerarchia

de greco in latinū trāſlatos. Qui cū gaudio ſunt recepti. et .xix. infir
mi ipſa nocte in eccleſia eiꝰ curati. Cum apud arelatem ſcūs regulus
eps miſſaꝝ ſolennia celebrarꝫ. apl'oꝝ noibꝰ in canōe recitatis adiunxit
et beatis martiribꝰ tuis dyoniſio ruſtico ⁊ eleuterio. Quo dicto cū ad
huc dei famulos viuere crederꝫ. plurimū mirari cepit. cur eoꝝ noia ſic
neſciens in canōe protuliſſꝫ. Et ecce eidem mirāti tres colūbe appuerīt
ſup crucem altaris reſidentes q̄ ſcōꝝ martiꝝ noia habebāt ſuis pecto
ribꝰ ſanguie inſignita. Quas diligenter intuens ſcōs migrāſſe a corpore
intellexit. Circa ānū dn̄i. dcxliiii. dagobertꝰ rex frācoꝝ: vt in q̄dā ha
bet crōica q lōge aū pipinū regnauerat. a ſua puericia ſcūꝫ dioniſiū in
mag̃ vēeratōe hr̄e cepit. Nā ⁊ qn̄ dotarii pr̄is ſui iraꝫ metuebat: ad ec
cleſiam ſci dyoniſii cōtinuo fugiebat. Cum ḡ factus iam rex mortuus
fuiſſet. cuidā ſcō viro in viſiōe monſtratum eſt. ꝙ aīa eius ad iudicium
rapta fuit et multi ſancti ſuaꝝ eccl'iaꝝ expoliatōem obiiciebant eidem.
Cum ergo mali angeli iam ad penas rape eā vellent. affuit beatꝰ dyo
niſius ⁊ eiꝰ interuentu liberata eſt: ⁊ penā euaſit. Forte eni eius anima
ad corpꝰ rediit. et ibi penitentiā egit. Clodophēꝰ rex corpꝰ ſci dyoni
ſii minus religioſe diſcoopiens os brachii eius fregit ⁊ cupide rapuit
qui mox i amentiā verſus eſt. Et nota ꝙ ignarus eps remenſis dicit
in epl'a quā miſit ad karolum. ꝙ iſte dyoniſiꝰ miſſus in galliā fuit dyo
niſius ariopagita. vt ſ̄ dictus eſt. Idem teſtatur iohānes ſcotus i epl'a
ad karolū. Nec forte ratio ex computo temporis contradicit. ſicut ali
qui obiicere voluerunt.

CCXLIX

De S. calixto

Calixtus pp̄ anno dn̄i. ccxxii. ſub alexandro impatore martiriū
paſſus eſt. Cuius tpibus ps eminentōꝛ vrb rome diuino eſt in
cendio ɔcremata. ⁊ ſiniſtra manꝰ iouis aurea liquefacta. Tūc
oēs ſacerdotes ad alexādꝝ impatorē venerīt petenteſ: vt dii irati ſacri
ficiis placarentur. Dū ergo offerrent ſubito celo ſereno. mane die io
uis diuino fulmīe quatuoꝛ ſacerdotes ydoloꝝ mortui ſunt. et ara iouis
concremata eſt. ⁊ ſol obſcuratus eſt. ita vt ppl's romanus fugerꝫ extra
muros. Audiens aūt palmatius cōſul ꝙ calixtꝰ cum ſuis clericis trāſ
tiberim latitaret. rogauit vt criſtiani per quos hoc malum contigerat
ad purgatōnem ciuitatis penitus delerentur. Palmatius itaqꝫ pote
ſtate accepta. cum illuc cū militibꝰ properaſſet: ſed illi ꝓtinus exceccati
fuiſſent. territus alexandro hoc ꝓrimus nunciauit. Tunc impatoꝛ iuſſit
vt die mercurii omnis ppl's conueniret. et mercurio imolaret: vt ab eo
ſup his reſponſa acciperet. Quod dum fierꝫ. virgo q̄dam templi noīe
iuliana arrepta a demone exclamauit. Deus calixti eſt verꝰ ⁊ viuꝰ deꝰ
qui noſtris eſt pollutōibꝰ indignatus. Qd audiens palmacius trans

tiberim ad vrbē rauennātiū ad ſcm̄ calixtū acceſſit. ⁊ cum vxore ſua et
familia ſe ab eo baptizari fecit. Quod audienſ imꝑator accerſitū ſimpli
cio ſenatori tradidit. vt verbis blandis eum moneret ex eo ꝙ reipublice
plurimū neceſſarius eſſet. Palmacio vero ieiuniis ⁊ orōibꝰ ꝑſeuerāte
venit ad eum quidā miles ꝓmittens ꝙ ſi vxorem ſuā paraliticam ſanarꝫ
ꝯtinuo crederet. Cum ergo palmaciꝰ orarꝫ. illa ſanata ad palmacium
cucurrit dicens. Baptiza me ī noīe xp̄i qui tenuit manū meā ⁊ alleua;
uit me. Tunc calixtus veniens ipſam cum viro ſuo ⁊ ſimplicio ⁊ mltis
aliis baptizauit. Quod audiēs imꝑator iuſſit oms baptizatos decolla
ri. Calixtū vero. v. diebus ſine cibo et potu manere fecit. Ille autē vi
dens eum ampliꝰ cōfortari iuſſit eū diebꝰ ſingulis fuſtigari. deinde per
feneſtram precipitatū alligatumqꝫ ſaxo in puteum precipitari. Aſteriꝰ
aūt pſbiter corpus eiꝰ de puteo eleuauit. ⁊ ipſum in cimiterio calipodii
ſepeliuit.

CXL.

De B. Leonardo

A.

Leonardus dicitur odor ppl'i. a leos qd̄ eſt ppl's et nardus qd̄
eſt herba redolens: quia odore bōe fame ppl'm ad ſe trahebat
Uel leonardꝰ dicit̄ quaſi legens ardua. vl' leonardus dicitur
a leone. Leo enī quatuor habet in ſe. Primo hꝫ fortitudiēm quam for
titudinē: vt dicit yſidorus: habet in pectore et in capite. Sic beatꝰ leo
nardus habuit fortitudiēm in pectore ꝑ malarum cogitatōum refrena
tionem. ⁊ in capite per infatigabilem supernoꝝ contemplatōnem. Se
cundo habet ſagacitatem. et hoc in duobꝰ. ſcꝫ in apertōne oculoꝝ cum
dormit. et in deletōe veſtigioꝝ cū fugit. Sic leonardus vigilauit ꝑ la;
borem actōis. ⁊ vigilando dormiuit ꝑ quietē contemplatōis. ⁊ in ſe de
leuit veſtigia totius mundane affectōnis. Tercio hꝫ virtuoſitatem in
voce: qꝛ eius vox tercia die ſuſcitat leunculū natū mortuū. et omnem
beſtiā figere facit gradum. Sic leonardus multos mortuos in peccatis
ſuſcitauit. ⁊ ml'tos beſtialiter viuentes in operibꝰ bonis fixit. Quarto
habꝫ timorem in corde: qꝛ ſ̄m yſidoꝝ duo timet. ſcꝫ ſtrepitum rotarum
et ignem accenſum. Sic leonardꝰ timuit et timendo vitauit ſtrepitum
mundane ſollicitudīs: et ideo in deſertum fugit. et ignem terrene cupidi
tatis: et ideo omnes theſauros ſibi oblatos contempſit.

B.

Leonardus fuiſſe dicitur circa annum domini. d. Hic a ſancto
remigio remēſi archiepiſcopo de ſacro fonte leuatus. ⁊ ab ipſo
ſalutaribus diſciplinis inſtructuſ eſt. Cuiꝰ parentes ꝑmi in pa
latio regis francie habebātur. Hic tantam grām a rege obtinuit: ꝙ

omnes incarcerati quos ipſe viſitabat ꝓtinus abſoluebātur. Cum igit̄
fama ſanctitatis eius excreſceret. rex multo tp̄e eū ſecū manere coegit
donec oportuno tempe ei ep̄atum donaret. Quod ille renuit ⁊ ſolitudi
nē deſiderās r̄lictis oībus aurelianū predicādo cū fr̄e ſuo liſardo deue
nit. Ubi poſtq̄ȝ in quodam cenobio aliq̄diu vixerunt. dum liſardꝰ ſup
ripam ligeris. ſolitarius manere vellet. ⁊ leonardus per ſancti ſpiritus
admonitiōem in aquitania diſponeret predicare. oſculantes ſe ab inui
cem diſceſſerunt. Leonardus igitur vbiqȝ predicans. multa miracula
exercens: in quadam ſilua ciuitati lemonice vicina habitauit. vbi erat
aula regia cauſa venatōnis cōſtructa. Accidit aūt vt quadam die rex
ibi venaretur. ⁊ regina illuc cauſa delectatōis egreſſa partu ꝑiclitaret̄
Cum ergo rex et familia propter regine periclitatōem lugerent. et leo
nardus per nemus tranſiret. ⁊ gementium voces audiret. pietate com
motus illuc ꝓperauit. ⁊ a rege vocatus ꝓtinus introiuit. Cuȝ igitur a
rege interrogatus quis eſſ̄ȝ. et ſe ſancti remigii diſcipuluȝ fuiſſe narra
ret. rex ſpem bonaȝ concipiens. et a bono magiſtro ip̄m bene inſtructū
exiſtimans. ip̄m ad reginam induxit: rogans vt ſuis precibus de recu
perata coniuge ⁊ edita prole duplex gaudiū obtineret. Tunc ille orōne
fuſa quod petebat ꝓtinus impetrauit. Cum aūt rex multa in auro et ar
gento ſibi offerret ille ꝓtinus recuſauit. admonens vt hec paupibꝰ da
ret dicens. Ego nullis hoꝝ indigeo. ſed tm̄ in aliqua ſiluaꝝ cōtemptis
huius mūdi diuiciis ſoli chriſto famulari deſidero. Cum aūt rex totuȝ
illud nemus ſibi tradere vellet. ille ait Non totū illud accipio: ſed q̄tū
nocte cū meo aſello circumire potero. tantuȝ mihi concedi exopto. Qđ
rex libentiſſime adimpleuit. Conſtructo itaqȝ ibidem monaſterio. ibi
diu cum adiunctis ſibi duobus monachis in abſtinētia multa degebat
Cum auteȝ aqua vno ab eis miliario diſtaret. puteum ibidem ſiccū pe
nitus fodi iuſſit q̄m aqua orōnibus ſuis impleuit Locum aūt illū nobi
liacum appellauit. eo ꝙ a rege nobili traditus ſibi fuiſſ̄ȝ. Ibi tantis mi
raculis choruſcauit. ꝙ q̄cūqȝ eiꝰ nomē in carcere īuocaſſet mox ruptis
vincul' nll'o ꝯtradicente liber abiret. et ſuas eidē catenas vl' compedes
preſentaret. Hoꝝ plures ſecū manebāt. ⁊ ibidem dn̄o ſuiebant. Septē
quoqȝ familie de eiꝰ nobili ſtirpe venditis oībus ad eū venerūt: ⁊ diſtri
buto ſingul' nemore ibi cū ipſo manentes exemplo ſuo plurimos attra
xerunt. Demqȝ ſanctꝰ vir leonardus multis clarus virtutibꝰ. viii. ydꝰ
nouembris ad dn̄m migrauit. Ubi poſtq̄ multa feciſſet miracula. cleriđ
illius eccleſie eſt reuelatum: vt quia locus ille propter multitudinis
frequentiā artus erat. alibi eccleſiam fabricarēt. et illuc corpus ſancti
leonardi honorifice tranſportarent. At illi cum populo triduano ieiu
nio et orōni inſiſtentes. reſpicientes viderūt totam ꝓuinciā niue cooptā
locum aūt illum in quo ſanctus leonardus quieſcere volebat omnino

vacuum ꝯſpexerunt. Ibi itaqȝ tranſlatꝰ q̄nta miracula ꝓcipue circa
incarceratos dn̄s ꝑ eū faciat: immēſi ferri varietas ante eius tumulum
de pendentis teſtis exiſtit. ¶ Uicecomes lemonicenſiū ad terrorē ma
loꝝ q̄ndaȝ ḡuiſſimā catenam fecerat: quam in cippo ſue turris affigi
mādauerat. Qua catena q̄cunqȝ collo cingebatur. cuilibet aeris item
perici expoſitꝰ: nō vna ſed q̄ſi mille mortibꝰ angebat. Accidit aūt vt q̄
dam ſuus ſancti leonardi illa catena ſīn culpa ligaretur. Qui cū fere vl
timū ſpūm efflaret. intra ſe q̄ potuit toto ſcūm leonarduȝ affectu roga
uit: vt q̄ alios liberaret ſibi q̄ȝ ſuo ſuo ſubueniret. Statimqȝ ſanctꝰ leo
nardus in veſte candida ſibi appens dixit. Noli timere: qꝛ nō morieris
Surge et hanc catenam tecum ad eccl'iam meā deferas. Sequere me
quia ego precedam te. Qui cōſurgens et catenā accipiens ſcūm leonar
dum p̄cedētem vſqȝ ad eccleſiā ſuā ſecutus eſt. Statimqȝ vt añ fores
fuit. beatus leonardꝰ ipm dimiſit. et eccl'iam intrans q̄ ſcūs leonardus
ſibi fecerat oībus enarrauit. et catenā illam tam maximā ante tumulū
eius ſuſpendit. ¶ Uir q̄dam in loco ſcī leonardi nobiliaco hitans. ⁊ ei
dem ſancto valde fidel' exiſtēs. a quodā tirāno captus eſt. Qui tirānus
intra ſe cogitans dicebat. Leonardꝰ iſte oēs abſoluit. et oīs vis ferri
añ eū velut cera añ ignē liq̄ſcit. Si hunc igitur vincul' ligauero proti
nus leonardꝰ aderit et ipm liberabit. Si aūt ipm cuſtodire poſſē mille
ſolidis ipſū redimi facerē. Scio igit̄ q̄d faciā in turre mea ꝓfundā foue
am faciam. ⁊ hominem hunc ꝯpedibꝰ aggrauatū ibidem ſubmergā. deiñ
ſup os fouee ligneā archā cōſtruā in q̄ armatos milites accubare faciā
Licet enī leonardus ferꝝ confringat tñ nōdum ſub terra intrauit. Quō
cum totum vt cogitauerat compleuiſſē. ⁊ ille homo ſanctum leonardū
ſepius inclamaret. leonardus nocte veniens archam in qua iacebant
milites reuoluit et tanq̄m mortuos in ſepulcro ita eos ſub ipſa ꝯcluſit
Deinde cum multa luce foueam ingreſſus. manum fidelis ſui tenuit.
ac dixit: Dormis an vigilas. Ecce leonardus quem tu deſideras. At
ille admirans ait. Domine adiuua me. Confeſtim confractis catenis
apprehenſū propriis vlnis extra turrim portauit. Deinde ſecū ſicut
amicus cum amico confabulans vſqȝ ad locū ſuū ⁊ domū ipſū deduxit
¶ Peregrinus quidam cum a viſitatione ſancti leonardi re
diſſet. et in auernia captus in cauea incluſus eſſet. eos plurimū depre
cabatur. vt amore ſancti leonardi cum nichil vnq̄m eos offendiſſet:
eum relaxare deberent. Qui rñderunt. ꝙ niſi ſe copioſe redimeret non
exiret. Et ille. Sit inter vos ⁊ ſanctū leonardum cui me ſciatis recōmē
datum. Seq̄nti igitur nocte ſcūs leonardꝰ dn̄o illius caſtri apparuit: et
vt pegrinum ſuū dimitteret imperauit. Ille vero mane vigilās ⁊ viſiōē
quaſi ſomniū paruipendens. nullatenus dimittere voluit. Altera nocte
eadem imperans ſibi apparuit. Sed ille iterum obedire contempſit.

CLVI

Tercia vero nocte ſcūs leonardꝰ ꝑegrinū accipiens extra opidū dedu
xit.ſtatimq3 turris cum media ꝑte caſtri corruens.oppreſſis pluribus
ſolum p̄ncipem ad ſui confuſiōem fractis cruribus reſeruauit. Miles
quidā in britānia incarceratus ſcūm leonardum inuocabat. Qui ſtatī3
cunctis videntibꝰ ⁊ cognoſcētibus ⁊ ſtupentibus. in media domo app
uit:et carcerem intrans ⁊ vincula frangens. hominí catenas in māibꝰ
poſuit.⁊ ꝑ medium illoꝝ deducens oīs ſtupore ꝑterruit. Fuit ⁊ aliꝰ
leonardus eiuſdem ꝓfeſſionis et virtutis:cꝰ corpus apd̄ corbiacum re;
quieſcit. Hic cū in monaſterio eſſet prelatus.tanta ſe humilitate deiici;
ebat:vt oībus inferior videretur. Sed cū omnis pene populus ad eum
cōflueret.quidā inuidi regi clotario ſuaſerūt q̄ niſi p̄uideret. ꝑ leonar
dum q̄ multos ſub obtentu religiōis colligebat.regnū francie detrimē
tum nō modicū ſuſtineret. Quibꝰ rex nimis credulus eu3 expelli iuſſit.
Uenientes āt milites adeo eius verb̄ ꝯpuncti ſunt: q̄ ſe ſuos futuros
diſcipulos ſpoponderīt. Rex q̄3 penitēs veniā petiit.⁊ detractores re
bus et honoribꝰ p̄uauit.⁊ ſcūm leonardum valde dilexit.⁊ vix ad p̄ces
ſancti detractores dignitati p̄ſtine reſtituit. Qui a deo ſimil'r impetra;
uit:vt q̄cunq3 in carcere tenerentur mox inuocato ſuo nomie ſoluerent̄.
Dum aūt q̄dam die orōni incūber3. ſerpens q̄dam maximꝰ a ꝑte pedū
vſq3 in eius ſinū tetendit. Qui ꝓpter hoc nullatenꝰ ab orōne ſurrexit.
Completa vero orōne dixit ei. Scio q2 ab initio creatōis tue hoīes q̄n;
tum preuales inquietas:ſed nunc ſi in me tibi tradita eſt poteſtas. fac
in me quicq̄d merui. Quo dicto ſ̄pens ꝑ capuciū exiliens ad pedes eiꝰ
mortuus corruit. Poſt hoc aūt cum duos ep̄os diſcordātes ſedaſſet in
craſtinū ſe finiendū predixit circa āños dñi.d.lxx.

CLI

De B. Luca

A.

Lucas interp̄tatur ipſe conſurgens vl'eleuās. vl' dicit̄ lucas
a luce. Ipſe ei fuit cōſurgens ab amore mūdi.eleuās ſe ī amo
rem dei. Fuit etiā lux mundi eo q̄ mundū illuminauit vniuer;
ſum. Math.v. Uoſ eſtis lux mundi. Lux aūt mūdi eſt ipſe ſol:que quid̄
lux h3 in ſitu ſublimitatē. Eccleſiaſtici.xxvi. Sol oriens mūdo in altiſſi
mis dei. In aſpectu delectabilitatem eccleſiaſtes.xi. Dulce lumē et dele
ctabile eſt oculis videre ſolem. In motu velocitate3.ii.heſdre.iiii. Ma
gna eſt terra:⁊ excelſum eſt celū:⁊ velox curſus ſol'. In effectu vtilitatē
q̄ ſ̄m ph̄m hō genāt hoīem et ſol. Sic lucas habuit ſ̄blimitatem ꝑ cele
ſtium cōtemplatōem.delectabilitatem ꝑ dulcem conuerſatōem. veloci
tatem per feruentem predicatōe3. vtilitate3 ꝑ doctrine ſue ꝯſcriptōe3.

B.

Lucas ſyrus natione antiochenus. arte medicus:fuit ſ̄m quoſ
dam vnus de.lxxii.dñi diſcipulis. Sane cum hieronimꝰ dicat